

Bram de Graaf

VOETBAL VROUWEN

De glorie tijd van het
Nederlandse voetbal

1970 - 1978

Voetbalvrouwen

De glorie tijd van het Nederlandse voetbal 1970-1978

Ambo|Amsterdam Dit boek is opgedragen aan mijn oma Pietje (Oud-Vossemeer, 1915)

Deze uitgave kwam mede tot stand dankzij steun van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten.

isbn 978 90 263 2212 9

(c) 2008 Bram de Graaf

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie (c) Collectie Spaarnestad Photo / Theo van Houts Foto auteur Gerard Wessel Fotografie

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Wommelgem

Inhoud

1 'De bliksem was sterker dan mijn liefde'

Dien Jongbloed 7

2 'Van dat stempel kom je nooit meer af'

Anne Pijlman 27

3 'Ik heb menig traantje gelaten'

Nellie Muller 43

4 'Ik was een net meisje'

Ineke Laseroms 60

5 'Vuile verraders noemden ze ons'

Yvonne van Duivenbode 76

6 'Jij de finale keepen? Dat doe je niet!'

Teddy Pieters Graafland 94

7 'Voetballers zijn geen dansers'

Greetje Israel 108

8 'Je komt op de tweede plaats, dat weet je'

Andrea Swart 127

9 'Vreemdgaan hoorde erbij'

Yvonne Krol 143

10 'Vrouwen vonden dat ik kapsones had'

Maja Suurbier 159

11 'Ik heb nooit de behoefte gehad iemand iets te vertellen' Danny Cruijff 175

12 'Ik hou niet van koketteren'

Cathy Schrijvers 194

13 'Ik had vaak het gevoel dat ik er maar een beetje bij hing' Marlies Poortvliet 212

14 'Die bal op de paal? Was geen kans, zegt Rob'

Corrie Rensenbrink 228

15 'Ik wil nu het liefst een heel anoniem leven leiden' Truus van Hanegem 247

‘De bliksem was sterker dan mijn liefde’

Dien Jongbloed

Eric Jongbloed (21), een zoon van ex-international en Eagles-doelman Jan Jongbloed, is gistermiddag in het ziekenhuis Noord te Amsterdam overleden nadat hij tijdens de eerste klasse wedstrijd Rood-Wit/A - DWS door de bliksem was getroffen. Jongbloed, die doelman was bij zondag-eersteklasser DWS, was even tevoren in zorgwekkende toestand naar het ziekenhuis vervoerd.

Uit: De Telegraaf van 24 september 1984

‘Lul.’

Dien Jongbloed kijkt omhoog. ‘Ja, dat zeg ik af en toe tegen hem daarboven.’

Met haar vriendin Anne Pijlman zit ze in cafe De Gouden Florijn aan de Amsterdamse Rozengracht. Anne is Diens beste vriendin, ze kennen elkaar al ruim 45 jaar. ‘Jan Jongbloed was geblesseerd geweest en speelde daarom in het tweede elftal van dws,’ vertelt Anne. ‘En daarin zat ook mijn Andre, met wie ik toen nog verkering had. Toen Andre kort daarna in het eerste kwam, kende ik alleen Dien. Het klikte meteen. Later kreeg ze een sigarenzaak in de Anjeliërsstraat waar ik woonde. We zagen elkaar elke dag.’ ‘We waren schorem,’ zegt Dien.

Dien heeft al een paar jaar Alzheimer, het openbaarde zich op haar zestigste. Sindsdien neemt Anne haar elke vrijdag mee op sleeptouw. Dan gaan ze winkelen of naar de kapper, als dat nodig is. Ter afsluiting gaan ze altijd borrelen in De Gouden Florijn. ‘Het is fijn voor haar om er af en toe uit te zijn,’ zegt Anne. ‘Anders zit ze toch maar alleen thuis. Als ik er ben, is ze ook beter bij de tijd.’

‘Ik heb genoeg mensen om me heen, dat is belangrijk,’ zegt Dien. ‘Maar mijn Eric is overleden; dat weet je vast wel. Ik ben soms verdrietig.’

‘Je hebt een hoop narigheid meegemaakt,’ zegt Anne.

‘Maar we hebben ook veel gelachen,’ zegt Dien. ‘We hebben het nog steeds leuk. Dacht je dat wij het erg vonden dat onze mannen zo vaak weg waren? Welnee. Dan gingen we lekkere dingen halen. We hadden altijd pret.’

‘En Jan vond alles goed.’

‘Jan doet weer lief. Hij moet uitkijken.’ Dan, heel serieus: ‘Soms lig ik in bed en denk ik: ik wil stoppen, het hoeft niet meer van mij. Maar als Anne me heeft opgehaald ben ik er in tien minuten weer bovenop.’

‘Ze had het ook voor mij gedaan.’

‘We hebben veel meegemaakt. Ja, mijn kind ging dood. Wist je dat al?’

Ze kijkt weer naar boven. ‘Lul.’

Het was een natte september. Het ^{knmi} verwachtte voor die zondag de 23ste nog meer buien, afgewisseld door opklaringen. Maar met 15 graden was het prima voetbalweer. Op het programma van de Eredivisie stonden dat eerste herfstweekend van 1984 onder meer de wedstrijden Ajax - Fortuna Sittard, ^{psv} - Volendam en ^{pec} Zwolle - Feyenoord.

Johan Crujff was een paar maanden ervoor definitief gestopt met zijn carrière als voetballer. Tot ieders verbazing had hij dat bij aartsrivaal Feyenoord gedaan. In dat ene seizoen dat hij daar speelde, werd de club uit Rotterdam kampioen en bekerwinnaar. Crujff was de grootste speler die het Nederlandse voetbal had voortgebracht. Met hem had Nederland internationaal prachtige successen behaald; met Ajax had hij driemaal de Europa Cup ⁱ gewonnen en door hem was Oranje op de kaart gezet, met een zilveren medaille op het ^{wk} van 1974 in Duitsland als eerste hoogtepunt. In 1978 werd dat succes in Argentinië geevenaard. Zonder Crujff echter, want die had om persoonlijke redenen afgezegd. Maar wel met Robbie Rensenbrink, Johan Neeskens, Ruud Krol, Wim Suurbier en Jan Jongbloed; mannen die er in 1974 ook bij waren.

Ondanks zijn leeftijd van 37 jaar was Crujff niet de laatste speler van deze succesvolle generatie die nog actief was op de Nederlandse velden; keeper Jan Jongbloed, op dat moment 43, stond nog steeds onder de lat. Niet bij een topclub, maar bij Go Ahead Eagles uit Deventer waar hij op verzoek van trainer Henk Wullems een herstart van zijn carrière had gemaakt. Jan speelde die zondag 23 september 1984 tegen Sparta in Rotterdam. Voor Go Ahead zat hij bij Roda ^{jc} in Kerkrade en daarvoor bij de hoofdstedelijke clubs ^{fc} Amsterdam en dws, waar hij als achttienjarige in het doel terechtkwam en de glorie tijd meemaakte.

Jan was een ras-Amsterdammer, opgegroeid in een hecht gezin met tien kinderen in een vierkamerwoning in Amsterdam-West waar De Waarheid werd gelezen - Jan heeft lang ^{cpn} gestemd. Zijn vader was kleermaker, een echte vakman. Die maakte voor al zijn zoons een prachtig pak als ze zestien werden. Daarmee liepen ze dan zo trots als een pauw door West terwijl ze indruk probeerden te maken op de meisjes.

‘Wat een lekker wijf!’

Jan zei het altijd als hij een mooie vrouw zag. En nog steeds doet hij dat. Maar die keer, in het voorjaar van 1961, zei hij het tegen het meisje met die prachtige zwarte haren en ondeugende bruine ogen bij de tramhalte. Jan was verlegen. Daarom vroeg hij de vriend die bij hem was of hij niet een afspraak met haar kon regelen. ‘Heb jij geen vriendin zodat we vanavond met z’n vieren uit kunnen gaan?’ vroeg de jongen aan haar.

‘Ik houd niet van die van tevoren geregelde zaakjes,’ zei het meisje, dat voluit Arendina Hillegonda Peeters heette, maar door iedereen Dien werd genoemd. Ze was op 11 november 1942 geboren in de Van Musschenbroekstraat, Amsterdam-Oost, en opgegroeid in de Mercatorbuurt. Ze was enig kind. Haar vader was er op haar achtste vandoor gegaan, ze had hem erg gemist. Ze werd alleen opgevoed door haar moeder Antonia ‘Tonnie’ Huigen, die nog een tijdje als mannequin werkte in de Amsterdamse modewereld en bekendstond als een echte bon vivant. Net als Diens vader hield ze er verschillende liefjes op na.

Dien ging toch met Jan uit. Er gebeurde niets bijzonders die avond, herinnerde ze zich later. Ze had Jan verteld waar ze werkte: in de ijssalon van Stolk in de Zeilstraat. En dat heeft ze geweten. Elke dag kwam Jan langs. Voor zijn drie kwartjes kreeg hij van haar enorme ijsjes. ‘En al die tijd zei hij maar niets,’ vertelde Dien aan Nieuwe Revu in 1974. ‘Na een paar weken heb ik zelf maar de stoute schoenen aangetrokken en gevraagd: “Hoe zit dat nu? Wil je met mij naar de bioscoop of niet?” We zijn naar de film gegaan en zo is

het gekomen.’

Op 22 februari 1962 trouwden ze, hun bruiloft haalde zelfs het Polygoon Journaal. Dien was er eigenlijk nog niet aan toe, ze wilde niet trouwen voor haar dertigste. Eerst van het leven genieten, vond ze. Ze droomde ervan een tijdje in het buitenland te werken. Maar ze moest; ze was in verwachting. De baby, een jongetje, werd na een zwangerschap van zeven maanden dood geboren.

Wat karakter betreft leken Dien en Jan totaal niet op elkaar: Dien was warm en gezellig, Jan vooral stug - iets wat door zijn bekendheid verergerde; kwamen ze weer aan z'n tafeltje in het restaurant over voetbal zeuren, vreselijk vond hij dat. En Jan was behoorlijk ouderwets, zo had hij bijvoorbeeld een ontzettende hekel aan vrouwen met make-up. In het Nieuwe Revu-interview zei hij daarover: ‘Die opgedirkte tantes, daar beslaat je bril maar van. Afschuwelijk zoals sommigen hun gezicht onder kunnen pleisteren. Ik heb ‘s maandags mijn vrije avond. Dan ga ik stappen met een paar jongens van fc Amsterdam. Wat je dan af en toe in de stad tegenkomt. Ongelofelijk. Niks voor mij. Geef mij maar puur natuur.’

Dien was puur natuur. En ook: eerlijk en oprecht. In tegenstelling tot Dien had Jan weinig mensen om zich heen nodig. Zijn beste vriend was zijn broer, samen gingen ze veel vissen. En als zijn broer niet kon, ging hij alleen. Zijn ideaal: een ondergaande zon en vallende wind op het water, wachtend op een ruisvoorn of brasem om in z'n broodkorst te happen. Zijn nachtmerrie: een kamer vol visite waar Dien juist zo dol op was, waar ze de gasten verwende met koele biertjes en overvolle kaasplankjes. Als Jan dat zat was, zei hij meestal: ‘Wat vinden jullie van mijn klok?’ Oftewel: zouden jullie niet eens naar huis gaan?

Van muziek hield Jan ook niet, de radio zette hij nooit aan en voor tv-kijken had hij geen geduld. Het enige programma waar hij weleens naar keek was All In The Family met Archie Bunker. Dien luisterde juist graag naar muziek, ze hield van jazz en luisterliedjes. Ook las ze veel. Ze was dol op de boeken van Kosalik, een geweldige schrijver vond ze dat.

Jans solistische karakter zorgde ervoor dat Dien haar eigen plan trok. ‘Vroeger was ik plooibaar,’ vertelde ze. ‘Als ze zeiden: “Dien, ga nou die trui breien”, dan zat ik al aan de pennen. Nu doe ik alleen de dingen die ik echt wil. Ook als Jan tegenstemt.’ Zo ging ze jarenlang alleen met de kinderen op vakantie naar Mallorca in Spanje, lekker bakken in de zon, waar ze zo van hield. Jan had het daar in het begin moeilijk mee gehad, maar ja; mee kon hij ook niet, want de trainingen voor het nieuwe seizoen begonnen. ‘Hij belde me elke dag op: “Dien, dat moet je niet meer doen.” Op dat moment had ik hem dat kunnen beloven, maar waarom? Je onderdrukt dan je eigen verlangens, je maakt je ondergeschikt aan andermans wensen. Ik zou het alle getrouwde vrouwen met kinderen aanraden als hun omstandigheden dat toelaten, je knapt er zo geweldig van op.’

Ze had niets met de Dolle Mina's, maar ze was blij dat vrouwen in vergelijking met vroeger heel wat meer konden bereiken als ze dat wilden. ‘Vroeger was het een vanzelfsprekend patroon: vrouwtje, kindjes, huisje. Je kon nooit zonder meer uit je gezin weg. Nu kan een vrouw tegen haar man zeggen: “Moet je eens luisteren, ik ga de stad in, mocht ik er om half zeven nog niet zijn, draai dan het gas aan onder de pannen, wil je?”’

Na de miskraam kregen Dien en Jan op 29 april 1963 een zoon, Eric. Vier jaar later werd dochter Nicole geboren. Ondanks de verschillende karakters van haar ouders, groeiden ze op in een heerlijk gezin, zegt Nicole: ‘We bewoonden een etage op de tweede verdieping in de Reinier Claeszenstraat in Amsterdam-West en waren “superburgerlijk”. Om zes uur stond het eten op tafel, altijd Hollandse pot. Pa at het liefst bietjes met aardappels en een bal gehakt. Hij was hartstikke zuinig ook. Als ik iets moois had gezien, een nieuwe schoeltas of zo, vond hij het al snel te duur. Dat hij een bekende voetballer was, merkte je aan niets.’

Jan bemoeide zich nauwelijks met de opvoeding van zijn kinderen, maar kon behoorlijk streng zijn. Vooral voor zijn dochter; hij hield haar altijd goed in de gaten. Nicole: ‘Als ik buiten met een jongen stond te praten, gebeurde het soms dat hij voor het raam “nee” stond te schudden. Vond hij het blijkbaar niks. Of hij ging hard op de ruit bonken. Zo’n jongen ging er dan razendsnel vandoor, zo bang werden ze van hem. Dan was ik zo boos op Pa. Dacht ik: jemig, ik sta alleen maar te praten.’

Nicole had het op school niet makkelijk als dochter van de keeper van fc Amsterdam, want bijna iedereen in de klas was voor Ajax. Ze werd nogal eens gepest. ‘Hij had een zenuwtrek, trok met z’n neus en knipperde met zijn ogen. Daarom noemden ze hem “Lippie”. Ik vond dat een stomme bijnaam, een belediging. Als ^{fc} Amsterdam weer eens had verloren omdat pa een fout had gemaakt, kreeg ik het te horen. Dan sloeg ik erop los.’

Jan is een aantal keren naar school geweest om met het schoolhoofd over het gedrag van zijn dochter te praten. ‘Dan werd er gezegd: “Uw dochter gaat maar tekeer,”’ vertelt Nicole. ‘Pa antwoordde: “Als het uw vader was geweest die werd uitgescholden, wat zou u dan doen?” Geweldig vond ik dat.’

Dien had minder last van de bekendheid van haar man. Integendeel. Ze genoot er met volle teugen van en was helemaal in haar element als voetbalvrouw. ‘Ik denk dat ze voor een groot deel verantwoordelijk is geweest voor het succes van mijn vader,’ zegt haar dochter. ‘Ze was altijd voor hem bezig. Hij moest goed groente eten. En ze deed ook zijn salarisonderhandelingen. Als pa een nieuwe aanbieding had gekregen die hem niet beviel, werd De Stoop, de voorzitter van ^{fc} Amsterdam, thuis uitgenodigd. Die wist echter precies hoe hij mijn moeder kon inpalmen. Hij nam wijn en kaas mee. En dan werd het heel gezellig. Als mijn vader de volgende ochtend dan nog niet tevreden was, zei Dien: “Het is zo’n aardige man, hij nam allemaal lekkere dingen mee. Jij altijd met je gezeur over geld.” En dan werd er gewoon getekend.’

Toen Dien Jan leerde kennen had ze helemaal geen verstand van voetbal gehad. Tot Jan op een keer aan haar had gevraagd of ze kwam kijken. ‘Ik dacht: dat gebeurt op een klein weilandje,’ vertelde Dien. ‘Blijkt dat in dat grote stadion te zijn met allemaal mensen om me heen die “Jannie, Jannie” roepen. Ik liep toen als een pauwtje rond.’

Ze was er sindsdien als het even kon altijd bij geweest. Met Anne Pijlman bezocht ze de uitwedstrijden, dan dropte ze de kinderen bij haar moeder. Als dws, en later fc Amsterdam, thuis speelde nam ze de kinderen gewoon mee naar het stadion. Dan zaten ze bij haar op schoot en zong ze liedjes voor hen. In tegenstelling tot Jan kon ze er echt niet mee zitten als hij verloor. Hij kwam dan altijd als laatste uit de kleedkamer. ‘Dan zei ik: “Kop op, Jan. Dit is het einde van de wereld niet.” Tijdens de competitie moest Jan ook

niet eerder over voetbal beginnen dan zondagmorgen. Daar kon ik niet tegen, hoor; een man die alleen over voetbal spreekt.'

Jan Jongbloed was een bijzondere keeper. Hij speelde meer dan 700 wedstrijden in de Eredivisie, een absoluut record in het Nederlandse voetbal. Hij stopte pas twee maanden voor z'n 45ste verjaardag, nadat hij tijdens de wedstrijd Haarlem - Go Ahead Eagles door een hartinfarct was getroffen. Jan speelde ook 24 interlands waarin hij slechts zeventien keer werd gepasseerd; tussen 1975 en 1978 werd er in een periode van 683 minuten zelfs helemaal niet tegen hem gescoord - een record voor Oranjekeepers. En hij was natuurlijk de enige Oranjekeeper die twee ^{wk}-finales keepte. 'Hij zei altijd dat hij de beste keeper van Nederland was,' zegt Nicole. 'Anders had een ander wel onder de lat gestaan in die finales.' Haar moeder vond Jans grote kracht dat hij constant en koelbloedig was. 'Jan brengt rust in het spel,' vond Dien. 'Als hij "los" schreeuwt, dan heeft hij die bal ook.'

Jans specialiteit was meevoetballen, iets wat hij zich zelf had aangeleerd. In zijn jeugd was hij op het gravel van het Jan van Galenland de beste voetballer van de buurt geweest, hij pikte graag een paar goaltjes mee. Maar hij vond keepen leuker. En dat deed hij met z'n blote handen, anders voelde je de bal niet. Ambitieuus was hij nooit geweest, eigenwijs des te meer. Toen hij op z'n twintigste naar Feyenoord kon, om tweede keeper achter Eddy Pieters Graafland te worden, ging hij niet. Hij wilde niet op de bank zitten, hij wilde spelen. En hij zou Amsterdam te veel gaan missen, waar hij zo graag een biertje dronk of een kaartje legde met z'n medespelers.

Angst was de reden dat hij in 1967 niet inging op een aanbod om in Amerika te voetballen. Hij zou 60.000 gulden in het handje krijgen als hij tekende en daarbovenop nog hetzelfde bedrag als hij er een paar maanden zou keepen. De Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (knvb) dreigde met schorsingen, want de Amerikaanse bond werd niet erkend. Andere spelers, zoals Sparta-verdediger Theo Laseroms, gingen wel. Laseroms kon daarna gewoon (nou ja, gewoon: we komen er in dit boek nog op terug) weer in Nederland aan de slag. Jan heeft later weleens spijt van zijn keuze gehad.

Ondanks dat miljoenen mensen hem als voetballer bezig hebben gezien, is Jan Jongbloed nooit een grootverdiener geweest. Zeker niet bij ^{dws} en ^{fc} Amsterdam, de club waar ^{dws} in 1972 in opging. Afgezien van twee jaar bij ^{dws} was Jan in die tijd semi-prof; naast het voetbal, waar het basissalaris werd aangevuld met premies bij winst of een gelijkspel, was hij daarom met Dien een sigarenzaak begonnen in de Anjeliersstraat in de Jordaan, de straat waar Anne Pijlman woonde. En om wat extra's te hebben werden in de keuken door de Jongbloeds 's avonds bedrijfsoverhemden gestreken en bracht Jan nog een tijdje op een bakfiets leesmappen rond.

De sigarenzaak was Diens domein. Ze was er altijd te vinden, ook als Jan weer terug was van zijn training. Het was er een komen en gaan van voetballiefhebbers. 'Die zaak liep als een trein,' zegt Nicole. 'Ma was bekender dan mijn vader. Ze had een oranje sportauto die ze overal parkeerde. Kwam er een politiewagen langs en zeiden de agenten: "Dien, je mag niet op de stoep staan, dat weet je toch." Maar een boete kreeg ze nooit.'

En ook al kreeg ze een boete: geld interesseerde Dien, in tegenstelling tot Jan, niets. Na een aantal jaren werd de sigarenzaak, die in de tussentijd nog werd uitgebreid met een hengelsportafdeling, verruult voor een lunchroom in de Kinkerstraat. 'Als het gezellig was,

zei mijn moeder: “Jullie hoeven niet te betalen, want ik heb zo’n leuke avond gehad,” vertelt Nicole. ‘Die zaak is dan ook failliet gegaan.’

Afgezien van Diens uitstapjes naar Spanje, al dan niet met de kinderen, was de belangrijkste plek van de familie om vakantie te vieren een stacaravan in Vinkeveen. Ze vonden het er heerlijk. Dien lag daar dan te zonnen, de kinderen speelden in en rond het water en Jan zat er natuurlijk te vissen als hij klaar was met trainen. ‘We zijn nooit met z’n allen naar het buitenland geweest, we zijn nooit met het gezin in een pretpark geweest, daar hield pa niet van,’ zegt Nicole. ‘Ik heb dat soort dingen erg gemist.’

Haar ouders waren geen goede opvoeders, Dien gaf dat zelf toe. Maar ze konden Nicole en Eric wel meer bieden dan een ander. De hele zomer Vinkeveen of ergens anders. Ze waren doerakken, bepaald geen wezens van de klok, klaagde ze. ‘Maar het belangrijkste is dat ze leven,’ vond Dien. ‘Het is gauw genoeg voorbij.’

Hoewel bij Jan en Dien soms de pannen door de keuken vlogen, hadden ze een goed huwelijk. Dien vond die ruzies ook gezond, bekende ze. ‘Ik geloof niet in die modelhuwelijken die zo glad als een aal verlopen. Nee, ik geniet er juist van als hij iets terugzegt.’ Zo heb je tenminste nog iets aan elkaar, vond ze. En plots, twintig jaar nadat ze elkaar hadden ontmoet, gingen ze uit elkaar. Voor Nicole is het nog steeds een raadsel dat het zo is gelopen. ‘Opeens had pa een vriendin en ma een vriend. Er is nooit gezegd: “We zijn gescheiden.” Ik snapte het niet, er was geen grote ruzie. Eric en ik vonden het vreselijk.’

In 1976 had Jan bij Roda ^{jc} in Kerkrade getekend nadat er weer eens onenigheid over de aanbieding van Stoop was geweest. Bij Roda jc werd hij, eindelijk, full-prof. Aanvankelijk was hij in zijn geliefde Amsterdam blijven wonen, waar zijn gezin was achtergebleven, en reed hij elke dag twee uur heen en twee uur terug. Dat ging hem opbreken. Eerst had hij in een klooster geloged, maar toen leerde hij een vrouw kennen en werd hij verliefd. ‘Petra heette ze,’ weet Nicole nog. ‘En daarna kwam Joke, die had twee kinderen. Ik trok dat niet. Ik was toch zijn dochter? Eric is een keer bij hen langs geweest en zei: “Ga maar niet, is niks.” En dus kwam mijn vader naar mij.’

Met de nieuwe vriend van haar moeder had ze minstens zoveel moeite. Dien was gevallen op acteur Maarten Spanjer die ze tijdens een avondje stappen op het Leidseplein had ontmoet. Maarten was al een ‘Bekende Nederlander’ in die tijd. Hij maakte de voetballiefhebbers aan het lachen als ‘Het Miskend Talent’ in het vara tv-programma Voetbal 80 en had net z’n eerste belangrijke filmrol gespeeld in de Paul Verhoeven-film Spetters, naast gerenommeerde acteurs als Rutger Hauer en Jeroen Krabbe en de opkomende Renee Soutendijk. De roem deed Maarten echter weinig en heel ambitieus was hij nu ook weer niet. Hij was net als Dien een echte Amsterdammer en deelde met haar de hang naar lol en gezelligheid. Als jong kereltje was hij al gefascineerd door het fenomeen ‘voetbalvrouw’, schreef hij eens in een column in Margriet. In De Meer kon hij zijn ogen niet van de Ajaxdames op de eretribune afhouden. Vooral Maja Suurbier wier ‘slanke benen in zwarte, nauwsluitende suede laarzen’ waren gehuld, had zeer veel indruk op hem gemaakt. En wat was die Yvonne van Duivenbode, met haar ondeugende en onschuldige gezichtje, een lekker ding.

Maarten was elf jaar jonger dan Dien en nog erg jongensachtig. Dien vond dat prachtig; soms leek het wel of ze aan haar tweede jeugd was begonnen. Het meest opvallend aan

haar vond Maarten haar grote rechtvaardigheidsgevoel. ‘Op een keer gingen we naar de opening van een cafe in West,’ vertelt hij. ‘We werden allebei ongelofelijk dronken. Het was maar vijfhonderd meter rijden naar huis, dus we stappen gewoon in de auto. Ik achter het stuur, Dien ernaast. Opeens verschijnt er een politiewagen die ons aanhoudt. Ik was verloren. De agent komt dichterbij en herkent me. “O sorry, meneer Spanjer. Ik wist niet dat u het was. Rijdt u maar door, hoor.” Dien buigt zich naar voren en zegt: “Zeg lelijke baklap dat je bent, je gaat toch niet zeggen dat hij mag doorrijden omdat hij bekend is? Ben je niet goed bij je hoofd, slijmbal!” Ze begint die man vreselijk uit te schelden. Ik geef haar een schop en zeg tegen die agent: “Ze is niet goed bij haar hoofd, hoor. Hartstikke dronken.” Ik wist dat nog net te redden, maar Dien meende het. Ze vond het onrechtvaardig. Het was haar ten voeten uit.’

Maarten hield nogal van plagen en daar had hij een slechte aan bij Nicole. ‘Zat ik stiekem een sigaretje te roken, ging hij dat verraden,’ vertelt ze. ‘Als ik hem dan tegenkwam in de stad en er andere dames in zijn buurt waren, riep ik: “He stiefvader!” Dat vond hij dan weer niet leuk. Ik moest ook vaak mee naar zijn huis op zaterdagavond, want hij had geen zin om altijd bij ons te zitten. Nam mijn moeder een flesje wijn en een Frans kaasje mee en zaten we daar de hele avond voor de tv. Zij vonden dat heel gezellig. Ik als puber natuurlijk niet, ik verveelde me dood.’

Eric had minder moeite met Maarten. De twee waren allebei gek op voetbal. ‘We waren idioten wat dat betreft,’ zegt Maarten. ‘Als we op vakantie waren, speelden we altijd tennisvoetbal. We vlogen elkaar in de haren omdat we allebei wilden winnen. Maar daarna was het over, was alles vergeven en vergeten. Eric was een heel leuke open Amsterdamse jongen, er zat geen kwaad bij.’

Eric Jongbloed was net als zijn vader doelman geworden bij ^{dws}. En net als Jan had hij het geschopt tot het eerste elftal. ^{dws} was in 1972, na een fusie met Volewijckers en Blauw-Wit in ^{fc} Amsterdam, opgehouden te bestaan als ‘betaald voetbalvereniging’. Het eerste van ^{dws} speelde nu, onder de oude naam, op het hoogste amateurniveau. Van zijn vader kreeg Eric keeperstruien van landen waar die als international tegen had gespeeld, maar Eric gaf ze allemaal weg. ‘Er is niets meer, hij was zo vrijgevig,’ zegt Nicole.

Qua karakter leek Eric wat dat betreft sprekend op Dien, maar het uiterlijk had hij van z’n vader. Maar hij had niet diens talent, Jan vond hem zelfs wat lui. ‘Het was ook niet zijn ambitie om de top te halen, denk ik,’ zegt Nicole. ‘Hij hield van gezelligheid. Met een vriend runde hij een cafe en dat vond hij heerlijk. Hij gaf ook graag een feestje thuis. Dan ging het bankstel naar zolder en kon iedereen blijven slapen. Mijn moeder vond alles best.’

Nicole was stapel op haar broer. ‘Hij was zo lief en beschermend. Hij nam me vaak mee als hij met zijn vrienden ging stappen op het Leidseplein. Dan lette hij heel goed op me. We hadden nooit ruzie, speelden altijd samen. Hij heeft me leren boksen, kickboksen, tafeltennissen, biljarten, voetballen; je kunt het zo gek niet bedenken. Ik matste hem vaak als hij me op een briefje vroeg: “Wil je voor me afwassen?”’

Bij de meisjes was Eric enorm populair. Na een relatie met Nancy Froger, de dochter van Bolle Jan en zus van Rene, had hij zijn oog laten vallen op de dochter van een andere voetballer: die van ‘Mister Ajax’ Sjaak Swart, Jacqueline. Sjaaks vrouw Andrea herinnert

zich de eerste ontmoeting met hem nog goed. Het was in de Jaap Edenhal, waar Sjaak het restaurant exploiteerde. ‘Jacqueline en ik waren aan het werk achter de bar. En daar kwam Eric,’ vertelt Andrea. ‘Hij zei: “Willen jullie iets drinken?” “Ander keertje,” zei ik. “Zeker weten,” antwoordde Eric.’

Haar dochter liet niets los, maar als moeder had ze door dat er meer aan de hand was. In de auto zei ze tegen Sjaak: ‘Je dochter gaat met de zoon van Jan Jongbloed.’

De oud-Ajacië botste bijna op een tegenligger van de schrik. ‘Hoe kom je daar nu bij?’ ‘Ik zag het.’

Jarenlang waren er tussen ^{dws} en Ajax verbeterde duels uitgevochten. ‘En bij Sjaak gingen Ajax en ^{dws} nog steeds niet samen,’ aldus Andrea.

Een week erna was Jacqueline ziek. Eric belde Andrea op en vroeg of hij langs mocht komen op de Middenweg, waar de familie Swart tijdelijk boven een café woonde in afwachting van de voltooiing van hun nieuwe huis in Diemen. Andrea ziet hem nog uit lijn 9 stappen. ‘Met een enorm boeket rozen in zijn armen. Hij kwam binnen en ik beschouwde hem direct als mijn schoonzoon. Die twee waren gek op elkaar, ze waren voor elkaar geschapen.’

Ook Sjaak moest toegeven dat z’n aanstaande schoonzoon meeviel; veel minder nurks dan z’n vader, het hart van z’n moeder. En daar kwam nog bij dat hij vond dat Eric erg goed kon keepen. Andrea zegt dat Ajax serieuze belangstelling voor Eric had. ‘En echt niet omdat Sjaak hem goed vond, echt om zijn keeperkwaliteiten. Sjaak zei: “Als ik zo’n zoon zou hebben, zou ik wel weten wat ik met hem deed. Hij kan een heel goede worden.”’

Maarten Spanjer lacht als hij het hoort. ‘Sjaak heeft vaker een schoonzoon gehad die hij bij Ajax wilde introduceren, terwijl die niet zoveel kon; dat zegt niet zoveel. Erics voetballoopbaan zat een tijdje in een dip. Ik dacht: die redt het niet. Maar juist aan het begin van dat seizoen keepte hij elke wedstrijd geweldig.’

Ondanks de weervoorspelling scheen de zon op die bewuste zondagmorgen 23 september 1984. Nicole was al vroeg opgestaan. Ze moest handballen. Voor de verandering eens niet in de middag, maar in de ochtend. Ook Dien was wakker. Ze stoorde zich aan een overbuurman die aan het klussen was aan zijn huis. ‘Zagen en timmeren op de zondagmorgen, die man is niet goed bij zijn hoofd,’ klaagde ze tegen Nicole. Ze was toch al wat chagrijnig de laatste weken: Maarten had een punt achter hun relatie gezet.

Eric en Jacqueline sliepen ook in het huis, de avond ervoor waren ze wezen stappen. Ze hadden negen maanden verkering nu, het ging goed. Ze maakten zelfs plannen om te gaan samenwonen. ‘Ze waren in de Jordaan naar een huisje wezen kijken,’ zegt Andrea. ‘Ze waren zo serieus samen, zo volwassen.’

Ook de kleren die Eric die week had gekocht, verraadden een verandering in zijn levensstijl. Normaal droeg hij altijd een spijkerbroek, nu had hij een nette donkergrijze broek aangeschaft met erop een grijze trui met een roze streepje erin. ‘Hij kwam er die ochtend mee naar beneden en ik zei: “Mam, kom eens kijken wat een kanjer,”’ vertelt Nicole.

Het eerste van ^{dws} speelde die dag uit tegen Rood-Wit/A in Amsterdam-Noord. Voor hij wegging vertelde Nicole haar broer dat ze die middag zou komen kijken. Hij vond het leuk, zei hij, en deed toen iets onverwachts: hij gaf zijn moeder en zus een knuffel. ‘We waren helemaal verbaasd. Dat deed hij anders nooit als hij ging voetballen. Hij zei: “Ik ga het helemaal maken vandaag, ik ben in topvorm.”’

Tegen half drie was Nicole met haar vriend Tonne op sportpark De Weeren in Noord. Ze namen plaats op de tribune die tegen de A10 Noord aan lag. Ook Jacqueline was er en ^{dws}-bestuurslid Andre Pijlman met zijn veertienjarige zoon Andre, ook wel 'Kleine Pijl' genoemd. Dien was thuisgebleven, ze ging haast nooit meer naar het voetbal.

Eric werd ingeschoten op het doel links van Nicole. Na de toss wisselden beide teams van helft. De wedstrijd begon. In de verte, in de richting van Monnickendam en Broek, was de lucht pikzwart geworden. Vrijwel niemand lette erop, ook niet op het gerommel dat uit die richting kwam. Iedereen volgde een aanval van ^{dws} aan de linkerkant van het veld. 'Ik hoorde iemand iets zeggen over onweer,' herinnert Nicole zich. 'Ik dacht: wat nou onweer?'

Na een knetterende donderslag blies scheidsrechter Bos de wedstrijd af. Meteen erna klonk een volgende knal. Eric, die ter hoogte van de penaltystip in zijn doelgebied had gestaan, lag op z'n rug. Hij was getroffen. Mensen die het hadden zien gebeuren, zeiden dat hij twee meter door de lucht was gevlogen.

Andre Pijlman was de eerste die over het hek sprong. Tegen zijn zoon had hij gezegd: 'Kijk maar niet. Wegwezen.' Terwijl hij de keeper naderde, merkte Andre dat z'n haren rechtoreind gingen staan. Om Eric heen bevond zich een veld met elektrische lading. Hij beseftte meteen dat de jongen niet meer te redden was.

Nicole, die achter Andre was aangerend, wilde zich op haar broer storten. 'De rook kwam uit z'n schoenen,' zegt ze. 'Mensen riepen: "Niet aanraken!" Iedereen wist wat de oorzaak zou kunnen zijn. "Het komt door de ijzeren noppen onder z'n schoenen," beweerde iemand. Een ander zei dat het door zijn gouden ketting kwam. Weer een ander wees naar de aluminium doelpalen. Niemand deed iets, ik werd er gek van.'

Inmiddels was het doodstil op het sportpark geworden. Bij de kleedkamer achter de kantine stonden enkele dws-spelers te huilen. De politie kwam en begon met de reanimatie. Na lang wachten doemde er ook een ambulance op en werd Eric naar het nabijgelegen ziekenhuis Noord gebracht. Nicole ging er met Tonne achteraan. 'Ik dacht: jonge, sterke kerel. Het komt wel goed,' zegt ze.

Maar het kwam niet goed. 'Ze hebben het nog wel geprobeerd. Die arts is heel lang bezig geweest.'

Dien was inmiddels opgehaald door de politie. Andrea Swart werd gebeld door Tonne met het verzoek of ze onmiddellijk naar het ziekenhuis wilde komen. 'Ik was die middag bezig geweest in onze nieuwe huis in Diemen,' weet Andrea nog. 'Het was bijna af. Het werd opeens pikdonker buiten, heel eng. Ik had stroom gepakt uit de meterkast, waar ik eigenlijk niet aan mocht komen, en ik dacht: laat ik alles maar opruimen, want dit ziet er gevaarlijk uit. Ik ben naar huis gereden en ik was nog niet boven of een neefje van me belt. Of ik het gehoord had van Eric? Ik wist van niks. Daarna belde Tonne.'

Ze rende naar het Ajax-stadion tegenover hun huis waar Sjaak in het spelershome zat. Ajax - Fortuna Sittard was in de zeventiende minuut gestaakt vanwege dezelfde onweersbui die Eric had geraakt. Alle andere wedstrijden waren die dag gewoon uitgespeeld, Feyenoord had in Zwolle met 1-5 gewonnen, psv met 5-0. Samen met Sjaak reed ze naar het ziekenhuis. Daar zag het zwart van de mensen. 'Heel de wereld was er naar mijn idee,' zegt Nicole. 'Zijn beste vriend Johnnie, die het op de radio had gehoord. Andere vrienden, vriendinnen, familie, bekenden. En uiteindelijk kwam pa ook. Hij had z'n keeperkleden nog aan.'

Jan had de wedstrijd tegen Sparta gewoon uitgespeeld, ze hadden met 2-1 op Het Kasteel

verloren. Al die tijd wist hij van niks, trainer Wullems lichtte hem pas na afloop in. Ze waren hem nog aan het reanimeren, werd hem verteld. Maar Jan voelde dat het niet goed zat. Nadat ook hij in het ziekenhuis was gearriveerd, deelden de artsen mee dat Eric was overleden. Hij was pas 21 jaar.

Alleen of in groepjes gingen de nabestaanden afscheid van hem nemen. Dien ging samen met Andrea en Jacqueline. Aanvankelijk durfde Nicole niet de kamer binnen te gaan waar Eric lag opgebaard. Aan de hand van Sjaak Swart ging ze toch. Andre Pijlman verbaasde zich over de oud-Ajacied. 'Ik kende hem alleen als die janker van Ajax waar ik vaak tegen had gespeeld,' zegt hij. 'Hij was nu heel meelevend en een grote steun voor de familie Jongbloed.'

Eric had z'n keeperkleding nog aan. 'Daar lag hij, zo knap met die mooie bos haar,' vertelt Nicole. 'Je zag niets aan hem. De modder en grassprietten van het voetbalveld zaten nog op z'n gezicht.' Wat ze niet zag, was dat hij onder z'n keepertrui, van zijn kin tot zijn middel, helemaal zwart was geblakerd. En wat ze ook niet zag was zijn gouden ketting, die hij van zijn oma Tonnie had gekregen. Daar is nooit wat van terug gevonden. De meest aannemelijke theorie, concludeerde men in een onderzoek naar zijn dood, was dat de bliksem via de doelpalen in die ketting was geslagen. Twee dagen later stond er in De Telegraaf een hele kolom met rouwadvertenties voor Eric.

Drie sprongen eruit:

'Lieve Eric, rust zacht, ik zal je nooit vergeten' - Jacqueline. 'Erikie, ik zal je zo missen' - je zusje.

En de meest hartverscheurende:

'De bliksem was sterker dan mijn liefde' - je moeder.

Donderdag 27 september 1984, half drie in de middag. Op de Nieuwe Oosterbegraafplaats in Amsterdam was het een drukte van jewelste. Onder de duizenden aanwezigen waren ook bekende namen uit de Nederlandse voetbalwereld als Rinus Michels en Johan Crujff. 'Dat zij er waren, was niet alleen voor Jan,' zegt Maarten Spanjer. 'Ze waren er ook uit respect voor Dien.'

Zelf had hij het bericht van Erics overlijden pas gehoord toen hij die zondagavond ergens in Rotterdam naar Studio Sport zat te kijken. Als een speer was hij naar de Reinier Claeszenstraat gereden. Ondanks het feit dat hij hun relatie had verbroken, zou hij die dagen bij Dien in de buurt blijven. Haar huis zat continu tjokvol. Er werd gehuild, maar ook gelachen. Er kwamen duizenden kaarten en andere steunbetuigingen binnen. Jacqueline en Nicole lazen ze allemaal. 'Zelfs een kaart van een Ajax-fan,' weet Nicole nog. 'Hebben we vreselijk om moeten lachen.'

Op de begrafenis droegen Erics vrienden zijn kist. Erop stonden zijn voetbalschoenen. Speciaal voor deze gebeurtenis had Dien een keeperoverall gekocht, eentje die hij al heel lang wilde hebben omdat zijn vader Jan er ook een had. 'Een blauwe van Adidas,' zegt Maarten. 'Dien had tegen hem gezegd: "Je krijgt het nog van me, er is alleen nu geen geld voor." En nu droeg hij hem in zijn kist.'

Ook had ze Maarten erop uitgestuurd om nieuwe keeperhandschoenen voor hem te kopen, want het paar dat hij aanhad tijdens zijn laatste wedstrijd was verschroeid. 'Ik naar Smit-Crujff, een sportspecialzaak waar Jan en Eric altijd hun spullen kochten. Ik zie die verkoper me nog aankijken: die is de weg kwijt. Iedereen wist natuurlijk dat Eric door de

bliksem was getroffen. Ik had geen zin om het uit te leggen, heb betaald en ben de winkel uitgelopen. Net toen ik in mijn auto wilde stappen, kwamen ze me achterna. Kreeg ik het geld terug. “Dit is van ons, voor Eric,” zeiden ze.’

Nicole werd gek van de menigte op de begrafenis. Overal onbekenden, overal fotografen. ‘Mijn vriendinnetje moest daardoor buiten staan,’ vertelt ze. ‘Werd ik heel boos om, want binnen waren allemaal mensen die ik niet kende. En maar flitsen die lui. Je kon niet eens verdrietig zijn. “Rot op!” heb ik keihard tegen hen geschreeuwd.’

Terwijl op de achtergrond muziek klonk van Earth, Wind & Fire en Lou Rawls, muziek waar Eric net als Dien zo van had gehouden, speelden zich bij zijn kist hartverscheurende tafereelen af. Vooral oma Tonnie had het te kwaad. Ze stortte zich boven op de baar en hilde hard. Was het haar gouden ketting geweest?

Na de begrafenis vroeg Maarten aan Dien waar ze naartoe wilde. Ze wilde in de Jordaan eten bij een eetcafe waar ze vaak kwamen. ‘Het zat daar altijd stampvol, dus ik dacht: he?’ zegt Maarten. ‘Maar goed, het was haar avond. Daar hebben we ook zitten lachen. Als Dien wilde lachen, lachte ze. Als ze wilde huilen, hilde ze.’

De zondag na het overlijden zat hij met Nicole in de woonkamer van Diens huis. Dien stond in de keuken. Opeens hoorden ze een enorm kabaal. ‘Ze had alles uit haar handen laten vallen en was helemaal ingestort,’ vertelt Maarten. ‘Wat bleek: de overbuurman was aan het zagen en timmeren. Ze zei: “Die stond er vorige week ook! En die doet nu alsof er helemaal niets is gebeurd.” Ze was woedend op die man. Voor haar was de wereld stil blijven staan. Ze reageerde daar heel puur op, ze is niet iemand van valse emoties. Dien was een heel krachtige vrouw, maar ook heel kwetsbaar. Na Erics dood was ze een weerloos meisje, ze is nooit meer dezelfde geworden. Van het ene op het andere moment had ze een hekel aan voetbal, ze haatte het.’ Ze wilde er niets meer mee te maken hebben en zou ook nooit meer naar voetbal op tv kijken. Ze heeft zelfs overwogen haar meisjesnaam weer aan te nemen, want als Dien Jongbloed werd ze altijd geassocieerd met Jan. Maar als ze zich voorstelde als Dien Peeters keken de mensen haar aan alsof ze gek was.

De zondag was sindsdien voor haar moeder als verdoemd, zegt Nicole. ‘Tot op de dag van vandaag blijft ze op zondag in bed en wil ze alleen zijn.’ Ook Nicole kreeg een nog grotere hekel aan voetbal dan ze al had. Ze vond het vreselijk dat ook haar eigen dochter de sport ging beoefenen. ‘Voetbal had me al zoveel ellende gebracht,’ zegt ze. ‘Een broer die doodging tijdens een wedstrijd, een vader die nooit thuis was. Ik heb het jaren proberen tegen te houden. Helaas, niet gelukt.’

Ze zal nooit vergeten hoe ze in de winter van 2006 haar oudste dochter Maxime met de auto had afgezet voor een training. ‘Normaal ging ze met de fiets, maar het sneeuwde en was glad. Ik kwam thuis en het begint te onweren. Ik kreeg het koud, koud! Ik raakte volkomen in paniek. De tranen stonden in mijn ogen en ik dacht: mijn dochter staat daar op het veld. Klotevoetbal! Ik heb mijn jongste dochter in de auto gegooid en hoewel het glad was, heb ik gescheurd.’

Helemaal overstuur kwam ze de kantine van de voetbalclub binnen. Daar stond Maxime met haar teamgenoten te schuilen voor het slechte weer. ‘Ooit heb ik tegen haar gezegd: “Schat, zodra je onweer hoort, ga je naar binnen. Wat ze ook zeggen.” En dat heeft ze toen

beloofd. Ik zag haar staan en zei: “Kom!” Ze zei: “Ik mag nog niet weg.” “Kom!” zei ik weer. Haar trainer stond naast haar en zei: “Ga maar.” In de auto heb ik gehuild. Zo!’

Hoewel Dien die zondag na Erics overlijden volledig was ingestort, vergat ze de verjaardag van Jacqueline een dag later niet. Ze kwam langs en gaf haar een mooie brief waarin ze schreef dat ze het zo erg vond dat Jacqueline dit op jonge leeftijd al mee moest maken. ‘Dat heeft haar echt getroost,’ zegt Andrea. ‘Het was zo’n mooie brief. Dat ze daar nog over na kon denken terwijl ze zoveel verdriet had, vond ik heel bijzonder. Het was voor zo’n meisje ook niet te begrijpen. Nog steeds heeft ze er last van; in de maand september is ze altijd chagrijnig, dan denkt ze er veel aan. Ook al is ze nu gelukkig met een ander. Mijn moeder is in 2005 overleden en die heb ik op hetzelfde veldje laten begraven als Eric. Als we daar zijn, gaan we ook even bij zijn graf kijken, zeggen we: “We zijn er weer Eric.” Jacqueline en ik helpen elkaar er nog steeds mee, ze is een lieve dochter.’

Op de vrouw van ‘Mister Ajax’ had het gebeurde ook invloed. ‘Ik ben anders gaan denken. Wat is nu belangrijk in het leven? Ik kon heel zuinig op dingen zijn. Als er een vlek op mijn bank zat, dacht ik: god, wat erg! M’n huis moest schoon zijn, ik kon soms vervelend zijn voor mijn gezin. Dat soort dingen boeiden me na Erics dood niet meer. Schoonmaken komt nog wel, eerst tijd maken voor leuke dingen. En een nieuw bankstel kun je kopen.’

Haar man had meer moeite zich te uiten. ‘Het raakte Sjaak zeker, maar hij wilde er nooit over spreken. Als ik erover begon, zei hij altijd: “Houd je mond, houd je mond.” Hij verwerkte het op zijn manier. Jan is net zo, kan er ook niet over praten. Het was net gebeurd en ik zei dat ik het zo erg vond voor hem. Hij zei: “Maar jij krijgt straks een andere schoonzoon.” Dat nam ik hem zeer kwalijk. Maar goed, dat is typisch Jan. Bot. Later heb ik hem verteld dat ik heel boos ben geweest over die opmerking. Hij zei: “Nu heb ik er een ander beeld van, nu begrijp ik het beter. Sorry.” Ach, hij was boos op de hele wereld. Begrijpelijk natuurlijk.’

In een kast in het huis van de familie Swart in Diemen liggen nog steeds, netjes opgevouwen, een nette donkergrijze broek en een grijze trui met een roze streepje erin - Erics kleding. ‘Dat gooi ik niet weg, dat wil ik bewaren. Voor altijd,’ zegt Andrea.

Dien gaf met Jacqueline en Nicole op 13 oktober dat jaar een groot interview aan De Telegraaf. Tijdens het gesprek werd er veel gelachen. ‘Je treft hier geen rouwstemming. We beuren elkaar op: we zijn net Lustige Witwen,’ zei Dien. ‘Wat we eruit leren is dat het leven niets waard is. Van de ene op de andere minuut ben je er geweest. Dus we kunnen maar beter plezier maken, zoals Eric ook altijd plezier maakte.’ Ze zei dat ze niet meer dagelijks naar Erics graf ging, wat voornamelijk kwam door de vele regen; ze werd er alleen maar somberder van. Ze was zo blij met Erics vrienden die nog regelmatig verse bossen bloemen op zijn graf legden. Ze had veel brieven gekregen van gelovige mensen. ‘Die putten zoveel steun en kracht uit hun geloof, dat had ik ook wel willen hebben. (...) Maar als God echt bestaat, dan heeft hij wel vreemde richtlijnen. Dan had hij Eric moeten beschermen, want het was een echte kanjer.’

Ze vertelde ook over zijn begrafenis. ‘Het leek wel een filmster die werd begraven. Ik dacht: als hij het ziet, is ie beretrots. Dan denkt ie: kijk eens, die komen allemaal voor mij,

dat had hij echt te gek gevonden, weet ik zeker. Want hij was gek op belangstelling. “Ma, ik ga het dit jaar helemaal maken!” dat riep ie maar steeds. “Je ziet mij binnenkort wel in Studio Sport.” Die voorspelling was dus uitgekomen.

Op haar 42ste verjaardag, op 11 november, kreeg Dien van Maarten een groot schilderij van Eric in z'n blauwe trainingsoverall, gemaakt door Rene Brone. ‘Die maakte prachtige sportschilderijen, tegen het kitscherige aan,’ zegt Maarten. ‘Hij wilde het meteen doen, want de gebeurtenis had hem zo aangegrepen. “Voor heel weinig,” zei hij er nog bij. Nou, het kostte me een vermogen. Dien pakte het uit en is niet meer opgehouden met huilen.’

Maarten en Dien modderden nog een jaar wat aan en gingen toen uit elkaar. ‘Een onhandige relatie die totaal niet werkte,’ aldus Maarten. Dikke vrienden zijn ze echter altijd gebleven. Net als Dien en Jan trouwens. Zeker toen op haar zestigste het noodlot opnieuw toesloeg: de ziekte van Alzheimer werd bij haar geconstateerd. ‘Veel te jong,’ zegt Nicole. ‘Soms word ik daar verdrietig van. Het mens verliest haar baby, verliest haar zoon en krijgt ook nog op zo'n jonge leeftijd die ziekte. Ze heeft haar portie wel gehad, het is niet eerlijk. Ik zorg nu voor mijn moeder, zij niet meer voor mij. Als kind wil je toch aan je moeder hangen.’ Met de gezondheid van haar vader gaat het beter, hoewel hij om de zoveel tijd gedotterd moet worden. Hij is nu jeugdtrainer bij Vitesse. Hoofdtrainer worden zit er, gezien de problemen met zijn hart, niet in.

De maandagavond na Erics ongeval speelde ‘Kleine Pijl’, zoon van Anne en Andre Pijlman, zijn eerste selectiewedstrijd als keeper bij de Oranje-jeugd. Zijn vader zei voor hij het veld op ging: ‘Geniet ervan, het leven hangt aan een zijden draadje.’ ‘Kleine Pijl’ haalde de top niet, maar is een verdienstelijke scheidsrechter in het amateurvoetbal geworden. Als hij onweer hoort, fluit hij af. Elke keer als hij met de auto vanuit zijn woonplaats Volendam over de A10 naar zijn werk in Hoofddorp rijdt, komt hij langs het voormalige sportpark De Weeren. Hij kijkt dan altijd eventjes opzij.

Op de plek waar Eric Jongbloed op 23 september 1984 werd getroffen door de bliksem liggen nu volkstuintjes.

‘Van dat stempel kom je nooit meer af’

Anne Pijlman

In het Olympisch Stadion van Amsterdam is een broedervete uitgevochten tussen Ajax en DWS. Ajax kwam - met 2-1 - als overwinnaar uit de strijd. (...) Vooral in de tweede helft werden er enkele persoonlijke vetes uitgevochten. Al na vijf minuten verdween Cees Groot hinkend naar de zijlijn (...) Toen sloegen Keizer en Pijlman met de hoofden tegen elkaar. De DWS'er speelde door, de Ajacied ook, maar zo verdwaasd dat gevreesd moest worden voor een hersenschudding.

Uit: de Haagsche Courant van donderdag 26 maart 1964

‘Heb je mijn trappenhuis gezien? Verschrikkelijk.’

Kankeren. Anne Pijlman kan het goed, zoals een echte Jordanees betaamt. Ze woont haar hele leven al in de Amsterdamse volkswijk. Ze heeft haar krulspelden nog in; het is vrijdagmorgen, straks gaat ze de hort op met haar vriendin Dien Jongbloed. ‘De sfeer in de Jordaan is helemaal veranderd,’ klaagt Anne. ‘Overal wonen yuppen. De echte Jordanees is behulpzaam en heeft altijd zin in een praatje. En is schoon, heel erg schoon. Loop maar door de buurt; je haalt de echte er zo uit. Je ziet het aan de gordijnen, vitrages en ramen: brandschoon. En dat is mijn trappenhuis dus niet, te erg voor woorden. Af en toe ligt er zo’n laag vuil.’ Ze houdt haar duim en wijsvinger twee centimeter van elkaar. ‘Af en toe pak ik de eerste en tweede verdieping gewoon mee. Zeggen die bewoners: “Goh, wat ruikt het hier lekker.” “Ja,” zeg ik dan. “En de volgende keer ben jij aan de beurt.” Mijn zoon woont in Volendam. Daar hangen overal prachtige gordijnen. Ja, de jeugd heeft dan wel van die roldingen, maar die zijn wel schoon. Maar hier? Nee, de Jordaan verpaupert. Ze werken allemaal en ‘s avonds koken ze niet maar gaan ze op het terras zitten.’

De heer des huizes komt binnen: Andre Pijlman. Hij geeft z’n vrouw een zoen op de mond en tovert een grote bos bloemen van achter zijn rug tevoorschijn. Dit is dus de beruchte Andre Pijlman, de staalharde verdediger van dws. Het eerste wat opvalt: Andre heeft nog maar een ondertand. Een souvenir uit zijn gloriejaren? ‘Welnee, toen ik stopte had ik al mijn tanden nog,’ zegt hij. ‘Ik heb alleen die naam, he.’

‘En het is juist zo’n schat,’ lacht Anne.

Wie Rob Rensenbrink zegt, denkt: de paal.

Wie Eddy Treijtel zegt, denkt: de meeuw.

Wie Patrick Kluivert zegt, denkt: groepsverkrachting, Martin

Putman, Lorenzo Staelens, Wenen, Surinaamse pasteitjes en nog een heleboel meer.

En wie Andre Pijlman zegt, denkt: Piet Keizer.

Andre wordt er misselijk van, zegt hij. Jarenlang heeft hij op het veld moeten aanhoren: ‘Die Piet Keizer heb je er ook al eens uitgeschopt.’ En nog steeds beginnen sommige mensen erover als ze grappig willen doen. Dan zegt Andre: ‘Nou moet je uitkijken.’ En dan hebben ze nog geluk dat Anne niet in de buurt is.

Na enig aandringen van Anne vertelt hij het verhaal nog maar een keer. Het gebeurde op woensdagavond 25 maart 1964, tijdens een bekerwedstrijd tussen Ajax en ^{dws} in het Olympisch Stadion. ‘Voor Pietje hoefde je niet bang te zijn,’ begint Andre zijn relaas. ‘Hij was geen nare jongen op het veld, hij voetbalde gewoon. Hij had die hondentruc, die sleepbeweging. Maar ik bleef altijd gewoon naar de bal kijken en ik was sneller. Die wedstrijd kwam er een hoge bal. Keizer was een slechte koper en was te laat. Hij komt met de zijkant van zijn hoofd vol tegen mijn voorhoofd aan. Ik viel op de grond en weet nog dat ik werd bijgebracht met een natte spons. Ik had een enorme buil maar kon weer voetballen. Ik keek naar Keizer en zijn ogen stonden alle kanten op. Dus ik roep naar de Ajax-bank: “Pietje is niet goed, hoor. Hij moet gewisseld worden.” Maar ze lieten hem staan, want het was nog maar tien minuten. Je mocht toen nog niet wisselen tijdens de wedstrijd.’

Uiteindelijk liep de beroemde linksbuiten zelf het veld af, tot grote woede van de toenmalige Ajax-trainer Vic Buckingham. Die vond dat hij zich aanstelde. ‘s Avonds kreeg Ajax-verzorger Salo Muller een telefoontje: Keizer was met spoed opgenomen in het ziekenhuis. Er bleek een barst in de schedelwand te zitten, waardoor kleine bloedvaatjes tussen het hersenvlies en de schedel waren gaan lekken. Toen dat was gaan stollen, was de druk op zijn hersenvlies zo toegenomen dat het dreigde te scheuren. Het probleem werd operatief verholpen.

De buitenwereld wist van niets. In het weekend kreeg Anne de schrik van haar leven. Door heel Amsterdam gonsde het: ‘Heb je het al gehoord? Pietje is dood. Heeft die Pijlman gedaan.’ Haar Andre een moordenaar? ‘Wat was ik blij toen duidelijk werd dat hij helemaal niet dood was,’ zegt Anne. ‘Pietje had wel een fikse hersenschudding, bleek. Een paar jaar geleden heeft hij in een interview toegegeven dat het z’n eigen schuld was geweest; hij was te laat het duel ingegaan. Koppen tegen elkaar, au. Niks schuld van Pijlman.’

Maar toen was de geschiedenis niet meer te herschrijven. Andres reputatie was gevestigd. Toen Willy Dullens van Sittardia in het seizoen 1966/1967 zwaar geblesseerd raakte tegen Vitesse, en het vervolgens na zijn herstel bij een wedstrijd tegen ^{dws} weer misging, zei heel Nederland: ‘Dat heeft die Pijlman zeker weer gedaan!’

Andre schudt z’n hoofd. Zegt dat hij op geen enkele straflijst van de ^{knvb} voorkomt en die bewuste wedstrijd niet eens in de buurt van Dullens is geweest. Dat het Vitesse-verdediger Bart van Ingen was die ervoor heeft gezorgd dat we nooit meer konden genieten van de voetbalkunsten van de Limburger. ‘Ze hebben hem een stempel opgeplakt en dat is hij nooit meer kwijtgeraakt,’ zegt Anne.

Anne zelf had ook al zo’n stempel. Ze stond in de Jordaan nou niet bepaald bekend als een lieverdje. Vanwege haar rode haren werd ze ‘Rooie Anne’ genoemd. Ze was er een van de beruchte familie Heuvel. De Heuveltjes waren vechtersbazen, herrieschoppers. Ze zegt: ‘Andre mag dan berucht zijn, ik was beruchter.’

Vroeger werd er in de Jordaan veel geknokt op straat, vertelt ze.

Burenruzies werden op straat uitgevochten. De Heuvels stonden hun mannetje, veel mensen waren bang voor hen. ‘Het was een grote familie, mijn moeder was er een van de zestien - met miskramen erbij dan. Alle broers en zussen woonden bij elkaar rond de Anjeliërsstraat, Madelievenstraat, Tuinstraat, Egelantiersstraat en Egelantiersdwarstraat. Die buurt was net zo berucht als mijn familie. Veel Heuvels waren kooplieden op het

Waterlooplein of gingen met een kar langs de deuren met groente en fruit.’

Zelf groeide ze op in de Anjeliërsstraat, waar ze in de zomer van 1942 werd geboren. Haar vader werkte in een kroeg. Veel geld was er niet, maar desondanks had ze een heerlijke jeugd. ‘Wat is nou arm? Iedereen had vroeger hetzelfde. Op zondag droegen we zondagse kleren, met Pinksteren kregen we nieuw goed. Elke zondag gingen we bij pa langs in het cafe als hij moest werken en kregen we wat geld om eten te kopen in de stad. Daar hingen we dan de hele dag rond. Voor buurvrouwen deed je boodschappen, kreeg je een kwartje. Was je helemaal blij. Voor ma haalde ik elke dag een ons kaas bij de kaasboer. Dan riep ik: “Mijn moeder betaalt zaterdag, hoor.” Dat kon toen allemaal nog.’

Anne heeft alleen de lagere school gedaan. Toen ze veertien was, verdrong haar broer op zee. Ze was thuis nodig, want haar moeder was door het overlijden van haar zoon erg van slag. Anne ging werken bij de dropfabriek Venco, die toevallig op de plek stond waar ze nu woont: de Lindenstraat. ‘Je deed alles met de hand; het wegen, het in doosjes doen. Je wisselde elkaar af, dan werd het niet zo eentonig. Dan kreeg je weleens bonje. Als ik het ergens niet mee eens was, riep ik: “Wat moet je nou?” Ik kon niet tegen oneerlijkheid, nam het op straat ook altijd voor de mindere op. En als ik het niet kon winnen, riep ik mijn broers erbij.’

Bij Anne thuis waren ze gek van voetbal, Blauw-Wit was hun club. Anne werd erdoor aangestoken en kon zelf ook een aardig balletje trappen. ‘Ik was wat jongensachtig, droeg altijd een broek. Voor ons huis was een pleintje, daar was ik altijd te vinden met een bal. Met de grote jongens uit de buurt speelden we dan een partijtje, met een boom als doel. Ik kon het goed, hoor. Balletje hooghouden, overspelen, doelpunten maken, keepen. Ik wilde altijd winnen. Jammer dat er toen nog geen damesvoetbal was. Ik ben op handbal gegaan en werd keepster.’

Ze werd als tienjarige uitgenodigd om een selectiewedstrijd te spelen voor het handbalteam van ^{dws}. ‘Ik keepte de sterren van de hemel. Aan de andere kant stond een dochter van een ^{dws}-bestuurslid in het doel. Ze bakte er niks van. En toch werd zij geselecteerd. Ik moest lange tijd niets van dws hebben. Het is dat ze later zo bleven aandringen. Toen ben ik uiteindelijk toch daar terechtgekomen.’

Met haar vader ging ze naar wedstrijden van Blauw-Wit in het Olympisch Stadion. Als hij moest werken, ging ze met een vriendje uit de straat. ‘Dan liep ik met m’n lange rode haren als klein meisje gewoon tussen de massa door naar binnen, betalen deed ik nooit. Ik had geen geld. En als ik gepakt werd, probeerde ik het gewoon aan de andere kant. Ik kwam altijd binnen.’

Dat veranderde toen ze in 1961 verkering met Andre kreeg, die op dat moment in het tweede van dws speelde. Ze leerde hem kennen op een zaterdagavond in discotheek Laag Horde in Zaandam. ‘Ze draaiden daar muziek van Elvis Presley, Tom Jones en Frank Sinatra. Hij kwam naar me toe en vroeg of ik wilde dansen. Dat vond ik best, maar hij moest zich niet te veel in z’n hoofd halen.’ Ze hoorde dat hij voetballer was, het interesseerde haar niets. ‘Ik viel op z’n blauwe pak met witte overhemd. Ik hield van blauwe pakken met witte overhemden. Niet van voetballers.’

Andre mocht die rooie wel en natuurlijk kende hij haar al. Iedereen kende ‘Rooie Anne’. Maar Anne had geen idee wie hij was. Nooit gezien. Andre vroeg of ze de volgende dag

mee de stad in ging. ‘Kom me maar ophalen,’ zei Anne en ze gaf haar adres. Bij hem thuis op de Palmgracht vond Andre bij terugkomst een briefje van z’n vader op tafel: ^{dws} had gebeld, de volgende dag zou hij reserve staan bij het eerste team dat in De Meer tegen Ajax moest aantreden. ‘s Ochtends ging hij naar Annes huis in de Anjeliersstraat om te zeggen dat hij niet kon komen. Hij belde aan en Annes vader stak z’n hoofd uit het raam van de eerste verdieping en zei: ‘Wat moet je?’

‘Is Anne er?’ vroeg Andre.

‘Die slaapt nog.’

‘Wil je zeggen dat ik vanmiddag niet kan, ik sta reserve bij het eerste. Ik moet tegen Ajax.’

Vader Heuvel raakte geïnteresseerd. ‘Wie ben je dan?’

‘Zeg maar dat Andre is geweest.’

Anne reageerde stoicijns op het bericht: ‘Hij kan niet? Pech gehad, gaat het toch niet door.’

Andre zat de hele wedstrijd tegen Ajax op de bank. De week erop maakte hij een nieuwe afspraak met Anne. Op zaterdag zouden ze naar Mercurius op de Nieuwendijk gaan. Daar werd hem meteen duidelijk wat voor vlees hij in de kuip had. ‘Ik kreeg van een meid een glas bier over mijn nieuwe suede jas heen,’ vertelt Anne. ‘Ik zei tegen Andre: “Moet je kijken, die griet gooit zo een pils over m’n jas en ze loopt gewoon door.” We gingen achter haar aan en ik gaf die griet een slinger. Meteen waren de portiers erbij en ze pakten Andre. Ze tilden hem met een paar man op en droegen hem zo de zaak uit. Ze stonden op het punt om de deur open te maken en hem op straat te mieteren, maar ik riep: “Ome Toon, ome Toon, dat is mijn vriendje, hoor.” Het is dat ik een oud-collega van m’n vader herkende, anders had hij buiten gelegen.’

Sindsdien hadden ze verkering. Regelmatig werd Andre op straat gewaarschuwd: ‘Weet je wel wie die rooie is? Dat is er een van de Heuveltjes, hoor.’ ‘Het moest altijd even gemeld worden,’ zegt Anne.

Van Andre kreeg ze kaarten om naar ^{dws} te gaan kijken. ‘Ik hoefde dus niet meer stiekem naar binnen te sluipen. Voor het eerst met een kaartje naar het voetbal, dat was raar. Ik had me helemaal opgetut. De suppoosten kenden me allemaal en hielden me bij de ingang tegen. “Je mag niet zomaar naar binnen, Anne. Dat weet je toch?” zeiden ze. “Ja, maar ik heb een kaartje, ik ga nu met een voetballer.” “Een voetballer? Jij?” “Ja, ik heb een voetballer aan de haak geslagen, Andre Pijlman.” “Wat leuk voor je.” Ja, zo waren ze ook wel weer.’

In Nederland bestond tot 1954 geen betaald voetbal. Talenten weken daarom uit naar het buitenland, waar ze wel beroepsvoetballer konden worden. Zo ging ^{naC}-speler Kees Rijvers, die in de jaren 70 succesvol zou zijn als trainer van ^{psv}, in 1950 spelen bij Saint-Etienne in Frankrijk en verruilde Faas Wilkes het Rotterdamse Xerxes in 1949 voor het Italiaanse Inter Milan. De knvb was fel tegen beroepsvoetbal en de vertrekkende spelers mochten niet meer voor het Nederlands elftal uitkomen. Alleen in Nederland voetballende amateurs waren daarin welkom. Met als gevolg dat er internationaal weinig gepresteerd werd. Op 12 maart 1953 speelden de ‘buitenlandse’ beroepsvoetballers op eigen initiatief tegen het gerenommeerde Franse nationale elftal in Parijs een benefietwedstrijd voor de slachtoffers van de Watersnoodramp, die in de nacht van 1 februari in Nederland aan 1800

mensen het leven had gekost. Terwijl het officiële Oranje een dergelijke wedstrijd op 6 maart in Rotterdam met 1-2 van Denemarken zou verliezen, wonnen de profs met 2-1 van de Fransen. Ruim zesduizend Nederlanders waren er getuige van geweest en na afloop werd de overwinning uitbundig gevierd. Ze raakten niet uitgesproken over de vechtlust en de techniek van deze voetballers. En ook de pers was lovend. ‘Wat jammer, wat heel erg jammer dat het Nederlandse publiek dat zondag in, zondag uit, naar wedstrijden moet kijken, waaraan reuk noch smaak zit, dit sublieme spel van onze profs onthouden is,’ schreef Het Vrije Volk. De roep om invoering van betaald voetbal in Nederland nam toe.

In december dat jaar werd er een nieuwe voetbalbond opgericht: de Nederlandse Beroeps Voetbalbond, de nbvb. In het seizoen 1954/1955 startte ze met een eigen competitie, waarvoor zich tien clubs hadden aangemeld. Vanwege de goede verdiensten en de hoge tekengelden die er betaald werden, verlieten meer en meer spelers de ^{knvb}. Die kon niet anders dan akkoord gaan met de invoering van betaald voetbal in Nederland. Beide bonden sloten op 13 november 1954 vrede en startten twee weken later met een gezamenlijke nieuwe competitie: zo’n tachtig clubs zouden in de twee jaren die volgden uitmaken welke achttien er deel zouden gaan uitmaken van de Eredivisie (nota bene: in de seizoenen 1962/1963 tot en met 1965/1966 waren dat zestien clubs). Daaronder kwamen een Eerste en een Tweede Divisie, die weer uit twee afdelingen bestond. In 1971 werd laatstgenoemde divisie opgeheven.

Verreweg de meeste voetballers werden semi-prof, want de verdiensten waren nog lang niet zo hoog als nu. Om rond te komen hadden ze er een baan naast. Bij hun club werden ze betaald in premies: doorgaans een paar tientjes voor een overwinning, iets minder bij een gelijkspel, voor een nederlaag niets - stond je de hele wedstrijd reserve, had je pech: dan kreeg je de helft van het bedrag. Ook kregen ze een paar gulden voor elke training. Uit het buitenland aangetrokken spelers waren meestal wel als ‘full-prof’ in dienst. Dan nog moesten zij er soms van hun club iets naast doen. Zo haalde Feyenoord in 1957 ‘full-prof’ Kees Rijvers uit Frankrijk en regelde voor hem een bijbaan bij de ^{pam}, een aardoliemaatschappij. Niet dat het een zware job was: Kees diende de directeur te vergezellen bij officiële ontmoetingen. Die wilde alleen maar goede sier maken met de bekende voetballer. Overigens keerde Rijvers na drie jaar gedesillustioneerd terug naar Frankrijk: hij vond het voetbal in Nederland, en alles eromheen, in vergelijking met daar te amateuristisch geregeld.

Ook het in 1907, onder de naam Hercules (die naam werd twee jaar later veranderd omdat er al een Hercules bestond), opgerichte ^{dws} stapte over op het semi-profvoetbal. ^{dws}, dat stond voor ‘Door Wilskracht Sterk’, speelde in een zwart/blauw verticaal gestreept shirt en een witte broek. ‘Het stond Andre prachtig,’ aldus Anne. Maar Andre verdiende ten tijde van hun ontmoeting nog helemaal niets met voetballen: hij speelde in het tweede elftal en als je daarin uitkwam kreeg je geen premies.

Voor Andre naar ^{dws} kwam, was hij met een buurjongen lid van De Spartaan aan de Spaarndammerdijk. Op zaterdagavond gingen ze samen naar de vroege voorstelling in de bioscoop om fit te zijn voor de wedstrijd van zondag. Mede door die instelling was hij op gaan vallen. Naast ^{dws} had ook Blauw-Wit belangstelling in hem getoond. Hij is er op gesprek geweest, vertelt Andre: ‘Die penningmeester was een deurwaarder. Ik vroeg hoe het zat met vergoedingen voor wedstrijden en trainingen. Het was bijna niks, maar die

man zei: “Voor jou is dat genoeg, want je ouders hebben het in de oorlog ook niet breed gehad.” Ik zei: “Dan weet ik voldoende. Veel succes met uw club.”

Een Jordanees is trots, heel trots. En dus koos Andre voor ^{dws}. Hij stond steeds vaker reserve bij het eerste elftal, dat in 1961 was gedegradeerd naar de Eerste Divisie. In het seizoen 1962/1963 werd ^{dws} daarin kampioen; promotie naar de Eredivisie was een feit. De wedstrijden in het Olympisch Stadion, waar de club speelde omdat het eigen stadion in de Jan van Galenstraat niet aan de eisen voldeed, werden massaal bezocht. ‘Bij elke thuiswedstrijd zaten er minstens 30.000 mensen op de tribune,’ beweert Andre. ‘Veel meer dan bij Ajax. En bij topwedstrijden soms wel 65.000.’

dws was in die periode de club van Amsterdam, een echte volksclub die de mensen aansprak. Trainer was de Engelsman Lesley Talbot. Een enorme boer, vond Andre. Als hij slecht speelde, zei Talbot tegen hem: ‘You’re playing like your fucking sister.’

In het seizoen 1963/1964 had dws een moeizame start in de Eredivisie. Er werd uit verloren van aartsrivaal Ajax (3-0) en thuis van landskampioen psv (1-2). Na elf wedstrijden stond dws op een elfde plaats, Ajax leidde de competitie. Maar vanaf oktober 1963 werden er geen nederlagen meer geleden. En dat was precies in de periode dat Andre een basisplaats als rechtsback in het team veroverde. Bij zijn debuut versloeg dws in Groningen gvav met 1-2. Door een overwinning in de negentiende competitieronde tegen psv in Eindhoven, 0-2, kwamen ze aan kop in de Eredivisie. Thuis speelden ze met 1-1 gelijk tegen Ajax omdat scheidsrechter Leo Horn vond dat de bal van een Ajacied over hun doellijn was geweest. In de stromende regen klopten ze ado in het Olympisch Stadion met 9-0. En op 18 mei 1964 werden ze in datzelfde stadion landskampioen door gvav met 3-1 te verslaan. De Groningers waren in de tweede helft met 0-1 op voorsprong gekomen en dws miste nog een penalty. Maar drie doelpunten in zeven minuten bogen de achterstand om. Ze hadden in 30 wedstrijden 43 punten behaald, twee meer dan psv. Ajax eindigde als vijfde en Blauw-Wit werd vijftiende en degradeerde. Het kampioenschap werd gevierd met een groot feest in de Jan van Galenstraat met een optreden van Imca Marina, die het jaar ervoor een enorme hit had gescoord met ‘Soerabaja’.

‘We waren een homogeen team en een echte vriendenploeg,’ geeft Andre als verklaring van het succes. ‘En we raakten nooit in paniek.’ In het team zaten bekende spelers als Frans Geurtsen, Mos Temming, Joop Burgers en Josje Vonhof, die bij Andre in de straat had gewoond. Beroemd was de verdediging, waar ook Andre deel van uitmaakte: zelf stond hij rechtsback, de linksback was Joop de Jong, later Frits Flinkevleugel, en het hart bestond uit Daan Schrijvers en Rinus Israel. De doelman was Jan Jongbloed. ‘Wij gingen voor niemand opzij, fysiek en mentaal waren we zo sterk,’ zegt Andre. ‘Rinus had van die heel dunne beentjes, maar hij schopte je zo in twee als je hem passeerde.’

Zelf moest hij het vooral van zijn snelheid hebben, al had Andre voor een verdediger een behoorlijke techniek. Hij kon links trappen, rechts trappen. Hij was zelfs reservekeeper voor het geval Jongbloed zou uitvallen. ‘Hij was een wereldvoetballer,’ zegt Anne. ‘Zo ongelofelijk snel. Maar hij mocht niet mee naar voren, he. Dan was het meteen van: “Pijlman, terug naar de middenlijn!” Later werd dat anders toen Rinus Michels bij Ajax kwam. Die liet de backs helemaal naar de achterlijn van de tegenstander lopen.’

In juni dat jaar, een maand na het kampioenschap, trouwden Andre en Anne. Ze was nu

een echte voetbalvrouw. Ze zorgde ervoor dat hij op tijd naar bed ging en dat hij 's avonds een goede Hollandse hap op tafel kreeg. Andre werkte tot 16.00 uur in de postkamer van Het Parool en ging daarna meteen door naar de training die om 16.30 uur begon. Hij was dan pas om 20.00 uur thuis, helemaal gebroken.

De vrouwen moesten alle trainingskleding zelf wassen. Als het erg had geregend en ze onder de modder zaten, doken de mannen met kleren en al onder de douche om het ergste vuil eraf te spoelen. En dan alles in een vuilniszak mee naar huis. Zo ontzagen ze de dames een beetje. Anne moest het eerste jaar van hun huwelijk bij haar moeder wassen, want zelf hadden ze nog geen machine. Het jaar erop huurde ze er een. 'Moet je die voetbalvrouwen van nu zien,' zegt Anne. 'Het zijn een stel verwende krenge. Ze hebben kindermeisjes en alles wordt voor ze gedaan.'

Anne had verstand van voetbal. Andre kreeg na een wedstrijd thuis te horen wat hij goed en vooral wat hij fout had gedaan. 'Je had die bal niet breed moeten spelen,' zei ze dan. Of: 'Waarom kopte je die bal niet uit?' En ze had altijd gelijk. Ook tijdens een wedstrijd liet Anne zich niet onbetuigd. Vanaf de tribune gaf ze continu commentaar op het spel, haar schelle stem klonk door het hele stadion. Haar 'Pijl! Pijl!' kwam boven het 'En van je Hoempa, Hoempa, Hoempa, ^{dws!}' uit. Als Anne haar echtgenoot aanmoedigde was het alsof er een bom ontplofte, aldus een voormalige ^{dws}-fan. 'Rooie Anne' werd nog beruchter.

In Dien Jongbloed had ze een echte vriendin gevonden. De twee reisden hun mannen samen in de uitwedstrijden achterna. Het was nogal een gedoe om kaarten daarvoor te krijgen, ze moesten er op zaterdag speciaal voor naar de club. 'Stonden we buiten voor het hek te wachten, Dien met Eric in haar armen,' vertelt Anne. 'Greetje Israel, de vrouw van Rinus, was er ook vaak bij. Dan kwam Frans Rigter, zo heette die man, de kaarten brengen. Hij kon ze ook op vrijdag met de jongens meegeven na de training. Maar dat deed hij niet, want z'n vriendjes kregen eerst. En dan moesten wij maar afwachten wat er overbleef.'

Soms duurde het wachten voor de poort Anne te lang. 'Dan liep ik gewoon de bestuurskamer in en zei ik: "Meneer Rigter, zou u ons niet even die kaartjes komen brengen, want we staan voor lul buiten." "Niet zo bijdehand wezen jij," zei hij dan. "Nee, jij moet niet zo bijdehand wezen! Je moet die kaarten gewoon op vrijdag aan die mannen meegeven."'

Hun mooiste herinnering bewaren Dien en Anne aan de uitwedstrijd tegen sc Enschede, aan het einde van het seizoen 1963/1964 toen elke wedstrijd erom spande en ook de Tukkers nog een kans op de titel hadden. Ze zouden meerijden met een vriendin uit de Westerstraat, zelf hadden ze nog geen auto. Maar de vrouw kreeg ruzie met haar man en kreeg de auto niet mee. De supportersbus was al vertrokken. Uit medelijden gaf de vrouw hun 100 gulden voor een taxi of de trein. De trein zou er veel te lang over doen, dat haalden ze nooit. Ze besloten een taxi naar de rand van de stad te nemen en daar te gaan liften. 'We zijn voor de eerste, de beste auto gesprongen en die man nam ons mee,' vertelt Anne. 'We hadden nog geen 150 meter gereden of we hoorden een sirene. Zat er een motoragent achter ons. De man kreeg een bekeuring, want hij had op die plek geen lifters mogen oppikken. "Wat erg meneer," zeiden we tegen de man. "Joh, maakt niets uit, dat schrijven we gewoon af."'

Nadat de man hen bij een rotonde had afgezet, staken ze weer hun duimen op. ‘Komt er een auto langs waaruit werd geroepen: “He, temeiers! Wat moeten jullie kosten?” Ik riep: “Moet je ons hebben! Loop naar je moer!”’

Even later, toen Dien stond te liften, stopte er een ^{daf}. ‘Ik had wel een beetje verstand van auto’s en riep: “Nee, die niet.” Maar Dien had hem al laten stoppen. Er zaten twee oude mensen in en die reden op hun dooie gemak. En wij wilden naar het voetbal. Ik dacht: dat redden we nooit.’

Ze wisselden nog een paar keer van auto. Inmiddels was de wedstrijd in het Diekmanstadion van Enschede al begonnen. In de buurt van de stad kregen ze een lift van een paar jongens in een bestelbusje. ‘We riepen: “We moeten naar de wedstrijd, kunnen jullie ons helpen?” Ze zeiden: “We brengen jullie er wel even naartoe.” Dien had een zak met lekkere broodjes gemaakt voor in het stadion en vroeg de jongens of ze er een lustten. Dat deden ze. Ze hebben de hele zak opgegeten. We hadden niks meer.’

Twee minuten voor het einde van de wedstrijd kwamen ze hongerig het stadion binnen. ^{dws} stond met 0-1 voor. Dat werd ook de eindstand. Het veld van Enschede stroomde vol met ^{dws}-supporters. Ook Dien en Anne gingen naar beneden. Het was zo druk, dat ze elkaar kwijtraakten. ‘Opeens hoorde ik: “Dien Jongbloed heeft ruzie.” Ik ging er meteen op af. Ik zag haar staan tegenover een man, ze waren aan het bekvechten. Dien was niet op haar mondje gevallen, maar die kerel stond me toch een partij tegen haar te schreeuwen. Tegen mijn vriendin! Ik gaf hem meteen een hengst met m’n vuist tegen zijn kin. Hij wilde me te lijf gaan natuurlijk. Gelukkig kwam mijn broertje eraan, die was er ook: “Blijf van m’n zuster af!” Dat werd me toch een toestand. Ik heb Dien meegetrokken en we zijn van het veld gegaan. Ja, wie aan Dien komt, komt aan mij. Nog steeds.’

Ze hadden geen buskaartje voor de terugweg en plaats was er ook niet, maar ze mochten samen in een bus op het randje van de trap zitten. ‘Ik vind dat nog steeds onze mooiste dag samen,’ zegt Anne. ‘We hadden ons zo kostelijk vermaakt.’

Als kampioen van Nederland mocht ^{dws} in het seizoen 1964/1965 uitkomen in het Europa Cup i-toernooi. Heel succesvol waren Nederlandse clubs daar nog niet in geweest, alleen Feyenoord schopte het in 1963 tot de halve finale, waarin het door bekerhouder Benfica werd verslagen. Het waren tot dan toe allemaal Zuid-Europese clubs geweest die het toernooi op hun naam hadden geschreven: naast Benfica (twee keer) waren dat Real Madrid (vijf keer), ac Milan (een keer) en Inter Milan (twee keer) geweest. In die teams waren de spelers ook allemaal full-prof. Daarom besloot de ambitieuze en gefortuneerde ^{dws}-voorzitter Henk Solleveld, die in 1962 op verzoek van de supporters de club onder zijn hoede had genomen, dat ook zijn spelers volledig in dienst van de club dienden te komen en hij bood hun een profcontract aan van 9000 gulden per jaar, exclusief de premies waarmee ze dat bedrag nog konden verdrievoudigen. Daarmee werd ^{dws} de allereerste club in Nederland met alleen maar fullprofs in dienst. Alleen al die 9000 gulden was veel meer dan de 98 gulden per week die Andre in de postkamer van Het Parool verdiende, dus hij tekende graag.

Anne was het niet helemaal eens met deze gang van zaken. Volgens haar kregen de spelers te weinig. Hun salarissen werden betaald van de recettes van het Olympisch Stadion en dat zat meestal bomvol. ^{dws} moest volgens haar een van de rijkste clubs van Nederland zijn. Voorzitter Solleveld, die een aantal fotozaken in Amsterdam bezat, had zelfs een kroeg op het Damrak laten ombouwen tot een juwelierszaak, waar ook diamanten werden geslepen.

Daar moest wat te halen zijn! Op een dag stapte ze boos Sollevelds kantoor binnen.

‘Ik moet effe met je praten,’ zei ze tegen de voorzitter.

‘Kom maar binnen. Rustig aan, vertel maar wat je op je hart hebt,’ antwoordde die.

‘Solleveld was best een fijne man, hoor,’ aldus Anne. ‘En ik maar vertellen wat er allemaal niet klopte. Hij zei: “Maar dat weet ik toch allemaal.” Ik dacht: hoe kan hij dat nu weten? En op een moment had ik hem door. Ik had hem dat net zelf verteld en hij speelde daarop in.’

Solleveld was onvermurwbaar.

‘Hij zei altijd: “Kan niet.” Andre en ik wilden graag een sigarenzaak beginnen, je moest natuurlijk ook aan je leven na het voetbal denken. Als Solleveld ons dat geld voorschoot, moest hij dat maar inhouden op Andres salaris. Hij wilde er niet aan. Had hij slechte ervaringen mee, zei hij.’

De mannen raakten maar met moeite gewend aan hun leventje als full-prof. Het was zwaarder dan ze hadden verwacht. Ze moesten twee keer per dag, zowel in de ochtend als in de middag, trainen, terwijl ze een keer - ‘s avonds - gewend waren. ‘Aan het eind van de week waren we kapot, we konden geen stap meer verzetten,’ vertelt Andre. ‘Ik zei: “Dit houdt geen paard vol.” De bestuursleden, die alleen maar naar het geld keken, zeiden: “Jullie werken maar een paar uur per dag voor je poen. Wat klagen jullie nou?” Dat wij in die paar uur net zoveel energie verbruikten als zij in een hele dag, drong niet tot ze door.’

dws had een redelijk geslaagd seizoen. In de eerste ronde van de Europa Cup moest er tegen Fenerbahce uit Turkije worden gespeeld, dat het seizoen ervoor de kwartfinale had gehaald. Thuis wonnen de Amsterdammers, met prins Bernhard en vicepremier Biesheuvel op de tribune, met 3-1. De hoogwaardigheidsbekleders kregen een aardig staaltje voetbalgeweld voorgeschoteld, het was een van de weinige keren dat ook Andre daadwerkelijk over de schreef ging. ‘In de laatste seconde schopte een Turk Daan Schrijvers recht in z’n porem,’ vertelt hij. ‘De scheids stond met z’n rug naar me toe en even later lag de dader op de grond, ik had hem een knal voor z’n kop gegeven. Ik kwam hem weer bij de kleedkamers tegen en hij haalde z’n vlakke hand over z’n strot: “Istanbul, you dead. Kggg.” Ik zei: “Prima jongen.”’

De Turkse supporters reageerden hun woede over de nederlaag af op de scheidsrechter; hij werd na de wedstrijd door een paar van hen gemolesteerd en bracht een nacht in het Wilhelmina Gasthuis door.

De overwinning had zo’n indruk gemaakt in het land dat het elftal voor de wedstrijd in Turkije werd uitgenodigd in Voor de vuist weg, de ongekend populaire talkshow van Willem Duys, die een jaar eerder was begonnen. Ze werden er onthaald als helden. Van Duys kregen alle spelers een koeltas mee met spullen waarvan men dacht dat ze die in Turkije niet zouden hebben: kaas, melk, boter. Want het was me nogal een eind. Helemaal naar Turkije. Die spullen hebben ze in Turkije bijna allemaal weggegooid of weggegeven, want goh: ook daar hadden ze melk en kaas. Maar die koeltas zou hun nog van pas komen.

De vrouwen konden niet mee naar Istanbul, daar was geen geld voor. Ze misten daardoor heel wat, want voor veel oud-dws’ers is het de mooiste wedstrijd geworden die ze ooit speelden. Andre vertelt: ‘We sliepen in het Hilton Hotel, op een berg die uitkeek op het Mithatpaca-stadion. Dat zat om vier uur ‘s middags al vol. En een lawaai dat eruit kwam; dat hoorden we helemaal daarboven. We kwamen voor de warming-up het veld op en

werden uitgefloten en bespuwd. Er stonden militairen met machinegeweren en die draaiden zich om naar het publiek en het werd doodstil, de rillingen liepen over mijn rug. We stelden ons op voor de hoofdtribune en ik kreeg een flinke appel op mijn borst; gingen ze met groente en fruit gooien. Ineens beginnen die 45.000 Turken het Turkse volkslied te zingen. Mocht officieel niet, maar ze deden het gewoon. Er zaten kreten in dat lied, daar werd je koud van. Het veld was verschrikkelijk. Allemaal zand, alleen in de hoeken wat gras. We waren vijf minuten bezig en toen had Frits Flinkevleugel al met z'n handen aan de paal gehangen om een bal eruit te koppen. Ik dacht: dat wordt wat. We kregen een penalty tegen; Daan Schrijvers had er een onderuit gehaald. Jan stopt hem. Hek van de dam natuurlijk. We gingen steeds beter voetballen, zij steeds slechter. En weet je wat er toen gebeurde? Die 45.000 Turken gingen voor ons juichen! En toen maakte Mos Temming me toch een goal, ongelooflijk. Die kon schieten!

Het bleef 1-0 voor ^{dws}; de Amsterdammers waren door. Anne had met Dien en nog een aantal vrouwen de wedstrijd via een oud radiootje gevolgd. Diens zoon Eric, een baby nog, was er ook bij. Door het gekraak heen hadden ze gehoord dat dws een penalty tegen had gekregen. Ze waren plat op de grond gaan liggen, tot ze iemand hoorde krijsen: 'Hij heeft hem gehouden!' Met z'n allen waren ze in de lucht gesprongen, met als gevolg dat de stoppen sprongen en alle lichten uitvielen. Eric schrok daar zo van dat hij was gaan huilen. Ze misten er een stuk van de wedstrijd door.

Hun mannen werden de volgende dag op de kashba van Istanbul als koningen behandeld. Voor Anne kocht Andre een mooie suede jas, die kostte er een schijntje vergeleken bij Nederland. Maar hoe smokkelde je zo'n ding mee naar huis? Want reken maar dat de douane er flink wat invoerbelasting voor zou vragen. In een koeltas natuurlijk!

Na Fenerbahce schakelde ^{dws} ook de amateurs van Ski Og Lyn uit Noorwegen uit, thuis wonnen ze met maar liefst 5-0, uit met 3-1. Maar in de kwartfinale verloren ze nipt van de Hongaarse fabrieksploeg Vasas Győr; in Amsterdam bleven ze steken op 1-1, in Hongarije werd het 2-1 voor de thuisploeg, bij een van de tegengoals blunderde Jan Jongbloed. Die was na afloop zo ontgoocheld dat hij nog lang huilend op het veld zat.

Anne en Dien vermaakten zich prima als de mannen op reis waren. Ze waren dan meestal tot laat in de stad te vinden. Hun favoriete kroeg was San Remo op het Rembrandtplein, waar nu cafe Bolle Jan, van de vader van Rene Froger, zit. De toenmalige eigenaar Theo Bakker pronkte graag met zijn beroemde klandizie. 'Als wij dan binnenkwamen, riep Theo om: "Daar komen de dames Pijlman en Jongbloed, beste mensen!"' vertelt Anne. 'Bij elke bekende Nederlander die binnenkwam, deed hij dat. Wij waren dat nog niet echt gewend. Al die mensen kijken naar ons. We kregen dan de hele avond vrij drinken. En aandacht van kerels, natuurlijk.'

Ze genoten ervan, maar waren hondstrouw. Voor Dien en Anne bestond er maar een kerel: Jan en Andre. Die streden met hun dws dat seizoen nog lang mee voor de landstitel. Totdat Jan zich een keertje van zijn slechte kant liet zien op het veld. Het gebeurde in een wedstrijd tegen Ajax.

‘Ik heb menig traantje gelaten’

Nellie Muller

Het bestuur van Ajax zal stappen ondernemen om te voorkomen dat spelers van haar elftallen op het veld worden bejegend, zoals Ben Muller volgens diens zeggen in het duel tegen DWS is overkomen. In de tweede helft van deze door 35.000 toeschouwers in het Olympisch Stadion meegemaakte hoofdstedelijke derby wilde Muller DWS-doelman Jan Jongbloed te lijf gaan nadat deze de Ajacied op zeer discriminerende wijze iets naar het hoofd geslingerd zou hebben.

Uit: De Telegraaf van 18 januari 1965

Jankerds waren het. Andere woorden heeft Andre Pijlman er niet voor. ‘En als ze verloren waren het dubbele jankerds.’ Anne knikt instemmend. Ze hebben het over Ajax. In Amsterdamse volksbuurten als de Jordaan, Kinkerbuurt en Spaarndammerbuurt waren er tot ver in de jaren 60 weinig fans van de club te vinden, vrijwel iedereen was er voor Blauw-Wit of ^{dws}. Ajacieden voelden zich hele meneertjes en hadden veel te veel kapsones, vond men daar. En ze konden nergens tegen. ‘Als er tijdens een wedstrijd iets gebeurde, gingen ze meteen klagen bij de scheidsrechter. Terwijl ze zelf vaak van die stiekeme overtredingen maakten, het waren gluiperds op het veld,’ aldus Andre. De aanhang van Ajax kwam voornamelijk uit het welgesteldere Oud-Zuid. Op hun beurt vonden de Ajax-fans de dws-spelers ‘houthakkers’.

Op zondag 17 januari 1965 ontmoetten de twee rivalen elkaar in het Olympisch Stadion voor de competitie. ^{dws}-keeper Jan Jongbloed was herstellende van een maagbloeding, maar speelde toch. In de tweede helft waren de toeschouwers getuige van een bizar schouwspel. Jongbloed wilde uittrappen, maar werd gehinderd door Bennie Muller van Ajax. Muller liep weg, maar draaide zich plotseling om en wilde Jongbloed te lijf gaan. Scheidsrechter Piet Roomer wist hem nog net tegen te houden. De reden, aldus Muller later: Jongbloed had hem uitgescholden voor ‘vuile pleurisjood’. Na afloop van het duel, dat eindigde in 1-1, zei de woedende Ajacied tegen de pers: ‘Ze mogen me voor alles uitschelden, behalve voor dit. Ik deed niets. Dit is me al een paar keer geleverd. Ik neem dit niet langer.’

Voorzitter Solleveld nodigde Muller uit in de bestuurskamer om de kwestie nog even te bepraten. Muller weigerde. Hij zei tegen de journalisten: ‘Moet ik komen vragen om excuus? Wat heb ik aan een handje en ze doen het volgende keer weer.’ Jongbloed ontkende de door Muller geciteerde woorden te hebben gebezigd, iets wat werd bevestigd door zijn linksback Frits Flinkevleugel. Maar Ajax liet het er niet bij zitten en diende een klacht in bij de knvb. In een officiële verklaring zei het Ajax-bestuur: ‘Dit hoort niet op een sportveld thuis. We zullen kijken wat we eraan kunnen doen om herhaling in de toekomst te voorkomen. Dit gaat te ver, veel te ver.’

Jongbloed moest voor de strafcommissie van de ^{knvb} in Hotel Terminus in Utrecht verschijnen. Hij had Muller niet uitgescholden voor ‘pleurisjood’, vertelde hij hun. ‘Hij

gaf me een stomp en toen werd ik zo kwaad dat ik riep: “Krijg de pleuris”. Als ik moest vertellen wat mij in de loop van de jaren naar het hoofd is geslingerd, zouden uw oren tuiten.’ Hij vond het een nare zaak, een beetje opgeblazen ook. De mensen kregen een heel verkeerde indruk van hem.

Het mocht niet baten, Jan werd twee wedstrijden geschorst. Omdat zijn vervanger minder ervaren was en de ^{dws}-verdediging daarnaast gewend was aan een meevoetballende keeper, gingen die twee wedstrijden verloren. Een daarvan was tegen koploper Feyenoord (3-1), dat daardoor nog verder op hen uitliep. Uiteindelijk zou ^{dws} dat seizoen als tweede achter de Rotterdammers eindigen, met 40 punten uit 30 wedstrijden. Feyenoord haalde er vijf meer. Ajax werd slechts dertiende.

‘^{dws} was weer eens de dupe,’ verzucht Andre. ‘Er was toch niets aan de hand geweest? Ik dacht dat “Jood” een erenaam was.’ Wat de ware reden achter Mullers heftige reactie is geweest, weet hij niet. Weinig mensen weten dat. En eigenlijk gaat ook niemand dat iets aan, vindt Muller zelf.

Ze wonen nog steeds op dezelfde plek als toen: in het hoekhuis boven de sigarenwinkel in de Haarlemmerstraat, op de grens met de Jordaan. Op de groen gelakte deur hangt een naambordje dat niet te missen is: ‘Familie Muller Du Pont’, ernaast op de deurpost een met alleen zijn naam: Bennie Muller. ‘Kom maar boven, hoor,’ zegt een lieve vrouwenstem als de deur automatisch is opengegaan. Boven aan de steile trap op de eerste verdieping staat een schattig dametje te wachten: Bennies vrouw Nellie.

Hun huis is oud, maar sfeervol. Vanuit het raam aan de zijkant kijk je uit op een koffiешop, het terras vol toeristen. ‘Ik moet elke keer weer lachen als ik zo’n Engelsman of Spanjaard een blowtje zie roken en dan wit zie wegtrekken,’ zegt Nellie.

Er ligt een fraaie houten vloer in de woonkamer. ‘Deze planken liggen er waarschijnlijk al sinds het huis in 1853 werd gebouwd,’ vertelt ze. Midden in de kamer een stel nieuwere planken: daar zat vroeger het luik dat toegang gaf naar hun sigarenzaak op de begane grond. In 2000 deden ze die van de hand. ‘Nu zitten er twee jongens in,’ zegt Nellie. ‘Ik maak vaak een praatje met ze.’ Ze mist de winkel. De gezelligheid. Het is ook wat om na veertig jaar opeens niets meer te doen te hebben. Gelukkig hebben ze hun vijf kleinkinderen. Nellie past regelmatig op hen en Bennie is vijf dagen per week met hen op een sportveld te vinden; zo is hij coach van de E-4 van ^{afc} waar zijn oudste kleinzoon voetbalt. Hen trainen gaat niet meer, hij heeft een kunstheup en versleten enkels. Jammer, vindt hij dat. ‘Sjakie Swart voetbalt nog elke week met Lucky Ajax, een team met voormalige Ajax-profs,’ zegt Nellie. ‘Zou Ben ook zo leuk hebben gevonden.’

Ze verontschuldigt zich voor haar bankstel. ‘We hebben nog steeds een oud exemplaar, maar zolang we op de kleinkinderen passen, laten we het maar zo. Kijk, dit zijn ze.’ Ze wijst naar een foto boven de eettafel waar twee kinderen met donker haar op staan, het kroost van haar dochter Petra. ‘En dit zijn de kinderen van Danny, mijn zoon. Die ken je vast wel: hij heeft ook bij Ajax gespeeld, en bij Barcelona. Mooi zijn mijn kleinkinderen, he?’

Ze heeft gebakjes gehaald. ‘Ik mag het eigenlijk niet, mijn cholesterol is te hoog. Maar het is zo lekker. Vooruit. Ik ga gewoon trainen met m’n dochter.’ Ze zegt dat ze bij hen thuis helemaal into biologisch eten zijn. ‘Dat is goed voor Bennie.’ Ze let nog steeds goed op

wat hij eet, heeft ze altijd gedaan. Maarten Spanjer was er eens getuige van hoe ze bij een slagerij biefstuk bestelde. In Margriet schreef hij daarover: ‘Voor me bij de slager stond Nel Muller, vrouw van Bennie. “Slager, doet u mij een kleine biefstuk en een hele grote. Die is voor Bennie, want die moet morgen tegen Feyenoord spelen.”’ ‘Ja, dat heb ik ook gelezen. Lief, he,’ zegt Nellie. ‘Al herinner ik me daar niets meer van.’

De deur gaat open. Het is Bennie. Hij is net klaar met z’n dagelijkse rit op de hometrainer. Op bed heeft Bennie van Nellie een kopje koffie gekregen en z’n krantje. ‘Dat krijgt hij elke morgen van me,’ zegt Nellie terwijl ze hem liefdevol aankijkt. ‘Vind ik leuk. Wil je nog meer koffie, Ben?’

Op tafel liggen foto- en plakboeken van vroeger. Bennies beste wedstrijd staat er ook in: de interland tegen Hongarije op 30 april 1961. Nederland verloor in De Kuip met 0-3, maar Bennie speelde de wedstrijd van zijn leven. ‘Ze noemden hem “de twaalfde Hongaar”,’ zegt Nellie trots. Tegen Bennie, die achter de computer in de huiskamer heeft plaatsgenomen, zegt ze: ‘Kom Ben, we gaan nu eerst koffie drinken, schat.’

Hij schuift aan en krijgt een stuk appeltaart onder zijn neus geschoven. ‘Tjemig, wat sterk!’ zegt hij als hij een slok van zijn koffie heeft genomen.

‘Je moet er ook room in doen, Ben.’

‘O, zit er nog geen room in.’

Boos is Bennie nog steeds op Jan Jongbloed. En boos wordt hij iedere keer als een journalist erover begint. ‘Ik wil er geen woord meer aan vuilmaken. Hou op!’

Nellie begrijpt dat wel, zegt ze. Als ze over ‘Joden’ beginnen bij het voetbal, breekt er iets in hem. Nog steeds. Bennie had een Joodse moeder, volgens de joodse wet was hij het dus ook. Hij werd op 14 augustus 1938 geboren en heeft nog levendige herinneringen aan de oorlog. Hoe hij tijdens de Hongerwinter als zesjarige in de dakgoot stond om hout te verzamelen voor de kachel. De gele ster die zijn moeder moest dragen en hij niet omdat zijn vader niet Joods was. De dag dat ze werd opgepakt. Hoe hij en zijn twee broers en twee zussen waren gaan huilen. De Duitse soldaten die zeiden: ‘Laten we haar maar met rust laten.’ De Nederlandse nazi’s die daar niets van wilden weten. De woorden die ze hadden gebruikt - woorden met de strekking ‘pleurisjood’? Haar verblijf in Kamp Westerbork. ‘Ze heeft daar drieënhalve maand gezeten,’ vertelt Bennie. Z’n verhaal stukt. Te persoonlijk.

Na een korte pauze vervolgt hij: ‘Mijn vader is allerlei instanties af geweest om te bewijzen dat hij geen Joods bloed had. Met die papieren is hij naar Westerbork gegaan en zo kreeg hij haar mee. Mijn moeder verloor elf broers en zussen. Van haar familie zijn honderdvijftig mensen vergast.’

‘Z’n neefjes en nichtjes: allemaal weg,’ zegt Nellie.

Niet lang na de bevrijding scheidden de ouders van Bennie, er was te veel gebeurd. Hij heeft er veel verdriet van gehad. Leuk kon je zijn jeugd moeilijk noemen en dat was voor een groot deel te wijten aan die rotoorlog. Met Nellie sprak hij nauwelijks over die periode; dat deed je gewoon niet - het was de tijd van de wederopbouw. Vooruitkijken. En nooit meer terug.

Nellie was op 8 april 1942 geboren als Petronella Cornelia Du Pont in de Bremstraat, in Amsterdam-Noord. In de Hongerwinter werden zij en haar zusjes ondergebracht op een boerderij in Spaarnbroek waar genoeg te eten was. Ze was te jong om zich er iets van te herinneren. Ze weet wel dat Bennie altijd een hekel heeft gehad aan alles wat Duits was. ‘Ik vond het ook verschrikkelijk om tegen Duitse clubs te voetballen,’ zegt Bennie. ‘Ik stopte het weg, althans dat probeerde ik. De bekende scheidsrechter Frans Derks had ook een Joodse moeder; er heeft nooit een Duitse club gewonnen als hij de wedstrijd floot.’

In 1966 stelde de ^{knvb} ook nog eens een bondscoach aan die Duits bloed had: George Kessler. Bennie, een vaste kracht in Oranje in de periode 1960-1968, was er aanvankelijk ziek van. ‘Z’n vader was een Duitser en dat merkte je, hij had iets weg van een Duitse officier. Maar hij draaide helemaal in zijn voordeel bij. Hij was een echte heer en een heel goede trainer.’ In de winkel had hij meer moeite met de oosterburen. ‘Als er Duitsers de zaak binnenkwamen, liep hij altijd weg,’ zegt Nellie. ‘Dan moest ik ze helpen. Hij kon die taal niet horen.’

Lastig was dat de winkel, die ze in 1961 kochten, tegen de Jordaan aan lag. Sommige ^{dws}-aanhangers in de straat weigerden om hun rookwaar bij hen te kopen, die gingen liever een blokje om. Dat werd weer goedge maakt door Ajax-fans die van verre kwamen om hun held te zien. Maar zeker na dat akkefietje met Jongbloed was het niet leuk om daar te zitten. ‘Ik kreeg een paar nare telefoontjes en ook als Ajax van ^{dws} had gewonnen,’ weet Nellie nog. ‘Gingen ze Bennie en mij uitschelden. Ik legde dan maar snel neer.’

Bedreigd voelden ze zich echter nooit. ‘De ruiten zijn nooit ingegooid, het was nog sportief,’ zegt Bennie. ‘Ik zat ook elke maandagavond met Frits Flinkevleugel van ^{dws} te kaarten. En Coen Moulijn van Feyenoord, die ik kende van het militaire elftal, kwam hier gewoon op verjaarsvisite. Ik ben nu rapporteur voor een krant, maar naar De Kuip ga ik liever niet meer. Wat ze daar allemaal naar je roepen, echt schandalig.’

Nellie laat haar fotoboek zien: een vrolijk meisje met blonde vlechtjes dat met haar drie zusjes aan het strand speelt; vier meisjes spelend in een straat waar mooie huizen voor de middenklasse staan; vier meisjes aan het kamperen in een grote legertent. ‘Mijn vader maakte dan lekkere strooien bedjes voor ons,’ zegt ze. ‘Hij deed alles voor zijn meiden. ‘s Nachts sorteerde hij post, overdag werkte hij als stoffeerder. Hij werkte ongelofelijk hard. En m’n moeder ook; alles wat we aanhadden, werd door haar zelf gemaakt. Ze naaide matrozenpakjes en jurkjes, breide sokjes. Het was zo gezellig thuis. Vader at altijd mee en was in het weekend vrij. Dan was hij er helemaal voor ons.’ Hoe anders dan de jeugd van Bennie.

Nellie wilde graag verpleegster worden, mensen helpen trok haar. Maar dan moest ze naar een opleiding op het Zandpad. Alleen met de tram. Dat vonden haar ouders te eng. Een andere mogelijkheid was het conservatorium. Nellie had op school bij de nonnetjes piano en accordeon leren spelen en had duidelijk talent. ‘Ik wilde verder in de klassieke muziek. En toen kwam ik Bennie tegen.’ De accordeon kwam in een kast terecht en zou jaren later weer tevoorschijn komen; helemaal verdroogd. Hij belandde bij het vuilnis.

Bennie, die in 1958 onder contract kwam bij Ajax, zwaaide af van militaire dienst en gaf een feestje. Aan zijn vriend Hassie van Wijk, de latere assistent-trainer van Ajax, vroeg hij of hij die kleine blonde zus van z’n ex mee kon nemen. ‘Mijn zus Martha had het net met

Hassie uitgemaakt en ik wist niet beter dan dat hij geen zin had om alleen naar dat feest te gaan en daarom vroeg of ik meeding,' vertelt Nellie. 'Ik wist helemaal niet wie Bennie was.' Op het feest zag Bennie dat Hassie zijn verzoek had ingewilligd. Snel bracht hij het meisje met wie hij aan het dansen was naar huis, om vervolgens Nellie het hof te maken. 'Al die mensen zeiden: "Ah, wat zielig voor Hassie. Nu pakt Bennie zijn vriendin af."'

Haar vader, een fan van de Volewijckers, vond het geweldig dat ze met de Bennie Muller van Ajax ging. En zelf zag ze er ook snel de voordelen van in. 'Als we naar de film gingen in Tuschinski en er stond een lange rij, werd Bennie door de portiers naar voren geroepen. Mochten we zo doorlopen. Ik weet nog dat we een keer naar het Polygoon Journaal zaten te kijken en er opeens beelden van Bennie werden getoond. Alle mensen in de zaal draaiden zich naar ons om.'

Nellie werkte doordeweeks halve dagen bij een vrouw die kanten kleedjes maakte voor tafelzilver. Ze was goed met stoffen, een vaardigheid die ze van haar moeder had geerfd. Op zaterdag had ze een baantje in een platenzaak, verkocht ze lp's van Elvis Presley en Bill Haley. Dat ze met Bennie ging, was ook daar al snel bekend. Als hij haar op zaterdagmiddag kwam ophalen, stond vaak hetzelfde jongetje hen bij de deur op te wachten voor een handtekening. Het zou later ook een bekende voetballer worden: Ruud Krol.

Ze trouwden op 26 september 1961, Nellie droeg een door haar moeder gemaakte bruidsjurk en ze gaven een feest in Grand Cafe Frankendael in de Watergraafsmeer. Samen begonnen ze de sigarenzaak en gingen in de ruimte achter de winkel wonen. Daar waren een woonkamertje en keukentje, in het souterrain sliepen ze. Eerst huurden ze het, later werd het gekocht. Als er een etage vrijkwam in het pand, kochten ze die ook, totdat het helemaal van hen was. Nellie kwam er in de zaak achter dat er ook minder leuke kanten aan de bekendheid van haar kersverse echtgenoot zaten. Voor het raam stonden heel vaak meisjes naar binnen te gluren. 'Dat kon ik niet uitstaan, dan werd ik zo jaloers. Dan hoorde ik ze zeggen: "Hij is er niet." En dan kwamen ze niet naar binnen.'

Bennie zou er steeds minder zijn. Op vrijdag 22 januari 1965, nog geen week na het voorval met Jan Jongbloed, werd de toen 36-jarige Rinus Michels door het Ajax-bestuur als trainer aangesteld. Er zou veel gaan veranderen in de Nederlandse voetballerij en ook de voetbalvrouwen zouden daar het nodige van merken.

Op het moment dat Michels instapte bij Ajax was de club aan een zeer wisselvallig seizoen bezig. Er werd met 5-0 gewonnen van psv, maar met 9-4 verloren van Feyenoord. Sterspeler Piet Keizer was in het begin van de competitie nog herstellende van zijn botsing met Andre Pijlman - en zou volgens sommigen, zoals zijn vriend Salo Muller, nooit meer de oude zijn geworden; hij was banger en voorzichtiger - en de andere spelers, echt niet de minsten, vormden geen team. Het gevaar van degradatie lag op de loer; dat voorkomen was de opdracht die Michels van Ajax-voorzitter Jaap van Praag kreeg. Michels had zelf van 1946 tot 1958 in het eerste van Ajax gespeeld, waarvan bijna een jaar samen met Bennie. Die had op Koninginnedag 1957 zijn eerste wedstrijd in Ajax 1 gespeeld, op het veld van de amateurclub ^{sec} uit Soest. In een oefenwedstrijd tegen ^{psv} was topscorer Coen Dillen er dankzij hem niet aan te pas gekomen.

Bennie had leren voetballen in de Rapenburgstraat, het oude deel van Amsterdam waar hij

woonde. Zijn eerste club was tdw in Duivendrecht geweest: 'Trainen Doet Winnen'. Daar leerde hij Sjaak Swart kennen, die er een wedstrijd speelde en meteen door kon naar een betere vereniging. 'Sjaak was groot en sterk voor zijn leeftijd en kon al direct hard schieten,' liet Bennie in 1967 in het aan hem gewijde boekje De schakelspeler door Herman Kuiphof optekenen. Dat was Bennie zelf niet gegeven, hij was klein en licht. 'Ik heb een lange weg moeten afleggen naar de top.'

Bennie had Michels in 1957 leren kennen als een lolbroek. Hij hield zelf ook van een geintje en was uitgegroeid tot een van de gangmakers van het elftal. Dat wordt lachen met Rinus als coach, dacht Bennie. Dus niet. 'Hij bleek een boeman te zijn geworden,' zegt hij. 'Hij was officier in het leger geweest en gedroeg zich nu als een echte militair. Voor hij kwam, vertelden we elkaar een paar minuten voor de wedstrijd nog moppen, kwamen we lachend het veld op. Dat was voorbij.'

Michels realiseerde zich dat hij boven de groep moest gaan staan, wilde hij nog wat van het team maken. Hij kreeg een contract voor een half jaar met uitzicht op verlenging. Omdat Ajax toen nog maar drie avonden in de week trainde, hield hij zijn baan als gymnastiekleraar op een school voor slechthorenden aan. Hij trof een chaos aan bij de club, met name het gebrek aan discipline bij de spelers was een groot probleem. Daar zou hij eens flink aan gaan werken. Ook werden de trainingen veel meer op voetbal gericht. In zijn eerste wedstrijd op de bank won Ajax met 9-3 van ^{mvv}; Sjakie Swart scoorde vijf keer. Daarna bleef het echter schipperen. Ajax ontsnapte maar net aan degradatie.

Voor het seizoen 1965/1966 kreeg Michels een vast contract. Zijn nieuwe opdracht was om van Ajax een internationale topploeg te maken. Er werden nieuwe spelers aangetrokken, zoals keeper Gert Bals van ^{psv}. Anderen, zoals de naar Feyenoord verkaste aanvaller Henk Groot en de in Duitsland spelende Co Prins, werden teruggehaald. En de club ging, net als dws een seizoen eerder, over op het full-profsysteem. Bennie ging daardoor een stuk meer verdienen, maar het betekende ook dat hij veel vaker moest trainen. Het trainingsprogramma zou worden uitgebreid naar acht keer per week. Daar was hij niet blij mee. En Nellie net zomin. De sigarenzaak hielden ze aan. 'We waren dan wel officieel "full-prof",' zegt Bennie. 'Maar zoveel verdienden we niet, hoor. Eigenlijk waren we nog steeds semi-prof. De meeste jongens deden er iets naast. En je moest ook aan je ouwe dag denken. Pensioen heb ik nooit opgebouwd bij Ajax.'

De overstap naar het full-profsysteem had grote gevolgen voor de Ajax-gezinnen, vertelt de voormalige verzorger van de club, Salo Muller: 'In 1959, toen ik bij Ajax kwam, waren de spelers nog de baas. Die zeiden rustig: "Trainer, niet om tien uur beginnen, hoor. Elf uur is beter." En dan werd er om elf uur getraind. Maar Michels zei: "Wat elf uur? Negen uur binnen!" Het was niet meer uitslapen en de kinderen naar school brengen, dat gold ook voor mij. We hadden een auto, die had ik nodig. Moest mijn vrouw Conny mijn dochtertje met de tram naar ritmische gymnastiek brengen, want ik kon niet tegen Michels zeggen: "Ik moet even weg, want mijn dochter moet dansen."'

Ook Bennie herinnert zich dat het zwaar was, zeker in het begin van het seizoen als ze op trainingskamp gingen. Daar werd dan drie keer per dag getraind. Er werd ook meer afstand tussen de spelers en hun vrouwen geschapen, zodat ze zich optimaal konden voorbereiden voor een wedstrijd of training. 'Voorheen, als iemand z'n voetbalschoenen was vergeten, kon er naar huis gebeld worden en was het van: "Schat, kun je mijn

schoenen even komen brengen?” zegt Salo Muller. ‘Dan werd er gewacht en als die vrouw binnenkwam, werd er even gezellig gekletst. Dat was er niet meer bij. De vrouwen werden een aparte groep. Ze gingen in een aparte bus naar uitwedstrijden, kregen een aparte plek op de tribune. En naarmate er meer successen behaald werden, werd het zwaarder voor de vrouwen. Het waren sportweduwen geworden. Hoe vaak mijn dochter niet gezegd heeft: “Ik heb helemaal geen papa.” Ik kon er niks aan doen.’

Vrouwen in de kleedkamer? Bennie kan het zich niet herinneren, maar zegt wel: ‘In 1965 verdween de warmte uit het voetbal.’ Het leverde echter ook wat op. Bennie, die meestal links op het middenveld speelde, kreeg een berenconditie en het team ging draaien, met Johan Crujff als de nieuwe ster. Crujff had op 15 november 1964 als zeventienjarige zijn debuut in de Eredivisie gemaakt en brak in het eerste volledige seizoen onder Michels definitief door. Ajax werd kampioen met 52 punten uit 30 wedstrijden, zeven meer dan Feyenoord, dat tweede werd. En zestien meer dan ^{dws}, dat op de vierde plaats eindigde.

Omdat ze kampioen waren geworden mocht Ajax in het seizoen 1966/1967 in het Europa Cup ⁱ-toernooi uitkomen. Daarin heel ver te komen, was het doel en de ultieme droom van Michels: ooit zou hij die beker winnen. Ze begonnen goed. In de eerste ronde werd de Turkse club Besiktas uitgeschakeld. Daarna lootten de Amsterdammers de Engelse kampioen Liverpool, een grote naam in Europa en afkomstig uit de stad van de immens populaire Beatles. Het Engelse nationale elftal was die zomer in eigen land wereldkampioen voetbal geworden door West-Duitsland in de finale met 4-2 te verslaan. Liverpool, met daarin een aantal internationals, was daarom de grote favoriet voor de eindzege van het toernooi.

De eerste wedstrijd, thuis in het Olympisch Stadion, werd echter door Ajax met 5-1 gewonnen, een ongelofelijk resultaat. Omdat de wedstrijd was uitverkocht, werd hij live uitgezonden op de televisie. Weinig mensen hadden de Ajax-goals gezien; het miste enorm die avond. Sjaak Swart speelde de wedstrijd van zijn leven. ‘Met Swart als voorbeeldige inspirator en Groot en Muller als de sleutelfiguren in het middenveld werd het verbijsterd om zich heen grijpende Liverpool volledig met de rug tegen de muur gezet,’ schreef Telegraafjournalist Anton Witkamp in zijn krant. ‘5-1 zege hechte basis voor meer successen,’ stond er boven zijn stuk. Bennie herinnert zich vooral dat hij verbaasd over het veld had gelopen. ‘Liverpool was een begrip en Nederlandse ploegen wonnen nooit van Engelse, die waren veel fysieker terwijl wij het van onze techniek moesten hebben. Maar het ging zo gemakkelijk. Ze onderschatten ons volledig.’

Een week later werd het in Liverpool 2-2, Nellie was erbij. ‘Hadden we ook dik kunnen winnen,’ aldus Bennie. Door dit resultaat werd de kwartfinale bereikt. Bij thuiskomst op Schiphol stonden duizenden fans het team op te wachten. Nederland was voetbalgek geworden.

Drie maanden na de overwinning op Liverpool moest Ajax in het Europa Cup ⁱ-toernooi aantreden tegen Dukla Praag uit Tsjechoslowakije. De euforie was nog zo groot, dat heel Nederland dacht dat Ajax de klus wel even zou klaren. In de competitie was Ajax immers iedere tegenstander de baas en de club uit Praag werd veel minder sterk geacht dan Liverpool. In Amsterdam werd het echter op 1 maart 1967 1-1. In Praag kwam Ajax een week later met 0-1 voor, maar verzuimde daarna uit te lopen. De Tsjechen maakten gelijk na een door Ton Pronk veroorzaakte strafschop. En drie minuten voor tijd belandde de bal

via Frits Soetekouw in het eigen doel: 2-1 voor de thuisploeg. Ajax was uitgeschakeld.

Michels liet zich kennen als een keiharde: Pronk en Soetekouw raakten hun basisplaats kwijt. Pronk heroverde na een aantal weken zijn plek in het elftal, voor Soetekouw vormde Ajax echter een afgesloten hoofdstuk. In het boek *De trots van de wereld*, Michels, Crujff en het Gouden Ajax van 1964-1974 van Menno de Galan zegt Soetekouw daarover: 'Het houdt me nog altijd bezig. Het publiek moest eens weten. Die man (Michels) heeft zo veel prachtige successen gehad. De keerzijde ervan is minder bekend.' Volgens Bennie was het een behoorlijke ingreep. 'De hele ploeg heeft daar last van gehad,' zegt hij. 'We konden goed met elkaar overweg en hadden jaren samen gespeeld. Heel anders dan nu; nu wisselen spelers om de paar seizoenen van club en spreken ze allemaal een andere taal. Wij hadden maar een buitenlander: de Joegoslaaf Velibor Vasovi "c, die had Michels van Partizan Belgrado gehaald.'

'Velibor heeft hier in de keuken nog olieballen staan bakken,' vult Nellie aan. 'Zo ging dat toen.'

Succes voor Ajax in Europa betekende voor Nellie: steeds vaker en langer alleen. Toch voelde ze zich geen 'sportweduwe', zoals Salo Muller het noemde. 'Ik had m'n huis en de winkel,' zegt ze. 'En later natuurlijk de kinderen.' De winkel liep goed, elke minuut was er wel een klant. 'Dan had ik mijn dochter Petra, die in april '65 werd geboren, aan de borst en moest ik haar weer afleggen om te helpen. Ik moest alles tussendoor doen: boodschappen, koken, wassen. Ik had in de keuken een wasmachine staan, zo'n ouderwetse. Moest je de slang van in de gootsteen hangen om het water eruit te pompen. Soms vergat ik die slang als ik een klant hoorde binnenkomen en liep mijn keuken onder water. Zulke dingen gebeurden regelmatig. Het was best een zware tijd, zeker toen later ook mijn zoon Danny erbij kwam in augustus 1969. Ik wilde met de kinderen naar het park en leuke dingen doen, ik wilde er honderd procent voor hen zijn. Maar dat ging niet. Ik heb daar menig traantje om gelaten.' 'Ik heb de jeugd van mijn kinderen niet bewust meegemaakt,' zegt Bennie. 'Het voetbal kwam op de eerste plaats, daar moest alles voor wijken.'

Gelukkig had Nellie fijne burens, onder wie veel bekende Nederlanders; Manke Nelis bijvoorbeeld en diens zwager, de bekende accordeonist Sjonny Meijer. Met zijn vrouw, Tante Riekie, speelde Meijer in San Remo op het Rembrandtplein jarenlang oer-Amsterdamse liedjes. 'Als ik het druk had in de winkel en er lag een baal wasgoed, zei Riekie weleens: "Geef maar hier!"' vertelt Nellie. 'En dan ging zij het bij haar thuis voor me wassen. 's Middags dronken we vaak samen een wijntje en Sjonny een jenever - stiekem, want hij mocht niet drinken van Riekie. Of ik ging samen met Riekie breien. Zo gezellig. Hier woonden mensen met een hart, echte Jordanezen. Nu weet ik niet meer wie mijn burens zijn.'

Manke Nelis kon haar regelmatig op de kast krijgen met zijn vieze rijmpjes. Van een ervan kan ze de tekst nog zo opdreunen: Onder de tafel, houd je stil, Daar zit juffrouw Dik van Bil, Dik van Bil, zo hiet ze, Zeven scheten, liet ze, Elke scheet woog 100 pond, De juffrouw met haar dikke kont. 'Dat soort liedjes leerde hij later ook aan Danny,' vertelt ze. 'Dat wilde ik niet en dan had Nelis de grootste lol. We hadden een gokautomaat staan en dan ging hij op de kruk zitten en zei hij tegen Bennie: "Hebben jullie nog een rechtsbuiten bij Ajax nodig?" Ging hij zo met dat stompie heen en weer.'

Bennie had het weleens benauwd als Nellie alleen in de winkel achterbleef omdat hij weer moest trainen. Daarom waren Nellies zus Joke en haar man Hennie vaak aanwezig om te helpen, net als Bennies moeder. En er kwam een grote bouvier, Boeba. Trouw lag het beest dagelijks bij de deur om eventuele overvallers af te schrikken. 'Ben was altijd bang voor een overval,' zegt Nellie. 'Nu is het een echte grachtengordelbuurt, maar in de jaren 60 en 70 was het hier nog een volkswijk met veel vervallen panden. Er zaten veel drugsverslaafden. Een keer kwam er een man binnen en ik zag dat hij in de sigarenhoek iets in zijn zak stopte. Ik probeerde hem tegen te houden. Gelukkig liep er een agent buiten en die heeft hem aangehouden. Bleek hij een pistool op zak te hebben.' Een andere keer is ze een winkeldief achterna gerend die een slof sigaretten had gestolen. 'Ik ben hem helemaal gevolgd naar de pont over het IJ, daar gooide hij die slof weg. Ik dacht: ik laat je niet los. Bennie was heel boos, hij zei: "Wat ben jij stom!"'

In de winkel verkochten ze ook kaartjes voor wedstrijden van Ajax. Bekende afnemers ervan waren Johnny Kraaijkamp sr., Willy Alberti en filmmaker Bert Haanstra. 'Die kwamen daarvoor speciaal naar ons,' zegt Nellie. 'We kregen alleen nooit kaarten voor de beste plaatsen, Ajax hield die voor haar eigen mensen. En die wilde ik ook voor mijn trouwste klanten. Dan ging ik bedelen bij het loket van meneer Timman, de penningmeester. Vaak gaf hij ze dan ook, het was een schat van een man. De heel goede kaartjes stopte ik in de oven, anders zou een ander ze misschien verkopen. Op een keer moest Bennie voetballen in het buitenland en ik wilde hem een appeltaart meegeven - ik bakte altijd iets voor hem als hij op reis moest. Ik was alleen vergeten dat ik die kaarten in de oven had neergelegd. Ze waren allemaal verbrand! Ik wist me geen raad. Ik heb meneer Timman opgebeld en gezegd: "Meneer Timman, al mijn kaartjes zijn verbrand, allemaal eretribune eerste rij." Kreeg ik nieuwe van hem, zo lief.'

Gek op het voetbalspelletje was Nellie niet. Toch zat ze bij alle thuiswedstrijden van Ajax op de tribune. Ze ging voor Bennie. Uitwedstrijden bezocht ze regelmatig, naar Europa Cup-wedstrijden is ze maar drie keer geweest. Ze nam dan thuis voor Bennie altijd het radioverslag op met een cassetterecorder. Voor elke competitiewedstrijd van Ajax vond in het hoekhuis in de Haarlemmerstraat zo'n beetje het volgende ritueel plaats - mits Bennie natuurlijk niet op trainingskamp was: op zaterdag haalde Nellie boodschappen en ging dan 's avonds al koken voor de volgende dag. Om negen uur ging Bennie naar bed, of er nu visite was of niet. 'Hij was daar heel punctueel in, leefde echt voor zijn sport,' zegt Nellie. 'Vaak was hij zenuwachtig als hij moest spelen, dan ging hij wat vaker naar de wc.' Op zondagmorgen werd Bennie dan door haar goed verzorgd. 'Hij kreeg dan een goed ontbijtje en ik legde zijn overhemd en pak klaar. Als het nodig was, poetste ik zijn schoenen.'

In het stadion zag ze alleen maar Bennie en Sjakie spelen, ze ging helemaal op in hun spel. Als er iemand kritiek op hen had, nam ze het voor hen op. Na de wedstrijd ging ze nog gezellig wat nakletsen met de andere Ajax-vrouwen in het spelershome: met Jenny Keizer, Maja Suurbier, Andrea Swart en Yvonne van Duivenbode zaten ze te lachen om de grappen van voorzitter Jaap van Praag. Met de zwager van Yvonne en zijn vrouw, Bas - een verdienstelijk bokser - en Corry van Duivenbode, waren de Mullers goed bevriend. Elke zondag aten ze om de beurt bij een van de stellen thuis. 'Had ik verse soep gemaakt en verse appelmoes,' vertelt Nellie. 'Bas ging vaak met Bennie biljarten en wij vrouwen lekker kletsen. Dat waren heerlijke, onbezorgde momenten die je even deden vergeten hoe

zwaar het soms was.'

Ze heeft nooit gedacht: dat klotevoetbal! 'Het kan zijn dat ze het niet altijd leuk vond, maar zij is zo positief ingesteld en zo verschrikkelijk lief,' zegt Bennie. 'Als zij er niet was geweest, was ik nooit zo ver gekomen. Ze heeft me verzorgd als haar eigen kind. Bij haar komen kinderen en man, en nu de kleinkinderen, op de eerste plaats. Daar heeft ze voor geleefd. Ze heeft zichzelf altijd weggecijferd.'

Op 10 februari 1968 trakteerde Ben de Ajax-selectie voor de tweede maal op beschuit met muisjes: hun zoon Bennie was geboren. Nellie was tegelijkertijd zwanger geweest met Willeke Alberti, samen hadden ze op zwangerschapgymnastiek gezeten. Willeke was een dag later uitgerekend dan Nellie, maar had tegen Nellie gezegd: 'Wedden dat ik eerder beval dan jij.' Maar Nellie won toch. En zoals gepland, kwam Willekes dochter Danielle een dag na de kleine Bennie ter wereld.

Nellie was in het ziekenhuis bevallen. Zoals in die tijd gewoon, moest ze daar veertien dagen blijven. Er waren wat complicaties met de kleine, maar naar het zich liet aanzien niets ernstigs. 'Maar eenmaal thuis ging Bennie steeds slechter drinken aan de borst,' vertelt ze. 'Ik ben terug naar het ziekenhuis gegaan. Bleek hij na onderzoek een ernstige hartafwijking te hebben. Ze zeiden: "Het kan twee maanden duren, het kan acht maanden worden, het kan vier jaar worden." Nou, dan vergaat je wereld, hoor. Ik liep daar door het ziekenhuis en zag al die kindjes met een hartgebrek. Eentje van acht, eentje van tien. Een vader zat aan het bed van een veertienjarig patientje dat geopereerd zou worden, ik zie hem nog zo zitten. De volgende dag was het bedje leeg, was dat meisje overleden.'

Elke dag zaten Bennie en Nellie naast het wiegje van hun zoon in het ziekenhuis. Drie keer per dag kreeg hij van zijn moeder de borst, zijn vader haastte zich van training naar winkel naar ziekenzaal. De baby zou een zware operatie moeten ondergaan, vertelden de dokters. Een heel risicovolle. Bennie meldde zich af bij Ajax, hij wilde bij zijn vrouw en zoon zijn. Hoewel de operatie slaagde, verkeerden ze nog dagen in onzekerheid of het wel goed zou komen met het ventje. Ajax wist van hun zorgen, maar toch kreeg Bennie een telefoontje van voorzitter Van Praag. 'Hij zei: "We spelen aanstaande zondag een zware wedstrijd tegen fc Twente. Wil je gaan trainen?" Ze hadden me nodig,' vertelt Bennie. 'Ik was nog helemaal van de kaart, maar zei tegen Nel: "Ik doe het." Op vrijdag heb ik me weer op de training gemeld.'

Tijdens een partijtje op zaterdagmiddag 2 maart kreeg hij ruzie met Barry Hulshoff. 'Die was heel wild en sterk en liep maar te schoppen,' vervolgt Bennie. 'Kreeg ik woorden met Michels! De volgende dag stond ik ernaast, ik was zo boos. Was ik gaan trainen voor de club, terwijl mijn hoofd er helemaal niet naar stond, en dan dit. Een half uur voor tijd viel ik in omdat er een geblesseerd raakte. We speelden met 1-1 gelijk.'

'Voor je erin kwam, zei Michels tegen je: "Muller, als je er niets aan doet, ga je maar weg,"' zegt Nellie. 'Hij pakte je heel hard aan, terwijl je zo verdrietig was.'

'Ik heb hem dat nooit vergeven,' zegt Bennie. 'Je moet wel een hart hebben als trainer.' Nellie zucht. Ze zegt dat je eigenlijk niet slecht mag spreken over de doden (Michels overleed in 2005) en dat ze altijd haar mond heeft gehouden als Bennie zulke nare dingen meemaakte. Dan verwende ze hem extra veel!

De toestand van kleine Bennie verslechterde. Op donderdagavond 23 mei werd zijn vader

weggeroepen in het stadion van Go Ahead Eagles in Deventer waar hij met Ajax voor de beker moest aantreden tegen ^{fc} Twente, ze waren zich net aan het omkleden. Of hij onmiddellijk naar het ziekenhuis wilde gaan. In de vroege ochtend van 24 mei 1968 stierf hun zoontje. ‘Ik leefde zelf niet meer van verdriet,’ zegt Nellie. ‘Willeke had vreselijk met mij te doen: zij had een kindje en ik niet. Elke keer als ze Danielle vastpakte, kreeg ze het weer te kwaad omdat ze dan aan mij moest denken. Het verlies van ons kind is het allerergste wat ons is overkomen.’

‘Daardoor kun je zulke dingen als met Michels en Jongbloed ook relativeren,’ zegt haar man. ‘Erger bestaat niet.’

‘Ik was een net meisje’

Ineke Laseroms

Volkomen onverwacht blijkt nu ook Laseroms, middenspeler van de Rotterdamse eredivisieclub Sparta, naar de Verenigde Staten te zijn vertrokken, waar hij zal gaan spelen voor de z.g. ‘wilde’ Amerikaanse voetbalbond. In het gezelschap van zijn vrouw en zontje en de overige Nederlandse spelers die voor deze bond gaan spelen, (...), vertrok hij woensdag per vliegtuig van Dusseldorf naar New York. Laseroms, die enkele jaren geleden van NAC naar Sparta was gekomen, zou zijn plotselinge besluit volgens de heer Kleingeld, secretaris van Sparta, hebben genomen in verband met moeilijke persoonlijke omstandigheden.

Uit: de Nieuwe Rotterdamse Courant van 16 februari 1967

Net als Amsterdam kende Rotterdam in het begin van de jaren 60 twee topclubs: Feyenoord en Sparta. Woonde je aan de noordkant van de Maas in West dan was je voor Sparta, woonde je ten zuiden ervan was je voor Feyenoord. De Willemsbrug, die via het Noordereiland Noord- en Zuid-Rotterdam met elkaar verbond, was voor veel Rotterdammers meer dan alleen een brug. Het was een grensovergang naar een andere wereld.

Sparta was een deftige club, gevestigd in de wijk Spangen in een stadion dat de naam ‘Het Kasteel’ droeg. Hij werd op 1 april 1888 opgericht en was daarmee de oudste nog bestaande club in de Eredivisie; Feyenoord bestaat pas sinds 1908 en speelt in een badkuipachtig stadion, dat niet voor niets ‘De Kuip’ wordt genoemd. In de prijzenkast van Het Kasteel staan zes kampioensschalen; vijf daarvan zijn in de ‘gouden periode’ 1909-1915 gewonnen, het laatste landskampioenschap dateert uit 1959.

Eind jaren 50 en begin jaren 60 manifesteerde de club zich vooral als cupfighter. Na de knvb-beker te hebben gewonnen in 1958 en 1962 werd ook in 1966 de finale gehaald. Tegenstander ado Den Haag werd daarin met 1-0 verslagen. Ook in de competitie draaide Sparta elk seizoen redelijk mee. In 1965 werd het vijfde, een jaar later zevende, in het seizoen 1966/1967 draaide het team nog beter - het zou als derde eindigen. Afgezien van een afgetekend 5-0 verlies tegen Ajax in Amsterdam in september 1966, werden nauwelijks nederlagen geleden. Er waren veel gelijke spelen en er werd nog vaker gewonnen. Bekende spelers in die tijd waren de keepers Jan van Beveren en Pim Doesburg, die beiden Oranje zouden halen, de veel scorende spits Henk ‘Charly’ Bosveld en Ole Madsen, de eerste Deen op de Nederlandse velden. In de achterhoede speelden Hans Eijkenbroek en Theo Laseroms, ook zij kwamen voor het Nederlands elftal uit. Het was een vriendenteam en daarin moest de reden van het succes gezocht worden: elke zondagmiddag knokten ze voor elkaar en op zondagavond was het feest. De Sparta-vrouwen zaten dan met z’n allen bij een van hen thuis aan de koffie, terwijl hun kerels naar de kroeg gingen. ‘Even een biertje drinken,’ zeiden ze dan tegen hun vrouwen. Dat ‘even’ duurde tot in de vroege uurtjes. De Wiek en Club 66 waren het populairst bij de

mannen. En in die kroegen zwermden talloze jonge meiden om hen heen. Een van die meiden was de toen twintigjarige Ineke van Gool. Ineke was een lekker blond ding, vonden de Spartanen, en ze was altijd vrolijk. De getrouwde Theo Laseroms viel als een blok voor haar. En zij voor hem.

Ze was een net meisje, zegt Ineke, afkomstig uit een keurig katholiek gezin. Voluit heette ze Hermina Epiphania van Gool, dat Epiphania vanwege Drie Koningen, want ze was in het jaar na de oorlog op 6 januari geboren. Het gezin Van Gool woonde op Josephstraat 61A, in het Oude Westen, waar vader een bakkerij bezat. ‘Ze groeien als kool met brood van Van Gool’ stond er als slogan op zijn ventkar. De bakker was trots op zijn vier dochters Els, Ineke, Agnes en Margriet, die allemaal meehielpen in de zaak. ‘Mijn vader bakte alles zelf,’ vertelt Ineke. ‘De heerlijkste tompoezen, de lekkerste koekjes. Wij moesten die sorteren en de etalagebakken ermee vullen. Voor de kerstdagen versierden we de soepstengels voor de diners van restaurant Engels in het Groot Handels Gebouw; hup, drie bij elkaar en dan een strikje eromheen. Verdiende pa ontzettend veel geld mee. En op 30 december begon hij om middernacht al met het bakken van de oliebolletjes die wij dan overdag moesten verkopen. Je kon geen oliebol meer zien ‘s avonds. Het was hard werken, maar we kwamen niets tekort.’

Vader Van Gool was een actief en cultureel onderlegd man. Hij zat in de bakkersvereniging en middenstandsvereniging en bij de vogelclub; hij hield van de natuur, van mooie muziek en van lezen. En van het goede leven. ‘Iedereen was altijd welkom bij ons thuis,’ zegt Ineke. ‘Op zondag, na de mis, kroop hij achter de piano en dan zat iedereen er gezellig omheen en kwam de drank op tafel. Moeder zorgde voor soep en een hapje. ‘s Middags gingen we vaak met de tram naar Hillegersberg, de chique wijk van Rotterdam, waar mijn opa en oma woonden.’

De gezelligheid duurde regelmatig tot diep in de nacht. ‘Vader moest elke ochtend om drie uur op en soms vloog hij met zijn uitgaanskleren zo de bakkerij in. Dan zag je hem overdag soms een tukje doen op een zak bloem of hij viel aan tafel spontaan in slaap. Maar altijd maar even, ik heb die man nooit echt zien slapen. En het was nooit: “Stil zijn, pa slaapt.”’

Sporen had de oorlog in het gezin niet of nauwelijks nagelaten. Het Oude Westen was ontsnapt aan het bombardement van 1940 en als bakker had Van Gool altijd wat te ruilen gehad zodat er tijdens de Hongerwinter ook niet was geleden. Na de lagere school, ‘bij de nonnetjes natuurlijk’, ging Ineke naar de mulo. Ze ontdekte dat Rotterdam een heerlijke stad was om uit te gaan. Met haar vrienden en vriendinnen ging ze op zondagmiddag dansen in Bristol op de Coolsingel en op zaterdag- en zondagavond was ze te vinden in De Wiek bij de Binnenweg, waar het Millers Sextet met Eddy Doorenbos een tweede jeugd beleefde. De hele avond stond ze dan te jiven met haar getoupeerde haar waar ze uren mee bezig was geweest. ‘We mochten veel,’ zegt Ineke. ‘Mijn zus Els, die vier jaar ouder was, had de klappen voor ons opgevangen. Die was echt ondeugend, ik was veel braver. Els werkte al en kocht zelf haar kleren, ik kreeg van mijn moeder een lapje stof en kroop dan achter de naaimachine om iets moois te maken.’

Ze had elke week een andere vriend, zegt ze. ‘Dat vond ik leuk, maar het was heel onschuldig allemaal, hoor. Er gebeurde niks. Ik zal best wat harten gebroken hebben. Een paar keer hebben ze het mijne gebroken, maar dan zei mijn vader altijd: “Joh, komt wel

goed.”

Haar vader was fan van Sparta, Het Kasteel lag bij hen om de hoek. Naar de wedstrijden ging hij weinig, wel moest er elke zondag als de club speelde naar de radio geluisterd worden. ‘Om Feyenoord maalde je niet, je kwam toch niet op Zuid!? Heel andere mentaliteit, heel andere mensen. Ik ben in mijn jeugd nooit de Willemsbrug over geweest, want daar woonden boeren. Ik noem ze nog steeds boeren.’ Maar die boeren waren in 1965 wel landskampioen geworden.

Ineke had een baantje op kantoor bij de gebroeders Ab en Coen Coster, grote Sparta-fanaten die een aantal kledingzaken in Rotterdam bezaten. Veel spelers van die club, vrijwel allemaal semi-profs, hadden van hen een baantje in hun magazijn gekregen, onder anderen Hans Eijkenbroek. De ruimte erboven werd verhuurd aan het gezin van Theo Laseroms, die als vertegenwoordiger werkte bij de Noorder Glashandel waar het Sparta-bestuurslid Dolf Aarse de scepter zwaaide.

Theo was op 8 maart 1940 in Roosendaal geboren, waar hij op zestienjarige leeftijd debuteerde in het eerste elftal van de lokale voetbalvereniging ^{rb}c. Hij begon er als rechtsbuiten. Hij was klein van stuk, had korte stevige beentjes en enorm brede schouders. Technisch was hij niet, zijn sterkste punt was zijn wedstrijdmentaliteit: Theo was een knokker en ging voor niemand opzij. In augustus 1958 vertrok hij voor 47.000 gulden naar ^{na}c in Breda, vijf jaar later kwam hij voor 80.000 gulden naar Sparta. Inmiddels was hij omgevormd tot een verdedigende middenvelder.

In zijn ^{rb}c-tijd was Theo getrouwd met zijn jeugdliefde, de blonde Corry Breugelmans uit Zegge. Corry was een echte Brabantse, vriendelijk en zachtaardig. En verknocht aan Roosendaal. Breda trok ze nog wel, maar Rotterdam was haar echt te ver. Steeds vaker bracht ze samen met hun zoontje Hans haar tijd bij haar ouders door, terwijl Theo alleen in Rotterdam zat. Niet dat hij zich verveelde. Hij was in een mum van tijd een echte Rotterdammer geworden en kon het goed vinden met zijn mede-Spartanen. Elke zondag ging hij met ze op stap, daar keek hij de hele week naar uit. Theo hield wel van een biertje en een sigaretje. Op een zondagavond werd hij door Eijkenbroek aan Ineke, diens collegaatje bij Coster, voorgesteld. Ook blond, maar veel vlotter en uitbundiger dan zijn vrouw. ‘We raakten aan de praat en waren op slag verliefd,’ zegt Ineke. ‘Hij vertelde meteen dat hij getrouwd was. Ik moest even slikken, ik was een streng katholiek meisje. Zoiets mocht niet, dat wist ik ook wel. Het klikte alleen zo goed. Hoffelijk was hij bepaald niet, dat waren ze geen van allen. Maar we konden gezellig kletsen en ik vond die zachte “g” van hem zo schattig. We zijn een paar keer uit geweest, een hapje eten in Delft waar we niet zo opvielen.’

Het duurde niet lang voordat Theo’s vrouw Corry erachter kwam dat haar man verliefd was op een ander. Op een dag nodigde ze het meisje dat beneden in het kantoor werkte bij hen thuis uit. Ze wilde even met haar praten. ‘Ik kwam binnen en hun zoontje Hans was nog op, een ontzettend lief kindje,’ vertelt Ineke. ‘Ze zal dat vast expres gedaan hebben, want het was al lang bedtijd voor hem. Dat jochie zat daar zo en ik voelde me verschrikkelijk schuldig. Corry was ook helemaal niet vijandig naar me toe. Toen ik wegging, besloot ik: ik ga ermee stoppen. Dit kan niet.’ Na afloop zou Corry tegen de andere Sparta-vrouwen zeggen: ‘Het is zo’n aardige meid, we hebben zo fijn zitten praten.’

Ineke hield woord en verbrak de relatie met Theo. Dat was moeilijk, want ze zag hem elke dag als ze op kantoor zat. Ze was er kapot van en vertelde haar ouders dat ze verkering had gehad met een getrouwde man. 'Huilen dat ik heb gedaan!' Theo zat eveneens in zak en as. En dat manifesteerde zich ook op het veld. Op 29 januari 1967 speelde Sparta voor 'slechts' 45.000 toeschouwers in De Kuip tegen Feyenoord om de tweede plek in de competitie; die duels waren minstens net zo beladen als de Amsterdamse derby tussen ^{dws} en Ajax, dat dat seizoen fier aan de leiding ging. Theo had het in de wedstrijd regelmatig aan de stok met Feyenoord-speler Guus Haak. Na een harde tackle van Theo op Haak vond scheidsrechter Lau van Ravens het genoeg: Theo werd genoteerd in het boekje (rode kaarten bestonden nog niet). En het was toch al niet Theo's wedstrijd: in de vierde minuut van de tweede helft was een hard schot van Feyenoord-spits Koos de Gooyer via zijn hoofd achter Pim Doesburg beland. De wedstrijd werd uiteindelijk met 2-1 verloren. In Amsterdam had Ajax, de naaste concurrent voor de titel, met 8-3 de vloer aangeveegd met mvv, wat het extra pijnlijk maakte.

De strafcommissie van de ^{knvb} legde Theo drie wedstrijden schorsing op. Vanaf de tribune van Het Kasteel moest Theo op zondag 12 februari toezien hoe Sparta het onverslaanbaar geachte Ajax van Rinus Michels, dat twee maanden eerder nog Liverpool uit de Europa Cup i had geknikkerd, met 2-1 versloeg. Ajax was de hele wedstrijd sterker geweest. De negentienjarige Johan Crujff had met een kopbal na een voorzet van Sjaak Swart de 0-1 gescoord. Een groot deel van de tweede helft speelde Ajax met tien man omdat Theo van Duivenbode plotseling met hevige koorts was uitgevallen, en daar profiteerden de Spartanen van. Twee keer passeerden ze Ajax-keeper Gert Bals. En ze hadden geluk: vlak voor tijd werd een doelpunt van Ajax, gemaakt door de voor Bennie Muller ingevallen Vasovi "c, afgekeurd. De 30.000 toeschouwers op de tribune vierden feest, ook omdat schaatser Kees Verkerk wereldkampioen was geworden en Ard Schenk zilver had gepakt - ze waren de hele wedstrijd van de verrichtingen van de twee op de hoogte gehouden. Ook de euforie in de kleedkamer van Sparta was groot, mede omdat Feyenoord bij Sittardia met 1-0 had verloren. En Theo zat erbij en keek ernaar. Hij kon er niet van genieten. En dat kwam door Ineke.

Het was een klein berichtje in de krant van donderdag 16 februari. Vrijwel de hele editie van de Nieuwe Rotterdamse Courant van die dag ging over de die woensdag ervoor gehouden Tweede Kamerverkiezingen waarin de kvp, PvdA en chu fors verloren hadden en een nieuwe partij, D66 genaamd, zeven zetels had behaald. 'Laseroms vertrekt onverwacht naar Amerika' stond erboven. Hij was die woensdagochtend niet op z'n werk bij de Noorder Glashandel verschenen. Bij Sparta wisten ze van niets, zijn vrienden wisten van niets, Ineke wist van niets. 'Ik las het in de krant tijdens mijn koffiepauze bij Coster,' vertelt ze. 'Ik heb me meteen ziek gemeld en ben naar huis gegaan. Bij de deur trof ik de postbode met een brief. Van Theo. "Lieve Ineke" stond erboven. Hij schreef dat hij geen andere uitweg zag dan alles achter zich te laten en mij proberen te vergeten. Ik heb die brief nog dagen huilend zitten lezen.'

Theo was enkele weken daarvoor benaderd door de Duitse voetbalmakelaar Raymond Schwab die hem had overgehaald om bij de Pittsburgh Phantoms te gaan voetballen; in de pas opgerichte 'wilde' (internationaal niet-erkende) Amerikaanse voetbalbond. Theo had niets te verliezen. Het zou, zo dacht hij, ook de enige manier zijn om zijn huwelijk nog te

redden. Dat hij contractbreuk had gepleegd, deerde hem niet. Het paste bij Theo, zegt Ineke: ‘Niet nadenken, doen. Hij handelde altijd impulsief, wat hij in z’n hoofd kreeg, gebeurde. Dan kreeg hij daarna weleens spijt. Maar lef had hij.’

Bij Ineke thuis in Zwolle staat op zolder een doos die tot de rand gevuld is met brieven van Theo uit die tijd; hij stuurde haar er bijna elke dag een. Onder elke brief staat met hoofdletters ^{mg1}. ‘Mijn Grote Liefde,’ zegt Ineke. ‘Zielig, he.’ De klap van zijn vertrek kwam harder bij haar aan dan ze had verwacht. ‘Hij wilde een nieuwe start maken met Corry en Hans. Hij was gek op zijn zoontje. In die tijd ging je ook niet zomaar scheiden en Corry wilde niet van hem af. En toch snapte ik het niet. Hij had tegen me gezegd: “Corry is een hartstikke lieve meid, maar ik voel niets meer voor haar.” Ik dacht: dan kun je wel naar Amerika gaan, maar dat lost dan toch niets op?’

Ze kreeg gelijk. Na twee dagen hing Theo al aan de lijn om te zeggen dat het een slechte beslissing was geweest om naar Amerika te gaan en dat hij het daar helemaal niet zag zitten. ‘Hij had definitief het besluit genomen dat hij met mij verder wilde en vroeg of ik alsjeblieft op hem wilde wachten. Hij ging er alles aan doen om het met Corry tot een goed einde te brengen.’

Theo belde vaak, meestal midden in de nacht. ‘Mijn vader werd er gek van en zei: “Wat is dat met die gozer?” Ik lag naast de telefoon. Als ik uit was geweest in De Wiek belde Theo me op wanneer hij dacht dat ik thuis zou komen. Dan wilde hij weten waar ik had gezeten. “Heb je al een ander?” vroeg hij telkens. Hij was zo jaloers. Vaak zei hij ook: “Het gaat hier niet, het lukt niet.”’

Het was een klotetijd, zegt ze. Een jaar lang roddel en ellende. In Rotterdam werd zij als de schuldige gezien. Het gerucht ging dat ze zwanger was van Theo. ‘Als ik uitging, zag ik ze kijken. Ik ging meer en meer uit om te laten zien dat ik niet zwanger was. Maar toen was het van: “Ze zal het wel hebben laten weghalen.”’ Omdat ze bij Sparta zo’n slechte naam had gekregen, werd ze ook nog eens ontslagen bij de gebroeders Coster. Maar ze wachtte op Theo. Verzoeken van andere mannen om eens met hen uit te gaan, want ‘Theo was toch weg’, wees ze af.

Een paar maanden na zijn vertrek overleed de vader van Theo. Hij wilde graag bij de begrafenis zijn, maar in Nederland was hij in een juridische strijd verwickeld: hij had contractbreuk gepleegd en Sparta liet dat niet over zijn kant gaan. In Theo’s contract kwam een bepaling voor dat hij voor elke gemiste wedstrijd beboet kon worden met een bedrag van 1000 gulden. Die zaak was nog in volle gang, maar toch kreeg hij toestemming om voor een dag naar Nederland te komen zonder een aanhouding te riskeren. Boven Nederland bleek het zo mistig dat zijn vliegtuig moest uitwijken. Daardoor miste hij de teraardebestelling. De volgende dag kwam hij alsnog het land binnen. ‘Achteraf was het maar goed dat hij niet had kunnen landen op Schiphol, want de hele Nederlandse pers stond daar,’ zegt Ineke. ‘We hebben ergens afgesproken, want bij ons thuis mocht hij niet binnenkomen. Daarna is hij doorgereden naar Roosendaal om het graf van zijn vader te bezoeken. ‘s Avonds heeft hij het vliegtuig weer gepakt.’

Theo’s zaak werd behartigd door de toen 35-jarige Rotterdamse advocaat Jimmy Janssen van Raaij, later ^{cda} Europarlementarier en ^{lpf} Kamerlid, die toentertijd juridisch adviseur was van de ^{vcs}, de in 1961 opgerichte Vereniging voor Contractspelers. Hij benaderde op

verzoek van zijn client Ineke: in zijn verweer zou hij naar voren brengen dat Theo naar Amerika was gegaan omdat het een positieverbetering was, maar ook omdat een voetballer in Nederland te maken had met vrouwelijk schoon dat achter hem aan zat. Theo moest wel weg, want anders zou zijn huwelijk naar de knoppen zijn gegaan. Met andere woorden: Ineke was een belangrijke oorzaak van Theo's vertrek, zo stelde Janssen van Raaij.

Maar de advocaat had nog een sterker punt. Hij kaartte aan dat het droevig gesteld was met de arbeidsvoorwaarden van de Nederlandse (semi-)profvoetballers; ze hadden nauwelijks rechten, alleen maar plichten. Het leken wel slaven. De clubs beweerden dat er een relatie tussen hen en de spelers bestond op basis van gelijkwaardigheid. Dat klopte niet, aldus Janssen van Raaij: niet de spelers, maar een coach bepaalde - op gezag van het bestuur - wie er waar speelde in het team en hoe er gespeeld werd. Er was dus wel degelijk sprake van ondergeschiktheid. Een profcontract zou dus gelijk moeten zijn aan een arbeidsovereenkomst, met alle plichten maar ook rechten van dien. De rechter was het daarin met de advocaat eens en de zaak werd gewonnen.

Wat begon als individuele rechtszaak, eindigde zo in een verbetering van de positie van alle spelers in dienst bij een professionele voetbalclub. Voortaan zouden ze, als ze ziek werden of geblesseerd raakten, in de ziektewet komen; als ze ontslagen werden hadden ze recht op een werkloosheidsuitkering. En, net als iedere andere werknemer, mochten ze weg als ze hun positie konden verbeteren mits er een schadeloosstelling werd betaald. En dat allemaal dankzij de Rotterdamse Ineke van Gool.

Ineke had het niet leuk gevonden dat ze zo werd gebruikt. 'Theo liep achter mij aan, ik niet achter hem. Maar doordat Janssen van Raaij het zo formuleerde, wonnen ze wel. Pittsburgh hoefde alleen een afkoopsom van 170.000 gulden te betalen en de club nam ook de kosten van zijn advocaat voor zijn rekening. Theo kon weer gaan en staan waar hij wilde. Alle Nederlandse voetballers hebben geprofiteerd van die uitspraak.'

Eind augustus 1967 keerde Theo terug in Nederland voor een verlof van vijf maanden. Als vrij man. De rechtszaak was gewonnen en Corry was akkoord gegaan met een scheiding. Nog geen week na hun thuiskomst was die een feit. 'Ze zag ook wel in dat het geen zin had en heeft nooit moeilijk gedaan,' zegt Ineke. Met hun zoon Hans vertrok Corry naar Roosendaal, waar ze later zou trouwen met ex-Spartaan Sandor Popovics.

Ook Theo bivakkeerde in Roosendaal, hij was bij zijn moeder gaan wonen. Hij had bij Pittsburgh aardig verdiend en op een dag kwam hij in een grote Amerikaanse Ford Mustang voorgereden bij de bakkerij in de Josephstraat. Hij had zijn moeder meegenomen. Aan Inekes ouders deed Theo zijn verhaal: hij hield van hun dochter en zou er alles aan doen om haar gelukkig te maken. 'Pa was gecharmeerd van hem,' vertelt Ineke. 'Theo was geen man van grote geheimen, gewoon hartstikke eerlijk. En dat werd gewaardeerd.'

Theo trok bij de familie Van Gool in. 'Hij sliep natuurlijk niet bij mij, maar op een matras in de woonkamer. Een paar maanden later was ik zwanger. Gek, he?' Ze trouwden op 30 januari 1968. Het was een rustige bruiloft, ze hadden maar een paar mensen uitgenodigd. Journalist Rob Vente, een vriend van Theo die later diens autobiografie Theoooo, Theo Laseroms' voetballoopbaan zou schrijven, was getuige; de Rotterdamse bokspromotor

Aad Veerman was er en verder wat familie en vriendinnen van Ineke. Ze betrokken een gemeubileerd appartement in Kralingen. ‘We hadden een kamer en deelden de keuken en badkamer met anderen. Vaak aten we bij mijn moeder en we leefden van het spaargeld van Theo uit Amerika. Het maakte niet uit. We waren eindelijk samen.’

Het verlof van Theo liep ten einde. Ineke had niet veel zin om met hem mee te gaan naar Amerika. Wat moest ze daar? Ze was te veel gehecht aan haar familie. Maar Theo miste het voetbal en de kans dat hij in Nederland aan de bak kon was klein. Hij werd er down van, maar dat verhielp hij met wat biertjes in de kroeg. Hij werd dikker en dikker. Af en toe speelde hij een potje voetbal met het team van Club 66, de bar waar hij vaak rondhing, tegen andere cafe-elftallen. Tijdens een van die ontmoetingen had onder de toeschouwers een aantal oud-collega’s van hem van Sparta gezeten, waarbij Charley Bosveld en Hans Eijkenbroek en ook wat mannen van Feyenoord als Rinus Israel, die in het seizoen 1966/1967 was overgekomen van ^{dws}. Ze hadden hem uitgelachen en geroepen: ‘Die dikke schiet nog geen deuk in een pakje boter.’ Hun conclusie: die zien we nooit meer terug in de Eredivisie.

Een paar dagen voor hij terug zou moeten naar Pittsburgh trof Vente hem in melancholische toestand in de vip-club aan, een klein cafe in de Mauritsstraat. Theo zag het niet meer, de toekomst kon hem gestolen worden. Vente had als journalist goede contacten bij Feyenoord en stelde voor dat hij die club eens zou bellen om te kijken of ze hem niet konden gebruiken. Theo lachte. Bij Feyenoord waren ze vast zijn laatste competitiewedstrijd op de Nederlandse velden niet vergeten, waarbij hij Guus Haak te pakken had genomen en geschorst werd. En daarnaast speelde de club technisch verfijnd voetbal, nou niet bepaald Theo’s specialiteit. In Zuid noemden ze hem ‘De Grootste Schopper Aller Tijden’ en ook wel: ‘Theo de Tank’. En dat was geen erenaam, dat was vooral vanwege zijn bikkelharde spel. Moest hij de Willemsbrug over?

Vente belde vanuit het cafe met Feyenoord-voorzitter Guus Brox. Theo dacht aanvankelijk dat het een grap was. Tot Brox hem zelf aan de lijn wilde hebben. Of hij de volgende dag even langs wilde komen in De Kuip voor een persoonlijk gesprek, want ze zochten een vervanger voor de vertrekkende Hans Kraay. Ze waren er snel uit en de Pittsburgh Phantoms deden niet moeilijk, die waren toch bijna failliet. Alleen de aanhang van Feyenoord was niet te spreken over de komst van de oud-Spartaan. ‘We ontvingen thuis stapels brieven van Feyenoord-fans: hoe die viezerik het in zijn hoofd haalde om naar hun club te komen?’ vertelt Ineke. ‘En natuurlijk maar zaniken over dat hij te dik en te langzaam was. Theo maakte zich niet druk, hij zei: “Ik ga ervoor zorgen dat ik er sta.”’

En dat deed hij. Aad Veerman regelde dat hij loodzware bokstrainingen kreeg, waardoor zijn overtollige vet in een mum van tijd verdween; de hele zomer trainde hij extra met Feyenoord-trainer Ben Peeters, die in 1967 bij de club was gekomen, op z’n balgevoel. ‘Dan deed hij dubbele kleding aan om extra te zweten en nog meer af te vallen,’ zegt Ineke. ‘Hij verloor kilo’s.’

Feyenoord zorgde ook voor huisvesting: ze kregen een flatje op de Van Wijngaardenlaan 117 in de wijk Zomerland, vlak bij het stadion. Ze konden De Kuip vanuit hun woonkamer zien liggen. In die flat werd op 6 augustus hun eerste dochter geboren, Astrid. Vlak daarna speelde Theo zijn eerste wedstrijd voor Feyenoord, een oefenduel tegen Anderlecht uit België. Theo’s directe tegenstander was de Nederlander Jan Mulder, hij

was de grote vedette bij Anderlecht. Aanvankelijk werd Theo uitgefloten door het eigen publiek. Totdat hij Mulder een paar maal te grazen nam, waardoor die geen bal meer goed raakte. ‘Wat er toen gebeurde zal ik nooit vergeten,’ zegt Ineke. ‘Mulder stond te schelden op Theo omdat hij er te hard in ging. En dat pikte het legioen niet, het ging overstag. Opeens klonk het door het hele stadion: “The-o! The-o! The-o!” Theo keek omhoog en dacht: dit gaat me toch niet gebeuren? Ja dus. Ik was zo blij voor hem.’

Dat ‘The-o! The-o! The-o!’ zou spoedig vervangen worden door een lang gerekt ‘Theoooo! Theoooo!’ dat elke keer weer van de tribunes klonk als hij zijn specialiteit, de sliding-tackle over grote afstand, inzette. ‘Theo de Tank’ was een ere naam geworden. Voor elke wedstrijd zocht hij met z’n ogen Ineke op de tribune. Dan zwaaide hij even. ‘En dan was het goed,’ zegt Ineke. ‘Hij heeft dat z’n hele carrière gedaan.’

Feyenoord had zich voor het seizoen 1968/1969 niet alleen versterkt met Theo Laseroms. Van Xerxes, dat als profclub werd opgeheven, waren middenvelder Wim van Hanegem (24) en keeper Eddy Treijtel (22), die later beroemd zou worden omdat hij tijdens een uittrap een meeuw raakte die dood naar beneden viel, overgekomen en van het Utrechtse ^{dos} kwam Henk Wery (26). En er stond natuurlijk al een behoorlijk team dat in 1965 landskampioen was geworden en de drie jaren erna tweede achter het almachtige Ajax. Het doel werd sinds 1958 verdedigd door oud-Ajacied Eddy Pieters Graafland, Coen Moulijn was een niet te stoppen dribbelaar die een grote populariteit genoot, de Zweed Ove Kindvall de beste spits die Feyenoord volgens sommigen ooit zou hebben gehad en dan had je nog de verdedigers Cor Veldhoen, Piet Romeijn en Guus Haak; het waren allemaal mannen met interlands achter hun naam. Zij vormden de ‘oude garde’. De ‘nieuwe garde’ bestond uit heel andere jongens, jongens die zich kostte wat het kost wilden bewijzen en zich vaak niet veel aantrokken van de ouderen: de 21-jarige Wim Jansen die alle jeugdelftallen van de club had doorlopen, de timide 20-jarige Ruud Geels die ontzettend doelgericht was (en enorme kansen kon missen) en natuurlijk Rinus Israel die, hoewel al 26, met zijn grote bek de kastanjes voor de ‘jonkies’ uit het vuur haalde. In deze groep werden Theo, Willem en Eddy opgenomen en die voelden zich meteen thuis in De Kuip.

Ook Ineke voelde zich snel op haar gemak bij Feyenoord, het viel allemaal best mee aan de andere kant van de Willemsbrug. Elke ochtend ontbeten Theo en zij samen met een krantje en sigaretje erbij. Als hij wegging naar de club gaf Theo haar een dikke kus. ‘Werken mocht ik niet van Theo, ook in huis niet; ik moest maar een werkster nemen. Tot ongenoegen van sommige “oudere” Feyenoord-vrouwen als Nel Romeijn en Riet Haak, en dat zeiden ze ook tegen me: “Zo jong en dan al een werkster!?” Een schande was het. Maar Theo zei: “Ik heb geen zin om iets te doen, dus om van jouw gezeur af te zijn...” Theo kon nog geen ei bakken. Het enige dat hem echt interesseerde was voetbal. Hij las de krant, alle bladen en had de telefoon en de televisie. Ik heb later vaak gelachen als mensen zeiden: “Wat kan je man leuk vertellen.” Joh, Theo vertelde thuis nooit wat, hij was helemaal niet sociaal. Maar ik ben nooit de vrouw achter hem geweest, eerder de vrouw ervoor. Als hij begon te vertellen, zat ik er alweer tussendoor. Dan zei Theo: “Mijn vrouw maakt het verhaal af.”

Ineke vond bij Feyenoord haar gelijke. Net als bij de mannen zochten ook bij de vrouwen ‘de jonkies’ elkaar op. En bij die groep hoorde ook de vrouw van Willem van Hanegem:

Truus, die twee jaar ouder dan Ineke was. Ze werden dikke vriendinnen. Truus en Willem woonden nog in Utrecht, de stad waar Truus ook geboren was. Het was voor Willem in die periode geen doen om op en neer naar Utrecht te rijden tussen twee trainingen. Ineke stelde daarom voor dat Willem tussen de middag bij hen at. 'Ik kreeg een hele lijst van Truus met wat hij wel en niet lustte. Willem was geen makkelijke eter, hij lustte in die tijd alleen witlof en spinazie. Truus zette z'n eten geprakt voor z'n neus. Hij hoefde alleen nog te slikken. Op een dag werd er een grote bos bloemen bij mij thuis bezorgd. Van Truus. Voor het opvangen van Willem. Nou, die was hier dus nooit geweest. Die had het zekere voor het onzekere verkozen en waarschijnlijk al die keren rondjes door de stad gereden tussen de middag. En tegen Truus gezegd dat hij bij ons had gegeten.'

Uiteindelijk verhuisden ook Truus en Willem naar Rotterdam, ze betrokken een klein flatje op Molenvliet 76 in Lombardije, een plek waar meer Feyenoord-spelers woonden. Ineke en Truus werden onafscheidelijk. Samen winkelen, samen naar de kapper, samen naar de wedstrijd. 'We waren verschrikkelijk met ons uiterlijk bezig, elke zondag droegen we wat anders,' vertelt Ineke. 'En dat naar de kapper gaan werd steeds erger. Aan het begin van de week laten wassen, watergolven en opsteken. In het midden van de week opkammen en op zaterdag nog een keer zodat het goed zat als we op zondag naar het stadion gingen.'

In het stadion zaten de vrouwen van de oude garde apart van de nieuwe. Ze ergerden zich vreselijk aan elkaar. Maar het meest ergerden 'de oudjes' zich aan Truus. 'Truus had echt verstand van voetbal,' aldus Ineke. 'De hele wedstrijd zat ze mee te schreeuwen en ze bemoeide zich met van alles en iedereen. "Geef die bal nou Wim!" "Pak hem dan Guus!" "Verdomme Eddy!" Na de wedstrijd waren vrouwen als Teddy Pieters Graafland, van keeper Eddy, en Riet Haak dan over de rooie van wat ze had geroepen. Zelf hield ik meestal mijn mond. Ik had altijd vreselijke koppijn na afloop. "Dat komt omdat je niks zegt," zei Truus dan. "Als je schreeuwt, ben je het kwijt." Truus nam het ook altijd op voor Theo. Als ze van de tegenpartij "viezerik" naar hem schreeuwden, begon ze toch tegen die mensen te schelden! Maar als Theo iets fout deed, schold ze ook op hem. Deed ze ook op Willem.'

In tegenstelling tot de vrouwen gingen de mannen nauwelijks vriendschappelijk met elkaar om. 'Het was heel anders dan bij Sparta,' aldus Ineke. 'Op het veld stond er een hechte ploeg, maar samen stappen deden ze nooit. Dus ging ik zelf op zondagavond met Theo uit. Dan gingen we naar de jachthaven van Hillegersberg, die eigenaar was een Feyenoord-fan. Daar was heel Rotterdam in die tijd. Daar kon Theo hem goed raken, stond hij de volgende dag op de training bij het uitlopen te kotsen. Natuurlijk ging ik altijd met hem mee. Je denkt toch niet dat ik, na wat ik gezien had bij de spelers van Sparta een paar jaar eerder, thuis met de andere vrouwen zou gaan koffieleuten? En zo dachten de andere vrouwen er ook over. Willem zat gewoon elke avond bij Truus.'

Tussen Willem en Theo konden de spanningen soms hoog oplaaien. Willem liep Theo vaak te sarren. 'Hij noemde hem nooit Theo, maar "bolle". Als Theo stiekem een sigaretje zat te roken achter in de spelersbus op weg naar een wedstrijd, zei Willem hardop zodat de trainer het hoorde: "Hou toch eens op met dat gerook, Theo!" En dan werd Theo ernaast gezet. Een paar jaar later gingen we verhuizen naar Hendrik-Ido-Ambacht en een andere speler nam ons huis over; Theo wilde 2000 gulden hebben voor de gordijnen en het tapijt.

Zei Willem waar die jongen bij stond: “Hoe durf je dat te vragen voor die ouwe zoi, Theo? Schande!” En Theo trapte daar in. “Ik ga nooit meer met hem om,” zei hij dan. En dan had Willem natuurlijk de grootste lol. Een andere keer hadden ze weer eens ruzie gehad op de training. Ze reden altijd samen toen we in HendrikIdo-Ambacht woonden, maar Theo zei: “Je bekijkt het maar, ik ga zonder jou naar huis.” Onderweg knalt hij tegen een boom. Hij staat daar aangeslagen aan de kant van de weg, komt Willem langs in een auto. Die deed net of hij hem niet zag. Kwaad dat Theo was!’

Toch gingen de spelers ook voor elkaar door het vuur. Als een tegenstander bijvoorbeeld Coen Moulijn te hard aanpakte in de ogen van de Feyenoorders, mocht hij hopen dat Rinus, Theo of Willem niet in de buurt waren. Want die wilden nog weleens een rekening vereffenen. En van elkaars vrouwen moest je ook afblijven. De door Ernst Happel aangetrokken Oostenrijker Franz Hasil heeft dat geweten. ‘Franz had een oogje op Stenny, de vrouw van Henk Wery,’ vertelt Ineke. ‘Dat was een leuke meid om te zien. Ze droeg altijd van die superkorte rokjes en open shirtjes. Heel anders dan Franz’ vrouw Inge, dat was niet zo’n schoonheid. De twee stellen gingen veel met elkaar om en Henk had niets door. De jongens wel. Dus hebben ze Henk even op de hoogte gebracht. Nou, dat heeft Franz geweten.’

Guus Haak zei daarover in Hard Gras, zonder overigens de namen te noemen: ‘Op een dag staat die buitenlander te douchen en die krijgt er een van X. Een knal, maar wat voor een. Zijn kop lag er bijna af. Hij ging helemaal gestrekt. Probleem meteen opgelost. We zeiden niks. Zoiets moet je niet flikken. Dan schend je de erecode.’

En Wery had toch al zo’n last van jaloezie, volgens Ineke. ‘We zijn eens met Henk en Stenny op vakantie naar Benidorm geweest. We zaten op een terras een biertje te drinken en Stenny droeg een topje waar haar borsten bijna uitvielen. Komt er een Duitse auto langs en die toetert. Henk staat op en gooit zo zijn glas bier leeg in die wagen. Er stapt een kerel van twee meter uit. Henk bang? Welnee, die sloeg er meteen op los. Theo ertussen, de bareigenaar ertussen. Uiteindelijk heeft de Guardia Civil ze uit elkaar moeten halen. Heeft Henk nog in de cel gezeten. We zeiden tegen hem: “Kom op Henk, bied je excuses aan die mof aan. Dan kun je eruit.” Maar hij zei: “Wat!? De definitieve kan hij krijgen.” Ze lieten hem gaan, maar we hebben geen rustig moment meer gekend op het strand. Lag Henk met een kapot bierflesje naast zich, want die Duitser kwam elke dag met z’n vrienden langslopen. Stenny vond het wel leuk, die hield van aandacht. Later zijn ze uit elkaar gegaan.’

Vriendenteam of niet, Feyenoord speelde fantastisch dat eerste seizoen met Theo en Willem. De knvb-bekerfinale werd gewonnen van ^{psv}, in de competitie werd slechts driemaal verloren (vreemd genoeg van ‘kleine tegenstanders’ als Go Ahead, Holland Sport en ^{nac}) en vijf keer gelijkgespeeld. In mei 1969 werd Feyenoord voor het eerst sinds vier jaar landskampioen met drie punten voorsprong op Ajax, dat het tweemaal had weten te verslaan; in Amsterdam met 0-1 en thuis met 2-0. Maar datzelfde Ajax speelde op 28 mei wel de Europa Cup ⁱ-finale in Madrid tegen ^{ac} Milan. Dat was weer minder leuk, vond ook Ineke.

‘Vuile verraders noemden ze ons’

Yvonne van Duivenbode

Rinus Michels, niet terneergeslagen (zoals trouwens weinig Ajacieden) vond: ‘We hebben ons best gedaan, maar gebleken is wel dat wij nog een hoop moeten leren. Milan speelde echter zeer goed. (...) Het is gebleken dat wij toch nog niet de hardheid bezitten die Milan wel toonde. Wij speelden veel te netjes vooral in de verdediging. Als je nou die Italianen bekijkt, die deden alles, maar dan ook alles om doelpunten tegen te houden. En zoiets is uiterst noodzakelijk als je met een goed resultaat wilt komen.’

Uit: Het Parool van donderdag 29 mei 1969

‘Uno, dos, tres, cuatro, cinco... He, verdorie.’

‘Seis, Rinus.’

‘Dank je, Wil.’

In een kamer van het luxehotel La Balaia in de Portugese Algarve,

niet ver van het plaatsje Faro, oefende een succesvolle Nederlandse voetbalcoach in de zomer van 1971 zijn Spaans. Hij had de club waar hij ruim zes jaar had gewerkt, en waarmee hij viermaal het landskampioenschap en eenmaal de Europa Cup ⁱ had gewonnen, vaarwel gezegd. Een buitenlands avontuur lonkte. Sinds april dat jaar was hij in gesprek met de Spaanse voetbalclub Barcelona en hoewel zijn transfer zo goed als rond was en iedereen vermoedde dat hij daarnaartoe zou gaan, zweeg hij.

Rinus Michels en Ajax waren uit elkaar. Niet iedereen was daar rouwig om, aanvoerder Piet Keizer had zelfs op een tafel staan dansen nadat de trainer tijdens de kampioensreceptie op 8 juni zijn vertrek had aangekondigd. Voor sommigen had dat vertrek veel eerder mogen komen. Voor Frits Soetekouw bijvoorbeeld, die in 1967 Ajax had moeten verlaten na het verlies tegen Dukla Praag. Of voor Bennie Muller en Theo van Duivenbode, die werden geslachtofferd na de verloren Europa Cup ⁱ-finale van 1969 tegen ^{ac} Milan.

Diezelfde Theo van Duivenbode vierde met zijn vrouw Yvonne in de zomer van 1971 vakantie in de Algarve. Ze hadden geboekt bij reisbureau Muller in Amsterdam; het bureau dat al jaren de reizen voor Ajax organiseerde. Dat deden ze bij Muller uitmuntend. En ook deze reis verdiende dat predicaat. Het hotel was prima, het weer fantastisch. Ze genoten.

Tot ze een telefoontje uit Nederland kregen waarin hun werd gemeld: ‘Weet je wie bij jullie in het hotel komt logeren?’ Rinus Michels dus, samen met zijn vrouw Wil. Ook zij hadden goede ervaringen met reisbureau Muller.

“‘Verdorie,’ zeiden we tegen elkaar,’ herinnert Yvonne zich. ‘Het liefst hadden we een ander hotel gezocht. Nu staat het volgebouwd, maar toen waren er geen andere hotels. Overal zag je nog mensen op ezeltjes.’

Ze baalden helemaal toen bleek dat Rinus en Wil de kamer naast hen kregen. Het was er nogal gehorig namelijk. Als ze op de wc zaten, konden ze hun net gearriveerde burens letterlijk verstaan. ‘Rinus had zo’n zware stem, die hoorde je dwars door de muur heen,’ zegt Yvonne.

De pers kreeg er lucht van dat Michels in hotel La Balaia zat. Hordes journalisten kwamen erop af. Hun opdracht: zoek uit naar welke club hij na de zomer gaat. Yvonne en Theo wisten het wel. ‘Dat Spaans: “Die gaat naar Barcelona!” zeiden we tegen elkaar.’

De Van Duivenbodes besloten dat er weinig anders op zat dan maar net te doen of er niets gebeurd was. ‘Theo heeft Rinus een handje gegeven, ze hebben “hallo” gezegd en verder niet over voetbal gesproken,’ zegt Yvonne. ‘Er was nog een stel dat we allebei kenden en we zijn de hele week samen opgetrokken. ‘s Avonds lekker eten en veel over het strand wandelen met z’n allen, waar het stikte van de krabben. En Wil kletste wel. We hebben een heel leuke vakantie gehad.’

De ‘geluidsoverlast’ namen ze op de koop toe. ‘ Buenos dias, buenos dias. Buenas tardes, buenas tardes. Buenas noches, buenas noches. Disciplina, disciplina.’

Maarten Spanjer had als kleine jongen zijn ogen in De Meer niet van Yvonne af kunnen houden. Wat was die vrouw van linksback Van Duivenbode knap! Ze is inmiddels de 60 gepasseerd, maar je kunt je het nog steeds voorstellen. De haren zijn nog steeds lang (al zijn ze nu blonder), de grote donkere ogen kijken nog steeds onschuldig de wereld in en aan de volle lippen is geen Botox te pas gekomen. Op de mulo was Theo, zoon van een behanger uit de Jordaan, gelijk van haar gecharmeerd. ‘Maar ik was pas dertien, hij zestien,’ zegt Yvonne. ‘Ik was nog zo jong. Hij ging van school en we verloren elkaar uit het oog. Met een vriendinnetje kwam ik hem een paar jaar later in een dancing tegen, hij zat in militaire dienst. Hij zei: “Kleine meisjes worden groot.” Hij was lief en had een ondeugende glimlach. Hij bracht me naar huis en we hebben verkering gekregen.’

Yvonne was op 23 oktober 1946 geboren in de Amsterdamse Spaarndammerbuurt, met de achternaam Muller. Haar vader had een melkhandel en was verzot op voetbal, net als haar moeder. Hij speelde zelf in het eerste team van amateurclub De Meteor. Omdat ze in een dws-buurt woonden, was dws natuurlijk zijn club en niet Ajax. Yvonne ging weleens mee naar het stadionnetje op de Spaarndammerdijk. ‘Maar meer om over de tribunes te rennen. Al die mannen hadden een hoed op en rookten sigaren in mijn herinnering.’

Ze hield zelf van handbal en was daar erg goed in. Ze speelde competitie bij dws, waar ook Anne Pijlman actief was. Sporten was fantastisch, school niet. ‘Als het maar leuk en gezellig was, was mijn gedachte. Tegen mijn dochter heb ik later gezegd: “Doe je best, haal je diploma’s.”’

Haar vader was altijd met zijn werk bezig en vrij conservatief. ‘Je werd lang kind gehouden, vond ik,’ zegt Yvonne. ‘Het was net na de oorlog, ze waren blij dat ze het zelf een beetje goed hadden. Mijn vader vond het belangrijk dat ik ook geld verdiende, het liefst zag hij me op een kantoor werken. Hij vond mijn bijbaantje op zaterdagmiddag in een schoenenwinkel maar niks. Een vrouw kreeg lelijke benen van al dat staan, was zijn mening.’

Ze hadden thuis niets te klagen: als een van de weinige gezinnen in de buurt bezaten ze een auto waarmee ze in de zomerweekenden naar het strand van Petten of Callantsoog in

Noord-Holland gingen. ‘En we hadden als enige in de straat een televisietoestel. Alle kinderen uit de buurt kwamen op woensdagmiddag bij ons thuis naar Dappere Dodo kijken.’

Op haar zeventiende verjaardag ontving Yvonne een grote bos met zeventien rode rozen. Haar moeder bracht ze de kamer binnen. ‘Ze zei: “Zeventien rozen van ene Theo. Welke Theo?” Toen haar ouders vernamen dat het van Theo van Duivenbode was die bij Ajax voetbalde, vonden ze het maar al te leuk. Mijn moeder werd een grote fan van hem. Die rozen hadden Theo een vermogen gekost - ik moet dat nog steeds horen. Het was oktober en dan zijn ze het duurst. Theo was nog een arme sloeber, die zat in dienst. En bij Ajax speelde hij in het tweede, daar ontving je geen wedstrijdpremies.’

Niet snel daarna maakte Theo de overstap naar het eerste. Yvonne ging vanaf het begin mee naar de wedstrijden en kreeg een plaatsje tussen de andere spelersvrouwen op de tribune toegewezen. ‘Ik was veruit de jongste, maar werd goed opgevangen door Nellie Muller en Andrea Swart. Jacquellentje, het dochttertje van Andrea, speelde onder de wedstrijden altijd met de spulletjes uit mijn tas. Laatst heb ik van Andrea voor mijn verjaardag een nieuwe tas gekregen, dat was om me symbolisch te bedanken voor toen.’

Theo hield van een lolletje en kon het goed vinden met Co Prins, Wim Suurbier en Bennie Muller, die bevriend was met zijn broer Bas de bokser. Vaak gingen ze op maandagavond met elkaar uit. ‘Ze beleefden de gekste dingen en kregen natuurlijk een hoop aandacht. Theo kreeg veel fanmail, vooral van meisjes. Ik beantwoordde die post. Ze schreven bijvoorbeeld dat hij mooie benen had en dat hij tijdens de wedstrijd een seintje moest geven om ze te laten weten dat hij hun brief had gehad. Jaloers ben ik nooit geweest, ik wist wat ik aan hem had.’

Met de komst van Michels werd alles anders, zo ervoer ook Yvonne. ‘De touwtjes werden aangetrokken, ze zaten steeds vaker in trainingskamp. Theo had daar geen moeite mee; hij vond dat je voor je vak moest gaan. Soms, zeker aan het begin van het seizoen, was hij misselijk van vermoeidheid. Michels ging ook met een psycholoog werken, moesten ze rollenspellen doen en dergelijke. Maar Theo deed dan serieus mee. Hij zag dat het een kans was om beter te worden.’

Terwijl andere spelers er relatief eenvoudige baantjes op nahielden, zoals het runnen van een sigarenzaak, had Theo serieus werk: zo was hij op het moment dat men bij Ajax in 1965 overstapte op het full-profsysteem in dienst bij een bank. Een jaar later werd hij inspecteur bij een verzekeringsmaatschappij. Hij wenste zijn baan onder geen beding op te geven. ‘Na je 32ste ben je als voetballer afgeschreven,’ zei hij altijd als hem gevraagd werd waarom. En ook zijn clubsalaris was dusdanig dat hij er wel iets naast moest blijven doen. Hij zag voor zichzelf een mooie carrière in het verschiet in de verzekeringswereld, iets wat ook uit zou komen. Het hield wel in dat Theo, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Sjaak Swart en Bennie Muller - beiden eigenaar van een sigarenzaak en als zodanig gemakkelijker in staat zichzelf vrij te maken - maar een keer per dag trainde. Michels had in principe geen moeite met Theo’s keuze, mits hij er in de wedstrijd maar stond.

Aanvankelijk vond Yvonne Rinus Michels een beetje nors en bot. Dat veranderde doordat hij een relatie kreeg met de tien jaar oudere Wil Hulsbosch. ‘Door haar is hij charmanter geworden. Wil was een vrouw van de wereld en ze zorgde ervoor dat hij zich beter ging

kleden en dat soort dingen. Zij heeft hem echt opgevoed, heb ik me laten vertellen.’ Jarenlang had Wil in de Leidsestraat gewerkt in het restaurant Rue de Mouilliere. Ajax-verzorger Salo Muller kwam daar weleens. ‘Er liep een mevrouw rond met sigaretten en kammetjes. En dat was Wil,’ herinnert hij zich. ‘Een echte Amsterdamse vrouw, een leuk mens en knap wijf.’

Wil had iets met de chef-kok van restaurant Schiller op het Rembrandtplein, Ricus Walter. ‘Hij had een tweelingbroer van Rinus kunnen zijn, zoveel leken ze op elkaar,’ zegt Salo. ‘Op een moment werd die Ricus kok bij Ajax en raakte bevriend met Rinus. Op een feestje bij Ajax komt Rinus een paar maanden later opeens binnen met Wil. Je denkt eerst: Ricus is zeker ziek. Tot Rinus zei: “Wil en ik zijn verliefd geworden.”’ Iedereen bij Ajax vond dat in het begin vervelend, voegt hij eraan toe. ‘Maar Rinus was wel de trainer.’

En hoewel hij als trainer steeds meer afstand van de spelers nam, was Wil voor de spelers, staf en voetbalvrouwen een godsgeschenk, aldus Salo Muller: ‘Wil heeft zich altijd tegenover iedereen bij Ajax enorm sociaal opgesteld. Ze was The Godmother. Als er problemen waren, ging je naar haar toe. Dan zei ze: “Ik praat wel even met hem.”’ Rinus luisterde altijd naar haar, zoals later Johan Crujff naar Danny zou luisteren. Als zij het niet goed vonden, vonden die mannen dat ook niet. Wil had alleen de warmte die Danny miste.’

Danny Coster, de latere vrouw van Crujff, was nog niet in beeld toen Rinus en Wil elkaar leerden kennen. Yvonne had Johan zien komen en groeien bij de club. ‘Hij was een jaar of 18 en was nog echt zo’n Amsterdams boeffie. Bij Ajax was hij het lievelingetje van iedereen. Theo zei al vanaf het begin: “Als Johan erbij is, gaat iedereen beter voetballen.”’ We waren uitgenodigd met Ajax, ik meen voor Holiday On Ice. Iedereen nam zijn vrouw of vriendin mee, maar Johan had nog geen meisje. Hij was daarvoor veel te verlegen. Toen zei Theo: “Dan gaat Luciene mee.” Ze was mijn jongere zusje en nog maar 15. Mijn vader vond dat een topidee. Die dacht: zit ik even goed met twee voetballende schoonzons. Maar mijn zusje zag het niet zo zitten.’

Luciene liet zich ompraten en vergezelde Johan naar het feest. Ze had zich er niet op haar gemak gevoeld, en haar begeleider nog minder. Yvonne: ‘Bennie Muller en Henk Groot liepen Johan de hele avond te dollen. “Beetje lief voor haar zijn, he Johan,” zeiden ze dan. Of: “Geef haar maar een kusje.”’ Gaf Johan een grote bek terug, hadden ze nog meer lol.’ Het werd dan ook niks tussen de twee. Jaren later zou Yvonne’s ‘kleine’ zus trouwen met Tonny Bruins Slot, van 1988 tot 1996 hulptrainer bij ^{fc} Barcelona onder... Johan Crujff. Samen werden ze vier keer landskampioen in Spanje en wonnen ze twee Europa Cups.

Nadat Ajax door Dukla Praag uit de Europa Cup was geknikkerd en Michels zijn eerste schoonmaak had gehouden, werd het in het seizoen 1966/1967 voor de tweede achtereenvolgende maal landskampioen. Ajax maakte maar liefst 122 doelpunten en kreeg er 34 tegen, Johan Crujff werd nationaal topscorer met 33 goals. Omdat ze kampioen werden, mochten ze in het seizoen daarop (‘67/‘68) wederom meedoen aan het Europa Cup ⁱ-toernooi. In de eerste ronde werd Ajax gekoppeld aan Real Madrid.

De ervaren Joegoslaaf Velibor Vasovi ^{”c} en de jonge Barry Hulshoff vormden nu het hart van de verdediging van Ajax, ze waren allebei hard en meedogenloos. Heel anders dan Theo, die zijn linksbackpositie behield. ‘Theo was geen harde speler, dat zit niet in zijn

karakter,' zegt Yvonne. 'Hij was tactisch en technisch sterk. Een sliding wilde hij nooit maken, hij kwam altijd met een schoon broekje thuis.'

Michels, die in de zomer met Wil was getrouwd, was er alles aan gelegen om aan te tonen dat Ajax zich kon meten met de grote buitenlandse clubs. En Real Madrid was een hele grote: zes keer winnaar van de Europa Cup i, waarvan de laatste in 1966. Hij bereidde de confrontaties dan ook minutieus voor. Hij had echter een groot probleem: Cruijff was uit vorm. De oorzaak: op het huwelijk van Piet Keizer met Jenny Hoopman, rond dezelfde tijd als dat van Michels, was hij Danny Coster tegengekomen. Hij was verliefd. En daardoor was het voetbal even wat minder belangrijk. Michels en Cruijff hadden tijdens de voorbereiding continu woorden. Op het veld, tijdens de thuiswedstrijd op 20 september 1967, bleek echter weinig van Cruijffs mindere vorm; Ajax domineerde en Madrid verdedigde. Het werd 1-1, door een doelpunt van Johan. Niettemin een slecht resultaat: voor het eerst in een Europa Cup-wedstrijd telden uitdoelpunten dubbel. Twee weken later werd Ajax in Madrid na verlenging met 2-1 verslagen en was het uitgeschakeld. Er was zeker niet slecht gespeeld door de Amsterdammers en Johan was de absolute uitbinker geweest, maar hij had wel een paar grote kansen gemist. Hij baalde er zelf nog het meest van. 'Wat ben ik een grote stommeling,' zei hij over zichzelf tegen Het Vrije Volk. Niet voor de eerste keer beklagde Michels zich over het gebrek aan hardheid in z'n ploeg. Al betekende dat niet dat je in iemands oor moest bijten, zoals een Madrileen bij Sjaak Swart had gedaan. Dat ging ook Michels te ver.

In het seizoen 1967/1968 was Ajax opnieuw de beste van de Eredivisie, de club werd kampioen met 58 punten uit 34 wedstrijden; drie meer dan Feyenoord. Cruijff groeide meer en meer uit tot de grote vedette, wedstrijden werden door hem beslist. Hij besepte dat zelf maar al te goed. Hij had de schroom van zich afgeworpen en, hoewel pas 21, bemoeide zich met alles en iedereen. Hij lag daardoor regelmatig in de clinch met Michels en zijn medespelers, die het soms moeilijk vonden om de aanwijzingen op te volgen van zo'n jonkie. Cruijff was ook vaker geblesseerd, zijn tegenstanders wisten hem te vinden. Net als de pers. Zoveel publiciteit voor een speler was ongewoon in Nederland. Ze maakten een echte ster van hem en zo ging hij zich ook gedragen. Hippe kleding, snelle auto's; hij was het die dat in de Nederlandse voetbalwereld introduceerde.

Terwijl Feyenoord, met Van Hanegem en Laseroms, de competitie van het seizoen 1968/1969 zou domineren, was Ajax dat jaar in de Europa Cup ⁱ aan een triomftocht begonnen. In de eerste ronde schakelde het fc Nurnberg uit Duitsland uit (1-1 uit, thuis werd met 4-0 gewonnen), in de tweede Fenerbahce uit Turkije (tweemaal 2-0 winst). De volgende tegenstander was Benfica uit Portugal, finalist van het vorige jaar en met sterspeler Eusebio. Voor de Ajacieden in februari 1969 tegen hen aan moesten treden, waren er eerst twee huwelijksfeesten die ze bij moesten wonen. Op 2 december 1968 trouwde Johan Cruijff met Danny en twee weken later stapten ook Theo en Yvonne in het huwelijksbootje. 'Net als Johan op maandag, want dan was er geen trainen,' aldus Yvonne.

Hoewel het een van de mooiste dagen van haar leven had moeten zijn, kon Yvonne er niet van genieten: enkele weken daarvoor was haar moeder omgekomen bij een ongeluk. 'Ik heb geprobeerd er een feestelijke dag van te maken, maar heb er weinig van meegekregen. Ik moest zo op mijn vader letten, die was zo verdrietig. En ik ook natuurlijk. Hier had ze gewoon bij moeten zijn.'

Na haar huwelijk gingen ze in Buitenveldert wonen. Haar baantje op het kantoor bij een houthandel behield ze. Door het verlies van haar moeder en Theo's steeds drukkere voetballoopbaan, voelde ze zich in die tijd regelmatig erg eenzaam. 'De trainingskampen werden steeds heftiger. Als ze een Europa Cup-wedstrijd moesten spelen, gingen ze er op zondag al in. En voor een belangrijke wedstrijd op zondag zag ik hem het hele weekend soms niet. Als ik dan andere vrouwen hoorde zeggen: "O, dan ga ik toch lekker bij mijn moeder slapen!" deed dat altijd ongelooflijk veel pijn.'

Het had gesneeuwd die 12de februari 1969, de dag dat Ajax voor de kwartfinale moest aantreden tegen Benfica. De sneeuw zou in het voordeel van de Amsterdammers zijn, verwachtte iedereen. Het liep anders: de Portugezen wonnen met 1-3. Cruijff miste drie grote kansen. Een week later zette hij dat echter recht in Lissabon: het werd daar 1-3 voor Ajax en Johan scoorde tweemaal en gaf een assist. Michels had de spelers voor de wedstrijd voorgehouden dat ze minstens twee jaar moesten wachten voor ze weer kans zouden maken op het winnen van de belangrijkste Europese beker, want de achterstand op Feyenoord was inmiddels zo groot geworden dat deelname aan het toernooi voor het volgende seizoen zo goed als uitgesloten was. Het had de spelers op scherp gezet. Door dat resultaat diende er op 5 maart een beslissingswedstrijd gespeeld te worden in Parijs en er werd gekozen voor het oude Stade de Colombes, dat groter was dan het Parc des Princes, het belangrijkste en mooiste stadion van de stad. Het werd een wedstrijd die weinig mensen zouden vergeten, ook de voetbalvrouwen niet.

Ze mochten allemaal mee; alleen de vrouw van de Zweedse spits Inge Danielsson, Lena, zou in Amsterdam achterblijven, meldden de kranten; ze had geen babysit kunnen vinden. Ajax had een slechte generale achter de rug. Tegen het 'nietige' Holland Sport uit Scheveningen had het met 2-2 gelijkgespeeld. Cruijff had weer grote kansen gemist. Toch waren de verwachtingen hoog. Heel Nederland leek met die wedstrijd bezig. Henk van der Meyden nodigde de spelers namens De Telegraaf uit voor een lunch in De Oesterbar op het Leidseplein, een zaak van Piet Keizers schoonvader Johannes Hoopman en een plek waar de Ajacieden vaak vertoefden omdat Michels er regelmatig wedstrijdbesprekingen hield. De spelers waren gespannen, schreef Van der Meyden op maandag 3 maart in zijn krant. Zo zei Cruijff tegen hem: 'Ik ben niet te genieten voor zo'n wedstrijd en dat is wel vervelend voor mijn vrouw. Ik ben pas getrouwd en ze moet er nog aan wennen dat ik de laatste dagen helemaal niet aardig voor haar ben. Maar ik kan er niets aan doen, ik hoop dat ze het begrijpt. Gelukkig gaat ze woensdag mee naar Parijs en dat vind ik heel leuk.'

Aan Michels vroeg Van der Meyden of die vrouwen zo belangrijk voor een voetbalploeg waren. 'Ik zie mijn spelers liever getrouwd dan ongetrouwd,' zei Michels. 'Al hoop ik wel dat, als ze trouwen, ze een goede nemen, anders krijg je na een paar jaar maar narigheid.' Ook vond de trainer kinderen heel belangrijk voor zijn jongens. 'Dat kan hun spel ten goede komen. Als er eenmaal een kind is krijgen ze meer verantwoordelijkheid.'

Wat dat betreft mocht Michels niet klagen: een aantal van de spelersvrouwen was zwanger. Nellie Muller was, na het overlijden van haar zoontje Bennie in 1968, in verwachting van haar derde kind en Maja Suurbier, de vrouw van rechtsback Wim, van haar eerste. Maja was een goede vriendin van Danny Cruijff, ze hadden elkaar leren kennen op de Schoevers-opleiding. Met Danny was ze altijd in een soort tweestrijd verwickeld wie er het meest modieus uitzag, de andere vrouwen konden dan niet

achterblijven. En zeker nu ze naar Parijs gingen, de modestad, was dat belangrijk. ‘Je probeerde als vrouw elke week iets nieuws te hebben,’ zegt Yvonne. ‘De mode was mini en hotpants. Danny was echt the leading lady, daarna kwam Maja. Ik probeerde ook altijd mijn best te doen.’

Danny werd in Parijs door De Telegraaf een boetiek van Yves Saint Laurent in gesleept. Ze werd voor hun voorpagina gefotografeerd in een wit gestreept tuniekje van jersey met daaronder een blauwe rok. ‘Danny vond dat de rok best wat korter kon,’ stond er bij de foto. ‘Maar Saint Laurent verbood dit desgevraagd telefonisch.’ Uitdagend poseerde mevrouw Cruijff voor de camera. Het gezicht schuin omhoog en een lach op haar gezicht. Ze leek zich helemaal thuis te voelen in het wereldje en was totaal niet mediaschuw. Nog niet tenminste.

‘Er was een enorme rivaliteit tussen de vrouwen,’ vertelt Salo Muller. ‘Wie had de mooiste jas, wie zag er het mooiste uit? Danny sprong er altijd bovenuit. Ze was wat afstandelijker dan de anderen, toen al. Er waren vrouwen die zich bij die strijd heel ongemakkelijk voelden, die echt buiten de boot vielen. Simone Nunninga, van Klaas bijvoorbeeld, of Hilda, de vrouw van Barry Hulshoff. Er was een groepje echt Amsterdamse vrouwen, dat bestond uit Danny, Maja, Nellie en Andrea. Die waren closer met elkaar en deden altijd het woord. Liepen ze naar voorzitter Van Praag toe en zeiden ze: “Ome Jaap, luister eens...” Wilden ze een extra kaartje of zo. Die anderen durfden dat niet.’

Ruim 30.000 Nederlanders trokken op 4 en 5 maart 1969 naar Parijs, de meeste over de weg met de auto of in een van de 600 touringcars. Ook werden er zeven extra treinen en 25 extra vliegtuigen ingezet. Nog nooit waren zoveel Nederlandse fans hun club achterna gereisd. Het merendeel had eigen eten meegenomen, uit oer-Hollandse zuinigheid, maar ook omdat men geen vertrouwen had in de Franse keuken.

De wedstrijd, die om 15.00 uur ‘s middags begon, werd door de nts live uitgezonden. Veel mensen die geen kaartje hadden kunnen bemachtigen, namen vrij van hun werk. Scholen waren dicht, in de Tweede Kamer werd anderhalf uur gepauzeerd. In het stadion van Parijs bepaalden Ajax-fans het beeld. De spelers wisten niet wat hun overkwam toen ze het veld opkwamen. Overal spandoeken met teksten als ‘Utrecht ook bij Ajax’ en ‘Leeuwarden steunt Ajax’, overal gezang. De Zilvervloot klonk van de tribunes en Michels sloeg de maat mee.

Wat een dikke twee jaar daarvoor na de wedstrijden tegen Liverpool zich voor het eerst had geopenbaard, leek nu een voldongen feit: Nederland was een voetbalgekke natie. Niet iedereen was daar blij mee. Het bedrijfsleven klaagde over de snipperdagen die waren opgenomen om naar de wedstrijd te kunnen gaan en de middenstand over het teruglopen van de klandizie tijdens de rechtstreekse uitzending. In De Telegraaf morden vrouwen over het voetbal dat, los van de reguliere zondagavond, steeds vaker op tv was - succes in een Europa Cup-toernooi betekende nu eenmaal meer wedstrijden en dus meer live-uitzendingen. ‘Ik hou helemaal niet van voetballen, en om eerlijk te zijn vind ik al die voetbalwedstrijden op televisie vreselijk,’ zei een Amsterdamse mevrouw van middelbare leeftijd op de Showpagina (‘vandaag gewijd aan alle vrouwen, die helemaal niet van voetballen houden’) tegen Henk van der Meyden. ‘Er zijn er veel te veel, en al die avonden zit mijn man aan het toestel gekluisterd en wordt hij woedend als ik iets durf te zeggen.’

De journalist deed de dames een paar suggesties. Ze moesten naar de kiosk gaan om een puzzelboekje te halen of zoveel tijdschriften als ze maar konden dragen en zich terugtrekken in de slaapkamer, om even eruit te komen om met hem te juichen als Ajax had gescoord of om hem te troosten als Benfica dat had gedaan. ‘Als uw man zich gaat opwinden over een gemiste kans, zeg dan: “It’s all in the game”. Als hij juichend rondloopt in de laatste minuut, omdat Ajax gewonnen heeft, val hem dan in de armen en zeg dan: “Geweldig, geweldig. Dat moeten we vieren.” En als hij dan zegt: “Ja, haal een nieuwe fles jenever”, zeg dan: “En morgen een nieuw mantelpakje.”’

De wedstrijd was zenuwslopend. Na negentig minuten stond er nog steeds een 0-0 stand op het scorebord. Beide ploegen speelden veel te afwachtend. Op de tribune zat Yvonne tussen Danny en Lena Danielsson in, die toch nog een oppas had kunnen vinden. Na het bericht in de krant hadden zich talloze mensen aangemeld die Zweeds spraken en de taak op zich wilden nemen. Lena was die dag hoogstpersoonlijk door de man van haar babysitter, een Zweedse piloot, naar Parijs gevlogen.

De avond ervoor waren de andere dames in kleine groepjes wezen stappen in de Franse hoofdstad. Andrea had zich verbaasd over de blote vrouwen in de etalages bij de stripteasetenten en raakte daar niet over uitgesproken. Net als over de prijs die ze samen met de vrouw van keeper Gert Bals voor een fles champagne had moeten betalen: 100 gulden maar liefst. En nu zaten ze allemaal nagels te bijten, te roken als ketters en met hun sjaaltjes te frommelen. Hun zonnebrillen gingen op en af. Cor Coster, de vader van Danny, kwam langs om te vertellen dat hij zeker wist dat Ajax ging winnen.

‘Gelooft u het werkelijk?’ vroeg zijn dochter hem.

Coster stak beide duimen omhoog.

Wil Michels kneep haar handschoenen fijn van de zenuwen. Als er gevaar dreigde bij een van de doelen, durfde ze nauwelijks naar het veld te kijken. Uiteindelijk ontfermde haar ex Ricus Walter zich over haar en omdat ze de spanning niet aankon, gingen ze samen een wandelingetje maken. Ook Yvonne trok het niet meer. Met Jenny Keizer ging ze buiten het stadion een sigaretje roken.

De verlenging was nog maar nauwelijks begonnen, of Johan Crujff scoorde: 1-0! Yvonne kon buiten aan het gejuich horen dat Ajax voorstond en stak nog maar een nieuw sigaretje op. Twaalf minuten later maakte Danielsson er 2-0 van. Andrea riep dat ze tien flessen champagne ging leegdrinken die avond. Nadat de Zweed de stand ook nog op 3-0 bracht, bood ze heel het stadion een rondje aan.

‘De vrouwen zijn nu zo gelukkig dat ze op kinderen lijken in een speeltuin,’ schreef Telegraaf-verslaggever Gerth van Zanten die hen de hele wedstrijd had gevolgd. Hij schreef ook over de dames: ‘Beter als geen ander beseften zij welke belangen er op het spel stonden. Ja, tenslotte gaat het bij lange na niet in de eerste plaats om de voetbaleer. Vrouwen denken zeker ook aan het geld dat door een simpele voetbeweging hun in de schoot wordt geworpen: 10.000 gulden voor iedere speler. Is het een wonder dat mevrouw Swart, echtgenote van Sjakie, na afloop uitriep: “De zilvervloot is binnen.”’

Die premie, die de Ajax-spelers overigens pas bij winst van de finale zouden krijgen (nu kregen ze ‘slechts’ 1000 gulden), was in ieder geval niet waar het Michels om te doen was geweest. Ajax had volgens hem definitief bewezen tot de Europese top te behoren; daar

ging het om. Die avond werd er enorm feestgevierd door de Nederlandse voetbalfans en de spelers en hun vrouwen. Maja Suurbier had zo uitbundig op een tafel staan dansen, dat Nellie Muller zich had afgevraagd of ze wel echt zwanger was. Maja boos natuurlijk. Nee, het was een lange, geweldige nacht geworden. Maar feit was dat Ajax pas in de halve finale stond. Ze waren er nog niet.

Op 28 mei 1969 stond er in het Bernabeu-stadion in Madrid voor het eerst een Nederlandse club in een Europa Cup-finale. Ajax haalde die ten kostte van Spartak Trnava uit Tsjechoslowakije. Dat ging niet gemakkelijk. Thuis werd met 3-0 gewonnen, maar uit met 2-0 verloren. Het feest was er niet minder om. Michels was Wil om de nek gevlogen en had tegen haar gezegd: ‘Kom hier, mijn bekerfinaliste.’

Tegenstander van Ajax was het Italiaanse ac Milan. Het had Manchester United uitgeschakeld, de winnaar van de Europa Cup ⁱ in 1968, en daarvoor de winnaar van die beker in 1967, Celtic uit Schotland. Dat waren topteams. Van Ajax hadden de Italianen geen hoge pet op. Allemaal onbekende spelers, alleen die Cruijff kenden ze. Het leek ook wel of men in Nederland minder belangstelling voor de finale had dan voor de wedstrijd in Parijs tegen Benfica. ‘Slechts’ 20.000 toeschouwers reisden naar Madrid af, in 43 vliegtuigen of anders. Ook de voetbalvrouwen mochten weer mee, alleen de hoogzwangere Maja Suurbier zou in Amsterdam blijven; in haar toestand was vliegen onverantwoord. Wim Suurbier wilde er ook niets van weten. Hij werd lijkleek toen hij Maja op Schiphol toch achter een pilaar ontwaarde. ‘Hij zei: “Wat doe jij hier?”’ weet Maja nog. “Ik ga mee,” zei ik. Ajax-dokter Rolink had me onderzocht en gezegd dat het nog wel kon.’

De vrouwen bezochten met z’n allen een stierengevecht. Nellie Muller, in haar zesde maand van de zwangerschap, was er onpasselijk van geworden, ze vond het zo zielig voor die beesten. ‘s Avonds werd er chic gedineerd met de mannen en later door de dames gedanst in een disco met fans en journalisten. Yvonne genoot van de ambiance. ‘Je reisde niet zoveel, dus het was bijzonder.’ Maar ook maakte ze zich een beetje zorgen om Theo. ‘Hij had een voedselvergiftiging opgelopen en was niet topfit.’

Wat een hoogtepunt had moeten worden voor een hele natie, werd een deceptie: Ajax werd in Madrid weggespeeld. De ploeg speelde veel te opportunistisch en werd door de meer ervaren Italianen met 4-1 verslagen. Kans op winst was er voor de Amsterdammers nooit echt geweest, een half uurtje hadden ze goed gespeeld. Maar ^{ac} Milan was al na zeven minuten op 1-0 gekomen en had daardoor het eigen spel van verdedigen en snelle counters kunnen spelen. En toch was niet iedereen ontevreden aan Amsterdamse kant. ‘Ik had geeneens aan winnen durven denken,’ zegt Yvonne. ‘Ze waren al zo ver gekomen. Maar ja; als je dan toch verliest, is de teleurstelling groot. Zo dichtbij. Theo was niet te genieten na afloop, hij voelde ook wel aan dat hij niet goed had gespeeld en dat er fouten waren gemaakt. Dan voel je je als vrouw ook lullig.’

Andrea had ook meteen gezien dat Ajax het niet zou gaan redden, hoewel haar Sjaak de uitbinker was van zijn team. ‘Ze speelden redelijk maar Milan was beter,’ zegt ze. ‘Na afloop hebben we nog een mooie avond gehad met z’n allen in een discotheek. Ook de spelers van ac Milan waren daar. Er was tevredenheid bij de spelers dat ze zo ver gekomen waren.’

Dat gevoel overheerste ook bij Bennie Muller: ‘We waren natuurlijk al blij dat we in de finale zaten. Ik heb enorm genoten van de sfeer in het stadion en alles eromheen. De finale was bijzaak. Maar we waren niet kansloos. Michels was alleen te afwachtend en hanteerde een bange tactiek en Johan miste twee grote kansen.’

Bennie was na de rust ingevallen. Op het middenveld had hij geen potje kunnen breken en ook verdedigend was het elftal zwak geweest. Michels was aanvankelijk mild in zijn commentaar. In de toekomst zouden ze nog harder moeten gaan spelen, zei hij tegen de pers. Anton Witkamp van De Telegraaf leek in zijn wedstrijdanalyse op 30 mei te verwoorden wat de trainer echt dacht. ‘Ajax defensie te licht; andere basis nodig’ stond er boven zijn stuk. Hij veegde onder meer de vloer aan met Theo van Duivenbode die ‘tweemaal drie kwartier naar zijn vorm heeft lopen zoeken.’

‘Ik heb niet zo’n leuke mededeling,’ zei Theo tegen Yvonne toen hij de dinsdag na de wedstrijd in Madrid thuiskwam van een lunch op de club. ‘Ze willen me niet meer.’ Hij was ontzettend teleurgesteld, zegt Yvonne. ‘Hij had bij Jaap van Praag op het kantoor moeten komen en daar zat ook Michels. “Michels wil niet met je verder,” zei Van Praag tegen hem. Zelf zei Rinus niets. Theo had alleen maar “o” gezegd en gevraagd wat hij moest kosten en was opgestapt.’

Een jaar daarvoor had Feyenoord-voorzitter Guus Brox al eens naar hem geïnformeerd, iets wat geheim was gehouden. Yvonne: ‘Theo wil een probleem altijd meteen oplossen, en nu ook. Hij zei: “Zal ik Brox bellen?” Ik zei: “Moet je doen.” Een dag later zaten Feyenoord-bestuurders Gerard Kerkum en Brox bij ons thuis aan de koffie. Theo had van Van Praag gehoord wat Ajax voor hem wilde hebben, maar dat hij naar Feyenoord zou gaan wisten ze natuurlijk niet. Anders hadden ze heel wat meer voor hem gevraagd.’

Tegen Het Parool zei Theo niets over de confrontatie met het Ajaxbestuur. De reden dat hij naar Rotterdam verkaste, was omdat hij zich financieel kon verbeteren en omdat hij in die krant een week eerder had gelezen dat Brox hem een mooie speler vond. Theo zou in dienst blijven bij de verzekeringsmaatschappij, zei hij. ‘Ik ga zo goed als zeker in Rotterdam wonen. Dat is een voordeel, want Rotterdam ligt centraler dan Amsterdam.’ De krant vroeg wat zijn vrouw Yvonne van de beslissing had gevonden. ‘We hebben het rustig besproken en we zijn het erover eens geworden dat het een dusdanige verbetering was, dat ik het maar moest doen.’

Yvonne herinnert zich niet meer of ze in de beslissing werd gekend. Ze zegt nu: ‘Als vrouw van een voetballer staat je hele leven in het teken van dat voetbal. Voetballen ging altijd voor, en nog steeds: Theo is nog steeds actief in de sport. Je bent als vrouw een beetje in dienst van zo’n man. Ik heb daar nooit zo bij stilgestaan. Je wist dat je op vrijdag en op zaterdag niet samen uit kon gaan, dus ging je op zondag. We hebben een dochter, Tamara. Ik had een nare zwangerschap en heb lang in het ziekenhuis gelegen. Theo probeerde er zo vaak mogelijk te zijn toen ik daar lag. Het was extra moeilijk voor me omdat ik ook geen ouders meer had, mijn vader overleed anderhalf jaar na mijn moeder plotseling. Gelukkig had ik een lieve buurvrouw waar ik Tamara af en toe naartoe kon brengen.’

Ze bleven toch in Amsterdam wonen. ‘We hadden tegen Feyenoord gezegd: “Als jullie een leuke flat voor ons hebben, willen we wel verhuizen.” Het kwam er niet van,’ vertelt

ze. ‘Ik was voortaan een Feyenoord-vrouw in een Ajax-stad, daardoor ben ik altijd een beetje een buitenstaander gebleven. We kregen telefoontjes van boze Ajax-fans. Vuile verraders noemden ze ons. Dan werd ik zo boos. We hadden een poes van een Ajacied gekregen, maar we mochten hem alleen houden als we hem “Ajax” noemden. Dan was hij weer eens over de balkonnetjes naar andere huizen gelopen en dan riep ik heel zachtjes: “Ajax! Ajax!” Een vriend van ons zat in het bestuur bij die club en zei: “Ik vind het bij jullie thuis alleen nog leuk omdat jullie kat Ajax heet.”’

Theo was niet het enige slachtoffer van Michels. Ook Klaas Nunninga kwam op de transferlijst, Ton Pronk en Bennie Muller verloren hun basisplaats. ‘Maar ik moest wel bij Ajax blijven van Michels,’ zegt Bennie. ‘Ik zou in het nieuwe seizoen weer een plaats in het team krijgen. De hele zomer heb ik keihard getraind, maar hij stelde me niet meer op. Ik voelde me ontzettend gepiepeld.’

Het is, na het akkefietje tegen fc Twente in 1968 ten tijde van de ziekte van zijn zoontje, nog een reden dat Bennie liever niet meer over Michels praat. In 1970 kon hij naar Holland Sport. Ajax vroeg echter zoveel geld voor hem dat de Scheveningers er in eerste instantie van afzagen, maar liefst 100.000 gulden. Omdat het Ajax-bestuur hem te laat een aanbieding had gedaan, kon hij alsnog voor maar 15.000 gulden weg. Maar wel met een rotgevoel. ‘Ik werd zonder pardon afgedankt,’ zei hij tegen NRC Handelsblad in 2000. Hij had als profvoetballer de slag gemist. ‘Hoewel ik tien jaar in het Nederlands elftal heb gespeeld en dertien seizoenen bij Ajax, verdiende ik 48.000 gulden bruto per seizoen. Een jaar na mijn vertrek kreeg een reserve als doelman Heinz Stuy al 150.000 gulden bruto, omdat Johan Crujff zich namens de selectie sterk had gemaakt voor betere salarissen.’

Van de 15.000 gulden die Ajax voor hem moest betalen, ontving hij zelf 2,5 procent. ‘Dat was mijn klapper,’ zegt Bennie cynisch.

Dan had Theo het beter voor elkaar. Feyenoord betaalde 225.000 gulden voor hem en hij kreeg een basisplaats: hij werd de vaste linksback bij de Rotterdammers. Die hadden voor het seizoen 1969/1970 ook een nieuwe trainer aangetrokken: de Oostenrijker Ernst Happel. Met hem kon Theo goed overweg, zegt Yvonne. ‘Hij zegt altijd dat het de beste trainer is die hij ooit heeft gehad. Ze trinden alleen met de bal en daardoor kregen ze allemaal een berenconditie. Er werd niet zo gebuffeld als bij Ajax.’

Op 1 november 1969, nota bene zijn 26ste verjaardag, speelde Theo zijn eerste klassieker tegen Ajax in het Feyenoord-shirt. In De Kuip haalde hij vlak voor tijd opeens vanaf 30 meter uit en trof het doel achter keeper Gert Bals: 1-0 voor Feyenoord. Het was ook de eindstand. Yvonne: ‘Op de voorkant van de krant stond de volgende dag “Crujffie, Crujffie”. Die woorden werden steeds kleiner en veranderden in “Duiffie, Duiffie”, die steeds groter werden. Helemaal leuk.’

Na afloop van de wedstrijd was Michels naar Theo toe gekomen. Tegen z’n voormalige linksback had hij gezegd: ‘Het is toch een Amsterdams doelpunt.’

‘Jij de finale keepen? Dat doe je niet!’

Teddy Pieters Graafland

Daar staat hij dan opeens weer midden in de belangstelling: Eddy Pieters Graafland, jarenlang de onbetwiste grote man onder de lat bij Feyenoord, in het bezit van 47 oranjecaps, maar door de komst van de jongere Treijtel vrij bruusk aan de kant gezet. En nu weer terug. Een verrassing zegt iedereen. Is dat het? Ja het heeft Pieters Graafland wel verrast. Overdonderd zelfs, zegt hij en wel in die mate dat hij eerst tegen Happel heeft gezegd: ‘Nee, dat doe ik niet. Ik heb dit seizoen eenmaal gespeeld en dan nog tegen De Graafschap. De overstap van het B-elftal naar de Europese bekerfinale is mij te gortig.’

Uit: de Nieuwe Rotterdamse Courant van vrijdag 1 mei 1970

Van Ajax naar Feyenoord overstappen of vice versa: beladen is het altijd geweest. Of je nu Angelos Charisteas heette of Johan Crujff. Theo van Duivenbode was ook zeker niet de eerste Ajacied die het deed; Henk Groot was hem in 1963 voorgegaan (en werd twee jaar later door Michels weer teruggehaald) en vijf jaar voor Groot ging keeper Eddy Pieters Graafland.

Eddy was populair in Nederland, hij was tot eind 1967 de keeper van Oranje. Eddy was rustig, betrouwbaar en sportief. Hij was op 5 januari 1934 geboren in Amsterdam en op het moment dat Van Duivenbode bij Feyenoord kwam een van de ouderen in het team. Theo werd als nieuweling opgenomen in het groepje ‘jongeren’ bestaande uit onder meer Rinus Israel, Willem van Hanegem, Theo Laseroms en Wim Jansen. Automatisch trok Yvonne naar de vrouwen van die spelers toe; naar Greetje, Truus, Ineke en Coby. Ze verbaasde zich over het verbale geweld van enkele dames. ‘Truus was een soort bootwerker onder de vrouwen,’ zegt Yvonne. ‘Wat zij zei, gebeurde. Maar daarnaast was ze een ontzettend warm persoon. Als er een nieuwe speler bij Feyenoord kwam, zei ze tegen Willem: “Als hij meubels nodig heeft, regel dan wat voor die jongen. En als hij honger heeft, neem hem dan mee naar huis, dan bak ik een lekkere biefstuk voor hem.”’

Met de oudere vrouwen had Yvonne weinig contact: ‘Die hadden meestal ook al van die grote kinderen. Het klikte niet. Je zei hun alleen gedag, verder sprak je niet met hen.’

De vrouwen van de oudere spelers keken op hun beurt met gemengde gevoelens naar hen. ‘Met de komst van al die jonge spelers, zie je dat je de oudste wordt,’ zegt Teddy Pieters Graafland, de vrouw van Eddy. ‘Da’s even slikken. De nieuwe generatie was erg op de penning en had meteen een grote waffel. Ze hadden het idee: wij zijn het. Ik heb heel wat met Truus in de clinch gelegen.’

In De Kuip liep dat een keer uit op een flinke ruzie. ‘Ik zat tussen Truus en Coby Jansen in. In het ene oor hoorde ik: “God, die Van Hanegem, hadden ze die nu moeten kopen?” En in het andere: “Die Jansen doet geen flikker.” Ik werd er helemaal gek van en ben opgestaan. Ik zei: “Waar zijn jullie in godsnaam mee bezig? Die jongens spelen in een team, hoor! Als jullie zo beginnen, wordt het nog slechter op het veld.” Ik ben weggelopen. Een supporter zag dat en heeft het bestuur ingelicht. Moesten we op het

matje komen.’

Eddy en Teddy waren van de generatie die de oorlog nog had meegemaakt. Teddy was, net als haar man, zes toen de Duitsers Nederland binnenvielen. Ze groeide op in Bos en Lommer, een Amsterdamse arbeiderswijk. Ze was enig kind en haar vader werkte als graficus bij een grote drukkerij, haar moeder had een baan als hulp in een ziekenhuis. Teddy herinnert zich de oorlogsjaren nog goed: haar moeder die in de hongerwinter op de fiets wegging om eten te verzamelen, haar vader die vaak onderdook om aan de Arbeitseinsatz te ontkomen, de onderduikers in hun eigen huis. ‘Dat waren jongere broers van mijn moeder,’ vertelt ze. ‘Die waren opgepakt om in Duitsland te werken en vervolgens gevlucht. Ook haalde mijn vader na de beruchte spoorwegstaking een vader en zijn zoon die bij de spoorwegen werkten bij ons in huis. En dat terwijl er een nsb’er bij ons in het trappenhuis woonde.’

Die angst die ze destijds voelde als ze langs de deur van die man moest, voelt ze nog steeds. ‘Elke dag gebeurde dat wel een paar keer. Mijn ouders hadden me op mijn hart gedrukt: mondje dicht, niets vertellen. Ook niet tegen vriendinnetjes. Die geheimzinnigheid vond ik eng. Als ik langs die deur kwam, zong ik altijd heel hard een liedje, zodat iedereen kon horen dat ik er was.’

Ze heeft staan juichen toen ze met naar moeder bij Muiden, waar haar vader zat ondergedoken, de Duitsers in mei 1945 in grote drommen zag wegtrekken naar het oosten, maar ze wordt er nog naar van als ze aan die kaalgeschoren moffenmeiden denkt die na hun knipbeurt met menie werden ingesmeerd. Haar vader wilde na de oorlog graag emigreren, maar haar moeder hield dat tegen. Pas veel later bleek waarom hij zo graag weg had gewild. ‘De oorlog had hem getekend. Hij werd op hoge leeftijd dement en zag steeds die drommen Joodse vrouwen en kinderen in wagons gestouwd worden. Vanuit zijn woonkamer hier in Barendrecht waar we hem naartoe hadden gehaald, keek hij uit op het station. Dat was te veel voor hem. Hij was geen held, maar heeft toch wat verzetswerk gedaan. Ik denk dat hij daarvoor op z’n tenen heeft moeten lopen en zich flinker heeft voorgedaan dan hij was. Maar het was zijn plichtsbesef om anderen te helpen, iets wat ik ook heb meegekregen van hem.’

Ook op haar man Eddy heeft de oorlog grote indruk gemaakt. ‘Vanuit zijn ouderlijk huis op de Postjeskade heeft hij Schiphol vaak gebombardeerd zien worden. Hij heeft het daar nog steeds over. Als hij beelden van Irak op televisie ziet, zegt hij: “Als het maar nooit meer oorlog wordt, ik hoop dat nooit meer mee te maken.”’

Net als bij veel anderen die de bezetting meemaakten, werd er nadien thuis niet over gesproken. ‘Alles draaide om de opbouw, om hard aanpakken. Niet zeuren. Tevreden zijn met wat je hebt, ik denk dat we daarin ook verschilden met de jongere spelers en hun vrouwen bij Feyenoord. Die wilden altijd maar meer, had ik het gevoel.’ Ze vond hen een beetje verwend. Zo’n Ineke Laseroms bijvoorbeeld: die was twaalf jaar jonger en had al een hulp in de huishouding. Dat had zij zich niet kunnen permitteren op die leeftijd.

In haar jeugd had Teddy ervan genoten om samen met haar ouders naar het cabaret of naar revues te gaan. Wim Sonneveld, Snip & Snap, Wim Kan; het waren haar idolen. Ook was ze regelmatig meegenomen naar de opera; Carmen is haar het meest bijgebleven. Net als haar moeder wilde ze met het gezin veel vaker zulke culturele uitstapjes maken, maar haar

vader had een andere, veel grotere, passie die veel tijd vergde: voetballen. Hij had een eigen vereniging opgericht, ^{wms} genaamd; 'Wilskracht Maakt Sterk'. 'In de huiskamer werd dan vergaderd en anders was pa de hort op om spelers te vragen of ze alsjeblieft op zondag wilden komen spelen. Mijn hele familie zat bij de club. Op zondagmiddag om vijf uur moest ik altijd mijn mond houden omdat dan op de radio alle uitslagen werden voorgelezen. Gek werd ik daarvan. Ik had echt medelijden met mijn moeder. Ik heb tegen haar gezegd: "Later wil ik nooit een man die altijd met voetballen bezig is." En prompt kwam ik Eddy tegen.'

Haar vader had erop gestaan dat ze ook ging sporten. Hij schreef haar in bij een korfbalvereniging. Teddy vond korfballen tuttig. Nadat er bij ^{wms} een basketbalsectie bij was gekomen, stapte ze over naar die sport. Ze werden in de Apollohal getraind door twee jongens van Ajax. Op een dag in 1952 stond er een donkere, lange jongen langs de kant. Ze werd aan hem voorgesteld.

'Hallo, ik ben Eddy.'

'Dag, ik ben Teddy.'

'Dat was ook meteen de klik, denk ik, "Teddy en Eddy",' zegt ze.

'Hij was leuk om te zien, al viel ik eigenlijk op blonde jongens. Hij vertelde dat hij bij de Rotterdamsche Bank werkte en bij Ajax speelde. Hij had alleen zo'n moeilijke achternaam, die kon ik nooit onthouden. Ik werkte op een kantoor en daar was een jongen die bij Haarlem voetbalde. "Hoe heet hij dan?" vroeg hij toen ik over m'n nieuwe vriend vertelde. "Van den Berg of zo," zei ik. Kwam die jongen me de volgende dag vertellen: "Er voetbalt helemaal geen Van den Berg bij Ajax." Pieters Graafland, ik vond dat in het begin zo'n vreselijke achternaam.'

Eddy was reservedoelman bij het eerste van Ajax. Zijn vader was bestuurslid van de club en daardoor had hij al jong lid kunnen worden. Vanwege die voorsprong had hij altijd op het hoogste niveau voor zijn leeftijd kunnen spelen. Om mee te mogen met hem naar wedstrijden, moest Teddy eerst toestemming aan haar vader vragen. 'We moesten met de trein naar ^{gvav} in Groningen. Hij geloofde er niets van dat ik met iemand van Ajax ging en sloeg eerst de krant erop na of het wel klopte dat de club daar speelde.'

Bij Eddy in het team zaten onder andere Rinus Michels en Hans Boskamp, die later bekend zou worden als artiest. Ze waren nog amateurs en trinden twee keer per week. Na de introductie van het betaald voetbal in 1954 kregen ze voor elke training vijf gulden. 'Hadden ze een tientje per week,' aldus Teddy. 'Al snel gingen ze vier keer per week trainen, hadden ze twee tientjes. En ze kregen sindsdien ook geld voor wedstrijden, bij winst was dat vijftig gulden, bij een gelijkspel vijftien. En Ajax won nogal vaak. Dan zeiden we als vrouwen tegen elkaar op de tribune: "Zo dames, weer een handdoekje in de kast."'

Teddy had zo voor een behoorlijke uitzet kunnen sparen toen ze op 17 mei 1957 met Eddy in het huwelijk trad. Twee dagen later werd Ajax voor de negende keer in zijn bestaan landskampioen en de eerste kampioen van de nieuwe Eredivisie. Eddy had daar een groot aandeel in gehad, want hij was dat seizoen de minst gepasseerde keeper van de Eredivisie. Sinds april dat jaar was hij ook de vaste keeper van het Nederlands elftal geworden. Niemand noemde hem ook meer voluit Eddy Pieters Graafland, iedereen zei 'Eddy PG'.

Dat vond Teddy ook veel mooier.

Eddy PG had al een heel voetballeven bij Feyenoord achter de rug toen het gedenkwaardige seizoen 1969/1970 aanbrak. In 1958 was hij de Rotterdammers komen versterken, nadat hij die zomer met Ajax een conflict had gekregen over een trip naar Zuid-Afrika. Eddy was in die tijd naast doelman ook vertegenwoordiger in sportartikelen bij Cor Du Buy Sport. De reis met Ajax zou negentien dagen gaan duren en dat zou zijn werkgever vast niet leuk vinden, vreesde hij. En hij wilde ook nog met zijn vrouw op vakantie. Gelukkig maakte Du Buy er geen probleem van. 'Die vond het leuk dat zo'n beroemde sportman bij hem werkte,' zegt Teddy.

Ze bracht hem weg naar Schiphol en daar kregen ze te horen dat Eddy niet negentien maar tweentwintig dagen van huis zou zijn. Teddy vertelt: 'Hij zei: "Dan ga ik niet mee, haal mijn koffers maar van de band." Ajax zei: "Joh, als we in de lucht zijn sturen we je baas wel een telegram." Maar Eddy ging daar niet mee akkoord. Het was een principekwestie.'

Met de belofte dat hij eerder terug zou mogen vliegen, stapte Eddy toch in het vliegtuig. In Zuid-Afrika moest hij dat echter zelf allemaal regelen. Ajax nam zelfs niet de moeite om hem naar het vliegtuig te brengen. 'Hij was daardoor zo beledigd. We hadden vrienden bij Feyenoord, dat kon nog in die tijd, en een van hen belde op om te vragen hoe de reis was geweest. "Interessant," zei Eddy. "Maar ik speel nooit meer voor Ajax." Hij had in zijn hoofd om dan maar twee jaar handbalkeeper te worden en zichzelf dan te verkopen. Maar die vriend van ons had meteen Feyenoord gebeld. De club had een keepersprobleem en kon Eddy goed gebruiken.'

Voor 134.000 gulden, een recordbedrag in die tijd voor Nederland, stapte Eddy over naar de Rotterdammers. Hij had meer dan 250 wedstrijden voor Ajax gekeept. 'Hij werd in Amsterdam als een grote verrader gezien,' zegt Teddy. 'Hij moest echt alles bij de club inleveren, behalve zijn keeperstrui. Maar ja, die breide ik dan ook voor hem. Eddy kwam z'n spullen brengen en ze hadden net nieuw grind op de parkeerplaats bij De Meer gelegd. Hij remde nogal hard en een steentje kwam tegen de auto van een Ajax-bestuurslid, nota bene een goede vriend van zijn vader. Die man zei: "Dit moet je niet meer flikken anders zullen we je de toegang bij het stadion hier moeten verbieden." Toen was Ed helemaal woest. Hij is na een wedstrijd bij Ajax nooit meer het gebouw ingegaan, altijd meteen de bus in. Verloren ze ook nog eens met Feyenoord de eerste wedstrijd met hem in het doel in Amsterdam. Zei die man: "Ja, joh. Als je nu bij Ajax had gezeten, had je gewonnen." Was zijn woede nog groter.'

Zijn start bij Feyenoord was niet geweldig geweest. In z'n eerste wedstrijd tegen ^{agovv} liep Eddy meteen een handblessure op en hij had moeite zijn vorm te vinden. Een van de oorzaken was dat Teddy en hij in Slotervaart waren blijven wonen, waar ze voor 75 gulden per maand een benedenwoning huurden. Hij zat de hele dag met zijn Volkswagen op de weg voor zijn werk en moest vier keer per week 's avonds naar Rotterdam om te trainen. Soms viel hij bijna achter het stuur in slaap, vertelde Eddy tegen Herman Kuiphof in het boekje Onder de lat. 'Dan kon ik de auto nog net langs de kant stilzetten. Ik werd prikkelbaar en nerveus en mijn conditie ging achteruit. Mijn humeur nog erger!'

'Hij stond natuurlijk ook verschrikkelijk onder druk,' zegt Teddy. 'Iedereen zei: "Je bent 134.000 gulden waard, laat maar eens zien dan." We kregen zelf maar vijf procent van dat

bedrag, hoor. Iets van 6000 gulden bruto, wat behoorlijk veel was in die tijd. Dat geld is allemaal opgegaan aan de inrichting van ons nieuwe huis.'

Want de oplossing was inderdaad: verhuizen. 'Ik zag daartegen op. We logeerden een weekend bij Gerard Kerkum, toen nog speler, en zijn vrouw in Barendrecht en hebben daar wat rondgekeken. Het was gezellig en ontspannen geweest. Eddy had die zondag een geweldige wedstrijd gekeept. Op de weg terug naar Amsterdam zei hij: "Je begrijpt zeker wel wat dit inhoudt? Ik wil toch in de buurt van Feyenoord wonen, dat is beter."

En zo kwam Teddy met haar man in Barendrecht terecht, waar ze nu nog steeds wonen. Van de club huurden ze er een huis dat ze later overkochten. Eddy stopte na een tijdje als vertegenwoordiger bij Cor Du Buy en begon met Teddy in Rotterdam-Zuid een eigen sportzaak. Haar kantoorbaantje werd opgezegd. 'Natuurlijk, wat moest ik dan? De hele dag op visite gaan bij andere spelersvrouwen? Shoppen? Daar had je het geld niet voor, je moest werken.'

Ze werden geweldig opgevangen in Rotterdam, vertelt ze. 'Het was gezellig bij de club, minder stijf dan bij Ajax en zoals hier bij Sparta. Feyenoord was echt een arbeidersclub, die mensen waren heel loyaal. Ed werd helemaal niet als Ajacied gezien, sommige mensen konden niet geloven dat we uit Amsterdam kwamen. We hebben leuke elftallen meegemaakt, zeker in het begin met een Cor van der Gijp en Henk Schouten. Ik ging graag naar De Kuip, ik was er altijd als ze moesten spelen. Anders ging de wedstrijd niet door, haha.'

In 1960 werd hun dochter Monique geboren, twee jaar later hun zoon Michel. 'We planden als gezin alles om het voetbal heen,' zegt ze. 'Ik geloof niet dat mijn man zich daar bewust van was. Ja, later wel. Zei hij: "Als ik niet zo'n steun had gehad, had ik het niet mee kunnen maken." Mijn ouders woonden ver weg, creches bestonden nog niet. En de winkels sloten nog om zes uur, nu is het allemaal veel makkelijker. Ik moest de kinderen altijd ergens droppen. Als ik voor een beurs op reis moest, kwam mijn moeder uit Amsterdam en bleef logeren. We hebben wat afgeracet, Ed en ik. Ik heb wel altijd geprobeerd thuis te zijn om vier uur als de school uit ging.'

Ook bij Feyenoord werd het voetbal professioneler. De mannen waren steeds vaker van huis. 'Voetbal stond op nummer 1. Muziek, toneelstukken - al die dingen die ik als kind zo leuk had gevonden met mijn ouders; wat hebben we veel gemist. Dat besef ik nu pas. Maar dat mag ik niet zeggen van Ed. "We hadden een ander leven en hebben daar ook plezier van gehad," zegt hij dan.'

Maar er was een grens. Tijdens een diner in restaurant De Rustburg op de Pleinweg in Rotterdam, aan het begin van het seizoen 1962/1963, hield bestuurslid Cor Kieboom een speech. Het ging op dat moment niet zo goed met Feyenoord; het had als landskampioen in de eerste zeven wedstrijden tweemaal gelijkgespeeld en driemaal verloren, waaronder thuis met 2-5 van Volendam. 'Kieboom vertelde hoe wij vrouwen achter onze mannen dienden te staan. Wat er allemaal wel en niet mocht, dat we hun rust moesten gunnen en speciaal eten geven. Het woord "seks" heeft hij niet in de mond genomen, maar dat het niet mocht voor een wedstrijd maakte hij wel duidelijk. Ik was heel verontwaardigd over deze actie. Ik dacht: we doen al van alles en nu gaat een bestuurslid ons ook nog de les lezen. Moest ik nog meer doen?' Inderdaad.

Eind november 1962 speelde Feyenoord, met daarin de toekomstige trainers van de club Hans Kraay en Thijs Libregts, in de tweede ronde van het Europa Cup i-toernooi tegen Vasas Boedapest in Hongarije. Thuis hadden ze met 1-1 gelijkgespeeld. Teddy stond op het punt te bevallen van haar tweede kind. De weenen waren al begonnen, maar ze zei niets tegen Eddy toen hij vertrok. 'Ik heb hem tussen twee weenen uitgezwaaid. Gelukkig was mijn moeder er, we hebben samen, net als de rest van Nederland, op 26 en 27 november naar Mies Bouwman met Open het Dorp zitten kijken. Op de 28ste, de dag dat Feyenoord moest spelen, werd ik naar het ziekenhuis gebracht en daar werd mijn zoon geboren. We hebben de club ingelicht, maar ook gezegd dat ze Eddy niets mochten vertellen tot na de wedstrijd, ik wilde hem niet uit zijn concentratie halen. Omdat oud-koningin Wilhelmina die dag overleed, werd de wedstrijd niet uitgezonden. En ik mocht juist kijken van de zuster. Een journalist van Het Vrije Volk belde naar mijn huis en mijn moeder nam op. Hij wilde weten of ik mee was en ze vertelde hem dat ik was bevallen van een zoon. "Zeg maar dat het 1-2 voor Feyenoord is," zei hij. Mijn moeder vroeg of hij de stand telkens wilde doorbellen.'

Het werd 2-2. In de laatste minuut hadden de Hongaren nog een strafschoep gekregen en die was erin gegaan. Eddy had daar vreselijk de pest in; nu moesten ze een beslissingswedstrijd spelen. 'Boos liep hij het veld af,' vertelt Teddy. Zegt zo'n journalist tegen hem: "Gefeliciteerd, Eddy!" "Sodemieter op," reageerde hij kwaad. "We hadden moeten winnen." "Nee, joh: je hebt een zoon!" "Wat!?"

Jaren later werd ze gebeld door Radio Rijnmond. Ed de Goey (keeper van Feyenoord tussen 1990 en 1997) had afgezegd voor een belangrijk duel omdat zijn vrouw moest bevallen. Of het waar was dat Teddy ooit alleen had gezeten tijdens een bevalling? "Natuurlijk," zei ik. Nou, dat vonden ze maar belachelijk. Als Eddy een zeeman was geweest, was Michel waarschijnlijk ook geboren zonder hem erbij. Toch? Maar misschien denk ik er zo over omdat ik uit een sportfamilie kom. Of misschien was het de tijd wel.'

Met Feyenoord werd Eddy PG landskampioen in 1961, 1962, 1965 en 1969. Hij won de knvb-beker in 1965 en 1969 en in het seizoen 1962/1963, waarin Feyenoord Vasas uit Hongarije uitschakelde, haalde de club de halve finale van het Europa Cup i-toernooi. Thuis werd er op 10 april 1963 met 0-0 gelijkgespeeld tegen Benfica uit Portugal. Duizenden Rotterdammers werden begin mei met twee grote passagiersschepen, de Grote Beer en de Waterman, naar Lissabon vervoerd om daar hun club in de terugwedstrijd toe te juichen. Het mocht niet baten, op 8 mei werd er met 3-1 verloren, Eddy werd onder meer gepasseerd door de grote Eusebio. In het seizoen 1965/1966 versloeg Feyenoord in dat Europa Cup-toernooi in de eerste ronde in Rotterdam Real Madrid met 2-1 met goals van Kraay en Hans Venneker; een wedstrijd die voor de ogen van prins Bernhard en prinses Beatrix met haar verloofde Claus von Amsberg in een vechtpartij zou ontaarden. 'Jongens, jongens dit kan toch niet! Dit kan toch niet! Wat een afschuwelijke vertoning,' had commentator Bob Spaak op televisie geroepen. In Spanje werd het 5-0 voor Real, met vier goals van de beroemde Puskas.

In die periode was Eddy ook tien jaar lang de keeper van Oranje. In 1967 werd hij gekozen tot Voetballer van het Jaar en geridderd in de Orde van Oranje Nassau. 'Dat was vanwege zijn manier van doen,' zegt Teddy. 'Hij heeft nooit problemen op het veld gemaakt, was altijd sportief. Ja, hij heeft in 1959 een keer ellende gehad met scheidsrechter Leo Horn in een wedstrijd tegen Sparta. Kreeg hij een strafschoep tegen

omdat hij een Spartaan die hem hinderde bij het uittrappen een knietje gaf. De Feyenoord-supporters pikten dat niet en toen is de politie met paarden de tribune opgegaan. Mijn opa en oma waren voor het eerst bij een voetbalwedstrijd. Het was ook meteen hun laatste keer, die mensen hadden het niet meer.' Het was het enige smetje op een prachtcarriere. Eddy had het prima naar zijn zin gehad in Rotterdam. En toen, in de zomer van 1969, werd Ernst Happel trainer bij Feyenoord. Happel had vanaf 1962^{ado} uit Den Haag getraind en dat niet onverdienstelijk gedaan. Zowel in 1965 als 1966 was de club derde geworden achter Ajax en Feyenoord en in 1963, 1964 en 1966 was de bekerfinale gehaald (en verloren). In 1968 was de beker wel veroverd, ten koste van landskampioen Ajax. In het Haagse Zuiderpark waren de Amsterdammers met 2-1 verslagen. Happel had als voetballer een mooie carrière gekend bij Rapid Wien en bij het Oostenrijkse nationale elftal. Hij was een held in zijn geboorteland. Als geen ander kon hij spelers tactisch en mentaal voorbereiden op een wedstrijd. Hij gebruikte daar weinig woorden voor, maar altijd de goede. Zijn analyses van de tegenstander klopten als een bus. Individueel sprak hij nauwelijks met zijn spelers. Om van het gezanik af te zijn, zei hij altijd: 'Kein geloe!' Bij de eerste kennismaking tussen Eddy en Happel ging het meteen al mis tussen de twee. 'Ed tekende elk jaar een nieuw contract,' vertelt Teddy. 'Hij wilde van Happel zekerheid dat hij in het eerste zou blijven staan en niet op de reservebank terecht zou komen. Want dat betekende dat hij in het tweede elftal kwam en dat speelde op zaterdag en dan kon hij niet vanwege de winkel. Maar Happel zei: "Het maakt mij niet uit of je bekend bent, iedereen krijgt een kans." Dat vond Ed niet genoeg. Happel ging niet met zijn eisen akkoord en zette hem ernaast. Ed zei tegen mij: "Ik kom er nooit meer in." Happel passeerde Eddy voor een andere Eddy, de twaalf jaar jongere Treijtel. Toch tekende Eddy PG, nadat bestuursleden op hem in hadden gepraat. Hij zat bij elke wedstrijd van Feyenoord 1 op de bank en speelde zijn wedstrijdje met het tweede op zaterdag, wat vooral ten koste ging van de kinderen, want Teddy moest op de zaak passen. 'Mijn dochter, die toen negen was, heeft een keer zo gehuild. Ze zei: "Mama is altijd weg. Of ze zit in de winkel, of in het stadion." Ik ben gestopt met het naar uitwedstrijden te gaan en ging ook steeds minder naar de thuiswedstrijden. Mijn dochter heeft haar vader tien jaar niet goed gekend, dat was zwaar hoor. Ze vond het ook vreselijk dat hij zo bekend was.' Het had ook een positieve kant: financieel werd het Eddy's beste jaar bij Feyenoord. "Dat moet dan maar, zetten we de sportiviteit maar even opzij," hebben we tegen elkaar gezegd,' aldus Teddy. Dat het geld binnenstroomde, kwam door Feyenoords goede resultaten in het Europa Cupⁱ-toernooi van het seizoen 1969/1970. In de eerste ronde walste het over de amateurs (ze betaalden zelfs nog hun eigen contributie) van^{kr} Reykjavik uit IJsland heen, in De Kuip werd het maar liefst 12-2. Ook de 'uitwedstrijd' werd in Rotterdam afgewerkt. Het werd 'slechts' 0-4. De volgende uitwedstrijd was een stuk lastiger: tegenstander was bekerhouder^{ac} Milan, dat een klein halfjaar daarvoor in Madrid nog over Ajax heen was gewalst. De Italianen zegevierden in Milaan met 1-0, maar in Rotterdam werd het 2-0 voor Feyenoord. Willem van Hanegem was de grote regisseur op het middenveld en scoorde de winnende treffer uit een prachtige voorzet van Coen Moulijn; Rinus Israel en Theo Laseroms hadden de Milanese spitsen geen kans gegeven. Voetbalminnend Nederland stond opnieuw op z'n kop. Voor de kwartfinale moest Feyenoord naar Berlijn, op 4 maart 1970 was de Oost-Duitse legerploeg fc Vorwärts Berlin de tegenstander. De vrouwen gingen weer gezellig mee.

Maar ze hadden het te gezellig, vonden enkele spelers. Die mochten van Happel het hotel niet uit terwijl hun vrouwen gingen stappen met meereizende journalisten en sponsors. Het werd een heuse rel, veroorzaakt door Willem van Hanegem. ‘Willem wilde dat Truus ook in haar hotel bleef,’ vertelt Ineke Laseroms. ‘En ik als haar vriendin moest ook blijven. Ik zei tegen Truus: “Maar we gaan toch niet in ons hotel zitten, heel Rotterdam zit hier. We gaan gezellig met die gasten wat drinken.” Truus zei: “Nee, want als Willem het hoort ben ik zuur.” “Een uurtje dan,” smeekte ik. Uiteindelijk is ze meegegaan, maar je denkt toch niet dat zij danste? Als ze gevraagd werd, zei ze bot: “Nee!” Zat zij in een hoekje te morren, stond ik lekker op de dansvloer.’

Willem was de volgende dag woest toen hij hoorde dat Truus toch uit was geweest. ‘Hij zei niks meer tegen Truus,’ aldus Ineke. ‘Hij was zo ontzettend jaloers. En Theo hem maar stangen. “Nou, die van mij gaat het weten, hoor.” Theo interesseerde het geen moer wat ik deed.’ Of het aan de ruzie tussen Willem en Truus lag, zullen we nooit weten, maar Feyenoord ging tegen Vorwärts met 1-0 onderuit. Vaak letterlijk, want het veld in het Walter Ulbricht-stadion was een bevroren ijsvlakte. De vrouwen hadden het best koud gehad; het was een open tribune en ze probeerden zichzelf met dekens op hun schoot warm te houden. Hun warme bontjassen waren goed van pas gekomen. Alleen Greetje Israel had het echt koud gehad. ‘Ik had geen bontjas,’ vertelt ze. ‘Het waren vooral de oudere dames die er een hadden, die deden altijd deftig en duur en uit de hoogte. Terwijl juist door de komst van die nieuwe spelers de successen werden behaald. Ik herinner me dat de vrouw van Cor Veldhoen haar jas moest aangeven bij de douane op Schiphol, anders kon ze hem niet mee terug nemen. Veel van de jonge meiden hadden van die dikke suede jassen, had ik ook niet. Zat ik daar in m’n stofjas en met mijn koude voeten.’ Happel had na de wedstrijd flink afgegeven op het gedrag van zijn spelers. Hij had tegen hen gezegd: ‘Die Frauen bleiben voortaan thuis.’

Willem vond het best.

Op 18 maart behaalde Feyenoord in Rotterdam met veel moeite een 2-0 overwinning op de Oost-Duitsers; de uit vorm zijnde Ove Kindvall had bij een 1-0 voorsprong een strafschop gemist, Vorwärts had daarna de paal nog geraakt. De halve finale tegen het Poolse Legia Warschau verliep voorspoediger: uit 0-0, thuis 2-0 winst. Feyenoord had, net als Ajax het jaar ervoor, de finale van de Europa Cupⁱ gehaald! En de vrouwen waren natuurlijk gewoon mee geweest naar Polen. De finale zou op 6 mei gespeeld worden in het San Siro-stadion in Milaan tegen het Schotse Celtic.

Happel had echter een probleem. Niet alleen spits Kindvall bakte er weinig van in de weken voor die finale, ook Eddy Treijtel maakte een niet al te zekere indruk. Op 26 april speelden Ajax en Feyenoord voor de competitie tegen elkaar in Amsterdam. In Rotterdam had Feyenoord eerder dat seizoen met 1-0 gewonnen (de goal van Theo van Duivenbode!) en ook in Amsterdam had de club de overwinning voor het grijpen, want twintig minuten voor tijd leidde het met 1-3. Maar toen blunderde Treijtel twee keer en werd het toch nog 3-3, al werd hij bij de gelijkmaker in de rug geduwd door Johan Crujff. Eddy, die natuurlijk meteen de bus was ingestapt na de wedstrijd om zo geen oude bekenden tegen te komen, was verbaasd dat Happel op de terugweg naar hem toe stapte. De Oostenrijker bromde: ‘Du, ik wil jou morgen spreken.’ ‘Op zo’n moment kan Ed niet makkelijk zijn,’ vertelt Teddy. “Mij?” vroeg hij. De volgende ochtend vertelde Happel hem dat hij wilde dat hij de finale keepste. Maar Eddy zei: “Je hebt me het hele seizoen niet zien staan. Ik doe het niet.”

Happel stelde hem voor dat hij er eens rustig thuis over na zou denken. “Praat er eens met je vrouw over,” zei hij ook. Ed zei: “Met haar hoef ik het er helemaal niet over te hebben.” Hij had een slechte aan mij. Het eerste wat ik riep, was: “Jij de finale keepen? Je bent gek, dat doe je niet. Ze hebben jou laten stikken, nu laat je hen mooi stikken.” Wat ik vooral erg vond, was dat andere spelers zo op hem zaten te schelden. Rinus had gezegd wat een lul dit en dat, Coentje ook. Ze vonden het belachelijk dat hij “nee” had gezegd. Maar Ed zei terecht: “Hebben jullie mij dit seizoen zien staan?”

Eddy had zich vol overgave op het tweede gestort. Het maakte kans om kampioen te worden. Hij kon hen toch niet zomaar laten zitten? ‘Hij had veel plezier met die jongens gehad,’ zegt Teddy. ‘En als hij op de bank bij het eerste zat en Treijtel weer eens een foutje maakte, riepen de supporters op de tribune om hem. “Wanneer kom je er weer in, Eddy?” vroegen ze hem dan. Dat had hem op de been gehouden.’

Happel gaf niet op. En Eddy stelde eisen. Hij zou meegaan, mits hij die zaterdag ook in het tweede mocht keepen. Happel was daar fel op tegen, maar ging overstag. Ook vroeg hij aan z’n reservekeeper: ‘Hoe wil je trainen?’ ‘Tot de spetters ervan af vliegen,’ zei Eddy. ‘Je zegt het maar,’ zei Happel. Ze waren eruit.

Thuis vertelde Eddy nog niets. ‘Hij was ‘s avonds zijn rondje aan het doen en journalist Dick van den Polder belt op. “Gefeliciteerd dat Eddy er weer in staat,” zei hij. “Mag ik hem even?” Ik zei: “Wat zeg je me nou? Nou, hij is er niet.” Ik werd me toch kwaad op Ed toen hij terugkwam. Ik zei: “Jij gaat straks voor schut als het misgaat, jij krijgt alle schuld over je heen. Waar ben je in godsnaam mee bezig?”’ Maar Eddy’s besluit stond vast. Op donderdag 30 april speelde hij al mee met het eerste tegen ^{dos} in Utrecht. Het werd 1-1, hij had geen schuld aan de vrije trap waaruit ^{dos} scoorde. De pers had hem na afloop belaagd. ‘Het was nog even wennen,’ zei hij tegen de journalisten. ‘Mijn vermogen om me te concentreren is in het B-team natuurlijk wel wat achteruitgegaan.’ Happel had helemaal geen commentaar gegeven over het optreden van zijn 36-jarige reservekeeper. Twee dagen later werd Eddy met het tweede kampioen, de dag erna zat hij in het vliegtuig naar Milaan. ‘Ach, met zo’n ervaring als die van hem hoeft hij woensdag niet met knikkende knieën het San Siro-stadion binnen te komen, al zal hij daar wel moeten bewijzen dat hij het nog niet verlerd is,’ schreef de Nieuwe Rotterdamse Courant op vrijdag 1 mei. Teddy hield haar hart vast.

‘Voetballers zijn geen dansers’

Greetje Israel

Met bloemen en telegrammen heeft Ajax Feyenoord gecompimenteerd met het succes in Milaan. ‘In een woord een geweldige prestatie,’ aldus voorzitter Jaap van Praag, die donderdag op weg naar Rotterdam zoals zovelen in de verkeerschaos bleef steken. Trainer Rinus Michels verklaarde: ‘Celtic werd op alle onderdelen gedegradeerd, en dat wil wat zeggen. Een historische dag voor het Nederlandse voetbal.’

Uit: De Telegraaf van vrijdag 8 mei 1970

Wat moet Rinus Michels jaloers op Ernst Happel zijn geweest. Wat hem als trainer van Ajax in 1969 niet was gelukt, lukte de Oostenrijker met Feyenoord een jaar later wel: het winnen van de Europa Cupⁱ. In Milaan hadden de Rotterdammers het Schotse Celtic met 2-1 verslagen. Michels wist hoe dat kwam. Bij Feyenoord speelden mannen als Rinus Israel en Theo Laseroms in de verdediging. Wat een kerels waren dat! Die gingen echt voor niemand opzij. ‘Ze gebruiken naast hun talent veel fysieke kracht, dat is waar,’ zei Michels. ‘Kracht hoort net zo goed bij het moderne voetbal als techniek, tactiek en tempo.’ Bij Ajax waren enkele van zijn spelers op fysiek gebied duidelijk tekortgeschoten. En dat Israel en Laseroms soms over de schreef gingen, hoorde erbij, aldus de Ajax-trainer.

‘Als Theo de opdracht kreeg om extra op een speler van de tegenpartij te letten, gaf hij hem in de eerste minuten al een flinke tik,’ vertelt Theo’s vrouw Ineke. ‘Dan had hij er daarna geen last meer van. In de eerste minuten kreeg je ook niet zo snel een gele kaart, na een half uur wel, heeft hij me uitgelegd. En werd Theo toch gepasseerd, dan knapte Rinus het op.’

Rinus Israel was in die periode de aanvoerder van Feyenoord. Net als Theo (‘Theo de Tank’) had hij een bijnaam, met ontzag sprak men over ‘IJzeren Rinus’. ‘Het was een mooi stel,’ aldus Ineke. ‘Ik was trots op hen. Ze waren hard, maar nooit gemeen. Iedereen was bang voor hen, ook Johan Crujff. Maar Theo had te veel respect voor Johan om hem zo te raken dat hij nooit meer zou voetballen. Rinus had daar minder moeite mee. Die kon ook op het veld tegen een tegenstander zeggen: “Als je nog een keer bij me in de buurt komt, zie je je vader en moeder nooit meer.” Theo kwam na een wedstrijd weleens naar me toe: “Wat Rinus nu weer zei!”’

Die bedreigingen waren humor, aldus Rinus in een interview in 1986. Hij gaf toe dat Theo en hij hard waren, maar ze hadden nooit iemand invalide geschopt. Als voorstopper had hij nooit een betere voor zich gehad dan Theo, hoewel die geen geweldige voetballer was, volgens hem. ‘Theo had een verschrikkelijke hekel aan trainen, maar in de wedstrijd stond hij er. Voetballen liet hij aan mij over. Als Theo de bal had, moest hij die zo snel mogelijk naar mij doorschuiven. Ik ging dan bouwen. Ik had een goede trap. Samen hadden Theo en ik alles.’

Hun motto luidde simpelweg dat ze onpasseerbaar waren, zei Rinus een paar jaar later

tegen Frenk van der Linden in NRC Handelsblad. ‘Theo zwiepte ze moeiteloos omver, en als ze dan na die salto horizontaal kwamen aanvliegen, kregen ze van mij de definitieve.’ Achteraf was hij echter nooit trots op zichzelf. ‘Eerder verbaasd. Stond ik onder de douche, gleeed het water over m’n bast, vroeg ik me plotseling af of ik wel goed bij m’n hoofd was. Voelde ik me rot. Lul de behanger, dacht ik dan, zakkenwasser - dat je je weer zo hebt laten gaan, had dat nou niet anders gekund?’

Maar zoveel mensen had hij nu ook weer niet halfdood getrapt, zei hij erbij.

Rinus Israel is ziek. ‘Hij heeft griep,’ zegt zijn vrouw Greetje, nadat ze de deur van hun woning in Landsmeer heeft openend. Haar man staat in de woonkamer. Hij draagt een trainingspak en ziet er belabberd uit. In niets doet hij denken aan ‘ijzer’.

‘Ik ben anders nooit ziek,’ zegt Rinus. ‘Snap er niks van.’

Ondanks zijn griepje moet hij ervandoor. Zijn moeder is ook ziek. Hij gaat boodschappen voor haar doen en stofzuigen. ‘Normaal doet zijn schoonzus dat, hoor,’ zegt Greetje. ‘Maar die heeft last van haar benen. Toen zei Rinus: “Ik doe het wel.” En als Rinus zegt dat hij iets doet, dan doet hij het ook.’

Het is ook te mooi om waar te zijn; de man die menige voetballer een doodschop verkocht, die als een menselijke stofzuiger achter zijn verdediging stond, slijt zijn dagen met stofzuigen bij zijn moeder.

Greetje is een beetje timide. Vroeger was ze dat ook al, ze zei nooit zoveel, vertelden de andere Feyenoord-vrouwen. Tenzij ze zich op haar gemak voelde, dan praatte ze honderduit. Helemaal op haar gemak voelt ze zich nu niet, het is haar eerste interview ooit, bekent ze. Bij de koffie serveert ze kletskoppen.

Ze is van 23 maart 1946 en werd geboren in de Ridderstraat in Amsterdam-Noord, vlak bij Rinus. De buurt waar ze opgroeiden was net een dorp, zegt ze. ‘Iedereen kende elkaar, allemaal arbeiders.’ En die stemden allemaal PvdA, net als bij hen thuis. Haar vader zat in de scheepsbouw. Geld was er thuis niet veel, ze hadden geen auto en gingen nooit op vakantie, maar dat deed niemand in hun straat. Ze had er daarom geen erg in. Alle kinderen vermaakten zich in de zomer in het Florabad. Vanaf de lagere school heeft ze al een hartsvriendin, Rietje. Rietje is de zus van Rinus. Zelf was hij vier jaar ouder dan de meisjes. ‘In het begin had ik altijd ruzie met hem,’ vertelt Greetje. ‘Hij kon zo jennen. En ik kon daar niet tegen. Had ik bijvoorbeeld een leren jasje aan en kwam ik bij hen boven, zei hij: “Ben je op de motor?” Dan kon ik hem wel een schop verkopen.’

De buurt stikte van de clubjes of verenigingen, iedereen hoorde wel ergens bij. Greetje zat op de operetteclub. ‘Daar vond ik drie keer niets aan.’ Een keer in de week ging ze op school naar de filmavond, dat vond ze wel leuk. Met Rietje ging ze elke zaterdag dansen in Sjerazade, een discotheek in de stad. Om twaalf uur moest ze binnen zijn. Het was altijd rennen om de laatste bus te halen. Een keer heeft ze die gemist. Ze heeft het thuis geweten. ‘Dat nooit meer,’ zegt ze.

Haar vader was streng, met jongens omgaan was taboe. Greetje: ‘Hij zei altijd: “Als ik je met een jongen zie, dan rijd ik hem met mijn brommer omver.”’ Er was een jongen die hij wel kon velen: Rinus. Greetje was hem, ondanks het gepest, steeds leuker gaan vinden. ‘Rinus was een serieuze jongen en geen stapper. Dat sprak mijn vader aan. En hij werkte

ook al.'

Rinus kwam uit een echte voetbalfamilie, een sport waar bij Greetje thuis niet om werd gemaakt. Hij was altijd met een balletje bezig en ging met zijn vader, die metselaar was, vaak bij De Volewijckers kijken. Na drie jaar hield Rinus de mulo voor gezien en belandde hij in een fabriek als plaatwerker. Dat beviel hem ook al niets, veel te veel lawaai. Hij ging zijn vader helpen in de bouw, stenen sjouwen, iets wat hij daarna ook bij de bestrating deed. Zelf is hij nooit stratenmaker geweest, dat vond hij te moeilijk.

Zijn droom was voetballer worden, maar daar was hij veel te mager voor. Een oom ontfermde zich daarom over hem en gaf hem elke dag een bord bruine bonen als ontbijt. Bonen kon hij later niet meer zien. Maar het werkte wel. Via ^{dwv} in Noord kwam hij bij ^{dws} terecht omdat een speler van die club, Jopie Burgers, iets met zijn oudste zus kreeg. Hij viel op door z'n doorzettingsvermogen. Als kind had hij al een paar vervelende blessures gehad aan de knieën en de rug, maar op wilskracht haalde hij de top. 'Hij was een streber en is nog steeds een streber,' vertelt Greetje. 'Nu ook met mijn kleindochter Rachel, ze handbalt. Rinus gaat vaak bij haar kijken en kan er niet tegen als ze zich niet voor honderd procent inzet en dan word ik weleens boos. Niet iedereen is hetzelfde. Ze speelt als zestienjarige mee met twintigjarigen. Dat is toch hartstikke goed? Soms durft ze die grote meiden niet aan te pakken en dan zegt Rinus na afloop thuis tegen haar: "Je moet ze neer schoffelen." Ik heb vroeger weleens tegen hem gezegd na zo'n wedstrijd waarin hij er weer een paar had gevloerd: "Jij bent me ook een mooie." Dan zei hij: "Bemoei je er niet mee, jij bent ook geen makkelijke."'

Vlak voor het einde van het seizoen waarin ^{dws} kampioen zou worden, op 26 maart 1964, traden Rinus en Greetje in het huwelijk. 'Burgemeester Van Hall kwam ons nog feliciteren, verder was het niks bijzonders. Nu denken die voetballers dat ze filmsterren zijn en kan het niet op bij zo'n bruiloft, maar Rinus had dat niet. Vond hij zonde van zijn geld. Hij is geen big spender, nooit geweest. Hij geeft niets om luxe, maar als hij iets koopt zijn dat altijd goeie spullen. Ik ben niet zo zuinig, hoor. Rinus zegt altijd: "Het is al erg genoeg dat er een zo is."'

Ze woonden een paar maanden in bij Greetjes moeder, die had een slaapkamer over. Greetje was snel zwanger en ze betrokken een woning in de Jan Pieter Heijestraat. Dat vond ze helemaal niet leuk, ze was zo gehecht aan haar familie. Ze was dan ook bepaald niet blij dat Rinus in 1966 bij Feyenoord tekende, de club waar zijn grote voorbeeld Coen Moulijn speelde. In het begin reed Rinus op en neer, pakte hij tussen de twee dagelijkse trainingen een filmpje met Wimpie Jansen, die net als hij een gewone jongen van de gestampte pot was, maar na een tijdje verhuisden ze met hun dochttertje Monique naar Rotterdam-Zuid. 'Tegen die Rotterdammers had ik niks, dat was toch een beetje hetzelfde soort volk als bij ons in Noord. Maar ik miste mijn familie zo. Twee keer per week reed ik naar mijn moeder.'

Feyenoord had 450.000 gulden voor Rinus betaald, hij kon een aardig bedrag in z'n zak steken. 'We hebben het meeste geld op de bank gezet en niet zo'n duur huisje gekocht. Ik kreeg een horloge van Rinus, mijn moeder en schoonmoeder kregen ook iets. Maar er kwam echt geen Mercedes voor de deur.'

Een jaar na de verhuizing kocht Rinus een sigarenzaak. Als hij moest trainen of op reis

was met de club, stond Greetje achter de toonbank. ‘Van het geld dat we daarmee verdienden, leefden we. Het geld dat Rinus van Feyenoord kreeg, spaarden we voor later. Elke zomer gingen we op vakantie naar Spanje of Italië, altijd in een goed hotel.’

Een keer zijn ze op vakantie geweest met Theo en Ineke Laseroms. ‘Theo was een van de weinigen met wie Rinus optrok bij Feyenoord. Met Willem van Hanegem had hij vaak bonje. Als ze een partijtje op de training deden moesten zij in een team, anders schopten ze elkaar verrot. Theo was zo’n aardige jongen. En zo lief met z’n kinderen. Op vakantie liep hij om zes uur ‘s ochtends al met de kinderwagen langs het zwembad, terwijl Ineke nog in bed lag. Ik stond met zulke ogen te kijken. Normaal deden de mannen zoiets niet. Theo was heel anders in z’n doen en laten dan ik dacht, het was zo’n groot contrast met die jongen op het veld.’

Ineke Laseroms herinnert zich het voorval nog. ‘Astrid huilde ‘s ochtends altijd,’ vertelt ze. ‘Theo zei: “Dat hele hotel wordt wakker.” Maar ik bleef lekker liggen. Hij is toen met haar gaan wandelen. Da’s dan ook het enige. Een luiertje heeft hij nooit verschoond.’

Hotel Villa d’Este aan het Comomeer mocht er wezen. Het was in de zestiende eeuw gebouwd als optrekje voor een rijke Italiaanse aristocratenfamilie en deed sinds 1873 dienst als hotel. Het lag direct aan het water, met het zwembad in het meer. Alleen de allerrijksten konden zich er een kamer veroorloven. Het was dan ook niet het hotel dat Feyenoord in gedachten had om de voetbalvrouwen in onder te brengen voor de finale van de Europa Cup¹ tegen Celtic op 6 mei 1970. Traditiegetrouw zou dat een ander hotel zijn dan waar de mannen verbleven, want die mochten niet afgeleid worden. Beide groepen zouden logeren in Milaan, maar daar staakte het hotelpersoneel en er werd uitgeweken naar het stille stadje Cernobbio aan het beroemde meer. Voor de heren was er snel een gevonden. Maar waar moesten die dames heen? Alleen in Villa d’Este bleek nog plek. De vrouwen vonden het niet erg. ‘Het is een van de mooiste hotels waar ik ooit heb geslapen,’ zegt Yvonne van Duivenbode. ‘Overal hingen kroonluchters, de knappe obers droegen witte handschoentjes en vanuit je kamer had je een prachtig uitzicht over het meer en het zwembad. Zaten we daar als een stel giebelende meiden, tussen al die chique, rijke oude Italianen. De mannen zaten in een fluthotel, die konden het niet uitstaan.’

Net als het jaar ervoor, toen Ajax de Europa Cup-finale speelde en haar man voor die club uitkwam, had Yvonne meegewerkt aan een reportage in de Panorama, die in de week van de finale verscheen. Daarin werden enkele vrouwen van spelers geportretteerd, slechts gekleed in het voetbalshirt van hun man. ‘Feyenoord in 4 stukken’ stond erboven. Die andere drie stukken waren Ineke, Truus en Stenny, de vrouw van Henk Wery. Truus had een hele spread gekregen. Ze steunt op haar armen en kijkt verleidelijk de camera in, terwijl ze haar blote rechterbeen uitstrekt. In het interviewtje dat erbij staat, zegt ze: ‘Ik heb tien jaar geturnd, maar dat mocht niet meer van Wim. Hij vindt alleen perfecte sport goed. Ik zei in het begin: “Jij voetbalt toch ook niet zoals ^{ac} Milan.” Maar dat kan ik nu ook niet meer zeggen.’ Ze vertelt ook dat ze bij hen thuis veel napraten over de wedstrijden. ‘Wim legt me dan uit hoe het spel in elkaar zit.’ Een ding vond ze erg lastig: ‘De mensen die je afkraken. En dan te bedenken dat dat mensen zijn die zelf nooit een bal hebben aangeraakt.’

Ook Teddy Pieters Graafland keek haar ogen uit in het Villa d’Este. ‘De sjah van Perzie slipt er weleens, dat soort mensen.’ Teddy was natuurlijk gewoon meegegaan, ondanks het

feit dat ze vreesde voor de goede naam van haar man. Ze werd doodziek van alle aandacht van de pers voor haar Eddy. En ook merkte ze dat de meeste vrouwen het maar niets vonden dat hij zou keepen in plaats van de jongere Treijtel. ‘Die dagen in Milaan hebben me tien jaar van mijn leven gekost,’ zegt ze.

De vrouwen hadden er in eerste instantie geen idee van waar hun mannen sliepen.

‘De eerste ochtend maakte ik een wandeling met Riet Haak, Lenie Moulijn en Jopie Veldhoen,’ vertelt Teddy. ‘Op een terrasje langs het pad hebben we koffie gedronken. Zegt er naast ons een keurig nette mevrouw in het Nederlands: “Zeg dames, mag ik u erop attent maken dat ik Nederlandse ben en alles versta wat u zegt. Bent u soms de vrouwen van de Feyenoord-spelers die hiernaast in het hotel zitten?” Bleken de jongens om de hoek te logeren.’

Die middag kwamen de spelers daar ook achter. Terwijl de vrouwen zich vermaakten in en om het zwembad in het meer, kwamen de spelers in bootjes langs geroeid. ‘Ze hadden hun trainingspakken aan en zaten heel zielig te kijken,’ weet Yvonne nog. ‘En wij hadden lol en maar zwaaien.’ Uit balorigheid liet Henk Wery z’n broek zakken.

‘Toen ze eenmaal doorhadden waar wij zaten, kwamen ze vaker langs varen,’ vertelt Ineke. ‘Stonden wij op onze balkonnetjes naar hen te roepen. En elke keer haalde Henk weer dat geintje uit. Altijd die kont.’

Het San Siro-stadion was gevuld met 25.000 Schotten, 20.000 Nederlanders en 15.000 Italianen. De Feyenoord-dames zaten ergens in het midden, bijna in de nok van het stadion. ‘Zo hoog, dat ik nauwelijks naar beneden durfde te kijken,’ aldus Greetje. Ze zat in een rijtje met Coby Jansen, Coby de Jong (van reservespeler Theo), Truus van Hanegem en Yvonne van Duivenbode. Die gilden zich tijdens de wedstrijd helemaal schor. Zelf zat ze er maar een beetje bedeesd bij.

Happel had de Feyenoorders opgedragen rustig aan te beginnen; de Schotten laten komen, de bal afpakken en dan snel overschakelen op de aanval. Hij had de volgende spelers het veld in gestuurd: Eddy Pieters Graafland (doel), Piet Romeijn, Rinus Israel, Theo Laseroms en Theo van Duivenbode (verdediging), Wim Jansen, de Oostenrijker Frans Hasil en Willem van Hanegem (middenveld) en voorin Henk Wery, Ove Kindvall en Coen Moulijn. In het team van Celtic stonden zeven spelers die drie jaar eerder de Europa Cup¹ hadden gewonnen van Inter Milan. Ze blaakten van het zelfvertrouwen en gingen fanatiek van start. In de 28ste minuut kregen ze een vrije trap. Na een tikje opzij schoot Tommy Gemmill snoeihard op het doel. De bal ging door de muur en kwam recht op scheidsrechter Lo Bello af die het zicht voor Eddy PG belemmerde. Op het laatste moment sprong de Italiaan opzij. Goal! ‘Ed had geen schijn van kans, die scheidsrechter stond in de weg,’ zegt Teddy.

De andere vrouwen op de tribune hielden hun mond gelukkig, maar ze zat behoorlijk in de rats. Stel dat het 1-0 voor Celtic zou blijven? Twee minuten later verschalkte Rinus gelukkig de Schotse keeper Williams met een lepe kopbal en stond het weer gelijk. Greetje reageerde niet of nauwelijks. ‘Die anderen stonden allemaal te hossen, maar zo ben ik niet. Ik was wel trots op hem.’

Willem van Hanegem raakte steeds beter op dreef. In de tweede helft was Feyenoord beduidend sterker en bepaalde hij het tempo van de wedstrijd. Kansen waren er genoeg, maar de bal wilde er niet in. Het werd verlengen. Drie minuten voor tijd gaf Theo Laseroms de bal een lel naar voren. De Schotse verdediger McNeill probeerde hem in zijn strafschopgebied met zijn handen tegen te houden en ging onderuit. En daar stond de al

weken hopeloos uit vorm zijnde Ove Kindvall. Listig wipte hij de bal over Williams heen. Het was 2-1 voor Feyenoord! Een bal nog op de lat van Hasil, een grote kans nog voor Kindvall. En het fluitsignaal. Feyenoord had de beker!

De voordeur van de bovenwoning in Landsmeer gaat open, Rinus is weer thuis. Greetje vertelde net dat ze geen vrouw is die meteen van de tribune naar de kleedkamers rent om haar man te feliciteren. Toch was het haar man die als aanvoerder de Europa Cup i kreeg uitgereikt. Haar Rinus. 'Ik vond het gewoon leuk, maar meer niet,' zegt ze. 'Gek, he. Ik weet geeneens of we nog de kleedkamers zijn in geweest. Weet jij dat nog Rinus?'

'Ik dacht het wel,' zegt Rinus, terwijl hij zich in een makkelijke stoel zet.

'O, ja. Ik zal je wel een kus gegeven hebben en je gefeliciteerd hebben.'

Dat was ook het enige dat Rinus van haar verwachtte. Er zijn. Ze hoefde zich van hem niet met zijn spel te bemoeien. 'Mijn vrouw is geen liefhebber van de sport,' zegt hij. 'Ik voelde me er prettig bij dat er thuis niet over voetbal werd gepraat.'

'Als ik er iets over zei, zei je altijd: "Bemoei jij je met je knikkers."'

Het was een dolle boel in de kleedruimte van Feyenoord in het San Siro-stadion. Iedereen die wat voor de club betekende of in de verste verte familie van een van de spelers was, liep te hossen. Truus en Ineke lieten zich samen uitgelaten met de cup fotograferen. Hij werd gevuld met champagne en iedereen dronk eruit. Even was er geen rivaliteit meer tussen de dames van de oude en de jonge garde. Samen zongen en dansten ze. Ineke had Theo nog nooit zo blij gezien. 'De hele tijd gingen zijn handen omhoog en dan weer voor zijn gezicht,' vertelt ze. 'De man die ze twee jaar eerder bij zijn komst bij Feyenoord nog een grote viezerik hadden genoemd, was ineens de grote held.'

De dames waren extra blij omdat alle Feyenoord-spelers een premie van 15.000 gulden kregen nu ze gewonnen hadden. Die waren door Truus en Ineke al lang uitgegeven. De kapper in Hendrik-IdoAmbacht, het dorpje onder de rook van Rotterdam waar ze eerder dat jaar naartoe waren verhuisd samen met de familie Jansen, had goede zaken gedaan in de week voor de finale. 'Ons haar had weer een vermogen gekost,' vertelt Ineke. 'Truus en ik hadden elke nacht een handdoek opgerold en waren daar dan op ons oor op gaan liggen om dat haar maar niet uit model te laten raken. Touwtjes erom, om het bij elkaar te houden. Zag er niet uit! Truus zette het dan 's morgens weer bij me vast, dat kon ze goed.'

En niet alleen de kapper was binnengelopen. 'Wat dacht je van onze kleding!? Ik moest nog 27 paar nieuwe kleren hebben. Ik moest nog naar het Catshuis, naar de burgemeester, naar het feest. Ik kon toch niet telkens in hetzelfde jurkje blijven lopen? We gingen altijd naar hetzelfde boetiekje, die vrouw wist wat wij mooi vonden en wist precies onze maten. Truus kocht daar altijd spullen van Fong Leng. Ze zal wel failliet zijn gegaan, toen onze jongens stopten. Happel kwam ik daar ook een keer tegen met z'n vriendin. Ja, die had een vriendin ernaast. Hanny, een leuke meid. Een stuk jonger dan hij. Zat hij daar op z'n gemakje een sigaretje te roken terwijl zij kleren stond te passen. Of hij schrok? Het kon hem helemaal niets schelen. En wij zeiden er toch niets van, ben je gek. De trainer van mijn man! Hij nam haar ook altijd mee naar de jachthaven, dan deed hij net of hij ons niet zag.'

Happel toonde zich voor zijn doen uitermate spraakzaam na het eindsignaal in Milaan. Hij was de man die hij het hele jaar niet had zien staan, Eddy Pieters Graafland, om de nek

gevlagen. ‘Ed had een paar goede reddenen verricht,’ vertelt Teddy. ‘Happel zei tegen hem: “Wir haben es geschafft!”’

Ook vergat de Oostenrijker Teddy niet. Als het aan haar had gelegen, had Eddy immers niet gekeept. ‘Hij bedankte me: “Vielen dank,” zei hij. En hij gaf me zelfs een paar zoenen. Het is de enige keer dat ik met hem wat woorden heb gewisseld. Happels vrouw zei: “Ach, der Eddy war wunderbar.”’

De andere Eddy, Treijtel, zat er een beetje verloren bij, herinnert Teddy zich. ‘Hij schijnt in z’n eentje op het toilet te hebben zitten huilen. Ed wist dat niet. Maar Treijtel was ook niet naar hem toe gekomen toen hij ernaast werd gezet. Zo gaat dat in de voetballerij.’

Rinus herinnert zich dat hele gedoe om Eddy PG nog wel. Hij had zich bot opgesteld tegenover de reservekeeper. ‘Happel was naar me toe gekomen om me te vertellen dat hij Eddy PG erin wilde zetten, maar dat die niet wilde. Ik zei: “Dan zet je Treijtel er toch in.” Ik ben naar PG toe gegaan en heb gezegd: “Als je zo doet, zeggen we met de hele groep het vertrouwen in je op.”’

‘Jij was niet zo op Eddy PG, he,’ zegt Greetje.

‘Hij was mij te bedachtzaam,’ antwoordt Rinus.

Na alle feestelijkheden in de catacomben van het San Siro-stadion, vertrokken spelers en voetbalvrouwen naar het spelershotel in Cernobbio. ‘Er was een klein feestje georganiseerd,’ vertelt Greetje. ‘Maar zoveel stelde het niet voor, hoor. Voetballers zijn geen dansers. Weet je waar het altijd feest was? In Roemenie, daar is Rinus in het seizoen 1991/1992 trainer geweest bij Dinamo Boekarest. Ze werden kampioen en stonden allemaal op de tafels te dansen. Dat heb ik bij Feyenoord nooit meegemaakt.’

‘Dacht je dat wij na die finale nog fut hadden om met de pootjes van de vloer te gaan?’ reageert Rinus. ‘En Wimpie Jansen was sowieso geen danser, Willem ook niet.’

Om twee uur in de nacht kregen de dames te horen dat ze terug moesten naar hun eigen hotel. Die zondag zou er weer een wedstrijd zijn. Enkele spelers, zoals Piet Romeijn, werden woest. Hoe vaak won je nu een Europa Cup i? Mocht dat niet even gevierd worden? Niemand kon echter bevroeden wat hun later die dag in Rotterdam nog te wachten stond.

Vanuit de lucht was de grote chaos op vliegveld Zestienhoven goed te zien. Het zag werkelijk zwart van de mensen. Ze stonden zelfs op de startbaan. Er zat niets anders op voor de piloten dan uit te wijken naar Schiphol zodat de ploeg vandaar over de weg in bussen naar Rotterdam kon gaan. ‘Die bussen kwamen maar niet, we hebben heel lang in de perskamer in Amsterdam zitten wachten,’ vertelt Teddy. ‘Het duurde en duurde maar. Alle jongens hadden al gesproken. We waren gaar. Wanneer gaan we nou? En toen werd er gezegd: “We gaan weer met het vliegtuig terug naar Rotterdam.” Bleek dat al die mensen die op Zestienhoven stonden er lucht van hadden gekregen en op weg waren naar Schiphol.’

Wat ze toen zagen op de vlucht naar Rotterdam, staat nog steeds op hun netvlies. De hele snelweg van Rotterdam via Den Haag naar Amsterdam stond vol met verkeer. ‘Inmiddels was ook via de radio gemeld dat we terug zouden gaan naar Rotterdam en je zag vanuit het vliegtuigraampje bussen overdwers staan die probeerden te keren om ook weer naar Rotterdam te gaan. Ze hielden alles op, het was een grote opstopping,’ aldus Teddy.

Op Zestienhoven werden de spelers en hun vrouwen via een achteruitgang in gereedstaande bussen gestopt en zo ging het richting de Coolsingel waar hun een groots onthaal wachtte op het stadhuis. Het ging stapvoets, want langs de weg stonden tienduizenden mensen. ‘Het was optrekken, stilstaan en dan weer optrekken,’ herinnert Ineke Laseroms zich. ‘Ik zat naast Truus en die kon daar absoluut niet tegen. Ik ben naar de chauffeur gegaan en heb gevraagd of ze misschien met een van de motoragenten mee kon die ons begeleidden omdat ze zo misselijk was. Ze hebben speciaal voor haar een motor met zijspan opgetrommeld.’

In de zaal van het stadhuis, die grensde aan het bordes, sprak burgemeester Thomassen de spelers en hun vrouwen toe. ‘Hij zei: “Nu gaan jullie iets zien dat jullie nog nooit hebben gezien en waarschijnlijk ook nooit meer zullen zien in jullie leven,”’ vertelt Teddy. “De deuren naar het bordes gingen open en daar stonden al die duizenden mensen. Ik krijg er nog kippenvel van, nog steeds als ik daar loop. We hebben gehuild, ook de mannen.’

Op de foto’s die vanaf de overkant van het stadhuis zijn gemaakt zie je het bordes vol staan met feestende mannen, achter hen verscholen staan de vrouwen. Een uitzondering daargelaten. Helemaal links vooraan staat een blonde vrouw te schreeuwen: Ineke Laseroms. ‘Ik stond altijd vooraan, voor Theo natuurlijk.’

Ergens beneden, tussen het publiek, bevond zich haar vriendin Truus van Hanegem. Die kookte van woede. ‘Zij zat nog in die zijspan, want ze hadden niet door de menigte heen kunnen komen,’ zegt Ineke. ‘Ze zag mij daar vooraan op het bordes naar al die mensen staan zwaaien en kon me wel wat aan doen. Want wie had daar zelf willen staan zwaaien? Truus natuurlijk!’

Na de huldiging was er een rondrit met de bus door RotterdamZuid. Weer optrekken, stilstaan en weer optrekken. Truus, hoe misselijk ook, peinsde er niet over om haar plekje in de bus te verlaten. Op zaterdagmiddag 9 mei werden de spelers en het bestuur van Feyenoord om half vijf op het Catshuis ontvangen door premier De Jong en de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Marga Klompe. Van haar kregen ze allemaal een bronzen herinneringsmedaille van het ministerie. Daarvoor hadden de mannen gewoon getraind, want die zondag moest er tegen Holland Sport gevoetbald worden. In een column in De Telegraaf schreef Rinus die ochtend: ‘Het waren enkele dagen vol feest. Wat hebben de Rotterdammers en velen daarbuiten ons in de bloemen gezet. Op de Coolsingel en in Rotterdam-Zuid wist ik niet wat me overkwam. Wat een mensenmassa, wat een hossende menigte. Het was in een woord geweldig. De feesttocht heeft me overigens meer energie gekost dan de wedstrijd. Donderdagavond ben ik om tien uur gebroken in bed gevallen. Ik was doodop.’

‘We wisten niet dat we zoveel hadden losgemaakt,’ zegt hij in zijn woonkamer in Landsmeer. Zijn vrouw weet nog dat ze die dagen allemaal van de club iets mochten uitkiezen bij een juwelier. ‘En in de sigarenzaak kwamen de mensen ons van alles brengen. Bloemen, hele ossenhazen, je kon het zo gek niet bedenken.’

Ze veranderden niet door dit succes, zegt Rinus. ‘We zijn allebei aan de nuchtere kant. Ik dank mijn bekendheid aan die finale van 1970, maar het is niet zo dat ik me elke keer weer zit te verkneukelen bij de tv als de beelden van die avond voorbijkomen.’

‘Maar je vindt het wel leuk,’ zegt zijn vrouw.

‘Het is leuk, ja. Ik was wel de eerste Nederlander die dat ding omhoog heeft gehouden. Maar de regering zegt nu: “Het gezin is het belangrijkste.” En dat gold toen al voor mij. Ik zet geen Porsche voor de deur, dat vind ik zonde.’

Doodop of niet, op zondag 10 mei voerde Rinus zijn team aan in een volle, feestvierende Kuip en werd Holland Sport, nota bene in een zelfde tenue als Celtic, met 8-2 weggespeeld. Hij maakte zelf de 1-0. Ajax kwam niet verder dan een 1-1 gelijkspel bij Telstar. Toch hadden de Amsterdammers zo’n ruime voorsprong opgebouwd dat ze het kampioenschap niet meer weggaven, hun vierde in vijf jaar. Vier wedstrijden later was het seizoen 1969/1970 voorbij. Ajax behaalde 60 punten uit 34 wedstrijden, vijf meer dan Feyenoord, en zou het volgende seizoen, net als Feyenoord dat de titel mocht verdedigen, opnieuw in het Europa Cupⁱ-toernooi uitkomen. Zelf had Ajax in het seizoen 1969/1970 de halve finale van de Jaarbeursbeker gehaald, de voorloper van de uefa-cup. Ze werden daarin uitgeschakeld door de latere winnaar, het Engelse Arsenal (3-0 verlies uit, 1-0 winst thuis).

Na dat zware seizoen snakten de spelers van Feyenoord en Ajax naar vakantie. Rinus ging met vrouw en kind twee weken naar Rimini in Italië. ‘Lekker uitrusten, tonnetje rond kom ik terug,’ zei hij tegen Het Parool. En Johan Crujff ging naar Mallorca. ‘Lekker een week of vijf in de zon. Of ik aan voetbal denk? Helemaal niet, hoor. Als ik op vakantie ben, komt het woord voetbal niet in mijn vocabulaire voor.’

Zou Crujff die zomer werkelijk niet aan voetbal gedacht hebben? Want aan de andere kant van de Atlantische Oceaan, in Mexico, vond het ^{wk} voetbal plaats. Ondanks het succes van de clubteams ontbrak Nederland daar. Op zich niets nieuws; Oranje had sinds 1938 niet meer aan de eindrondes deelgenomen. Maar gezien de successen van de voorbije jaren was dat toch vreemd. We hadden immers zulke goede spelers? Velen weten het aan het ontbreken van Johan Crujff in Oranje: dan weer was hij geblesseerd, dan weer had hij iets belangrijkers te doen met zijn vrouw Danny, dan weer werd hij vanwege zijn eigengereide gedrag gewoon gepasseerd door bondscoach George Kessler. Alleen als het om onbeduidende wedstrijden ging, zo verstandig was de bondscoach wel. Kessler was zelfs nog met zijn vrouw in Vinkeveen bij de familie Crujff langs geweest om Danny erop voor te bereiden dat haar man een weekje of wat weg zou zijn vanwege dat ^{wk}. ‘Zij liet zich niet vastleggen en Johan ook niet,’ vertelt hij in het boek van Marcel Rozer over Crujff en Beckenbauer. ‘Er was geen enthousiasme om aan een ^{wk} mee te doen. Mexico, dat was heel ver weg in die tijd. Bovendien was Nederland niet bezig met een ^{wk}, en de Crujffs al helemaal niet.’

De ‘Oranje-gekte’, zoals we die tegenwoordig kennen als het Nederlands elftal op een groot toernooi moet spelen, bestond gewoonweg nog niet. Er was geen glorieus verleden om op terug te kijken, er waren geen hoge verwachtingen voor de toekomst. Clubs stimuleerden hun spelers ook niet om zich beschikbaar te stellen: als ze geblesseerd zouden raken, zaten zij met de gebakken peren. En hoewel de meesten, zoals Eddy Pieters Graafland en Bennie Muller, het altijd een enorme eer vonden om ons land te vertegenwoordigen, waren er ook die het zonde van hun tijd vonden - al dan niet ingefluisterd door hun vrouw. Ze waren al zo weinig thuis. En zo kwam het dat niet Johan, de beste speler op de Nederlandse velden, aanvoerder was van Oranje, maar Spartaan Hans Eijkenbroek, en als hij afwezig was Rinus. Alleen in de kwalificatiewedstrijden

tegen Luxemburg (4-0) en in en tegen Polen (2-1 verlies) had Cruijff meegedaan. Andere vaste krachten van Oranje waren keeper Jan van Beveren van Sparta, Willem van Hanegem, Coen Moulijn en Henk Wery van Feyenoord, Wim Suurbier en Nico Rijnders van Ajax en Robbie Rensenbrink van dws, later Club Brugge, geweest. Door nederlagen tegen Polen en eerder Bulgarije (2-0) was het over. 'Een gemiste kans vond Theo dat,' zegt Yvonne van Duivenbode, wier man aan vier kwalificatieduels meedeed. 'En dat kwam door Johan, vond hij.' Op televisie konden de Nederlandse topvoetballers zien hoe Brazilië met Pele wereldkampioen werd.

De Feyenoord-spelers hadden iets anders om naar uit te kijken: de wedstrijden om de wereldbeker voor clubteams tegen Estudiantes de la Plata uit Argentinië. De wedstrijd om de wereldbeker werd sinds 1960 elk jaar gespeeld tussen de winnaar van de Europa Cupⁱ en de winnaar van de Copa Libertadores de America, het Zuid-Amerikaanse equivalent. De Argentijnen hadden de wereldcup in 1968 gewonnen na een veldslag tegen Manchester United en in 1967 was ook Celtic zwaar gehavend (en zonder beker) uit Zuid-Amerika teruggekeerd; winnaar werd toen de Argentijnse club Racing na een beslissingswedstrijd in Montevideo, Uruguay. Die lui leken geen enkel ontzag voor de leden van de tegenstander te hebben. De Feyenoord-spelers zagen dan ook behoorlijk op tegen de trip naar Zuid-Amerika, waar de eerste ontmoeting op 26 augustus zou plaatsvinden. Hun vrouwen maakten zich ook grote zorgen. 'Ik ben toen voor het eerst echt bang geweest,' bekennt Ineke Laseroms.

Het was nacht in Nederland toen de wedstrijd plaatsvond. Hij werd gespeeld in de Bombonera, het stadion van de club Boca Juniors in Buenos Aires. Zoals vaker bekeek Ineke de wedstrijd bij Truus van Hanegem thuis, samen met Coby Jansen. Een krant maakte er een foto van. Truus zit fier in het midden, Ineke rechts van haar met een sigaretje in haar hand, Coby links. Op de 'moderne' koffietafel voor hen een schaal vol fruit en een met chips. Gespannen kijken ze naar het beeld. 'Het was een schoppartij,' zegt Ineke. 'We hadden gezien hoe die Argentijnen eruitzagen en wat ze allemaal deden. Theo heeft daar bewust gehakt.'

De Argentijnen, met in hun gelederen de latere bondscoach Carlos Bilardo die in 1986 met Argentinië en Maradona wereldkampioen zou worden, kwamen binnen tien minuten met 2-0 voor, na twee ongelukkige momenten van Eddy Treijtel. Rinus maande zijn medespelers aan rustig te blijven en Feyenoord kwam terug. Kindvall kopte halverwege de eerste helft de 2-1 binnen, net na rust kopte Theo op de lat. En in de 66ste minuut kopte Willem na een vrije trap van Rinus de 2-2 binnen. De dames in Hendrik-Ido-Ambacht hadden heel de buurt wakker geschreeuwd. De 2-2 vormde een goede uitgangspositie voor de returnwedstrijd in Rotterdam op 9 september. In De Kuip scandeerde het publiek, waartussen zich ook koningin Juliana bevond die sinds 1938 geen voetbalwedstrijd meer had bijgewoond, de naam van Treijtel. 'Eddy, Eddy,' klonk het. Daarmee spraken ze hem moed in na zijn ongelukkige eerste minuten in Buenos Aires. Een half uur voor het einde van de wedstrijd, het stond nog steeds 0-0, kwam Joop van Daele het veld in voor Coen Moulijn. Van Daele droeg een brilletje. Zeven minuten later besliste hij met een laag, hard schot de wedstrijd. De Argentijnse verdediger Oscar Malberat werd zo woest dat hij het brilletje van Van Daeles neus trok en aan zijn teamgenoot Carlos Pachame gaf die het op de grond gooide en kapot trapte. Het brilletje van Van Daele werd het symbool van de wedstrijd waarin Feyenoord de wereldbeker won. Opnieuw stroomde de Coolsingel vol.

Trainer Happel was echter niet erg blij met de beker en vroeg zich openlijk af of de wedstrijden wel gespeeld hadden moeten worden: 'Deze Argentijnen kwamen hier niet om te voetballen. Ze traptten, schopten en sloegen naar alles. Voor mij is wat die wereldbeker betreft de lol er eigenlijk af. Geef mij maar de Europa Cup. Er wordt wel hard gevoetbald, maar niet zo gemeen.'

Happel had tijdens de wedstrijden om de wereldbeker niet kunnen beschikken over Eddy Pieters Graafland. Eddy PG was gestopt. In de laatste wedstrijden van het seizoen 1969/1970 had de Oostenrijker hem onder de lat gehouden en ook had PG nog wat vriendschappelijke wedstrijden gekeept. 'Feyenoord werd die zomer vanwege het winnen van de Europa Cup overal uitgenodigd,' vertelt Teddy. 'En Happel kon natuurlijk niet meer om hem heen. Ed speelde een wedstrijd in Tiel en keek naar het gras en zei toen tegen zichzelf: "Dit is de allerlaatste keer dat ik heb gespeeld." Ed neemt zulke beslissingen zelf, daar heeft hij niemand voor nodig. In de bus terug is hij naast voorzitter Guus Brox gaan zitten en heeft tegen hem gezegd: "Je moet er rekening mee houden dat dit mijn laatste wedstrijd is geweest." Brox wilde er niets van weten en nodigde hem uit voor een gesprek de volgende dag op zijn kantoor. Maar Ed zei: "Ik geloof niet dat er veel te bepraten is." Zelf wist ik natuurlijk nog van niks. We zaten al aan tafel toen Ed thuiskwam. Hij komt binnen en zegt: "Ik heb nog een nieuwtje. Papa houdt op met voetballen." We hebben alle drie hard "hoera" geroepen, zo blij waren we dat het eindelijk afgelopen was. Ed zegt nog weleens: "Het leek wel ingestudeerd." Het was een tijd, hoor. Negentien jaar heeft hij topvoetbal gespeeld. Ik had een zaak, kleine kinderen. We hadden het allemaal gehad.'

Die avond had Bob Spaak van NOS Studio Sport het nieuws als eerste, Eddy had hem speciaal gebeld. 'Bob was altijd netjes en aardig geweest, correct en eerlijk,' verklaart Teddy. 'Ook toen Ed ernaast was gezet door Happel. Bij Feyenoord waren ze heel verrast, maar Ed zei: "Ik heb het jullie toch als eerste verteld." Happel deed ook niet moeilijk, hij heeft niks gezegd. Hij bekeek het meer van: dat kan jij doen.'

Wel erg boos was Coen Moulijn. Die had net voor een jaar bijgetekend. 'Hij kwam naar onze caravan in Rockanje toe en zei tegen Ed: "Waarom heb je het mij niet verteld, dan was ik ook gestopt." Het werd geen leuk jaar voor Coen. Terwijl Ed zich natuurlijk geen mooier afscheid had kunnen wensen.'

Thuis in de garage in Barendrecht ligt nog steeds de wedstrijdbal uit Milaan, voorzien van alle handtekeningen van de spelers. Een zwart gat is er nooit geweest voor Eddy PG. Hij stortte zich op zijn zaak en was in de jaren 70 de keeper van TROS Penalty Bokaal, waar jonge talentjes vijf strafschoepen op hem mochten nemen. Ook gaf hij nog twee jaar keeperstraining bij Feyenoord, hij zit bij elke thuiswedstrijd van die club op de tribune. Heel af en toe komt hij ook nog bij Ajax, de club waar het voor hem allemaal begon. Met de familie van Feyenoord-bestuurder Gerard Kerkum gaan ze regelmatig op vakantie. 'Lange tijd hebben we voor elke Ajax - Feyenoord ook nog eerst met een clubje gegeten; Cor van der Hart en zijn vrouw, Rinus Michels en Wil,' vertelt Teddy. 'Maar ja, toen stierf Wil. Een half jaar na haar overlijden heb ik Rinus gebeld. Hij twijfelde, hij was er nog zo kapot van. "Voor jou doe ik het," zei hij. Een half jaar later was hij zelf weg. En Cor is inmiddels ook overleden. Ed heeft ook problemen met z'n hart gehad, maar gelukkig gaat het weer.'

Ook Theo van Duivenbode, de andere voormalige Ajacied, had beter na de gewonnen Europa Cup-finale kunnen stoppen. In het seizoen erna had hij steeds vaker last van blessures, in 1971 kreeg hij iets aan de knie. ‘Hij is gaan sukkelen,’ zegt zijn vrouw Yvonne. ‘Hij is in 1973 naar Haarlem gegaan en kreeg daar woorden met trainer Barry Hughes. Halverwege het seizoen zei hij: “Ik kap ermee.” Hij is toen depressief geworden. Hij heeft wel gewoon doorgewerkt bij de verzekeringsmaatschappij, maar door het abrupt stoppen met topsport ging het mis. Hij heeft het een paar jaar heel moeilijk gehad en ik kon hem niet helpen. Hij was somber en angstig, durfde opeens niet meer door tunnels te rijden. Zijn lijf had jaren onder hoogspanning gestaan en opeens was alles over. Opeens was er geen belangstelling meer voor hem. Hij was begin dertig en dacht: is dit het nu allemaal? Hij is bij een psycholoog terechtgekomen en die heeft hem door middel van veel praten eruit getrokken. Hij heeft zelf naar oplossingen gezocht, zo’n man is hij: hij wil dat zelf doen.’

Rinus Israel zag in 1972 zijn maatje Theo Laseroms naar België vertrekken, voor hem in de plaats kwam Wim Rijsbergen. Vanaf dat jaar was hij steeds vaker geblesseerd. Hij was dan thuis erg chagrijnig, herinnert Greetje zich. Toch waardeert Rinus nog steeds de steun die ze hem toen gaf. ‘Omdat zij geen sportliefhebster was, kon ze op het juiste moment zeggen: “Maak je niet druk, het komt wel weer in orde.” Ze zat er niet bovenop, dat hielp.’

Na het wk van 1974, waar hij reserve was, ging Rinus naar Excelsior. Om af te bouwen dacht iedereen. Mooi niet. Hij werd dat seizoen gekozen tot voetballer van het jaar. Pas in 1982, op zijn veertigste!, stopte Rinus als betaald voetballer. Na een jaar Excelsior speelde hij er nog zeven bij ^{PEC} Zwolle. Hij behaalde zijn trainersdiploma en werkte behalve in Nederland ook in Ghana als bondscoach en bij clubs in Griekenland, Roemenie en de Verenigde Arabische Emiraten. Greetje is nooit met hem mee verhuisd naar die landen. ‘We hebben elkaar zo’n zeven jaar weinig gezien, maar daar hadden we allebei weinig moeite mee,’ zegt ze. ‘Dan vroeg m’n schoonzusje of ik meeding naar het casino en deed ik dat. Ik verveelde me nooit. Rinus en ik belden iedere dag, soms twee keer. En soms ging ik bij hem langs voor een week of drie. Voor mij was dat altijd vakantie. Ja, als we jonger waren geweest, had ik hem natuurlijk nooit alleen laten gaan, dan was hij geheid aan de rol gegaan. Dat heb ik wel bij anderen gezien.’

‘Ik vermaakte me altijd prima in het buitenland,’ vertelt Rinus. ‘Als ik overdag kon trainen, ‘s avonds een lekker hapje kon eten en daarna sport op televisie had, was mijn dag fantastisch geweest.’

‘Met kerst was hij er een paar keer niet, maar dan belde er altijd wel iemand,’ zegt Greetje. ‘Alleen ben ik nooit geweest. Ik heb altijd mijn eigen leven geleefd, ook toen hij nog voetbalde. Of m’n leven er anders had uitgezien als hij nog stenen had gesjouwd? Had ik misschien op een fiets gereden, haha.’

‘Het zij zo,’ besluit Rinus.

‘Je komt op de tweede plaats, dat weet je’

Andrea Swart

‘En het moeilijkste van de job? Dat ik als mens graag dingen zou willen doen die ik als coach, als verantwoordelijke man voor de prestaties van het elftal waarvoor zoveel geld is geïnvesteerd, niet ten uitvoer kan leggen. Neem Wembley, neem de vervanging van Sjaak Swart. Ik heb allerlei uitspraken van Sjakie gelezen; dat hij gegriefd is door het feit dat ik hem eruit heb gehaald. Mensen, geloof me, het heeft me verschrikkelijk pijn gedaan toen ik hem moest zeggen dat het voor hem was afgelopen. Maar om wat voor reden dan ook was gebleken dat hij niet tegen de situatie was opgewassen.’

Rinus Michels in De Telegraaf van zaterdag 5 juni 1971

“‘Miss Ajax’”? Ik?’

Andrea Swart-Sweers moet er even over nadenken. ‘Misschien,’ zegt ze. ‘Maar ik heb het nooit zo gevoeld. Ik was wel overal bij betrokken en degene die veel regelde voor de voetbalvrouwen en iedereen uitnodigde. Dan zaten die mannen te kaarten en wij gezellig te kletsen. Het was een leuke groep die van alles met elkaar deed. Nu zou dat niet meer kunnen, want er zijn te veel buitenlanders in een team.’

Op 8 augustus 1973 nam haar man Sjaak, ‘Mister Ajax’, afscheid van het profvoetbal in een wedstrijd tegen Tottenham Hotspur uit Engeland. Michels de voetballer, Michels de trainer, Europa Cup-finales, een wereldbeker, landskampioenschappen, knvb-bekers; Sjakie, zoals hij liefkozend werd genoemd, had het allemaal meegemaakt. Vijfendertig was hij, het was mooi geweest, vond ook zijn vrouw. In een interviewtje met De Telegraaf op 30 mei dat jaar, de dag dat Ajax voor de derde achtereenvolgende keer de Europa Cup¹ zou winnen en Sjaak zijn allerlaatste internationale wedstrijd voor Ajax dacht te gaan spelen (dacht, want hij bleef op de bank), zei ze: ‘Thuis zal het stukken gezelliger worden. Eindelijk hoeven we niet zoveel meer op te offeren voor de voetbalsport. Vooral voor onze dochtertjes is dat een heerlijk vooruitzicht. Want laten we eerlijk zijn: die meiden hebben al die jaren niet zoveel aan hun vader gehad als andere kinderen.’

In Voetbal International schreef Cees van Cuilenborg over de populariteit van Sjaak: ‘Sjakie was van de massa omdat hij reageerde als de massa. Volwassen Sjakie (vader van twee dochters) kon niet tegen zijn verlies en had de pest aan Feyenoord. Waarmee hij in de huid kroop van de fervente Ajax-fan, die precies hetzelfde van mening is. Sjakie was in zijn eenvoud de verpersoonificatie van de simpelheid van het voetbal. Sjakie kwam over als een jongen om op schoot te willen nemen. Ook daarom is Sjakie een voetballer van een uitstervend ras.’

Mooie woorden. Al is het volgens Andrea onzin dat haar man de pest aan Feyenoord had. ‘Hij kon het juist prima met die voetballers vinden.’ Het afscheid zelf was ook mooi. Mooi weer, mooie partij voetbal in een vol Olympisch Stadion (4-1 voor Ajax!), mooi feest erna in het Hilton met bekende artiesten die belangeloos meewerkten. Mooi bedrag ook dat

Sjakie ermee opstreek (twee ton en daar was kritiek op, want kon dat wel in zo'n crisistijd waarin Nederland op dat moment verkeerde? - ook dat kaartje Van Cuilenborg aan). En een mooie diamanten ring voor haar. 'Had Cor Coster, de schoonvader van Johan Crujff, geregeld,' zegt Andrea. 'Even "de vrouw van" in het zonnetje zetten. Het was een enorme steen. Ik was zo blij. Ik had nog nooit een diamanten ring gehad.'

Er waren tranen geweest. 'Je stopt toch met iets dat heel mooi was.' De nare smaak van het seizoen ervoor werd er grotendeels door weggespoeld. Want het was geen leuk laatste jaar bij Ajax geweest voor haar man. Ze wijt het een beetje aan zichzelf. 'We hadden onze sigarenwinkel weggedaan en het restaurant in de Jaap Edenhal overgenomen. Het was hard werken. En hij moest ook dingen met de kinderen doen. Ik denk dat ik hem meer rust had kunnen geven zodat hij langer door had kunnen gaan. Hij had nog zoveel in zijn mars. Maar ja, Johnny Rep ging ook zeuren: "Ik wil in het eerste." En Sjaak bleef maar spelen.'

Rep was in 1971 bij Ajax gekomen en dertien jaar jonger dan Sjaak. Steeds vaker had die zijn rechtsbuitenplaats aan de jongeling moeten afstaan. Daarop had hij vaak nukkig gereageerd, ook naar medespelers toe. Ajax gaf hem te verstaan dat hij op die manier maar beter eerder weg kon gaan. En dus had hij zich naar de omstandigheden geschikt. Hij wilde alleen nog zo graag.

En zo kwam Sjaak op een totaal van 603 officiële wedstrijden in het eerste van Ajax, een absoluut record dat ongetwijfeld nooit geëvenaard zal worden. Hij speelde 463 duels in de competitie en 54 in de Europa Cup, 228 keer vond hij het doel; meer dan welke rechtsbuiten ooit bij een club. Er was geen plek in het elftal, behalve dan tussen de palen, waar hij niet had gespeeld. Ook het voetbal was veranderd: bestond een voorhoede aan het begin van zijn carrière doorgaans uit vijf man, in de jaren 70 waren dat er nog drie, soms zelfs maar twee. Korfbaluitslagen, zoals een 9-5 of een 8-3, kwamen steeds minder vaak voor. Met het toenemen van de belangen, was het voorkomen van doelpunten belangrijker geworden dan het maken ervan. Tot groot verdriet van Sjakie. Lekker pingelen, waar hij zo van hield, werd aan banden gelegd; het individu werd ondergeschikt aan het systeem. Daar stond wel tegenover dat er ten tijde van zijn afscheid bakken met geld verdiend konden worden in deze sport.

Zijn debuut bij Ajax maakte Sjaak op achttienjarige leeftijd, in een bekerwedstrijd tegen Stormvogels. Hij werd bij de fans van de club snel populair vanwege zijn fraaie dribbels en passeerbewegingen. Hij kon een loepzuivere voorzet afleveren en pikte regelmatig zelf een doelpuntje mee. In 1946, op achtjarige leeftijd, was hij begonnen met voetballen bij ^{ovvo} en had daar vooral uitgeblonken in wedstrijdjes tegen Ajax. Een keer hadden ze zelfs met 7-0 gewonnen, Sjakie maakte daarbij vier doelpunten. 'Ik was toen al een moordenaar,' zei hij later. 'Ik schoot de keepertjes van mijn leeftijd met bal en al het doel in.' Op z'n elfde werd hij met slechts een andere jongen uit een groep van tachtig jongens geselecteerd om bij Ajax te komen spelen. Zijn voetbalgekke vader was door het dolle heen. Helaas maakte zijn moeder het niet meer mee; zijn overgang naar Ajax viel samen met haar overlijden. Zijn opa en oma kwamen bij hem in huis wonen. Ze zouden hem enorm verwennen, iets wat hem later weleens onuitstaanbaar maakte. Ook tegen kritiek kon hij slecht. Dan kon hij vreselijk driftig worden. 'Ik weet in mijn hart heus wel of ik goed of slecht was. Maar ik kan er niet tegen als mensen dat tegen me komen zeggen. En ik vind het helemaal verschrikkelijk als ik het dan nog de volgende dag moet lezen ook.'

zei hij tegen journalist Maarten de Vos in 1971.

In het seizoen 1959/1960 werd hij de vaste rechtsbuiten van Ajax. Hij speelde goed en werd aan het eind ervan uitgenodigd voor het Nederlands elftal dat een trip zou maken naar Mexico, de Nederlandse Antillen en Suriname. In Mexico moest het vliegtuig een noodlanding maken, de motor stond in brand. Sindsdien had hij last van vliegangst. ‘Nog steeds vliegt hij liever niet,’ vertelt Andrea. ‘We mochten een paar jaar geleden gratis van Martin Schroder met Martinair naar Thailand. Eerste klas, geweldig. Op een moment kwam de stewardess verbaasd naar ons toe en zei: “Jullie zijn de enigen die niet slapen, wat is er aan de hand?” Hij maakt mij ook bang, hij hoort alles. We hebben geen oog dichtgedaan. Ze vertelde Sjaak dat er weinig kon gebeuren, maar dat ging er bij hem niet in. Ik vlieg ook niet meer.’

Haar eerste ontmoeting met Sjaak dateert uit het jaar van diens uitverkiezing voor Oranje. Ze vertelt: ‘De ouders van mijn vriendin hadden een koffiehuis en daar kwam Ajacied Co Prins vaak. Op een dag vroeg Co of ik zin had om mee te gaan naar Ajax - Feyenoord die week en daarna een hapje mee ging eten als Ajax kampioen zou worden. Een van de spelers had namelijk geen tafeldame. Ik zei: “Mij niet gezien.” Thuis zei mijn vader, die weinig om voetbal gaf: “Ik zou het maar doen, heel Nederland vecht om kaartjes.”’

Twee dagen later kwam ze Prins weer tegen toen ze haar vriendin ging ophalen. Ze vroeg of ze nog meekon. En zo zat ze op 18 juni 1960, naast Sjaak Swart in het Krasnapolski Hotel op de Dam. Het beslissingsduel om het kampioenschap, beide clubs hadden namelijk 50 punten uit 34 duels behaald, was door de Amsterdammers met 5-1 gewonnen. ‘Sjaak was erg verlegen,’ vertelt Andrea. ‘We hebben wat gepraat en ik had snel door dat de jongens het liefst met z’n allen de stad in wilden, zonder die meiden. Op een moment ben ik opgestaan en mijn jas gaan halen, zonder gedag te zeggen. Sjaak kwam me achterna. “Wat ga jij doen?” vroeg hij verbaasd. “Ik ga lekker naar huis, dan kan jij met je vrienden weg.” Hij wilde er niets van weten en vroeg of ik meeding. We zijn nooit meer uit elkaar geweest.’

De Ajax-vrouwen hadden wat verbaasd gereageerd toen ze die twee jonge meiden zagen. ‘We zagen er leuk uit, wat vlotter dan zij. Ons haar hadden we opgestoken en ik liep op enorme hakken. Ik droeg een mooie, zelfgemaakte jurk. Nadat Co had gezegd dat ik meekon, ben ik meteen een mooie lap stof gaan kopen en achter de naaimachine gekropen. Maar we werden vrij snel in de groep opgenomen. Inge en Gre Groot, Rita Hoogeman, Dien van Mourik, Lien Ouderland, dat waren de voetbalvrouwen bij Ajax destijds. Ik heb een leuke tijd met hen gehad.’

Eigenlijk was Sjaak niet haar type geweest, bekent ze. Eigenlijk viel ze op groot en blond; Sjaak was niet zo lang en daarnaast donker. ‘Ik vond Kees Smit, die bij hem in het elftal zat, leuker. Die was wel groot en blond. Oeps. Als Sjaak dit leest, wordt hij nog kwaad.’

Andrea werd op 3 november 1941 geboren op het Van Hogendorpplein, in de Amsterdamse Staatsliedenbuurt. Het was het tweede oorlogsjaar. Ze heeft nog levendige herinneringen aan de hongerwinter van 1944/1945; haar vader die vanuit het zolderraam vogels probeerde te vangen om ze in de pan te kunnen gooien, de aardappelschillensoep en de kinderkolonie aan zee waar ze twee keer naar toe werd gestuurd om aan te sterken. ‘Of het door die periode komt, weet ik niet. Maar ik ben altijd mager geweest.’

Ook na de oorlog was het aanploeteren voor de familie Sweers. De vader van Andrea, die nog twee jongere broers en een oudere zus had, was lasser bij Werkspoor. Omdat het meer verdiende, werkte hij veel 's nachts. Haar moeder deed het huishouden en had er een baantje naast. Ze was keukenhulp bij restaurant Rits in de Leidsestraat. Hoe hard haar ouders ook werkten, arm bleven ze. 'Er werd een ons koek gehaald en als het op was, was het op. Geen melk, geen roomboter, nooit limonade bij het eten. Dat was luxe. Kleren had ik weinig en een fiets werd op afbetaling gekocht. We kregen pas heel laat tv in huis. En toch heb ik nooit iets gemist. Mijn vriendinnen, die thuis veel meer hadden, kwamen altijd liever bij ons over de vloer. Het was er warm en gezellig. Mijn moeder straalde dat ook uit en ze kon goed met anderen delen. Dat delen is de belangrijkste les die ik van huis uit heb meegekregen. En eerlijk zijn. Later heb ik daar vaak last van gehad, want ik zei alles recht voor z'n raap.' Het gezin verhuisde naar de Spaarndammerstraat, later naar de Houtmankade. Als tiener ging ze uit in Het Gildenhuis in de Voetboogsteeg bij de Kalverstraat. 'Als je daar ging dansen, was je een slecht meisje, zei men; een lellebel. Ik was dat niet. Dat zagen mijn ouders ook. Ze trouwden me en lieten me mijn gang gaan.' Ze vormden een uitzondering. Het waren de late jaren 50. De opkomende rock-'n-rollmuziek en alles wat daarbij hoorde, bezorgde menig ouder slapeloze nachten.

Sjaak was onder heel andere omstandigheden opgegroeid. 'Zijn oma had een haringstalletje op de Dappermarkt en verdiende goed. Bij hen was altijd limonade. Alle aandacht was voor Sjaak omdat hij voetbalde. Daar heeft zijn zus het best moeilijk mee gehad.'

In oktober 1961 trouwden ze. Een groot feest was het niet. 'Sjaak houdt niet van feesten. En een romantisch aanzoek heeft hij me ook niet gedaan. Misschien heb ik hem wel gevraagd.' Samen begonnen ze een sigarenzaak aan de Pontanusstraat 54 in Amsterdam-Oost. Haar baantje als schoenenverkoopster, dat ze erg leuk had gevonden, zegde ze op. 'Mijn vader was het daar niet mee eens. Hij vond dat ik zelf moest blijven werken, het was beter als ik een eigen inkomen had. Maar als Sjaak moest trainen, kon hij moeilijk de winkel sluiten. Het ging niet anders.'

Ze betrokken de ruimte achter de winkel. 'Het was klein, maar we waren gelukkig. Het was een zorgeloos bestaan, we hebben nooit armoede gekend en nooit schulden gemaakt - ook dat had ik van huis uit meegekregen. Bij Ajax zaten twee aannemers, Wim en Freek van der Meijden, en die deden af en toe wat voor je om je bij Ajax te houden. Ze hebben een keer ons hele huis verbouwd achter de winkel. Kregen we een mooie badkamer. Ze hebben ons ook geld geleend voor onze eerste auto. Dat hebben we keurig terugbetaald. We hebben nooit dingen gedaan die we ons niet konden veroorloven. Elk jaar op vakantie naar Italië naar hetzelfde hotel, hebben we 45 jaar lang gedaan. Sjaak heeft me altijd verwend.'

Streng was Sjaak wel voor haar. Hij vond het bijvoorbeeld niet goed dat ze lippenstift droeg, en roken in zijn buurt was uit den boze: als ze een sigaret opstak, brak hij die in tweeën. Ook was hij behoorlijk jaloers. 'Zelf was ik dat niet, maar ik lette goed op,' zegt Andrea. 'Dat had ik snel door: als vrouw van een voetballer moet je altijd goed opletten.'

Een jaar na hun huwelijk werd dochter Jacqueline geboren, de latere vriendin van Eric Jongbloed. Sjaak was niet bij de bevalling geweest - dat deed je toen nog niet, aldus Andrea. Sjaak wilde vier kinderen, zij vond dat te veel. 'Eentje was genoeg. Ik was in een

ziekenhuis bevallen en heb dat niet als prettig ervaren. Onpersoonlijk, veel lawaai. Ik dacht: dit nooit meer. Na vier jaar vond ik een kind toch wat weinig.'

Terwijl ze zwanger was van haar tweede dochter Rebecca werd ze in een stomerij aangesproken door een jong meisje. 'Ze zei: "Uw man was gisteravond nog in de stad." "Ik weet het," antwoordde ik. Maar ik wist het niet, dus ik meteen naar huis en tegen Sjaak: "Zo, dus jij was in de stad, hoor ik." Zulke dingen gebeurden steeds vaker. Vrouwen vonden het leuk om ons voetbalvrouwen te sarren en zaten altijd op onze mannen te loeren. Sjaak kreeg brieven van vrouwen die hem bewonderden om zijn mooie benen. Daar leerde je mee leven. Hij ging elke keer toch met mij naar huis.'

Waar ze ook mee leerde leven: met een man die steeds minder vaak thuis was vanwege trainingskampen en wedstrijden tegen buitenlandse clubs. De zorg van de kinderen kwam op haar neer. 'Je weet niet beter dan dat je man voetbalt, maar natuurlijk heeft dat invloed op je gezin. Sjaak stak niet veel tijd in de kinderen. Hij was er, maar voorlezen en dat soort dingen deed hij niet. Dat vond ik niet erg, het zat niet in hem. Hij haalde ze wel van school en zo. Veel dingen deed ik met de kinderen alleen. We hadden een caravan in Nieuw Loosdrecht waar we vaak zaten en dan kwam Sjaak na het voetballen. Ik had wel altijd oppas. Ik ben naar alle Europa Cup-duels geweest.'

Er was veel verschil tussen de Sjaak die won en de Sjaak die verloor, zegt ze. 'Gelukkig won Ajax veel en kwam hij vaak vrolijk thuis. Maar als hij verloren had, kon hij flink schelden. Dan was hij enorm chagrijnig. Nu scheldt hij nog. Hij kan erg driftig zijn, ietsje te erg. Hij vindt ook altijd dat hij gelijk heeft. Nog steeds belt hij journalisten op als hij vindt dat ze ongelijk hebben. Aan Ajax moeten ze niet komen.'

Sjaak kon voor een belangrijk duel flink gespannen zijn. In het boekje Sjaak Swart vertelt over... van Henk de Mari uit 1969, zegt Andrea: 'Ik voel Sjakie precies aan. Ik weet dat hij nerveus is voor een wedstrijd. Ik heb dan soms liever dat hij een paar dagen weggaat, in het trainingskamp, of gaat vissen of biljarten (...). Hij moet alleen aan voetballen kunnen denken, zo weinig mogelijk zorgen hebben.'

Op de zaterdag voor de wedstrijd aten ze altijd samen met Sjaaks beste vriend Bram Haverkamp, zelf een ex-profvoetballer, en zijn vrouw. 'Om negen uur 's avonds was het dan: "Jongens, ik ga naar bed." En dan moesten ze weg. Hij wilde ook dat de tv uitging en het licht. Als ik in de woonkamer bleef, kon hij niet slapen. Dus ging ik ook maar naar bed.'

Ze heeft het idee dat ze echt aan zijn succes heeft bijgedragen. 'Ik regelde altijd alles voor hem, nog steeds. Het geld, de post. Boodschappen doet hij wel, maar dan moet er een lijstje klaar liggen. Ik koop zelfs zijn kleren en schoenen, ik zorgde er altijd voor dat hij er tiptop uitzag. Ik nam dingen mee naar huis op zicht en hij keek ernaar. En als het niet goed was, bracht ik het terug. Het is best een verwende man. Nu zou ik dat willen terugdraaien, maar het gaat niet meer.'

Sjaak op zijn beurt over Andrea in Sjaak Swart vertelt over...: 'Zo'n vrouw als Andrea tref je als voetballer maar weinig. Een vrouw, die je werkelijk steunt in je carrière, weet wat er in je omgaat voor en na een wedstrijd, niet zeurderig doet, nooit praat over thuisblijven en op de kinderen passen en zo.'

Het leek wel alsof Ajax een andere trainer had gekregen aan het begin van het seizoen

1970/1971. Voor de zomer was duidelijk geworden dat enkele spelers het gehad hadden met de harde aanpak van Michels, met name Piet Keizer was het zat. Hij kon niet tegen de op de man gespeelde kritiek van zijn trainer (Michels vond hem een bangerik) en zag niets in het zakelijke spel dat die voor ogen had. Pietje beschouwde voetbal als kunst en zag zichzelf als een artiest. Voor die artistieke was in de ogen van Michels geen ruimte als je wilde winnen. En nu was diezelfde Michels aardiger en liet hij de teugels vieren. Tegen Het Parool zei hij: 'Eind vorig seizoen realiseerde ik me dat ik op de verkeerde weg was. Dat ik wat moet gaan relativieren, wat meer lachen, wat minder piekeren.'

Het wilde niet zeggen dat hij zijn doel had bijgesteld: de Europa Cupⁱ winnen was nog steeds zijn grootste wens. Om dat te verwezenlijken waren er sinds het verlies van de finale tegen ac Milan nieuwe spelers bij gehaald: spits Dick van Dijk van fc Twente en verdediger Ruud Krol van Rood-Wit/A. Krol kwam op de plek van Theo van Duivenbode te spelen; hij was minder technisch dan zijn voorganger, maar wel veel harder. Keeper Gert Bals raakte zijn basisplaats kwijt aan reservekeeper Heinz Stuy en vertrok naar Vitesse. In het nieuwe seizoen kwam ook Johan Neeskens van rch uit Heemstede, een jochie nog, maar een echte bikkelaar. De familie Swart ontfermde zich over hem. Elke zaterdag sloiep hij bij hen in Amsterdam zodat hij niet op en neer hoefde te reizen. Neeskens zelf daarover in zijn autobiografie: 'Direct na afloop van de training ging ik mee naar huize Swart, achter zijn sigarenzaak in de Pontanusstraat. 's Middags gingen we eerst samen naar een amateurwedstrijdje kijken. Als we dan thuiskwamen, gingen we lekker eten. We wisten ons en gingen dan met de badjas aan met de beentjes op tafel zitten. Sjaaks kinderen, Rebecca en Jacqueline, vonden het altijd prachtig als ik kwam en verdrongen zich om mijn aandacht. Maar hun vader was altijd streng en zei: "Laat ome Johan met rust, hij moet zich voorbereiden op de wedstrijd van morgen." Vanaf tien over zes keken we dan naar de Duitse Sportschau onder het nuttigen van leverworst, liefdevol geserveerd door Sjaaks vrouw Andrea.'

Om kwart voor tien mocht hij dan altijd nog even naar de tweede uitzending van Sportschau kijken. Een kwartiertje maar, want om tien uur moest hij naar bed. 'Daar was Sjaak onverbiddelijk in,' aldus Neeskens.

Elke zondagochtend voor een wedstrijd kwam ook Ruud Krol koffie drinken in de Pontanusstraat, hij nam dan zelf gebak mee. Het hoorde bij het bijgeloof van de mannen. Dat leverde aanvankelijk in dat seizoen niet de gewenste resultaten op: Ajax morste behoorlijk wat punten en het waren de spelers zelf die er bij Michels op aandrongen om de discipline weer te herstellen. Een ander probleem was dat Johan Crujff regelmatig aangaf geblesseerd te zijn, volgens Ajax-teamarts dokter Rolink niet altijd terecht. Ook de zwangerschap van zijn vrouw Danny leek Johan af te leiden. Een jaar eerder had Danny een miskraam gehad en ze was daar behoorlijk overstuur van geweest, schrijft Bert Hiddema in Crujff!.

Vanwege de Europa Cup-winst van Feyenoord deed zich het unieke feit voor dat Nederland maar liefst twee afgevaardigden had in het Europa Cupⁱ-toernooi in het seizoen 1970/1971. Lang hebben we daar niet van genoten: Feyenoord, dat een veel betere competitie start kende dan Ajax, overleefde de eerste ronde niet. Tegen het nietige ut Arad uit Roemenie kwamen de Rotterdammers thuis niet verder dan een 1-1 gelijkspel. In Roemenie werd het 0-0. De Europees en wereldkampioen was uitgeschakeld.

Ajax rekende in de eerste ronde af met Nenduri Tirana uit Albanië (2-2 thuis, 2-0 winst thuis, beide wedstrijden zonder Crujff en met een doelpunt van Sjaak) en in de tweede met fc Basel uit Zwitserland (3-0 thuis zonder Crujff, 1-2 uit met Crujff). In de kwartfinale ontmoette Ajax de opponent van Feyenoord uit de finale in Milaan, Celtic. In het Olympisch Stadion zegevierden de Amsterdammers met 3-0, de doelpunten vielen pas in de tweede helft. Johan Neeskens speelde met een gebroken neus en die andere Johan, hersteld van een liesblessure, was nog nooit zo zenuwachtig geweest. Er was belangstelling uit Spanje voor hem en hij wilde zichzelf bewijzen, ook voor het publiek. Hij maakte de 1-0. In Schotland was hij er weer bij. Celtic kwam daar niet verder dan 1-0 en zo haalde Ajax de halve finale. Daarin moest het aantreden tegen Atletico Madrid uit Spanje. Crujff kon zich hier in de etalage spelen, maar Michels haalde hem tien minuten voor tijd uit het veld. Dat was Johan niet gewend. Overigens werd er met 1-0 verloren.

Op 28 april kon Ajax voor de tweede maal de Europa Cupⁱ-finale bereiken. Crujff had het publiek beloofd dat hij ze weer eens ouderwets zou trakteren en dat deed hij dan ook met weergaloze solo's. Piet Keizer maakte de 1-0 uit een snoeiharde vrije trap en het zou tot in de tweede helft duren voor Ajax naar 3-0 uitliep. In Londen, waar de finale gespeeld werd, zou Panathinaikos uit Griekenland de tegenstander zijn.

Voor Ajax naar Engeland afreisde, moest er een competitieduel tegen Feyenoord afgewerkt worden. Ajax, dat al de knvb-bekerfinale van Sparta had gewonnen, maakte wederom kans op de dubbel. Maar dan moest er wel op 27 mei van Feyenoord gewonnen worden: beide clubs hadden 53 punten uit 32 wedstrijden, maar Ajax had een beter doelsaldo. In Amsterdam waren ze erg blij dat Rinus Israel en Theo Laseroms geblesseerd waren. Theo had vlak voor de wedstrijd zijn sleutelbeen gebroken bij een auto-ongeluk. Ook spits Ove Kindvall was geblesseerd aan de enkel. Om de Amsterdammers te misleiden deed Feyenoord-verzorger Gerard Meijer een zichtbaar verband om Kindvalls goede enkel. Theo en Rinus werden volgespoten met pijnstillers. 'Happel zei: "Hup. Spuiten erin en gaan,"' herinnert Ineke Laseroms, de vrouw van Theo, zich nog. 'Theo liet zich altijd spuiten, dat kon hem niets schelen. Dat sleutelbeen was gebroken, maar hij ging er volop in. Terwijl hij eigenlijk heel kleinzerig was, na dat ongeluk was het vaak "au, au". Ik vind dat nogal wat. Hij heeft in zijn nadagen nog vaak naar z'n schouder gegrepen.'

De pillen en spuitjes van Feyenoord-dokter Max Abarbanel waren befaamd. 'De jongens zeiden altijd over hem: "Het enige dat hij kan constateren is de dood. Tenminste: als kop en romp van elkaar gescheiden zijn,"' vertelt Ineke. 'Die man kon leuk spuiten. Wij kregen ook pilletjes van hem. Om af te vallen. Daar werd je enorm hyper van. Zaten we 's nachts keukenkastjes uit te soppen.' Aan Theo kleefde het verhaal dat hij veel slikte om beter te presteren. Ineke ontkent het niet. 'Het spelletje was het belangrijkste. Hij wilde spelen, ook als hij een blessure had. En als het moest nam hij iets of liet hij zich spuiten. Maar alleen voor wedstrijden waar het erom ging, zoals tegen Estudiantes. Kregen ze een oppeppertje. Ik zag het na een wedstrijd aan z'n ogen als hij iets had genomen, dan keek hij een beetje agressief en had hij een slechte dronk. Maar hij was echt geen grote gebruiker.'

Volgens Andrea waren zulke praktijken bij Ajax-dokter Rolink taboe; ze heeft Sjaak er nooit over gehoord en nooit iets aan hem gemerkt. Crujff en Keizer, die altijd het meest met het Feyenoord-duo te maken hadden, hebben het die bewuste wedstrijd gemerkt wat

pilletjes en spuitjes konden doen. Ze schijnen zich ook rot geschrokken te zijn toen ze Rinus en Theo geheel onverwachts toch op het veld zagen verschijnen. Happel had hen de warming-up expres in de kleedkamer laten doen. Keizer zorgde niettemin voor de 1-0. Maar toen raakte Feyenoord op dreef. Van Hanegem leverde drie fraaie assists af waaruit Kindvall en Dick Schneider tweemaal konden scoren. Eindstand: 1-3. De Ajacieden hielden zich ook een beetje in, bang om geblesseerd te raken voor de Europa Cup-finale, zeker ook Sjaak. Toch was er schade. Onder de slachtoffers bevonden zich Keizer en Neeskens.

Het gevolg van de uitslag was dat er op de Coolsingel dat jaar toch nog iets te vieren viel. Op 6 juni won Feyenoord met 2-1 in De Kuip van Haarlem, Ajax verloor in Deventer met 4-1 van Go Ahead Eagles. Daardoor liep het verschil tussen de twee koplopers uit tot vier punten. Maar Ajax had Feyenoord inmiddels wel van de troon gestoten in Europa, want vier dagen eerder was de Europa Cup ¹ gewonnen.

‘O Feyenoord, we komen het cuppie halen,’ zongen de duizenden Ajax-fans die op weg waren naar Engeland. Ook namen ze een voorsprong op wat eventueel zou volgen met ‘Ajax wint de wereldcup’. Londen kleurde rood/wit. De ^{kro} verzorgde een live-uitzending vanaf Trafalgar Square met de presentatoren Ted de Braak en Kees Schilperoort; Willy Alberti en Tante Leen traden er op. Het was een groot feest, dat niet door iedereen gewaardeerd werd. Zo klaagden de werknemers van de omliggende kantoren over de geluidsoverlast. De voetbalvrouwen waren er natuurlijk ook bij in Londen. De dag van de finale werd door de meesten van hen besteed met shoppen. Danny Cruijff bewaart een minder prettige herinnering daaraan: ze was op pad met Wanda van Dijk en de dames vergaten bij het oversteken dat de Engelsen links rijden. Danny, twee maanden zwanger van haar tweede dochter Susila, werd bijna gegrepen door een taxi. Op het laatste moment wist een voorbijganger haar het trottoir op te trekken. Ze struikelde en de taxi miste haar op een paar centimeter. Aldus berichtte De Telegraaf.

De Grieken, getraind door de voormalige Real Madrid-speler Ferenc Puskas, waren al tien dagen in de Britse hoofdstad en hadden een optimale voorbereiding gehad. Niks zware wedstrijden en trainingen voor de finale. Zijn spelers waren meer dan uitgerust. Ajax daarentegen likte nog de wonden van de wedstrijd tegen Feyenoord; Keizer had wat schoppen tegen de hiel gehad, Nico Rijnders had pijn in de borst en Wim van Hanegem had het niet kunnen laten om een paar keer tegen Johan Neeskens op te botsen die als gevolg daarvan bont en blauw zag. Daarnaast had linksback Ruud Krol enkele weken eerder zijn kuitbeen gebroken. Michels zette Neeskens daarom in de verdediging. Naast hem, in het centrum, stonden Barry Hulshoff en Velibor Vasovi "c, die aan zijn derde Europa Cup-finale begon en zijn allerlaatste Europese wedstrijd voor Ajax. Wim Suurbier bezette de andere backpositie. Op het middenveld speelden Sjaak Swart, Gerrie Muhren en Nico Rijnders, voorin Dick van Dijk, Johan Cruijff en Piet Keizer. Het was mooi weer, 23 graden. De lucht strakblauw.

Na vijf minuten passte Barry Hulshoff de bal met een grote boog naar de linkerkant waar Piet Keizer hem opving. Hij zette zijn tegenstander op het verkeerde been en glipte langs hem. Zijn lage voorzet kwam precies op het hoofd van de bij de eerste paal opgedoken Van Dijk, die de bal schampte waardoor hij in de verste hoek verdween: 1-0 voor Ajax. Ajax, met name Cruijff, kreeg kansen om de voorsprong uit te bouwen, maar de bal wilde

er niet in. Michels had het niet meer. Wat moest hij doen? En toen kwam de rust.

Tot ieders verrassing riep Michels in de kleedkamer: 'Sjaak, jij gaat eruit. Arie erin.' Sjaak kon wel door de grond zakken en snapte er niets van. Hij werd nooit gewisseld. Waarom nu? Oke, hij was geen middenvelder, maar hij had zijn taak toch naar behoren uitgevoerd? Hij had de Griekse aanvallen goed verstoord. Er waren er die het voor hem opnamen, die zeiden dat Michels het niet kon maken om 'Mister Ajax' te wisselen. Maar de trainer was onvermurwbaar. Als de bal er niet in wilde, dan maar de verdediging versterken en de boel consolideren. Noodgedwongen wisselde hij ook nog Rijnders, die last van zijn hart leek te hebben, voor Horst Blankenburg. Riskant, want meer dan twee spelers vervangen kon in die tijd nog niet en de blessures van de wedstrijd tegen Feyenoord speelden op. Met verbazing constateerde Andrea op de tribune dat haar man was achtergebleven in de kleedkamer. 'Ik was met Sjaaks vriend Bram thee wezen drinken in de rust en we gingen net zitten. "He?" zei Bram toen de spelers weer het veld opkwamen. "Sjaak is er niet meer bij." We begrepen er niets van.'

Het spel werd er in de tweede helft niet beter op. Keizer kon het laatste half uur nauwelijks meer lopen vanwege een pijnlijke hiel. De angst voor een gelijkmaker overheerste bij de Amsterdammers en daarom speelden ze op safe. Vier minuten voor tijd maakte Sjaaks vervanger Arie Haan de verlossende 2-0. Ajax had ook een Europa Cup ¹! Terwijl het team feestvierde op het veld met de beker, zat Sjaak alweer in de kleedkamer. Zijn avond was vergald. Ook bij Andrea overheerste de boosheid, daar veranderde een winstpremie van 25.000 gulden de man niets aan. 'Maanden had Sjaak naar deze wedstrijd toegeleefd, alles had hij ervoor gelaten,' zegt ze. 'Dit had het hoogtepunt van zijn loopbaan moeten worden.'

Als reden van de wissel zei Michels in eerste instantie tegen de pers dat Sjaak geblesseerd was. Later verklaarde hij dat 'Mister Ajax' stijf van de zenuwen zou hebben gestaan waardoor hij vergat zijn taken uit te voeren. Onzin, aldus Andrea: 'Sjaak zat echt niet te beven als een rietje, zoals Rinus het zei. Natuurlijk, hij was gespannen. Dat was hij altijd, want hij wilde winnen. Maar hij speelde goed, de tweede helft was veel minder. Michels dacht aan zijn eigen succes en was bang voor tegendoelpunten. Volgens Sjaak was Michels nerveuzer dan hij.'

Haar man is er nog dagen stil van geweest, weet ze nog. 'Hij was zo boos. Je hoort er dan meteen niet meer bij, zo voelde hij dat. Ruud Krol was geblesseerd, die zat in het gips, en die haalden ze er allemaal bij. Maar Sjaak lieten ze zitten. Dat kwam natuurlijk ook een beetje door hemzelf, want vrolijk was hij niet. Zelf was ik ook heel kwaad. Ik kwam de bus in na de wedstrijd en iedereen zei tegen mij: "Gefeliciteerd!" Ik zei: "Jullie hoeven mij niet te feliciteren." Ik mag toch best voor mijn mening uitkomen? Iedereen was blij, maar je bent blijer als je mee mag doen. Dat is toch logisch?'

Tijdens de intocht in Amsterdam, die plaatsvond nadat eerst koningin Juliana op Paleis Soestdijk was bezocht, zat Sjaak in de voorste auto met de cup, samen met Michels en aanvoerder Vasović. 'Dat hebben ze natuurlijk bewust gedaan om hem een beetje te troosten,' zegt Andrea. Het betekende echter niet dat Sjaak en zij nooit meer met Michels zijn omgegaan. 'Hij is altijd een vriend van ons gebleven. Met Wil kwam hij regelmatig bij ons over de vloer of we gingen samen uit. We hebben het er ook uitgebreid met hem over gehad. Rinus zei dat hij bang was om alsnog te verliezen. Het was het enige

minpuntje in Sjaaks carrière.’

Michels had zijn Europa Cup, zijn werk bij Ajax zat erop. In zijn afscheidsinterview in Het Parool stak hij Sjaak nog een hart onder de riem. Hij noemde hem ‘de beste rechtsbuiten van Nederland’.

Ajax was Sjakies leven. Ajax is zijn leven. Hij is er nog steeds vaak te vinden. ‘Er was geen zwart gat, het is alleen maar erger geworden,’ zegt Andrea. ‘Dat was een grote verrassing voor me. Maar wie ben ik om hem dat af te nemen? Voetbal is alles voor hem. Het maakt hem wel een stoorzender in de familie. Hij zet bijvoorbeeld nooit zijn telefoon uit. Laatst zaten we bij mijn dochter Rebecca te eten, ging dat ding vijf, zes keer af. Hebben we hem stiekem uitgezet. Dat kon alleen omdat hij er geen erg in had, hij wordt gek als z’n telefoon niet aanstaat. Hij wordt vanuit de hele wereld gebeld. Dat strijkt zijn ego, heerlijk vindt hij dat.’

Tot voor een paar jaar geleden ging ze altijd met haar man mee naar de thuiswedstrijden van Ajax, die dan acte de presence moest geven in de skybox van een bekende ondernemer. Elke zondag werden ze drie uur voor aanvang in het stadion verwacht. ‘Zo vroeg, dat ging me opbreken,’ zegt ze. ‘Ik dacht: ik word opgeslokt, ik moet aan mezelf denken. En met Sjaak ga je niet ontspannen naar het voetbal. Hij wil altijd goed zijn voor anderen; eerst een kaartje wegbrengen naar die, dan een parkeerkaart ophalen voor een ander. Hij doet te veel, moet aan te veel dingen denken. Altijd haast, hij kan nooit iets rustigs doen. Hij is wel heel zuinig op zijn lichaam en laat zich regelmatig onderzoeken. Twee keer per week laat hij zich een uur masseren. Ik zeg: neem daar dan je tijd voor. Maar hij moet er om negen uur zijn en wil om half tien eigenlijk al weer weg omdat hij om tien uur een afspraak heeft. Ik vind dat niet goed, maar kan hem dat niet afleren.’

Ze zijn al bijna vijftig jaar samen. Een unicum als je de spelersgroep bekijkt waarmee Sjaak zijn successen in de jaren 60 en 70 behaalde; veel van zijn teamgenoten zijn inmiddels gescheiden van hun toenmalige partners. ‘We hebben altijd veel te doen gehad,’ verklaart Andrea. ‘Samen het restaurant in de Jaap Edenhal gerund, samen een sigarenzaak gehad. En dan heb je natuurlijk nog je gezin. We hebben elkaar altijd wat te vertellen, dat valt andere mensen ook op. Misschien komt het ook omdat we elkaar vrij laten. Als ik zeg: “Ik ga morgen naar Antwerpen”, kan dat. We hebben er niet voor hoeven knokken. Natuurlijk hebben we soms ruzie, maar nooit lang. Dan schreeuwen we wat tegen elkaar en is het over.’

Als ze het helemaal zelf voor het zeggen zou hebben, had ze wel wat dingen willen veranderen. ‘Hoeveel jaar hebben we nog? Tien? Vijftien? Ons leven is altijd beheerst door het voetbal en dat zal wel zo blijven. We zouden vaker samen een dagje met elkaar weg willen, maar dat lukt niet altijd. Sjaak is wel elke avond thuis, de ene keer wat later dan de andere. Hij houdt van lekker eten en daarmee lok ik hem. Ik kan goed koken. Niet van die buitenissige dingen, gewoon Hollandse pot. Andijvie met een bal gehakt, zuurkool, hutspot, hachee. Wat hij erg lekker vindt, is biefstuk met gebakken aardappelen. En kip, mijn specialiteit. Zo dat het van het botje afrolt. Daar smult hij van.’

Sjaak is een heel lieve man, zegt ze. ‘Ik krijg er een hoop voor terug. Ja, je komt op de tweede plaats, dat weet je. Voetbal is altijd nummer een.’

Dankzij dat voetbal kwam ze in Parijs, Madrid, Praag, Istanbul en tal van andere mooie

Europese steden, op plekken waar een normaal mens nooit zou komen. Dankzij dat voetbal is ze er ook materieel niet slechter op geworden. Een mooi huis, maar ook een slager die hun eens zomaar een hele ossenhaas gaf of een fabrikant van airco's - Ajax-fan natuurlijk - die spontaan zo'n ding gratis kwam installeren nadat Sjaak hem had verteld dat hij het altijd zo warm had in zijn slaapkamer. 'Dat is toch iets geweldigs? Je maakt meer mooie dingen mee dan nare. Dat moet je je als voetbalvrouw altijd realiseren.'

‘Vreemdgaan hoorde erbij’

Yvonne Krol

Ajax is niet meer in toom te houden
 Ajax is het nette leven zat
 Ajax gaat kapot aan drank en vrouwen
 Maar wat een mooie dood is dat!
 Ajax gaat kapot aan drank en vrouwen
 Ooh wat een mooie dood is dat!

Refrein van het liedje Ajax gaat kapot aan drank en vrouwen uit het satirische programma Cursief

Ruud Krol was de knapste. Dat vonden vrijwel alle voetbalminnende Nederlandse vrouwen in het begin van de jaren 70. De op 24 maart 1949 geboren linksback van Ajax was de meest begeerde vrijgezel van ons land. En dat liet hem niet onbetuigd. Ruud genoot van die aandacht. ‘Ik sprong weleens uit de band,’ zou hij later toegeven. Rinus Michels hield hem daarom extra goed in de gaten. Als Krol een mindere wedstrijd speelde, weet de trainer dat aan zijn discotheekbezoekjes en liet deze hem zonder pardon buiten de basisopstelling.

Ook Ruuds ijdelheid was befaamd. De voetballende tweeling Willy en Rene van de Kerkhof, die met hem in het Nederlands elftal speelden (en die zelf niet bepaald de meest begeerde vrijgezellen van Nederland waren), verklaptten eens dat hij na een wedstrijd minstens anderhalf uur met zijn haar bezig was. Kammen, fohnen, stylen. De tas van Ruud zat vol met potjes en smeerseltjes.

Hij was niet de enige Ajacied die niets te klagen had over aandacht van het andere geslacht. Na de gewonnen Europa Cup-finale op Wembley in juni 1971 waren ze echte sterren geworden, al beseften de meesten van hen dat zelf nog nauwelijks. Het Parool vroeg hun daags na de finale wie hun idolen waren. De Amerikaanse filmacteur Clint Eastwood was de favoriet van Johan Neeskens en Arie Haan, acteur Steve McQueen die van Barry Hulshoff en Wim Suurbier. De serieuzere mannen in het team, zoals Velibor Vasović en Johan Crujff, noemden Frank Sinatra. Piet Keizer en Sjaak Swart zochten het dichterbij huis; Pietje bewonderde Herman van Veen, Sjakie Toon Hermans en Mies Bouwman. Jongens als Neeskens, Suurbier en Krol (die niet naar zijn idool was gevraagd omdat hij gebllesseerd was ten tijde van de finale) waren in ons land echter duizendmaal populairder dan de filmsterren die ze zelf bewonderden. Ze zagen er goed uit, hadden hun haar lang en met flinke bakkebaarden, liepen in de nieuwste mode en reden in snelle auto's. En geld hadden ze ook steeds meer. Waar zij waren, waren de mooie vrouwen nooit ver.

Dat hun salarissen omhooggingen was de verdienste van Johan Crujffs schoonvader Cor Coster. Coster, die ooit als horlogehandelaar op het Waterlooplein had gestaan maar zich had weten op te werken tot een vermogende juwelier, maakte van Crujff een product. Hij liet Johan allerlei lucratieve reclamecontracten sluiten, zoals met het sportmerk Puma,

autofabrikant Datsun en de nationale multinationals Shell en Philips. Wilde men Johan hebben voor een interview of openingetje dan moest daarvoor betaald worden. Coster zorgde er ook voor dat het salaris van zijn schoonzoon behoorlijk werd opgeschroefd. Voornamelijk dankzij zijn talent was Ajax immers een internationale topclub geworden. Ajax werd daar niet armer van, dus Johan moest daar ook van profiteren. Logisch. En als Ajax niet akkoord ging, dan zou Johan naar een andere club gaan. Interesse was er genoeg, aldus Coster. Juventus en Inter Milaan uit Italië wilden hem hebben, Real Madrid uit Spanje en zelfs bij aartsrivaal Feyenoord was hij meer dan welkom. Maar het meest geïnteresseerd was ^{fc} Barcelona, de club waar Rinus Michels later trainer zou worden. De Catalanen wilden de door Ajax gevraagde 1,2 miljoen gulden zo op tafel leggen. Probleem was echter dat de Spaanse grenzen voor buitenlandse voetballers gesloten waren. Zodoende bleef Johan toch bij Ajax. Op 12 juli 1971 tekende hij een contract dat hem voor zeven jaar aan de club bond. Hij zou 95.000 gulden per jaar gaan verdienen, een vermogen destijds. Daarmee werd een periode van anderhalf jaar soebatten afgesloten.

Veel mensen spraken er schande van dat een 'simpele' voetballer zoveel moest verdienen, en Cor Coster was de grote boeman. In Cupstukken 71/72, een boekje dat hij 'zelf' schreef, probeert Crujff uit te leggen waarom dat onterecht was. 'Sportbeoefening op zo'n hoog niveau is een keiharde zaak, waarvoor verschrikkelijk hard gewerkt moet worden,' aldus Johan. 'Alleen de prestaties tellen immers. Mijn schoonvader hield zijn (onze) mening staande, ofschoon het hem kwalijk werd genomen, dat hij mijn zaken behartigde. In Nederland was men nog niet zo ver als in Engeland, waar de figuur van manager al lang werd geaccepteerd. Het kwam erop neer, dat men boos was op mij omdat ik me niet langer liet bedonderen.'

Elders in het boek schrijft hij over zijn vak als beroepsvoetballer. 'Het is ten dele een leuk, maar tegelijkertijd een keihard leven. Je moet stevig in je schoenen staan om aan de top te blijven want de verleidingen zijn groot.' Zelf stond hij er niet zo bloot aan, daar zorgde zijn vrouw Danny wel voor. Maar anderen genoten er met volle teugen van. Ze hadden de tijd mee. Begin jaren 70. Amsterdam werd gekleurd door hippies, provo's en Dolle Mina's. Alles mocht. Alles kon. Met iedereen.

Op nieuwjaarsdag 1972 kwam er een einde aan het vrijgezellenbestaan van de 23-jarige Ruud Krol.

Op een feestje ontmoette hij de 19-jarige Yvonne van Ingen.. Ze was samen met Gerrie Huijsen, het jongere broertje van haar moeder en ook een voetballer. 'Leuk nichtje heb je,' zei Ruud tegen Gerrie nadat hij haar voorgesteld. Yvonne vond hem ook niet onaardig en dat hij bij Ajax speelde wist ze wel. 'Maar dat hele voetbal interesseerde me geen malle moer,' zegt ze. 'Rudy nam de eerste stap, natuurlijk. Meisjes namen toen nog geen stappen.'

Yvonne groeide op aan de Amstel, tussen het Waterlooplein en Rembrandtplein. Haar vader handelde in stoffen en hield enorm van voetbal, ^{dws} en Ajax; hij kwam bij allebei. Ze had een halfbroer uit zijn eerste huwelijk. Spelen deed ze op de grachten, toen ze wat groter was deed ze boodschappen voor de kroegbazen van de cafes in de Wagenstraat, waar ze een piek voor kreeg - een flinke fooi destijds. Een losbol was ze nooit geweest. 'Ik wist heel goed wat mijn grenzen waren, maar ik was geen trut.' Met Ruud was het meteen dik aan, twee maanden later was ze zwanger. 'Mijn ouders reageerden relaxed, ze waren

daar vrij modern in. Ik was jong nog, maar heb er nooit spijt van gehad.'

Op 6 juli 1972 trouwden ze. 'Met de rondvaartboot van het stadhuis naar het Apollo Hotel. Veel aandacht van mensen langs de kant, veel journalisten, veel jongens van Ajax. Het voelde goed. Rudy is vanbinnen een heel correct mens, een rustige man ook. Dat beeld van een fervente stapper klopt niet. Er zaten anderen in dat elftal die veel erger waren. Ik ga niet zeggen dat Rudy een paus was, saai was hij niet, maar zeker als je het vergelijkt met wat die voetballers nu allemaal uitvreten, was hij erg braaf. Hij hield van mooie kleding, zag er altijd verzorgd uit. Ik was trots op hem.'

Wat ze echter het meest aan haar echtgenoot bewonderde, was zijn doorzettingsvermogen. Ruud zat nog in de luiers toen zijn moeder op dertigjarige leeftijd stierf. Vader Kuki nam zijn opvoeding en die van zijn drie jaar oudere zus Willy op zich. Ook Kuki zat in de stoffenhandel, hij had een zaak in de Jodenbreestraat en stond veel op de markt. Van kinds af aan hielp Ruud zijn vader in het bedrijf, school interesseerde hem weinig. Kuki was goed bevriend met scheidsrechter Leo Horn en via hem kwamen ze vaak aan goede kaarten voor voetbalwedstrijden. Ruuds passie was geboren. Dat hij echter ooit zijn droom om voetballer te worden zou verwezenlijken, leek onwaarschijnlijk toen hij op z'n achtste getroffen werd door de Aziatische griep, een dodelijk virus dat in 1957 wereldwijd vier miljoen slachtoffers maakte. Ruud herstelde, maar kon een paar maanden later opeens zijn benen niet meer bewegen. Zijn vader vreesde eerst dat het polio was, maar het bleek om een tijdelijke verlamming te gaan, veroorzaakt door het virus dat nog steeds in zijn lijf zat. Een jaar lang moest Ruud revalideren in een sanatorium in Laren, beetje bij beetje leerde hij weer lopen. De kracht daarvoor kwam grotendeels uit hem zelf. 'Hij was hard voor zichzelf,' zegt Yvonne terugblikkend. 'Hij is een echte selfmade man.'

Via de amateurs van vierdeklasser Rood-Wit/A kwam Ruud in 1968 bij Ajax terecht. Eerst in het B-elftal, maar na het vertrek van Theo van Duivenbode naar Feyenoord werd hij klaargestoomd als de nieuwe linksback van het eerste. Maar: hij was rechts. Het systeem van Michels ging uit van opkomende backs die vanaf de achterlijn een voorzet konden geven. Voor Ruud betekende het dat hij zou moeten draaien om dat met zijn goede been te doen. Maar dat leverde tijdverlies op, en dat was uit den boze in Michels' visie, waar alles draaide om efficiëntie en discipline. Urenlang oefende Ruud met z'n linkerbeen om het euvel te verhelpen. 'Doorzetten en doorzetten. Met als resultaat dat hij met links bijna net zo goed werd als met rechts,' aldus Yvonne.

Aan het leven als voetbalvrouw was Yvonne snel gewend. 'Als vrouw ambieerde je geen carrière,' zegt ze. 'Je deed het huishouden en hield je met de kinderen bezig. Het was nog ouderwets. Ik heb Rudy nooit met een strijkbout of een stofzuiger in zijn handen gezien, maar dat hoefde ook niet van mij. Hij was een lieve vader, dat vond ik belangrijker. Hij was erg begaan met onze dochter en nam altijd wat voor haar mee als hij op reis was geweest.'

Ze gingen in Zaandam wonen naast een ander voetbalechtpaar, Arie en Titia Haan. Niet ver bij hen vandaan in het dorp woonde ook nog Barry Hulshoff met zijn vrouw Hilda. 'Het was een behoorlijke overgang voor me, zo van de stad naar een dorp. Door hen had ik toch nog wat aanspraak. En ik zat nog vaak in Amsterdam, thuis bij mijn ouders hadden we alles dubbel. Hoefde ik niet zo te sleuren met al die babyspullen.'

Af en toe ging ze met Hilda en Titia shoppen. ‘De P.C. Hoofdstraat was nog geen luxe winkelstraat, wij gingen gewoon naar de Kalverstraat. Maar het was niet zo dat we de hele dag konden zwaaien met onze creditcard. Onze luxe bestond uit een eigen auto en we konden wat makkelijker iets aanschaffen als het nodig was. We hadden een mooi huis, maar dat was wel een gewoon rijtjeshuis. Ik had een poetsvrouw, maar overdreven was het allemaal niet. Veel verschil met mijn thuissituatie daarvoor was er ook niet, pa had een goede auto onder z’n kont en ma ging goed gekleed. En elke zomer gingen we op vakantie in Zuid-Frankrijk. Dat deden we nu echt niet veel luxer. Rudy gaf het geld ook niet met bakken uit.’

Ruud was erg bijgelovig. Tijdens een wedstrijd droeg hij altijd een gele, en later een rode slip. Yvonne moest die elke keer netjes wassen en strijken. ‘We wasten nog zelf hun trainingskleding,’ zegt ze. ‘Nu wordt dat door de club gedaan. Rudy moest in het begin bij Ajax ook zelf zijn schoenen poetsen. Je had niet zoveel pretenties. Op zondag ging je naar het voetbal en dan zorgde je ervoor dat je er leuk uitzag en dat was het.’

Hun vaste avond samen was op zaterdag, ook dat behoorde bij Ruuds ritueel voor een wedstrijd. ‘We aten altijd Chinees bij Lotus in de Binnen Bantammerstraat; Chinees was licht verteerbaar, zei Rudy. Hij bestelde altijd haaienvinnensoep of wontonsoep en daarna biefstuk Boem Boem Bali. Heerlijk vond ik die momenten. Op zondagochtend voor een thuiswedstrijd ging hij gebak eten bij Sjaak en Andrea Swart. Daar week hij nooit van af.’ Tijdens de wedstrijd speelde Ruud altijd met het shirt uit de broek. Ook dat was een gewoonte.

De verwachting was dat met het vertrek van Rinus Michels het verval van Ajax in zou treden. Niets was minder waar. Michels werd opgevolgd door de Roemeen Stefan Kovacs en die had een veel lossere manier van werken dan zijn voorganger. De spelers mochten in grote lijnen van hem zelf bepalen hoe ze in de competitie speelden, alleen in Europa Cup-wedstrijden hadden ze zich volledig naar hem te schikken. De vrijheid deed Crujff en Keizer opbloeien. Ze wilden bewijzen dat ze het ook zonder Michels konden. Kovacs koos ook voor vaste spelers en een vast systeem: 4-3-3, vier verdedigers en drie middenvelders en aanvallers. Iedereen wist wat er van hem verwacht werd en wat van de ander. De spelers knokten voor elkaar en het liep als een trein. Dat zou je niet zeggen als je ze bezig zag tijdens een training. Het was vaak een zootje. ‘Michels maakte schema’s tot op de minuut. En daar week hij niet van af,’ vertelt de toenmalige verzorger Salo Muller. ‘We gingen in Praag naar een ijshockeywedstrijd. Een half uur voor het einde staat Michels op: “Jongens, tien uur. De taxi’s staan voor de deur.” “Maar trainer, het duurt nog maar even?” “Niks mee te maken.” Om half elf moesten de jongens op bed liggen. En dat was voor een Europa Cup-wedstrijd. Dan denk je nog: oke. Maar we moesten ook eens een oefenwedstrijd tegen Zandvoort Meeuwen spelen. De competitie was afgelast, maar daar lag het veld er goed bij. Je denkt: flauwekulwedstrijd. Ruud Krol was de avond ervoor gesignaleerd in Caliente, een populaire bar; Michels werd altijd getipt over dat soort dingen door supporters en dan ging hij gewoon kijken. Ruud komt fluitend de kleedkamer binnen in Zandvoort en Michels zegt: “Wat kom je doen?” Ruud lacht, een grap, denkt hij. “Ja, wat kom ik nu doen?” “Jij hoeft je niet om te kleden, vanmiddag bij Ajax krijg je een straftraining.” Zulk gedrag werd door Michels niet geaccepteerd. Maar Kovacs was heel anders.’

Met een glimlach vertelt hij over de Roemeen die altijd op de fiets naar De Meer kwam. ‘Bij hem kon je een potje breken, hoor. Die had de mazzel dat Michels voor hem trainer was, het professionalisme zat erin. Ik heb meegemaakt dat we in de winter een strandwandeling moesten maken en hij voor zichzelf in een hotel aan zee een lekker flesje wijn bestelde in de lobby en ging zitten wachten op de ambassadeur van Roemenie met wie hij had afgesproken. Hij zei tegen de jongens: “Anderhalf uur hardlopen op het strand en zorg ervoor dat je doodmoe terugkomt.” Ze doken het eerste beste strandtentje in en bestelden warme chocomel. Ik kon ervan zeggen wat ik wilde, maar ze luisterden niet. Een half uur voor ze binnen moesten zijn, was het van: “Kom jongens, nu gaan we.” Ze renden keihard. Omdat het buiten zo koud was en binnen zo warm, dampten ze van het zweet toen ze het hotel binnenkwamen. Zei Kovacs tegen mij: “Gut gemacht Salo, gut gemacht.” Niks gut gemacht. Michels liep altijd mee, die stond om zes uur al op om het parcours te verkennen. Wist hij hoe ver ze konden gaan en hoe laat de broodjes klaar moesten staan. Kovacs liep alleen mee in Portugal. Als de zon scheen tenminste.’

Het nieuwe regime leverde in het seizoen 1971/1972 opnieuw de dubbel op; met 63 punten uit 34 wedstrijden werd het kampioenschap behaald (er was alleen uit met 3-2 verloren van Go Ahead Eagles uit Deventer) en op 11 mei werd ^{fc} Den Haag, dat als vijfde was geëindigd in de competitie, in de finale om de ^{knvb}-beker met 3-2 verslagen. Feyenoord werd weer tweede, het behaalde 55 punten en was in De Kuip met 1-5 door Ajax verslagen. Als landskampioenen van het vorige seizoen hadden de Rotterdammers net als Ajax aan het Europa Cup i-toernooi mogen deelnemen. Ze strandden ditmaal in de kwartfinale tegen Benfica; thuis wonnen ze met 1-0, in Lissabon kregen ze alle hoeken van het veld te zien en verloren met 5-1. Ajax was in de halve finale de volgende tegenstander van de Portugezen. Het had op de weg erheen fc Dynamo Dresden uit OostDuitsland, Olympique Marseille uit Frankrijk en Arsenal uit Engeland uitgeschakeld. Met een kopbal van Sjakie won Ajax de eerste ontmoeting in Amsterdam van Benfica met 1-0. In Portugal bleef het 0-0. Weer een finale! Die werd op 31 mei 1972 gespeeld in het stadion van aartsrivaal Feyenoord tegen Internationale uit Milaan. Voor Ajax in het veld stonden Heinz Stuy, Wim Suurbier, Barry Hulshoff, Horst Blankenburg, Ruud Krol, Arie Haan, Johan Neeskens, Gerrie Muhren, Sjaak Swart, Johan Crujff en Piet Keizer. Het werd de wedstrijd van Johan. Hij scoorde tweemaal, de Italianen geen enkele keer, 2-0 werd het. Hij was nu echt wereldberoemd en Ajax had bewezen dat het veroveren van de cup in 1971 geen incident was geweest.

1972 zou de boeken ingaan als het jaar waarin Ajax alles won. In september speelde Ajax namelijk ook nog de wedstrijden om de wereldbeker. Een jaar eerder had de club daarvan afgezien vanwege overbelasting van de spelers en ongetwijfeld ook de slechte reputatie van de Zuid-Amerikanen. Net als bij Feyenoord in 1970, was een Argentijnse club de tegenstander: Independiente uit Buenos Aires. Na een keiharde wedstrijd aldaar, die eindigde in 1-1, ontmoetten de beide teams elkaar twee weken later in Amsterdam in het Olympisch Stadion. Op 28 september 1972 won Ajax met 3-0, door een goal van Neeskens en twee van Johnny Rep. Rep had halverwege de tweede helft Sjakie vervangen, die licht geblesseerd was. Uit handen van koningin Juliana ontving aanvoerder Piet Keizer de wereldbeker, daarna trakteerde Kovacs de spelers en hun vrouwen op een feestje in San Remo op het Rembrandtplein, waar Johnny Meyer en Manke Nelis de muziek verzorgden. Een paar maanden later won Ajax ook nog de Europese Supercup, een nieuwe prijs waar

de winnaars van de Europa Cupⁱ en Europa Cupⁱⁱ (de competitie waarin de winnaars van de nationale beker tegen elkaar uitkwamen) voortaan om zouden gaan strijden, van het Schotse Glasgow Rangers. Vijf prijzen in een seizoen, geen club zou dat ooit evenaren.

Toch tekende in het seizoen 1972/1973 het verval van Ajax zich al af. Gesterkt door het succes voelden sommige spelers zich als individu belangrijker dan het team. Er werd minder hard voor elkaar gewerkt en daardoor boette Ajax in aan kracht. Feest werd er niet minder om gevierd, de discipline was helemaal zoek bij enkelen. En Kovacs kon daar niets aan veranderen, de nieuwe aanvoerder Johan Crujff ook niet. Oudgedienden als Sjakie stoorden zich daaraan, maar dat had ook met zijn persoonlijke situatie te maken: Rep had na zijn goals in de finale om de wereldbeker een plaats in het elftal afgedwongen. Sjakies plaats. Zelf was hij een keurig getrouwde man, die leefde voor zijn sport en altijd op tijd naar bed ging om fit te zijn. Heel anders dan Johnny. Als er iemand de bloementjes buiten kon zetten, was Rep het wel. Sjakie had ook een bijnaam voor hem bedacht: 'Goudhaantje'. Alsof Rep altijd mazzel had door op het juiste moment op de juiste plek te staan, maar verder geen kwaliteiten bezat.

'Johnny was een kwajongen,' zegt Yvonne. 'Maar wel een heel leuke kwajongen.'

Ze was erbij toen Ajax op 30 mei 1973 z'n derde Europa Cup i-finale op rij speelde, ditmaal tegen het Italiaanse Juventus. In hotel Joegoslavia in Belgrado, waar de wedstrijd gespeeld werd, hadden de voetbalvrouwen de zevende verdieping toegewezen gekregen, hun mannen sliepen een verdieping hoger. In hun bikini's bij het zwembad trokken de dames meer bekijks van de fotografen dan hun mannen. Ook hun bezoek aan de kermis van Belgrado werd op de voet gevolgd.

Niemand twijfelde eraan dat Ajax opnieuw zou winnen. Opnieuw was het landskampioen geworden, al was het ditmaal moeizamer gegaan dan het jaar ervoor. Ditmaal werden 60 punten uit 34 wedstrijden behaald. Opnieuw was Feyenoord tweede geworden (met slechts twee punten minder, 58). In het bekertoernooi had^{nac} voor een stunt gezorgd door Ajax in de eerste ronde uit te schakelen. Duidelijk was al dat Kovacs de club zou verlaten, zijn opvolger was de Limburger George Knobel. Hij was erbij in Belgrado en verbaasde zich over de manier waarop de Amsterdammers zich op de wedstrijd voorbereidden. Juventus had zich afgezonderd en deed dat in alle rust. Bij Ajax was daar geen sprake van. Vrouwen, pers, spelers, alles liep door elkaar heen. Het was tekenend voor het zelfvertrouwen en de arrogantie die in het team waren geslopen - en typisch Nederlands, zou een jaar later blijken. Ook wemelde het in het hotel van de Spaanse spelersmakelaars. In Spanje was een paar dagen eerder besloten de grenzen voor buitenlandse voetballers te openen en de spelersmakelaars zwermden als gieren om de Ajacieden heen en stelden hun riant salarissen in het vooruitzicht.

De finale was gehaald ten koste van cska Sofia uit Bulgarije, Bayern Munchen uit Duitsland en Real Madrid. Alleen in Munchen was verloren (door onder meer een eigen goal van Ruud), de andere wedstrijden waren gewonnen. Ook Juventus dolf het onderspit. Al na drie minuten lag de bal achter keeper Dino Zoff, na een kopbal van 'Goudhaantje' Rep. Dat zou ook het enige hoogtepunt van de wedstrijd blijken. 'Ik heb achttien Europa Cup-finales gezien en er twee zelf gefloten,' zei scheidsrechter Leo Horn in De Telegraaf. 'Zo'n miserabele vertoning van onmacht als die van woensdagavond heb ik echter nog nooit aanschouwd. (...) Er zijn spelers aan Nederlandse kant die het over miljoenen hebben - ik zal geen namen noemen - die in het hele spel niet voorkwamen, die nauwelijks

opvielen en zich geen enkele scoringskans schiepen. Nou, die zullen nog heel wat moeite hebben hun miljoenenwaarde te bewijzen... als ze het al waard zijn.'

Zuur was de wedstrijd vooral ook voor Sjaak Swart. Hij hoopte die avond waardig afscheid te nemen van het internationale voetbal, maar vanwege de magere voorsprong durfde Kovacs de wissel niet aan. Sjakie begreep er niets van, zei hij op trieste toon tegen de journalisten. 'Ik kan zo wel vier namen noemen van Ajacieden die voor vervanging in aanmerking waren gekomen. Geloof me, ik was erop gebrand nog een keer iets te laten zien.'

Dat er behalve van Kovacs en Sjakie afscheid genomen zou worden van meerdere personen van dit Gouden Ajax leek onvermijdelijk. Match-winner Johnny Rep schermde met de Spaanse belangstelling voor hem. Barcelona trok hem wel, zei hij tegen een verslaggever van De Telegraaf: 'Daar heb ik een trainer met wie ik Nederlands kan praten. Bovendien heeft mijn vrouw het strand dichtbij.' Als het Barcelona werd, zou hij waarschijnlijk alleen naar Spanje vertrekken, want zijn echtgenote Trudy was zwanger. 'De bevalling moet in Nederland gebeuren. De dokter heeft me verteld dat het een tweeling wordt. Mijn kinderen moeten in Jisp worden geboren.'

Televisiecommentator Herman Kuiphof beseftte dat een tijdperk werd afgesloten in Belgrado. Terwijl de spelers een ereronde maakten met de beker, zei hij met weemoed in zijn stem op televisie: 'Als we allemaal oud en der dagen zat zijn zullen we er zeker nog met jaloezie aan terugdenken. Want blijven zoals het nu is, lijkt een onmogelijkheid.'

Arrogantie, zelfvoldaanheid en overspannenheid. Het waren de woorden die Ajax clubarts John Rolink daags na de derde gewonnen finale bezigde. Hij toonde zich blij met het vertrek van Kovacs, die volgens hem als leider van een topteam duidelijk tekort was geschoten. Met de nieuwe trainer George Knobel zou het beter worden. Die staalde autoriteit uit, hield van mooi voetbal en - belangrijker - deelde volgens hem zijn mening dat, wilde zo'n grote groep blijvend aan de top opereren, er discipline, hardheid en opofferingsgezindheid moest zijn.

Ajax begon het seizoen 1973/1974 met Crujff. Het boterde echter niet meer tussen hem en enkele spelers; ze waren zijn leiderschap zat en verdachten hem ervan vaak onterecht blessures aan te wenden. Nadat de spelers hem afzetten als aanvoerder, ten gunste van Piet Keizer, was zijn vertrek onvermijdelijk. Op 19 augustus speelde hij zijn laatste competitiewedstrijd tegen ^{fc} Amsterdam. Ajax won met 6-1, Johan werd aan het begin van de wedstrijd uitgefloten en scoorde een keer. Drie dagen later was hij speler van ^{fc} Barcelona. Ajax was, net als Johan zelf, drie miljoen gulden rijker. De voetballer ging bij zijn nieuwe club 800.000 gulden per jaar verdienen, exclusief premies.

Zonder Crujff presteerde Ajax meteen al een stuk minder. Er werd zonder plezier gevoetbald, leek het. En ze misten duidelijk een leider en architect. In de competitie ging het nog wel, maar in de Europa Cup liep het anders. Na te zijn vrijgeloot in de eerste ronde, ontmoette Ajax in de tweede ronde cska Sofia, dat het een jaar eerder nog twee keer had verslagen. In Amsterdam werd gewonnen met 1-0, maar in Bulgarije ging de wedstrijd met 2-0 verloren. Ajax, drievoudig winnaar van de Europa Cup ⁱ, lag eruit. Het werd een raar seizoen met klinkende overwinningen (9-0 tegen Groningen, 7-2 tegen Telstar) en schlemielige nederlagen (1-0 verlies tegen fc Amsterdam). Er waren veel blessures en akkefietjes en het zelfvertrouwen nam af. Knobel kon het tij niet keren.

Regelmatig laptten sommige spelers zijn verbod om uit te gaan aan hun laars, sterker nog: het gonsde in Amsterdam van de geruchten over de nachtelijke escapades van de Ajacieden. Een reden voor de in 2006 overleden journalist Ard Horvers om er een stuk over te schrijven. Zijn interview met Knobel verscheen op Goede Vrijdag 13 april 1974 in het weekblad Deze Week. Boven het stuk stond in koeienletters: 'Ajax gaat stuk aan drank en vrouwen'. Het hek was van de dam.

Hoewel Knobel zich niet letterlijk in deze bewoordingen had uitgedrukt, was zijn punt duidelijk. In het interview zegt hij: 'Iedereen doet maar wat-ie wil; d'r is geen discipline meer. 't Enige beetje zelfdiscipline, dat ze moeten opbrengen, is: ga toch op tijd naar bed en ga niet achter de wijven aan en loop je niet te bezatten.' Een te zware opgave voor de vedetten, blijkbaar. Het Ajax-bestuur gebruikte het incident om Knobel te ontslaan. De spelers hadden thuis een zware tijd. Hun vrouwen, die het artikel natuurlijk ook onder ogen hadden gekregen, belden massaal op naar de club voor een verklaring.

Maja Suurbier, de vrouw van rechtsback Wim, vond alle heisa over drankmisbruik overtrokken. 'Op zondag gingen wij vrouwen altijd mee naar de Oesterbar en daarna naar The Kings Club,' zegt ze. 'Natuurlijk namen de jongens dan een drankje. Als ze moe waren, kwam dat soms wat harder aan. Maar je moet ook een uitlaatklep hebben als voetballer.'

Yvonne denkt er hetzelfde over. 'Drank en vrouwen, ik vond het zo overdreven. Ik kan me niet herinneren dat Rudy zoveel zoop. En het was logisch dat er vrouwen om onze mannen heen zwermden. Ze waren bekend, dan krijg je dat. Elke man zou gestreeld worden door die aandacht. De verleiding was groot.'

Niet dat de vrouwen zich daarbij neer hadden gelegd. Bij Ajax maakten ze zich daar zorgen over. De ontrouw, die altijd op de loer lag, zou thuis onvermijdelijk tot onrust leiden en dat zou invloed kunnen hebben op de resultaten, die toch al niet al te best waren. Opzienbarend was dat echter niet de spelers zelf, maar hun vrouwen via Ajax-psycholoog Roel Zeven naar een professor werden gestuurd om over 'de problemen' te praten. 'Ik kon niet accepteren dat er andere vrouwen waren,' zegt Maja Suurbier, die de naam van de arts niet wil noemen, omdat de man zelf ook kinderen had. 'Thuis is voor mij thuis. En ik was hartstikke gek op mijn man. Wim verdiende dat niet, maar ik wilde dat vertrouwde gezinnetje dat ik zelf nooit had gekend. Ik wilde huisje-boompje-beestje.'

Met de professor was ze snel uitgepraat. 'Die man zei: "Je moet het ruim zien." In de gang bij hem thuis stond een koffertje; had zijn vrouw voor hem klaargezet. Wat bleek: de professor sliep twee dagen per week bij zijn vriendin, de overige nachten thuis. Ja, zo ruim als zijn vrouw bekeek ik het niet.'

Toch denkt ze dat er ook een hoop werd geouwehoerd. 'Als ik met Wim op stap was, gebeurde er niets. Als de jongens op maandagavond met z'n allen op stap gingen, kwamen de geruchten. Daar moest je als voetbalvrouw mee zien te dealen.'

'Vreemdgaan hoorde erbij,' zegt Yvonne.

Ze kwam er ruim tien jaar later achter waartoe dat kon leiden. Op een dag in 1986 was Ruud thuisgekomen en meldde hij doodleuk dat hij een ander had. Hij voetbalde op dat moment bij ^{as} Cannes in Frankrijk. Tot 1980 was hij Ajax trouw gebleven. Na een kort

voetbalintermezzo in Canada, verhuisde het gezin Krol naar Napels. Daar werd hun zoon Joel geboren. Bij ^{as} Napoli werd Ruud een grote ster. ‘Napels was fantastisch,’ zegt Yvonne. ‘Il Tulipano noemden ze hem - de tulp. Voor een voetballer moet die verering geweldig zijn. Hij was God in Napels. Hij voetbalde ook zo goed. Het waren vier heel mooie jaren, ook voor mij. Alle deuren gingen voor ons open. Italianen zijn zulke warme mensen. Hij heeft een geweldige afscheidswedstrijd gehad, met vuurwerk en trommels.’

Dat hij haar aan de kant zette, sloeg bij haar in als een bom, geeft Yvonne toe. ‘Tja, hoe kon het zover komen?’ verzucht ze. ‘Het is zo gelopen, het heeft weinig zin om daarover te filosoferen.’ Een schrale troost was dat ze niet de enige was. Maja en Wim waren al uit elkaar en ook de huwelijken van Rep en Neeskens - om er een paar te noemen - waren gestrand. Dat er iets gebeurde met deze mannen die zo aanbeden werden, moet haast wel, denkt ze. ‘Zoveel aandacht zal iets met mensen doen. Maar succes is relatief. Ze werden ouder, het succes minder. Daar zochten ze misschien wat voor in de plaats, een jongere vrouw wellicht om te laten zien: kijk, ik kan het nog, ik ben nog steeds heel leuk. Wie weet.’

Aan de andere kant: zelf heeft ze ook gedeeld in dat succes, zegt ze. ‘Ik was geen arm schaap dat alleen maar thuis heeft gezeten. Het is altijd spijtig als mensen uit elkaar gaan. Ik had dat liever anders gezien. Als je trouwt, ga je er toch van uit dat je je hele leven bij iemand blijft. Niet dat je wat rondfladdert. Je hoopt je kinderen samen groot te zien worden.’

Gedesillusionneerd keerde ze met haar twee kinderen terug naar Nederland, Ruud bleef met z'n nieuwe geliefde in Frankrijk. Financieel werd het allemaal netjes geregeld, Leo Horn bemiddelde daarin. En ze had natuurlijk haar moeder en de kinderen om zich heen. Maar toch. ‘Ik hield nog van Ruud. Het was mijn gezin, mijn wereld. Ik hoopte daarin oud te worden.’

Vier jaar na haar scheiding van Ruud ontmoette ze via Leo Horn een nieuwe man; het was zijn jachtvriend, de vermogende Belgische zakenman John Elen. Acht jaar lang hadden ze het heerlijk samen, ze woonden in een prachtig kasteeltje net over de Belgische grens bij Maastricht. En toen werd John ziek, kanker. Maar ze waren er op tijd bij en hij herstelde. In 2005 kwam de ziekte terug. Een jaar lang ziekenhuis in, ziekenhuis uit. De ene chemokuur na de andere. Tijd om samen nog iets leuks te doen, was er niet. Op 3 april 2006 overleed John. ‘De laatste maanden waren zo zwaar,’ zegt Yvonne. ‘Je bent er samen de hele dag mee bezig. Het idee dat je er over een paar maanden niet meer bent - vreselijk. John was een heel bourgondische man, heel aanwezig en heel gezellig. Heel anders dan Ruud, die is heel introvert. Het is nu stil in huis, heel stil.’

Ruud belde meteen na Johns overlijden om haar te condoleren en te vragen hoe het met haar ging. Ze waardeerde dat zeer. Het contact met haar ex-man is goed, ondanks alles. ‘Waarom zou ik rancuneus zijn?’ Enkele weken erna raakte Ruud zijn baan als assistent-trainer van Ajax kwijt, nadat Danny Blind als hoofdtrainer aan de kant werd gezet. Ze vond dat lullig voor hem. ‘Ajax is toch zijn cluppie.’

Terug naar het late voorjaar van 1974, toen het hoogtepunt van de carrières van Krol, Suurbier, Neeskens en al die anderen nog moest komen.

In Rotterdam werd hard gelachen om de perikelen bij Ajax rond het vertrek van Knobel.

Het artikel uit Deze Week zorgde ook voor inspiratie. Een aantal Rotterdamse artiesten, zoals Luc Lutz en Gerard Cox, brachten in het satirische programma Cursief een liedje dat geïnspireerd was op het artikel in Deze Week. ‘Eindelijk komt de waarheid bovendrijven over dolce vita in De Meer. Ajax gaat met drank en mooie wijven, dagelijks als een dolle gek tekeer!’ luidde het eerste couplet. En de Rotterdammers hadden meer redenen tot lachen, want Ajax eindigde in het seizoen 1973/1974 als derde in de competitie met 51 punten uit 34 wedstrijden; er werd negen keer gelijkgespeeld en vier keer verloren, waarvan twee keer na het vertrek van Knobel. Op paasmaandag ging het onder interimtrainer Bobby Haarms gelijk al mis: in Doetinchem ging Ajax met 1-0 onderuit tegen De Graafschap, terwijl het publiek liedjes over drank en vrouwen zong - vooral het ‘Ajax is een vrouwenclub’ werd regelmatig herhaald. Tweede in de competitie werd, met drie punten meer dan Ajax, ^{fc} Twente. Feyenoord werd landskampioen met 56 punten.

De Rotterdammers speelden ook nog een Europa Cup-finale: op 29 mei streed het in De Kuip om de ^{uefa}-beker met Tottenham Hotspur uit Engeland. De finaleplaats was zwaar bevochten. Alleen in de eerste ronde had Feyenoord de uitwedstrijd weten te winnen (tegen Osters ^{if} Vaxjo uit Zweden), in de derde ronde werd in België met 3-1 van Standard Luik verloren. Twee Poolse clubs en het Duitse VfB Stuttgart vormden de andere hindernissen.

In Engeland was het tegen Tottenham 2-2 geworden. Feyenoord won het thuisduel (zonder Wim van Hanegem) met 2-0, door goals van Wim Rijsbergen in de 42ste en van Peter Ressel in de 85ste minuut. Daarna maakte het Rotterdamse publiek kennis met een nieuw fenomeen: de hooligan. Na het eindsignaal begonnen de fans van Tottenham het stadion te verbouwen. Stoeltjes vlogen door het stadion en er werden brandjes gesticht. Het Nederlandse voetbal was een ^{uefa}-cup en een ervaring rijker. Daarna waren alle ogen gericht op Duitsland. Daar zou het ^{wk} voetbal gespeeld worden. Eindelijk was Nederland weer eens van de partij.

‘Vrouwen vonden dat ik kapes had’

Maja Suurbier

Wim en Maja Suurbier weer gelukkig met elkaar herenigd. Koning voetbal heeft hun huwelijk in het Duitse Hiltrup weer glans gegeven, nadat zij de laatste maanden op de rand van een echtscheiding hadden gebalanceerd. De spanningen bij Ajax, het mislukken van hun pasgeopende sportzaak waren er de oorzaak van dat er grote spanningen in het gezin van de topvoetballer rezen. Zo zelfs, dat Wim en Maja er al ernstig over nadachten om als goede vrienden uit elkaar te gaan. Danny Cruijff hoorde in Spanje van hun problemen en nodigde Maja en haar dochtertje Melissa uit om een poosje bij haar op vakantie te komen en nog eens rustig over alles na te denken. Dat heeft verhelderend gewerkt.

Uit: De Telegraaf van 25 juni 1974

Ooit, begin jaren 90, werd ze gepersifleerd in een toneelstuk. Zo bekend was ze. Meer dan Danny Cruijff (publiciteitsschuw) en Truus van Hanegem (vrouw van het volk) stond Maja Suurbier model voor de voetbalvrouw van de jaren 70. Daarom had zij een hoofdrol in De Reunie, dat ging over een paar spelersvrouwen die terugblikten op de ^{wk}-finale van 1974. De rol van Maja werd gespeeld door Annet Malherbe. Die zette haar ‘lekker plat’ neer, zoals de actrice het zelf tegen het tijdschrift Elle zei: ‘Een blonde pruik, veel goud, zonnebankbruin en met een zwaar Amsterdams accent. Of ik haar daarmee tekort doe, weet ik niet. Ik heb haar nooit ontmoet.’

Maja was er diep door gekwetst. ‘Ik zag het op tv en vond het zo laag,’ zegt ze. ‘De Maja in het stuk was ordinair en een alcoholist. Ik heb daar echt wakker van gelegen. Je haalt iemand toch niet zo onderuit?’ Ze heeft de regisseur wel zes keer gebeld. Elke keer liet ze een boodschap achter, nooit kreeg ze antwoord. Ze had hem graag willen vertellen wie de echte Maja is. En hem de wind van voren willen geven natuurlijk.

Het is 12 juni 2007. Maja zit in de trein naar Duitsland. Het is niet voor het eerst dat ze erheen gaat - Wim heeft zelfs nog anderhalf jaar bij Schalke 04 in Gelsenkirchen gespeeld, maar toch ziet ze ertegen op. Ze heeft het, net als Bennie Muller, nu eenmaal niet zo op Duitsers. En, net als bij hem, heeft dat met een Joodse achtergrond te maken.

Sinds een paar jaar is ze zich meer in de geschiedenis van haar familie gaan verdiepen, het begon na het overlijden van haar hoogbejaarde oma. Als enig overgebleven vrouwelijk familielid had Maja lange tijd voor haar gezorgd. Na haar overlijden was ze ingestort. Jarenlang had ze alles opgekropt: haar zware jeugd, het gevecht om Wim, vriendinnen die geen vriendinnen bleken, het verdriet om het verlies van dierbaren. Ze had bij het Joods Maatschappelijk Werk gelopen. ‘Die mensen waren zo lief voor me, ze hebben me supergoed opgevangen,’ vertelt Maja. ‘Twee keer per week heb ik daar met iemand gepraat; dat kon ik helemaal niet: praten. Ik heb dankzij hen de boel op een rijtje kunnen zetten.’

Ze stimuleerden haar daar ook de confrontatie met het verleden aan te gaan. En zodoende bracht ze een bezoek aan Kamp Westerbork, waar ze informatie over haar familie vond. 139 van hen werden op de trein naar de vernietigingskampen gezet. Ook bezocht ze in Israël Yad Vashem, het officiële monument voor de zes miljoen omgekomen Joden tijdens de Holocaust. ‘En wie kwam ik daar tegen? Bennie! Er is er maar een die zo loopt, dacht ik, toen ik hem ontwaarde.’

In de Valkenburgerstraat, in de Amsterdamse Jodenbuurt, waar Maja op 10 juni 1950 ter wereld kwam, had de oorlog diepe wonden achtergelaten. De meeste inwoners van voor de Duitse bezetting waren verdwenen, nooit meer teruggekeerd uit de kampen. En degenen die het wel hadden overleefd leden vaak aan een oorlogstrauma; zo ook Maja’s moeder en oma. Haar vader dankte zijn redding aan een goed onderduikadres, haar moeder aan het gemengde huwelijk van haar ouders. De joodse gebruiken werden bij Maja thuis in ere gehouden; elke donderdag vis op tafel, elke vrijdag feestavond, zaterdag de sabbat. ‘Naast veel traditie, was er veel verdriet,’ zegt ze. ‘Als kind kreeg ik daar onbewust een hoop van mee.’

Ze was een stil meisje. Uren kon ze in een hoekje met een doos met knoopjes spelen en zo probeerde ze zich te onttrekken aan de spanningen die het gezin in de greep hielden. Haar moeder en oma zorgden soms voor hysterische taferelen. Schreeuwen, huilen, pijn. ‘Het was een drama,’ zegt ze. ‘Ze hadden vreselijke dingen meegemaakt, maar dat vind ik te emotioneel om te vertellen. Het is een beetje veel.’

Ook werd ze geconfronteerd met hun anti-Duitse gevoelens. ‘Ik mocht niet met Duitsers praten, Duitse huishoudelijke apparaten werden niet gebruikt en de auto was Frans. Afgelopen nieuwjaar gaf mijn vriend Jan een feestje in zijn cafe. Een van zijn stamgasten is Duits. Hij wenste me gelukkig nieuwjaar en gaf me drie zoenen. Ik zei: “Je bent de eerste Duitser die me kust.”’

Ze was nog maar vier toen haar vader, die net als zoveel Joden handelde in stoffen, stierf aan een hersenbloeding tijdens een onschuldige operatie aan zijn amandelen. Hij was pas 33. Haar grootvader overleed kort daarna. Haar 26-jarige moeder en oma namen daarom het familiebedrijf over. ‘Mijn moeder was een mooie, charmante vrouw. En heel stoer. Ze kroop gewoon achter het stuur van de vrachtwagen om de stoffen naar de markt te brengen. Ze moest wel.’

Alle zeilen moesten worden bijgezet en dus hielp ook Maja met haar oudere broer mee in de handel. Ze miste er een jaar school door. ‘Ik was zes en stond op de markt voor de kraam de boel in de gaten te houden. Als iemand iets wilde pikken, kreeg die met mij van doen.’ Ze was jaloers op meisjes van haar leeftijd die wel een vader hadden. ‘Als ik zag dat ze door hun vader van school werden opgehaald voelde ik me zo rot. Dat wilde ik ook. Ik zat altijd maar met die oma en die moeder, ze pestten me er ook mee. Ik droomde ervan groot te zijn en een man te hebben en wel tien kinderen. Ik ging het huwelijk enorm romantiseren.’

Maar toch, een rottijd was het niet. Het verschil met de glamourwereld waarin ze daarna verzeild raakte, is ook minder groot dan menigeen denkt, stelt ze. ‘Ik vond de marktwereld ook glamour. We aten op zondag altijd bij Schiller op het Rembrandtplein, in die tijd de tent. We gingen vaak op vakantie of logeerden een nachtje in hotel Huis ter Duin in Noordwijk aan Zee, de zaken liepen goed.’

Na haar schooltijd deed ze een kappersopleiding, die ze afrondde op haar vijftiende. Wekelijks pakte ze daarna de bus naar Buitenveldert om de vrouwen in de nieuwgebouwde flats daar te knippen. 'De ene week de ene kant, de andere week de andere kant.' Met het geld bekostigde ze haar opleiding tot secretaresse bij Schoevers. Daar ontmoette ze Danny Coster, de toekomstige mevrouw Cruijff. Een levenslange vriendschap werd geboren. Het was een zware tijd, maar klagen deed ze niet. Door alle gebeurtenissen was ze vroeg volwassen geworden. 'De oorlog was nog niet voorbij en dan passeren er tot 1955 weer allerlei ingrijpende dingen in een gezin. Mijn moeder is daar hard door geworden. En ik ook, denk ik. Ik ben gaan denken: het hoort bij het leven, het kan altijd nog erger.' Haar motto werd: wees tevreden met wat je hebt, want dat is het.

In de zomer van 1967 kwam ze op het strand van Zandvoort haar droomprins tegen. De 22-jarige Wim Suurbier, die in 1964 debuteerde in het eerste van Ajax en onder Michels de vaste rechtsback werd, was daar bij een strandtent met enkele Ajacieden een partijtje voetbal aan het spelen. Wim stond bekend als pijlsnel, lolbroek en rokkenjager. Hij zag Maja en riep: 'He meisie, wil jij effe op m'n klokkie letten.' 'Ik had geen idee wie hij was,' vertelt Maja. 'Maar ik dacht: leuke kerel - mooie mond met tanden, lekkere kop met haar, guitige ogen. Met mijn broer ging ik weleens naar het voetbal, maar dan zat ik alleen maar te ouwenelen.' Ze nam het horloge aan en ging bij de strandtent op Wim zitten wachten. Als dank nam hij haar 's avonds mee uit. Nog geen half jaar later waren ze getrouwd. 'We gaven een groot feest in De Molen in Amstelveen, helemaal top. Ik was pas 17, maar er echt aan toe. Wim ook, die had al een huis en was ook alleen. Ajax stimuleerde het ook: jong trouwen, geen gesol.'

Samen vormden ze een mooi koppel. Wim en Maja; iedereen kende hen. 'Overal waar we kwamen trokken we de aandacht. We zagen er leuk en modieus gekleed uit. Veel vrouwen konden me niet uitstaan, die vonden dat ik kapsones had. Ik trok me daar niets van aan en deed wat ik leuk vond. Ik heb altijd veel zelfvertrouwen gehad, maar had nooit beseft dat mannen me mooi vonden. Als iemand de deur voor me openhield, nam ik een andere. Ik begreep niet waarom iemand dat deed.'

Wim gunde haar de sterren van de hemel, zoals ze het zelf uitdrukt. Ze kreeg een eigen kapsalon in Amsterdam-West (weliswaar een ^{dws}-buurt, maar over klandizie had ze niets te klagen). Ze was er ook altijd bij als Ajax speelde, of dat nu uit of thuis was, competitie of Europa Cup. In haar auto, eerst een groene Mini met een '3' erop (het rugnummer van Wim; Yvonne Krol reed in een gele Mini met een '5' erop en Danny in een rode met een '9' erop), later een Datsun sportwagen met zo'n lange voorkant die ze van achteren liet uitbouwen, reed ze Wim overal achterna en als er gevlogen moest worden, legde Wim geld op tafel voor een ticket. 'Ik was een van de weinige voetbalvrouwen die altijd meeding. In een huwelijk moet je weten waar je man bezig mee is, vind ik. Je moet ook iets hebben waar je over kunt praten. Het kostte veel, maar Wim maalde niet om geld. Als ik iets leuks had gezien dat we eigenlijk niet konden betalen, kwam het er toch. Dan waren we weleens blut. Met Pasen kreeg ik een keer een enorm paasei van karton en erin zat een briefje met de tekst: "De paashaas heeft even geen geld, maar houdt heel veel van je." Zo lief.'

Ze gingen wonen in Bergen, Noord-Holland, waar Wim een rijtjeshuis kocht. Ze waren huiselijk en ontvingen veel visite, die meestal bleef eten. Maar ze vonden het ook heerlijk

om samen tv te kijken en te tafelen. ‘Het liefst at Wim andijviestamppot met een bal gehakt. Meestal bereidde ik de maaltijden voor in de kapsalon, erachter hadden we een klein keukentje en een slaapkamertje met een bed. Dan ging het pannetje in de achterbak van de auto en reed ik naar Bergen. De snelweg lag er toen nog niet, ik deed er een dik uur over. Soms sliepen we samen in dat eenpersoonsbed bij de kapsalon. Als we woorden hadden, ging ik op de grond liggen. Vond Wim niet erg, had hij het bed voor zich alleen.’

Hoewel ze dolgraag een kind wilden, lukte het Maja maar niet zwanger te worden. Het deed haar veel verdriet. Terwijl Ajax in september 1968 tegen het Duitse FC Nurnberg voor de Europa Cup speelde, kreeg ze een enorme pijn in haar maagstreek. Ze vroeg Ajaxclubarts Rolink haar te onderzoeken. ‘Ik had vaker last van mijn maag en hij zei: “Joh, niets aan de hand. Gewoon weer die maag.” Wim kwam thuis van de wedstrijd en had een doos gebak bij zich. Hij zei: “Ik ben bij Rolink geweest en die vertelde me dat je zwanger was. Gefeliciteerd!” Het is misschien wel het mooiste moment van mijn leven.’

Bijna ging het mis. Op 27 december 1968 reden Wim en Maja, die op dat moment ruim drie maanden zwanger was, naar huis na een bezoekje aan De Bijenkorf. Het sneeuwde en de weg was spiegelglad. Bij Purmerend kwam er een Lelijke Eend recht op hen af en Wim moest met zijn ^{bmw} 1600 uitwijken. Ze raakten in een slip en kwamen tegen een boom terecht. ‘De auto lag helemaal in elkaar, de voorkant lag tegen de achterkant aan,’ vertelt Maja. ‘Wim had niets, maar ik bloedde vreselijk. Mijn wang lag open en mijn oog er half uit. Ik herinner me dat ik eruit gehaald werd en dat het sneeuwde en sneeuwde. Vlakbij was een boerderij en Wim heeft daar gevraagd of hij me daar neer mocht leggen. Ik hoor die boer nog zeggen: “Liever niet.” Na aandringen van Wim mocht het toch. Ik droeg een kort, rood pruikje - dat was mode destijds - en Wim haalde dat van mijn hoofd af. Die man schrok zich rot, begreep er niets meer van.’

Drie uur lang waren artsen in het ziekenhuis bezig om Maja’s gezicht weer op te lappen. Vijftig hechtingen waren daarvoor nodig. ‘En ik was al zo vreselijk bang voor doktoren na wat er met mijn vader was gebeurd. Ik wilde diezelfde avond nog naar huis. De baby mankeerde gelukkig niets, maar de angst het alsnog te verliezen zat er goed in. Het duurde een jaar voordat mijn gezicht hersteld was. En ik heb me een paar jaar geleden opnieuw laten opereren omdat ik me zo rot voelde als ik in de spiegel keek.’

In 1969 werd haar dochter Melissa geboren. Het geluk werd overschaduwd door financiële narigheid, waar ze niet te veel over wil uitweiden. ‘Wim was gewoon erg makkelijk met geld, die ging niet zitten wachten op een ander totdat die een rondje gaf. Op een moment was het op.’ Zodoende konden ze ook geen nieuwe auto kopen - de bmw was total loss verklaard. Gelukkig kon Wim er een van Piet Keizer lenen, met wie hij samen in zijn jeugd bij de club Amstel had gevoetbald. ‘Het was een Austin Balanza,’ weet Maja nog. ‘Dat kreng deed het nooit, die moest je altijd aanduwen.’ De kapperszaak kostte inmiddels meer dan die opleverde en ook die moesten ze verkopen. Om beter bij kas te zitten, ging Maja een tijdje bij de omroep werken. Moest ze bij uitzendingen met publiek een bordje met ‘applaus’ omhooghouden. ‘Verdiende ik zestig gulden per dag mee, best veel in die tijd.’ Ook verkocht ze bioscoopkaartjes. Toen het weer wat beter ging, begon Wim een sportzaak die door huisvriend Ben Cramer werd geopend. Lang hebben ze hem niet gehad; gebrek aan tijd en interesse. En Wim was nu eenmaal geen zakenman.

Met enig geluk had Oranje zich gekwalificeerd voor het ^{wk} voetbal van 1974 in West-

Duitsland. In de beslissende wedstrijd tegen België, op 18 november 1973, werd een geldig doelpunt van de Belgen kort voor tijd afgekeurd. Hoewel de Nederlandse clubs zo succesvol in de Europa Cups waren geweest, verwachtten weinig mensen dat Oranje ver zou komen in het toernooi. Het Nederlands elftal hing als los zand aan elkaar en had nu niet bepaald overtuigd in de kwalificatie. De oefenwedstrijden in de weken voor het wk hadden dat beeld niet kunnen veranderen.

Ook de spelers zelf koesterden geen illusies, op Wim van Hanegem na; die dacht dat Nederland de finale zou halen. Johan Crujff had zelfs al een vakantie geboekt die ruim voor die finale van start zou gaan. Hij had zich het voorbije seizoen onsterfelijk gemaakt in Barcelona door zijn nieuwe club voor het eerst in veertien jaar kampioen van Spanje te maken. Vanaf het moment dat hij meedeed, was het team gaan draaien. Een 0-5 overwinning bij Real Madrid had de Catalanen hun gevoel voor eigenwaarde teruggegeven. De autonome regio Catalonie, waar Barcelona de hoofdstad van was, had het zwaar te verduren gehad sinds dictator Franco in 1939 in Spanje aan de macht was gekomen. Alles wat Catalaans was, dus niet-Spaans, was door de regering in Madrid verboden. Met lede ogen hadden ze moeten toezien hoe Real Madrid daarnaast jarenlang het Spaanse en internationale voetbal domineerde. En nu hadden ze hun wraak.

Michels had eveneens veel aan Crujff te danken. Hij had in zijn eerste twee seizoenen als trainer geen prijzen kunnen pakken en zijn positie had ter discussie gestaan. Ook hij was nu een held in Barcelona. Omdat de ^{knvb} weinig vertrouwen had in de zittende bondscoach Frantisek Fadrhonc en zijn assistent Cor van der Hart, was hij in januari 1974 al aangesteld als supervisor van Oranje. Even was ook Ernst Happel, de voormalige succestrainer van Feyenoord, in beeld geweest voor de functie. Maar een interview in het kerstnummer van Voetbal International maakte hem in de ogen van de officials en de voetbalvrouwen ongeschikt. In Sevilla, waar Happel nu trainer was (en hij samenleefde met z'n Rotterdamse vriendin Hanny), had hij tegen verslaggever John Linse gezegd: 'Een voetballer kan zeg maar vijf weken lang niet zonder "dingetje". Dat zou een catastrofe zijn. Hij zou ten slotte met een ding gelijk een olifant rondlopen. Eens moet het eruit.'

Wat Happel met dat 'dingetje' bedoelde, mag duidelijk zijn. En masturberen was geen optie, want 'daar kunnen spierblessures in de lies door veroorzaakt worden'. Met het laten overkomen van de voetbalvrouwen, had hij geen goede ervaringen. Hij zei daarover: 'De vrouwen allemaal mee kan de sfeer vertroebelen, de vrouwen incidenteel naar West-Duitsland sturen houdt een verplicht nummertje in. Ook dat kan niet.' Hoe het dan wel kon, daar had hij wel ideeën over. Maar zeggen deed hij het niet, want mensen zouden zich eraan kunnen storen. Over een ander belangrijk punt had hij ook een mening: 'Oranje hoort in de finale. Als dat niet gebeurt, dan heeft de verantwoordelijke coach gefaald.'

Michels was geenszins van plan te falen. Ook hij zag mogelijkheden. De meeste spelers wisten wat het betekende als hij aan het roer zou staan. In het trainingskamp in Zeist beulde de trainer de spelers zo af dat sommigen kotsend langs de kant stonden. Ze kregen er een ijzersterke conditie door en die was nodig voor de manier waarop Michels de wereldbeker dacht te kunnen winnen: met het continu opjagen van de tegenstander, snelle positiewisselingen en aanvallend voetbal - later zou het bekend worden als 'totaalvoetbal'. Op de manier dus waarmee Ajax de jaren ervoor successen had behaald. Logisch dat veel Ajacieden deel uitmaakten van zijn selectie. Van de Amsterdammers gingen mee naar

West-Duitsland: Arie Haan, Johan Neeskens, Piet Keizer, Ruud Krol, Johnny Rep en Wim Suurbier. Graag had Michels ook Barry Hulshoff erbij gehad, maar die was geblesseerd; een andere Ajacied, Jan Mulder, viel op het laatste moment af. Natuurlijk was ook Johan Crujff geselecteerd en naast hem de Feyenoorders Wim van Hanegem, Wim Jansen, Wim Rijsbergen, Rinus Israel, Theo de Jong, Harry Vos en keeper Eddy Treijtel. Van ^{fc} Amsterdam kwam keeper Jan Jongbloed, van ^{psv} de tweeling Willy en Rene van de Kerkhof en Pleun Strik, van ^{fc} Twente Cees van Ierssel en keeper Piet Schrijvers en van de Belgische club Anderlecht Robbie Rensenbrink. Tot slot zat ook Ruud Geels van Club Brugge, die na de zomer naar Ajax zou verkassen, bij de groep.

Hoewel Wim Suurbier sinds november 1966 de vaste rechtsback van Oranje was, verbaasde het hemzelf nog steeds dat hij het zo ver had geschopt. Hij was weliswaar enorm snel, maar heel goed voetballen kon hij niet, vond hij. Maja probeerde hem meer zelfvertrouwen te geven. ‘Hij haalde zichzelf vaak naar beneden,’ vertelt ze. ‘Zei hij: “Ik ben niet de beste.” Hij had het soms heel benauwd, weer zo’n zware wedstrijd. En dan praatte ik op hem in. Michels deed dat ook, die gaf hem vaak dat extra zetje dat hij nodig had.’

Wim had het voordeel dat Michels hem graag mocht. ‘Rinus was gek met Wim,’ zegt Maja. ‘Hij heeft hem echt gevormd. Veel mensen zien Wim alleen maar als die grappenmaker met die grote bek, maar hij was ook een echte prof. Eentje die er voor 200 procent voor ging. Als we op vakantie waren, stond hij in de laatste week om zes uur ‘s ochtends op om te gaan hardlopen. Op de eerste trainingsdag van Ajax kregen ze van Michels altijd een heel zware duurloop in het Amsterdamse Bos. Iedereen was dan afgepeigerd, maar Wim deed het lachend. Hij was topfit.’

Als dank ging Wim voor zijn trainer door het vuur. Maar een ding kon ook Michels hem niet afleren: het met volle teugen genieten van het leven. Wim hield erg van stappen, ook al was dat door Michels verboden. ‘Dan ging hij stiekem met wat jongens naar Can Can op het Leidseplein,’ vertelt Maja. ‘Als ze buitenkwamen stond Michels voor de deur. Hij zei helemaal niets, maar de volgende dag hing er een briefje aan Wims haakje in de kleedkamer; had hij een boete gekregen. Jammer, dacht Wim dan, maar ik heb een leuke avond gehad. Hij kon heel leuk zijn, maar ook heel stout.’

Dat stout zijn, kon ook het simpelweg plagen van medespelers zijn. Ruud Geels heeft dat tijdens het ^{wk} in West-Duitsland geweten; continu liep Wim, bij wie hij aan tafel zat, hem te sarren. Dan nam hij weer te veel beleg, dan weer te weinig. Of hij stak zijn hand in z’n broek en haalde dan zijn vinger door de soep van Ruud. Dat deed hij bij iedereen - legio zijn ook de anekdotes van teamgenoten over Wims geslachtsdeel, dat hij te pas en te onpas tevoorschijn haalde. Maar Ruud kon er niet tegen. Net zomin als tegen de opmerking: ‘Zeg Geels, wat zei je net over de trainer?’ op het moment dat Michels de eetzaal binnentrad. Ruud kreeg dan een knalrode kop, tot grote hilariteit van de anderen.

Maja ontkent niet dat Wim heel hard voor zijn medespelers kon zijn. ‘Ruud Geels vond het niet leuk om bij hem aan tafel te zitten. Hij was nieuw. En hij was toen al kalend. Als je een gebrek had, wist Wim daar wel raad mee. Die denkt daar niet over na. Hij kon zomaar tegen iemand zeggen: “Wat ben jij lelijk!” En wat ik er ook van zei, hij luisterde toch niet. En al die verhalen over zijn piemel: lulverhalen zijn het, allemaal. Zegt Wim

ook. Er wordt zoveel van hem gezegd. Wim hield gewoon van een geintje. Daar is toch niets ergs aan?’

Ook het Nederlandse televisiepubliek leerde Wim als grappenmaker kennen tijdens het ^{wk}. Samen met Ruud Krol verscheen hij vrijwel dagelijks vanuit het hotel voor de camera om een sketch te doen. Snabbel en Babbel noemden ze zichzelf en de grappen schudden ze zo uit hun mouw. Zelf hadden ze er de grootste lol om, en ook menig kijker kon het waarderen. Hun toenmalige vrouwen schaamden zich echter soms rot. ‘Ach, zij vonden het leuk,’ zegt Yvonne Krol. ‘En als ik had gezegd: “Moet je niet doen”, deed hij het toch.’

Maja kende Wim niet anders. Minder leuk vond ze dat Wim een zwak voor het andere geslacht was blijven houden, ook al steunde ze hem door dik en dun. Hij was dol op vrouwen. En de vrouwen waren dol op Wim. Maja wist dat hij af en toe een ander had. ‘Natuurlijk deed dat pijn. Ik was hartstikke jaloers, ik vond geen man mooier dan mijn man. Hij was mijn eerste grote liefde. Alles wat hij deed, vond ik leuk.’ Extra wrang was het dat ze zelfs haar vriendinnen niet kon vertrouwen met haar man. ‘Die zeiden tegen mij: “Je moet het niet nemen, hoor.” En dan dacht ik: je hebt gelijk, ik pik het niet. En ondertussen waren zij zelf met hem weg, terwijl ik thuis met mijn kind op de bank zat. Zoiets verandert je leven, dan ga je anders tegen mensen aankijken. Ik heb achteraf misschien te veel gepikt.’

Maar juist in de aanloop naar het wk voetbal toe, was de maat voor haar vol. Ze pakte haar koffers en vertrok met Melissa naar haar vriendin Danny Cruijff in Barcelona. ‘Ik was erachter gekomen dat Wim er weer eens een vriendinnetje op nahield. Ik had het gehad. Wim schrok daar zo van. Ik was degene die alles bij elkaar hield. Hij dacht waarschijnlijk: die gaat toch nooit van me af.’

Aan Wims spel viel niet op te maken dat er iets speelde, maar de medische staf van Oranje wist wel beter. Buiten het veld was hij neerslachtig en chagrijnig. Dit zou onvermijdelijk gevolgen gaan krijgen voor zijn vorm. Wim behoorde met Jongbloed, Krol, Haan, Rijsbergen, Jansen, Van Hanegem, Neeskens, Cruijff, Rep en Rensenbrink tot het vaste basiselftal dat Michels elke wedstrijd het veld in stuurde (alleen in de tweede wedstrijd tegen Zweden nam Keizer Rensenbrinks plaats in). Oranje won de eerste wedstrijd tegen Uruguay vrij gemakkelijk met 2-0 (twee keer Rep), daarna speelde het tegen Zweden gelijk met 0-0. Door met 4-1 Bulgarije te verslaan (met een eigen goal van Ruud Krol) plaatste het zich voor de tweede ronde, waarin het in Groep A terechtkwam met Argentinië, Brazilië en Oost-Duitsland. De winnaar van deze poule zou de finale spelen tegen de winnaar van Poule B, waarin West-Duitsland, Polen, Zweden en Joegoslavië zaten. In Nederland begon men zowaar te geloven in de kansen van Oranje om die finale te halen. Er ontstond een enorme run op kaartjes. Nederland werd Oranje-gek.

De media waren boven op het Nederlands elftal gedoken. Alles wat ermee te maken had, werd een onderwerp. Ook de voetbalvrouwen. Voor het ^{wk} begon hadden die al met Pierre ‘Vader Abraham’ Kartner een single opgenomen: ‘Ze zijn toch om te zoenen’. ‘Ze zijn toch om te zoenen, het zijn toch kampioenen, we zitten keurig langs de lijn. Wat is het fijn een vrouw te zijn,’ begon het door hen gezongen refrein. En het eindigde met: ‘We staan dan luid te schreeuwen, voor onze gouden leeuwen, ons huis is op het voetbalveld, zo is het leven met een held.’ Het liedje was steeds vaker op de radio te horen.

Voor de ^{wk}-bijlage van De Telegraaf was reeds met enkele voetbalvrouwen gesproken en het ging natuurlijk ook over de seksloze weken, een discussie die ongetwijfeld was aangezwengeld door de uitlatingen van Happel, een klein half jaar eerder. ‘Als ze de finale halen, is Rudy zes weken van huis,’ zei Yvonne Krol daarin. ‘Dat heb ik nog nooit meegemaakt. Maar ik maak er geen punt van. Die lange scheiding is een van de consequenties, die je maar hebt te accepteren. En wat de consequenties van de seksuele relatie betreft: ik heb sterk de indruk dat de mensen rondom de voetballers heen daar meer problemen mee hebben dan de voetballers zelf.’

Tijdens het toernooi werd Dien Jongbloed geïnterviewd in de sigarenzaak, waar het nog drukker was met voetbalfans dan voorheen. Ze vertelde dat ze voor elke wedstrijd van Oranje een paar aspirientjes tegen de zenuwen nam en tijdens de wedstrijden cointreau dronk alsof het limonade was. Haar kinderen Eric en Nicole vonden het vreselijk dat Jan zo lang weg was. Haar man ging nooit lang weg, voor hem was een uitwedstrijd in Groningen al een wereldreis. Dochter Nicole dacht zelfs dat haar vader en moeder gescheiden waren.

De Feyenoord-dames Coby Jansen, Coby de Jong en Truus van Hanegem waren gedrieën de mannen achterna gereisd. Bij hen komen konden ze niet; de ^{knvb} stond het niet toe dat ‘vrouwen, verloofden of anderen een speler wensen te spreken zonder uitdrukkelijke toestemming’. En dus beperkte het contact zich tot dagelijks langdurige telefoongesprekken. In afwachting van weer een volgende wedstrijd, waarna ze misschien na afloop een half uurtje met hun mannen konden praten, vermaakten ze zich met winkelen, zwemmen, bowlen en urenlang klaverjassen. Truus, die de overwinning op Uruguay op 15 juni had kunnen vieren met haar verjaardag en dat als het mooiste cadeau beschouwde, had zich zorgen gemaakt of het wel zou klikken tussen Willem en Michels. ‘Willem heeft lang tegen die man aangehikt,’ zei het ‘smeuig orakel achter de Kromme uit het kuipje’ tegen de krant Het Binnenhof, dat de dames in het Bochumse Savoy Hotel sprak. ‘Steeds maar geroepen: “Dat is mijn type trainer niet.” Maar op de een of andere manier heeft Michels het toch voor elkaar gekregen om Willem van zijn gelijk te overtuigen. Als Willem een waardeloze vent tegenover zich krijgt, begint hij gelijk te jennen. (...) Maar voor een vent met visie gaat hij door het vuur. Dat had hij vroeger met Happel ook. Als die zei: “Vijftien kilometer hardlopen, is goed voor je conditie” dan deed Willem het. Ofschoon hij te beroerd is om een stap te veel te zetten.’

Truus, die verbaasd was dat er speciaal een verslaggever voor haar was langsgekomen (‘Een interview? Zou je dat nou wel doen? Ik kan alleen maar klaverjassen. Ik ben een waardeloos aanhangsel’), vertelde ook dat Willem pas voluit voetbalde als ze eerst tevoren ruzie hadden gehad. Ook vond ze dat het Nederlandse publiek geen medelijden met hen hoefde te hebben omdat ze wekenlang hun mannen moesten missen. ‘Want als je dat niet voor de sport over hebt, moet je nooit met een voetballer trouwen,’ zei Truus. ‘Je weet precies waar je aan begint. Ik ben zo langzamerhand echt wel gewend om samen te leven met een topsporter die nooit kan doen waar hij zin in heeft. Willem mag niet in de zon liggen, want dat is niet goed voor zijn conditie. En zwemmen is er ook niet bij, want daar worden zijn spieren hard van. En schaatsen is helemaal taboe. Op een avond zei hij tegen me: “Truus, als dat voetballen voorbij is, blijven we voortaan elke nacht op. Dan gaan we de verloren tijd inhalen.”’

Na het succes in de eerste ronde leek het de ^{knvb} leuk om de voetbalvrouwen een dag naar het hotel van de Oranjespelers te halen. Die verveelden zich nogal en hadden een verzetje nodig, meende men. Ook Wim. Juist Wim. Dus belde bondsvoorzitter Jacques Hogewoning naar Maja in Bergen, die net was teruggekeerd uit het vakantieverblijf van de familie Cruijff in Aiguafreda, in de bergen ten noorden van Barcelona.

‘Beseft u wel dat er een wk wordt gespeeld?’ zei Hogewoning tegen Maja.

Maja moest een hele tirade aanhoren, ze schrok ervan. ‘Het ging niet goed met Wim, hij zat niet lekker in zijn vel,’ vertelt ze. ‘Ik moest aan het Nederlandse publiek denken, het was landsbelang. Ik wilde stoppen met Wim. Bijleggen, moest ik het. Anders zouden we de kans op de wereldtitel verspelen.’ En dus stapte Maja met enkele andere spelersvrouwen die in Nederland waren achtergebleven in de bus die hen naar Waldhotel Krautkramer in Hilstrup, vlak onder Munster, zou brengen.

Drieëndertig jaar later is alleen de bewerkte houten toegangspoort verdwenen, verder ziet het Waldhotel Krautkramer er aan de buitenkant nog net zo uit als toen, meent Maja als ze de taxi uitstapt. Toen scheen de zon uitbundig, nu is het kil en grijs. Even later komt Yvonne Krol de parkeerplaats van het hotel opgereden in een ^{suv}. ‘Ik moet meteen aan die bus hier denken,’ roept Yvonne uit het raampje. ‘Weet je het nog? Al die knvb-hostesses die ons hier stonden uit te zwaaien. Zo van: “Doei, rot maar lekker op.”’

Niet alle vrouwen hadden in 1974 staan juichen nadat ze de uitnodiging van de ^{knvb} hadden ontvangen om een dagje langs te komen in het hotel. Door de media werd er zo de nadruk op gelegd dat ze enkel langs zouden komen om ‘het dingetje’ te doen. Cruijff probeerde de algemene gevoelens te verwoorden. ‘Iedereen zal wel gelijk over seks beginnen te praten,’ zei Johan tegen de journalisten. ‘Maar ik heb zoveel geestelijk contact met mijn vrouw, dat seks niet de basis is van ons huwelijk.’

Wim Jansen vond het wel leuk om Coby weer te zien. ‘Maar we zijn hier in de eerste plaats om te voetballen,’ zei hij erbij. Zijn clubgenoot Wim Rijsbergen, die al een tijdje verkering had met zijn toekomstige vrouw Loes, een verpleegster uit Leiden, was al even laconiek: ‘Als ik getrouwd was, had ik tegen mijn vrouw gezegd: “Kom maar niet.” Als profvoetballer ben je nu eenmaal een paar weken van huis. Dit hoort bij je vak.’

Zo dacht ook Rob Rensenbrink erover. Hij adviseerde zijn vrouw Corry om niet langs te komen, iets wat haar ook beter uitkwam want ze had het te druk met de zorg voor haar twee kinderen en haar vader, die in diepe rouw was na het overlijden van haar moeder. Voor Rob vormde zijn afkeer van ‘praatjes’ echter de belangrijkste reden. ‘Ik wist precies hoe dat dan bij het ontbijt zou gaan,’ vertelt Rensenbrink voor dit boek. ‘Gaan al die gasten een beetje gebaren naar elkaar lopen maken, zo van: “En? Was het lekker?” Daar had ik helemaal geen zin in.’ Ook Dien Jongbloed bleef thuis om op de zaak en de kinderen te passen, en zo waren er meer.

Het eerste wat Maja dacht toen ze op zondag 23 juni 1974 doodmoe in het hotel arriveerde: wat een mensen! Overal liepen journalisten en fotografen, overal waren ^{knvb}-officials en hostesses. Daardoorheen liepen het hotelpersoneel, de andere vrouwen en talloze kinderen. Het was een grote bende, zegt ze nu, terwijl ze met Yvonne Krol de lunch gebruikt op het terras van het Waldhotel. ‘Het sloeg nergens op. En na al die verhalen in de krant voelde ik me ontzettend minderwaardig. “Ach, die vrouwen moeten even

langskomen.” Zo voelde het.’

Ze kwam in de eerste plaats om het bij te leggen met haar man. Dat was vrij snel gebeurd. ‘Ik was dolgelukkig, alles was vergeven en vergeten. Wim beloofde beterschap en zei dat hij verschrikkelijk veel van me hield en dat hij er spijt van had. Dat wilde ik horen. Dan moet je niet verder zeuren.’ Ze waren hun kamer nog niet uit na hun verzoening, of pats-boem: er zat een fotograaf in hun nek. De volgende dag stond het bericht op de voorpagina van De Telegraaf onder de kop ‘Weer gelukkig’, met erbij een foto van een stralende Maja en een Wim die haar een kus op de wang geeft. Zelfs buitenlandse kranten verhaalden erover. ‘Die schonste WM-Geschichte,’ schreef de Duitse Bild-Zeitung.

In De Telegraaf volgde nog een fotografisch verslag van de dag met de vrouwen: de blonde Trudy Rep in bikini in een ligstoel, een rokende Cathy Schrijvers met haar man Piet en hun twee zoons, en een politiebeampte die Titia Haan in de armen heeft genomen, terwijl man Arie er wat knullig bij staat. Danny en Johan hadden ‘even een moment voor zichzelf’ terwijl ze samen aan het ontbijt zaten. Een leger fotografen en verslaggevers op enkele meters van hen verwijderd.

Yvonne ergerde zich groen en geel aan het circus. Net als ongetwijfeld Danny heeft ze geen leuke herinneringen aan het bezoek van toen. ‘De jongens waren ook heel erg gespannen. Die z’n vrouw kwam wel, die niet. Al die mensen eromheen. Je kreeg een sfeertje. Iedereen was hangerig.’

Ze deden wat spelletjes met elkaar, sommigen lagen te zonnen op het terras naast het zwembad. Anderen huurden een bootje en waren gaan varen. Het leek gezellig. Maar dat was het niet. ‘We hebben ons dood verveeld,’ zegt Yvonne.

Dat vindt Maja ook. ‘We hebben wat binnen gezeten, wat buiten gezeten, wat gegeten. En dat was het. Het was een vervelende dag. Het was niet prive en je had ook geen auto om samen ergens naartoe te gaan. Die mannen waren ook helemaal niet blij, volgens mij.’

‘Die dachten: laat ze maar thuis,’ zegt Yvonne. ‘Het voelde als een verplichting dat we hier zaten.’ Ze kan het zich niet herinneren of het inderdaad tot seks is gekomen. Ze kan het zich in ieder geval niet voorstellen, want door al het geuwoehoe erover was de zin bij de meesten verdwenen. De volgende ochtend na het ontbijt konden de vrouwen weer vertrekken. Die woensdag stond de wedstrijd tegen Argentinië op het programma, de heren moesten fit zijn en uitrusten. De bus stond al klaar. En het comite dat hen zou uitzwaaien ook. Het bestond in Yvonne’s herinnering voornamelijk uit jonge, bloedmooie door de ^{knvb} ingehuurde hostesses en kaasmeisjes. ‘En maar zwaaiden die krenge, opgelazerd jullie. We werden echt uitgewuifd, auf wiedersehen!’

‘Het waren altijd dezelfde,’ zegt Maja. ‘Ze mochten overal bij zijn en alles meemaken, net als de vrouwen van de knvb-bestuurders. En wij niet.’

Helemaal gerust waren ze er niet op toen ze hun mannen met die hostesses en kaasmeisjes achter zich steeds kleiner zagen worden. ‘Of het stoute meisjes waren?’ herhaalt Yvonne de vraag. ‘Als er geen stoute jongens zijn, zijn er ook geen stoute meisjes. Maar het leek alsof ze dachten: zo, nu hebben we hen weer lekker voor onszelf. Het feest kan beginnen.’ Ze moeten er allebei hard om lachen. Want wat ze toen niet wisten, maar nu wel: het feest moest inderdaad nog beginnen.

‘Ik heb nooit de behoefte gehad iemand iets te vertellen’

Danny Cruijff

Met whiskyglazen in de hand dansten de sterren met vlotte meisjes op het zwoele ritme van de Nederlandse topband The Cats. Alleen Johan Cruijff zit aan de kant - in een donker hoekje met een roodharige onbekende met wie hij diepe blikken uitwisselt. Plotseling een flitslicht. Cruijff springt op en loopt boos achter de fotograaf aan. Het is Joachim Krautkramer, de zoon van de hoteleigenaar. Bijna komt het tot een handgemeen tussen de gastheer en de grote voetbalster. Cruijffs vrienden scheidden hen en voorkomen een schandaal.

Uit: Bild-Zeitung van dinsdag 2 juli 1974

‘Ist Herr Krautkramer da?’

De receptionist doet of hij de vraag van Yvonne niet begrijpt. Zo slecht is haar Duits toch niet?

‘The boss,’ vult Maja aan.

‘Ah, Herr Krautkramer,’ zegt de jongen. ‘Nee, die zit thuis in Munster.’

‘Jammer,’ zegt Yvonne. ‘Anders hadden we eens flink aan z’n kloten gerammeld en hem gedwongen de waarheid te vertellen.’

‘Hij zal wel gelukkig getrouwd zijn,’ zegt Maja.

De dames willen graag een rondleiding in het hotel en staan erop dat ze die van Hans Joachim krijgen, de zoon van de in 1990 overleden Hans Krautkramer, de man die het in 1974 voor het zeggen had in het Waldhotel. De jongen is de beroerdste niet en wil de dames graag het een en ander laten zien. ‘Maar ik weet niets van 1974, ik ben in 1986 geboren,’ zegt hij er snel achteraan.

Het hotel, gelegen aan het Meer van Hiltrup en half verscholen in de bossen, gold destijds als een van de allerbeste in Duitsland. Vader Krautkramer, die ooit met een eenvoudig restaurantje begonnen was, investeerde er in 1967 miljoenen in. Het hotel had een buitene binnenzwembad, een sauna, een kegelbaan, een uitstekende Franse keuken en beschikte over 130 bedden. Het interieur werd opgebouwd met materiaal van een hoeve uit 1784 en een kerk die ruim anderhalve eeuw ouder was. Prachtig vond men dat toen, het was niet voor niets een van de favoriete hotels van de destijds populaire muzikant James Last. Anno 2007 oogt het nogal oubollig.

De ^{knvb} was niet de enige voetbalbond die geïnteresseerd was om het nationale team hier onder te brengen. Ook die van Zaire, Schotland en Chili zagen een verblijf in het Waldhotel wel zitten. In Panorama had Hans Krautkramer duidelijk gemaakt naar wie zijn voorkeur uitging: ‘Holland is de beste ploeg voor mijn hotel,’ zei hij tegen het weekblad in mei 1974. ‘Ze wilden me eerst Schotland, Chili of Haiti sturen. Maar ik weiger mijn zaak tot een hoerenkast of een fort te maken en nikkers komen er helemaal nooit in.’ In De Telegraaf van 10 juni had hij zich gehaast die laatste opmerking in te slikken. ‘Ik heb alleen maar gezegd, dat ik Holland liever heb dan Zaire, want die Afrikanen zijn gewend

apenvlees te eten en dat vond ik nou niet zo'n leuke reclame voor mijn hotel...'

Niettemin was zijn hotel verworden tot een fort. Als gevolg van de Palestijnse terreuractie tijdens de Olympische Spelen in Munchen twee jaar eerder, waarbij elf Israelische atleten waren omgekomen, golden er strenge veiligheidsmaatregelen: vijftien rechercheurs waren permanent aanwezig om de spelers te bewaken, twee van hen voor de deur van kamer 388, de kamer van Johan Crujff. Een Marokkaanse en Tunesische ober, die al meer dan een jaar in het Waldhotel werkten, waren bijna ontslagen omdat de beveiligingsadviseurs hen niet vertrouwden.

Lange tijd heeft er ter herinnering aan het verblijf van Oranje een grote elftalfoto van toen gehangen, maar deze heeft plaats moeten maken voor een tijdelijke schilderijtentoonstelling, vertelt de jongen. Hij toont de dames de bar in de kelder en het restaurant en terras aan de achterkant. De 59-jarige Alain Lemarchand komt zich aan hen voorstellen, hij werkt al sinds 1972 in het hotel. Hij is opgeklommen tot Monsieur, hoofd-ober. Hij herinnert zich de Nederlandse spelers Suurbier en Krol nog goed. 'Maar vooral Cor van der Hart. Die was altijd zo dronken. Hoe is het met hem?'

'Hij is december vorig jaar overleden,' zegt Maja.

Nadat Van der Hart, de assistent-trainer, in een dronken bui amok in het hotel had gemaakt en een fles champagne vanaf de derde verdieping naar beneden had gegooid, werd hij door de knvb naar huis gestuurd. Het fototoestel en de videorecorder, die ieder lid van de Oranje-delegatie na het ^{wk} zou krijgen, liep Van der Hart zo mis. 'Een rotstreek,' zei hij zelf in Deze Week van 14 september 1974. Over het incident liet hij zich nauwelijks uit. Ja, hij had gedronken. Maar zijn vertrek was het gevolg van een meningsverschil geweest, zei hij.

De rondleiding wordt vervolgd. Ze moeten door een draaideur. 'Ziehen' staat erop. Maja duwt ertegen. "'Ziehen" betekent trekken,' zegt Yvonne.

'O, daar ben ik nooit goed in geweest,' zegt Maja. Een hard gelach.

Aan het einde van de gang is een trap naar een kelder, zo lijkt het. 'Willen jullie ook het zwembad zien?' vraagt de jongen.

'Leuk,' zegt Yvonne. 'Goh, dat we dat nu eindelijk te zien krijgen.'

Via de fitnessruimte en een wenteltrap staan ze opeens met hun neus voor een leeg zwembad van twintig bij zes meter. Het zwembad.

Ze zijn hier wel geweest, herinneren ze zich weer. Tijdens het 'vrouwenbezoekje' aan het hotel in 1974 hebben ze op het terras buiten liggen zonnen. De muur met het mozaïek aan de zijkant is nog steeds dezelfde. 'Alleen die tuinkabouter in de hoek stond er volgens mij nog niet,' aldus Yvonne. De dames zijn even stil. 'Toch was Johan volgens mij veel te intelligent om zich te laten verleiden tot die zwembadaffaire,' zegt ze dan. 'Johan in een zwembad met drank en naakte vrouwen? Zoiets past helemaal niet bij hem.'

'Hoezo?' reageert Maja verbaasd. 'Hij was nog een jonge jongen. Welke man heeft nu geen grapjes met een andere meid gemaakt? Geloof me: ze zijn allemaal weleens stout geweest.'

Nadat de dames op 24 juni 1974 waren uitgezwaaid, waren de meesten van hen naar een hotel in de buurt gegaan. Twee dagen later zou Nederland tegen Argentinië spelen in het nabijgelegen Gelsenkirchen en dat wilden ze niet missen. Misschien kwam het door hun aanwezigheid, maar Oranje speelde op woensdag 26 juni haar tot dan toe beste wedstrijd van het toernooi. Met 4-0 werden de ZuidAmerikanen verslagen door doelpunten van Krol, Rep en twee keer Crujff. Uitblinker was Willem van Hanegem geweest. De

wolkbreuk, die halverwege de tweede helft boven het Park-stadion plaatsvond, kon de sfeer niet verpesten. Door de tienduizenden uitzinnige supporters uit Nederland had het een thuiswedstrijd geleken. Terwijl de kranten in de hele wereld superlatieven tekortkwamen om Oranje de hemel in te schrijven en het werd bestempeld als de grote favoriet van het toernooi, vertrokken de dames weer naar huis. Maja naar Bergen, Danny naar Spanje.

Danny Coster, geboren op 19 april 1949, miste haar man misschien wel het meest van alle vrouwen. Ze had sowieso erg moeten wennen aan de wereld waarin ze terecht was gekomen. Johan was een volksheld geworden, ze had hem niet meer voor haar alleen. Hun liefde was de afgelopen jaren steeds dieper geworteld, bekende ze aan Jaap ter Haar, die het echtpaar Crujff in 1974 interviewde voor hun autobiografie. Ze dankte God voor het feit dat ze in het begin van hun verhouding nog niet zoveel last van de media hadden gehad. 'Ze hebben veel voor ons verziekt, maar die periode niet.' Een van de dingen die ze voor haar wel verziekt hadden, was bijvoorbeeld haar bruiloft geweest op 2 december 1968. Als kind had ze gedroomd van een huwelijk in een romantisch kerkje ergens in het zonnige ZuidFrankrijk, maar het was een overvol stadhuis op een grijze maandag op de Amsterdamse Oudezijds Achterburgwal geworden. De journalisten en fotografen liepen overal tussendoor. Haar humeur was tijdens die gebeurtenis toch al niet best, want op de avond voor de grote dag had ze een blindedarmontsteking gekregen. Terwijl ze haar jawoord gaf, zat ze onder de pillen. Tot overmaat van ramp stapte Johan ook nog voortdurend op haar sluier en sleep. 'Ik kon hem wel doodmaken die dag,' zei ze.

Ze waren in Vinkeveen gaan wonen, in een nieuw rijtjeshuis op Scholeksterlaan 41. Het was de tijd dat wereldberoemde voetballers nog gewoon in het telefoonboek stonden. Zodoende werd ze regelmatig lastiggevallen met vervelende telefoontjes, bijvoorbeeld van mensen die vroegen hoe haar man in bed was, of die haar bedreigden met woorden als: 'Danny, het duurt niet lang meer of je gaat voor de bijl.' Tegen Ter Haar zei ze daarover: 'We wisten niet beter, of dit hoorde er allemaal bij. Toch heb ik al heel in het begin van mijn huwelijk verlangd naar het moment, waarop aan dit alles een eind zou komen. Dat we stil, gewoon, zonder aandacht konden leven, net als iedereen.'

Na haar miskraam in 1969 waren ze een schoenenzaak in de Kinkerstraat begonnen. Johan had het daar erg druk mee gehad. Zo liet hij een keer een trainingskamp van het Nederlands elftal schieten om met Danny naar Italië te gaan om schoenen te kopen. Nadat ze opnieuw zwanger raakte, was voetbal al lang niet meer nummer 1 voor hem, bekende Johan in Boem!, zoals hun autobiografie heette: 'Mijn huwelijk en dat kleintje dat er stond aan te komen, stonden stevig bovenaan. Op de eerste plaats! Onbedreigd!'

Het was toen voor velen al duidelijk: Danny had in huize Crujff de broek aan. 'Danny, met op de achtergrond haar vader Cor Coster, had Johan in de knip,' zegt Salo Muller. 'Als Johan moest dansen, deed hij dat. Als hij niet moest dansen, deed hij het niet. Johan was idolaat van haar. Hij veranderde ook meteen door haar. Hij was een piepeltje nog toen hij haar ontmoette, een jongetje.'

Johan had nooit om uiterlijkheden gegeven. 'Hij droeg een broek waarvoor jij en ik ons zouden schamen,' zei zijn schoonvader Cor Coster tegen Maarten de Vos in De Ajacieden. 'Als je naar zijn haar keek, begon je te lachen. Danny heeft dat allemaal veranderd.' Modebewuste Danny maakte in recordtijd van het als een lagere scholier ogende kereltje

Cruijff een uiterst modern geknipt en gekleed prototype van de late jaren 60, aldus De Vos. Niet alleen Johans kleding was ouderwets geweest, ook zijn ideeën. Zo moest hij aanvankelijk niets hebben van Danny's korte rokjes en make-up. Maar hij had zich leren schikken naar wat zij mooi vond.

Vreemd was het niet. Ze kwamen uit zulke verschillende milieus. 'Begin jaren 60 at Johan bij ons thuis mee, omdat trainer Buckingham vond dat hij te mager was,' vertelt Salo Muller. 'Bakte mijn vrouw Conny een biefstukje voor hem. Danny kwam uit een heel ander milieu, Coster was een gehaaide zakenman. Zij woonden in het hoekhuis op de Herman Heijermansweg, het mooiste huis van Amsterdam, Johan kwam uit Betondorp. Hij had een lieve moeder en lieve pleegvader. Danny maakte zich op en ging naar de kapper, Johans moeder ging nooit naar de kapper. Hij was helemaal onder de indruk. Hij kreeg ook andere vrienden, haar vrienden. Hij was als de dood dat ze weg zou gaan. Voor Johan had Danny een ander vriendje en daar ging ze nog weleens mee om. Dat vond Johan niet leuk. Dus deed hij alles wat ze zei.'

Volgens Muller was men bij Ajax niet 'himmel-juichend' over Danny geweest. 'Ze was niet een echte Amsterdamse, ze sprak anders, was anders. Die anderen waren toffe meiden. Maja Suurbier en ik knuffelden elkaar, Danny deed zoiets niet. Een kusje op de wang op een verjaardag was al heel wat. Ze gaf ook niet het idee een gelukkige vrouw te zijn. Ik heb haar nooit uitbundig gezien, nooit lacherig. Altijd gereserveerd. Ze lijkt wat dat betreft wat op de vrouw van David Beckham, ook zo'n poppetje. Je kunt haar zo in de etalage zetten van de Bijenkorf.' Toch merkte je het volgens hem niet aan de uitslagen van Ajax als er in huize Cruijff dingen speelden. 'Als er thuis spanningen waren, ging Johan meer roken. Er was een tijd dat Danny veel last van migraine had. Daar maakte hij zich ongerust over en dan maakte hij veel ruzie in het veld. Aan z'n spel merkte je het dan soms. Maar er werden geen wedstrijden door verloren, hij kon goed de knop omzetten.'

Andrea Swart neemt het voor Danny op. 'Ze kon erg op haar strepen staan,' zegt ze. 'Vond veel dingen niet goed. Gewoon bij haar thuis aanbellen en naar binnen willen, is er bij haar niet bij. Maar ik vond haar altijd erg aardig. Sjaak heeft laatst bij Ajax heel leuk met haar zitten praten. Johan veranderde niet door haar. Eerder zichzelf door alles. Johan stond altijd in de aandacht. Als vrouw van een voetballer heb je het altijd gedaan. Ik zei vroeger ook weleens tegen fans als Sjaak en ik samen ergens gezellig zaten te eten: "Vindt u het erg dat we nu verder gaan, mijn biefstuk wordt koud." Als vrouw ben je dan de kattenkop. Sjaak had dat beter kunnen zeggen. En dat was bij Johan en Danny ook zo.'

Op 16 november 1970 was Chantal Cruijff geboren in de Boerhaavekliniek in Amsterdam. Vier dagen lag ze in de couveuse naast Danny, die zelf last kreeg van een trombose en tien dagen plat moest. Gelukkig was daar Johan om de ouderlijke taken te vervullen. 'Iedere morgen werd er een wasbak in mijn kamer gebracht,' vertelt Danny in Boem!. 'Dan kwam Johan nog voor de training om Chantal te wassen. Wat vond ik het heerlijk om naar die twee te kijken. (...) Als het maar even kon, kwam Johan naar mij toe - meestal een uur voordat het bezoek begon. "Gaan jullie maar weg," zei hij tegen de verpleegsters. "Dat wegen en wassen, voeren en luieren, kunnen we wel alleen!" Wat vond ik hem een schattig vadertje.' Niet alleen op het veld wist Johan alles beter. Ook in het ziekenhuis.

Danny was zielsgelukkig met haar dochter. Maar veel mensen gunden haar dat geluk niet en belden haar op. 'We zullen dat kind van jullie wel te grazen nemen,' dreigde een

anonieme persoon. De reacties gleden die dagen grotendeels langs haar heen vanwege de roes waarin ze verkeerde, zegt ze. Maar diep in haar moet er iets gebroken zijn. Ze geeft toe dat ze steeds meer haar stekels op ging zetten. ‘Dan werd ik ongenaakbaar voor de mensen om mij heen, omdat ik het gevoel had dat ik mezelf moest beschermen. Zelfs bij het boodschappen doen in Vinkeveen. (...) Er waren momenten, dat ik een ruimte met mensen nauwelijks binnen durfde te gaan. Dat heb ik trouwens nog. Wie niet in zo’n overdreven publiciteit en aandacht heeft geleefd, zal nooit begrijpen hoe moeilijk het is, in de wereld om je heen steeds jezelf te blijven.’

Ze ging het voetbal en alles eromheen echt haten. Niet alleen fans, maar ook bestuursleden en journalisten, zeker als die ongevraagd voor de deur stonden. Ze stuurde ze zonder pardon weg. Zelf kreeg ze regelmatig van hen de vraag hoe het nu was om met zo’n bekende voetballer getrouwd te zijn. ‘Zo’n rare vraag. Zou je hem ook stellen aan de vrouw van een bankbediende, een tandarts of een timmerman? Ik viel op Johan - godzijdank! - om allerlei ondefinieerbare redenen. In ieder geval niet omdat hij voetballer was. Ik ben ook niet het lieve, geïnteresseerde voetbalvrouwtje, zoals iedereen het graag zou zien. “Daarom ben je het juist wel,” heeft Johan vaak gezegd. “Jij houdt het voetballen buiten de deur.” Dat heb ik weleens rot gevonden, maar achteraf gezien is dat vreselijk goed geweest.’

Voetbalvrouwtje. Danny kon je wel wat doen als je haar zo noemde. ‘Wat heb ik dikwijls gewenst dat ik getrouwd was met een gewone man. Hoe vaak heb ik gedacht dat ons leven pas echt kon beginnen als het voetballen van Johan voorbij zou zijn? Dat we ook buitenshuis geheel onszelf konden zijn? Nu waren er altijd bemoeienissen. Overal mensen die je aanstaarden. Altijd verplichtingen. Nooit eens plannetjes kunnen maken, want je was afhankelijk van een ronde bal.’

Ze had er de schuld van gekregen dat Johan naar Spanje vertrok. ‘Ik noem geen namen, maar het is wel een zij die erachter zit,’ had Ajax-voorzitter Jaap van Praag gezegd. Thuis ontvingen ze postpakketten met poep en zelfs een met een giftige spin erin. Ook kwam er een brief met gebruikt wc-papier met de klodders er nog aan. De telefoon bleef maar rinkelen. Nog meer haat en beledigingen, nog meer pijn. Terwijl Johan nog twijfelde had ze geroepen: ‘Jezus Johan. We moeten, hoor je, we moeten nu een eigen leven gaan leiden. Zonder Ajax. Anders worden we allemaal nog gek. (...) Verdomme, we gaan naar Barcelona toe. We moeten. Snap je dat niet? Ik wil weg uit Vinkeveen. Weg uit Nederland. Weg van al die klootzakken en zeikers en weg van al dat gelazer om ons heen!’

Met de verhuizing naar Barcelona waren ze er financieel enorm op vooruitgegaan, prive had ze echter nog meer moeten inleveren. Johan was nog vaker van huis, want de afstanden in Spanje waren groter. En de telefoontjes waren nog talrijker. Drie, vier keer per week belden er vrouwen op die beweerden zwanger van Johan te zijn. Ze was ontzettend jaloers, zei ze bij de verschijning van Boem! tegen Mies Bouwman die een tv-special met het echtpaar Cruijff maakte: ‘Vijf keer is leuk, maar bij de zesde denk ik: sodemieter een keer op!’ Johan deed er vaak lacherig over. ‘Hij is niet zo jaloers,’ vertelde Danny. ‘Maar er staan er ook nooit zes op mij te wachten. Hij heeft geen reden.’ Het bevreedde haar dat ze alle achterlijke dingen normaal begon te vinden. ‘We hebben een krankzinnig leven.’

En toch was ze veel gelukkiger in Barcelona. Ze waren er nog geen publiek bezit en de

pers liet haar met rust. Ze hadden een appartement in de stad, maar zaten liever in het nieuwe huis op een berg in de nabijheid ervan dat Johan gratis had gekregen van een projectontwikkelaar. Die dacht: als Cruijff er woont, komen er vanzelf meer mensen, maar dat viel tegen. Ze sliep er beter en er kwamen minder mensen aan de deur. En als Johan weg was, had ze altijd nog Femmie, de Spaanse huishoudster. 'Als ik in paniek ben, gaat zij lachen. Ze is nergens bang voor. Niet in het donker, niet voor enge mannen,' zei Danny tegen Mies.

Femmie was er altijd. Ze paste op de kinderen als zij weg moest, maakte schoon, deed de was en maakte de heerlijkste gerechten. Urenlang kon Danny kijken hoe de Spaanse de specialiteiten van haar land klaarmaakte. In Nederland had ze wel gekookt, maar eigenlijk had ze er een enorme hekel aan. 'Nu is het elke dag een verrassing wat er op tafel komt. Ze maakt van elk maal een feest.' Maar Femmie mocht geen olijfolie gebruiken van Danny. Gewoon boter. Net als in Nederland.

Mies vroeg of ze nooit de behoefte had om uit te huilen bij iemand. 'Ik huil nooit uit,' zei ze. 'En als ik uithuil doe ik dat bij hem, heel hard.' En ze wees naar Johan. Die bleek overigens erg op de centen. 'Hij is een type dat voor een dubbeltje op de eerste rij wil zitten. Hij vindt gauw iets duur. Als in de maand augustus het huis vol zit met vrienden en familie uit Nederland dan is de supermarkt ook wat duurder. Dan kan hij kankeren.' 'Het kan nooit kwaad om erop te letten,' reageerde Johan.

Via Ter Haar en Mies kreeg Nederland voor het eerst (en het laatst) een beeld van de vrouw van de beste voetballer die het land had voortgebracht. Tegen de presentatrice zei Danny ook meteen dat ze er spijt van had dat ze zo openhartig was geweest. 'Het boek is te eerlijk, te eng. Ik heb nooit de behoefte gehad om iemand iets te vertellen. Het kan me helemaal niet schelen wat mensen denken over mij.' Ze hoopte dat niemand het boek kocht.

'Ik was er niet bij, hoor. Ik was er niet bij! Ik zweer het op alles.'

Het was maandag 1 juli 1974, bijna middernacht. Waar heeft die man het over, dacht Maja. Waarom belt hij me überhaupt zo laat op? Voor ze goed en wel kon reageren had Wim alweer opgehangen. Een dag eerder, op zondag 30 juni, had hij met Oranje tegen de ddr gespeeld. De Oost-Duitsers hadden zich geplaatst voor de tweede ronde na onder meer een verrassende 1-0 overwinning op West-Duitsland in de poule. In hun eerste wedstrijd in Groep A hadden ze echter met 1-0 van titelverdediger Brazilië verloren. Verlies tegen Nederland betekende voor de ddr exit toernooi. In de regen van Gelsenkirchen was hun lot snel bezegeld. In de achtste minuut schoot Johan Neeskens vallend de 1-0 binnen. Een kwartier na rust maakte Robbie Rensenbrink er 2-0 van. Door de overwinning was Nederland zeker van een plaats bij de laatste vier. En dat moest gevierd worden. Die avond organiseerde het Algemeen Dagblad voor de spelers een feestje. De populaire band The Cats uit Volendam, met wie veel Ajacieden via de broertjes Muhren bevriend waren geraakt, trad op in het hotel. Voor de gelegenheid droegen de muzikanten Oranje-shirts en ze hadden paling meegenomen. Het was een gezellige avond geweest en er was flink gedronken. Een dag later hadden de ^{troos} en Telegraaf Telesport gezamenlijk nog een feest gegeven. Artiesten als Lenny Kuhr, Rita Corita en Willy en Willeke Alberti waren door oud-voetballer, acteur en impresario Hans Boskamp naar Hilstrup gebracht, het was een grandioze show. Ook Michels had zich van een andere kant laten zien: hij had een duet

gezongen met Willy Alberti, 'Droomland'.

Na afloop begon de ellende. De Duitse journalist Guido Frick, die onder valse voorwendselen in het hotel verbleef, was in de nacht van zondag op maandag, na het optreden van The Cats, aanwezig geweest op een feestje van Hans Joachim Krautkramer, die een kamer op de eerste verdieping van het hotel van zijn ouders bewoonde. Op dat feestje waren, naast enkele dames, ook een aantal Oranje-spelers van de partij onder wie Johan Crujff. Kort daarvoor had de aanvoerder nog ruzie met Hans Joachim gehad: die had foto's gemaakt van het optreden van The Cats en de aanwezigen. Crujff had aan tafel gezeten met wat notabelen uit Munster, onder wie de roodharige echtgenote van een van hen. Juist op het moment dat Crujff met haar in gesprek was, had de zoon van de hotelbaas afgedrukt. Als geen ander wist Johan dat de buitenwereld zoiets verkeerd kon interpreteren. Hij had erop gestaan dat hij het rolletje zou krijgen, maar Hans Joachim had geweigerd. Bijna was het uitgelopen op een vechtpartij, maar de omstanders hadden hen kunnen kalmeren. De foto's zouden niet gebruikt worden, beloofde de toen 26-jarige Hans Joachim. De vrede was hersteld.

Het werd enorm gezellig in de kamer van Hans Joachim. En laat. Op initiatief van Crujff vertrokken de laatste aanwezigen om half vier 's nachts naar het zwembad voor een frisse duik. Het gezelschap bestond volgens de overlevering uit Hans Joachim, Crujff zelf, zijn medespelers Pleun Strik, Robbie Rensenbrink en Piet Schrijvers, een aantal dames en journalist Frick. Er waren wat flessen sekt meegenomen en iedereen was poedelnaakt het water ingesprongen waar wat onschuldig met elkaar werd gestoeid, zo is te lezen in het verhaal dat op dinsdag 2 juli in Bild-Zeitung van de hand van Frick, onder de valse naam Andree Hiller, verscheen.

Aanwezige journalisten van andere kranten waren op maandagavond al op de hoogte van de inhoud van het artikel en via hen kwam het tijdens de naborrel van het ^{tros}/Telesportfeest ook Crujff ter ore. Die belegde meteen een spoedberaad met Michels en teamarts Kessel. Hoewel de andere spelers al 'verplicht' op bed lagen, ging het nieuws van kamer tot kamer. En allemaal beseften ze dat het ook Nederland zou bereiken en daarom haastten ze zich naar de enige telefooncel van het hotel, die in de hal bij de receptie stond. Omdat niet alleen hij stond te popelen om zijn handen in onschuld te wassen, had Wim Suurbier het kort met Maja moeten houden.

Een belletje naar Amsterdam zou volstaan hebben, want daar kwam de tam-tam meteen op gang. Maja ging na Wims telefoontje een rondje bellen met de vrouwen van de andere Ajax-internationals. De eerste die ze te pakken kreeg was Jenny Keizer. 'Die was in alle staten,' vertelt Maja. 'Ze zei: "Dit pik ik niet."' Vervolgens belde iedereen elkaar, van slapen kwam weinig. De volgende ochtend ging Yvonne Krol in alle vroegte in Zaandam de kranten halen. Ze had zelf Ruud gebeld. 'Hij reageerde met een: "Waar heb je het over?'" vertelt Yvonne. 'Hij deed net of hij van niets wist, maar wij waren natuurlijk al helemaal op de hoogte. "O, maar ik was er niet bij hoor," zei hij toen.'

De Duitse Bild-Zeitung bracht het bericht op pagina 5 met de kop: 'Crujff, Sekt, nackte Madchen und ein kuhles Bad'. De Telegraaf vermeldde het nieuws die 2de juli kort op de sportpagina's en sprak over een 'zenuwoorlog tegen Oranje': 'Enkele West-Duitse kranten weten vandaag te berichten dat zich in het vaderlandse kamp een schandaal heeft afgespeeld. Het zou zo zijn dat aanvoerder Johan Crujff en enkele anderen van zijn

makkers zich in de nacht van zondag op maandag in het gezelschap van enkele Duitse meisjes aan uitspattingen te buiten zijn gegaan.'

Volgens Cruijff anticipeerde men in de Bondsrepubliek al op een eventuele finale Nederland - West-Duitsland. Michels sprak tijdens een ingelaste persconferentie die dinsdag over 'een hetze' en 'koude oorlog'. Een dag later, de dag waarop tegen Brazilië gespeeld zou worden, deed Johan in een column in De Telegraaf de hele zaak af als 'pure onzin' en 'waanzin'. 'Het moreel van Oranje moest ondermijnd worden, dat zal echter niet lukken.' Omdat Bild met een vervolgstuk was gekomen, dreigde hij een proces tegen het boulevardblad aan te spannen. De ^{knvb} distantieerde zich openlijk van de gebeurtenissen en steunde hem daarin niet.

Er was volgens de bond dan ook helemaal niets aan de hand. Er was ook geen Nederlandse krant die er schande van sprak. De openheid en losse sfeer rondom het Nederlandse elftal werd juist geprezen. 'In dit wereldtoernooi komt Nederland naar buiten als de beste, niet alleen in het veld, maar ook qua opstelling ten opzichte van de buitenwereld,' schreef de twintigjarige Eddy Poelman in De Tijd van 3 juli: 'Wat de pers bij Nederland mag - nergens zijn trainers, spelers en begeleiders zo gemakkelijk te benaderen - mag bij geen enkele andere ploeg.' Hij prees Cruijff, die het geweldig deed als aanvoerder en altijd voor de journalisten klaarstond, en vond het een schande dat daar misbruik van was gemaakt. Hij verweet degenen die dat hadden gedaan een gebrek aan persoonlijkheid. 'Als voorbeeld voor dit type mensen staat Joachim Krautkramer.' Ook citeerde hij Kessel. 'Dit is smeerlapperij die van de vlo een olifant wil maken,' aldus de dokter.

De vrouwen wisten niet meer wat te geloven, maar door al het gedraai was hun duidelijk dat er toch echt iets gebeurd moest zijn. Alleen Dien Jongbloed vatte de zaak laconiek op, leek het. 'Michels heeft meteen geroepen dat die hetze een onderdeel was van de psychologische oorlogsvoering tegen ons land en dat vind ik reuze lief van hem,' zei ze tegen Het Vrije Volk. 'Maar zal er die avond werkelijk wat gebeurd zijn: wat dan nog? Die jongens zijn al langer dan vier weken van huis. Ik zou het erg ongezond vinden als ze al die tijd alleen aan voetbal hebben gedacht.'

Dan maar ongezond, meenden de meeste andere vrouwen. Urenlang belden ze met elkaar. Yvonne met Maja, Maja met Danny, Jenny met Maja. Ze hitsten elkaar alleen maar verder op. Op straat durfden ze zich nauwelijks te vertonen. 'Het was enorm beledigend,' zegt Maja. 'Je voelt je zo onmachtig, alsof je niet belangrijk voor ze bent. Iedereen confronteerde jou ermee, de bakker, de slager. Het was het gesprek van de dag. En je weet zelf niet wat er nu echt is gebeurd.'

Op 3 juli pakte De Telegraaf ook nog eens uit met foto's van het feest dat samen met de ^{troos} op maandagavond was gegeven. De boosheid van de voetbalvrouwen bereikte het kookpunt. 'We hadden onze kont nog niet gekeerd of het was feest,' zegt Yvonne. 'Toen wij er waren was er geen zier te doen, we verveelden ons rot. Ik had het wel leuk gevonden als er zoiets georganiseerd zou zijn tijdens ons bezoek.'

'En die hostesses en vrouwen van ^{knvb}-bestuursleden mochten er wel altijd bij aanwezig zijn,' zegt Maja. 'Echt schandalig. Als gezin en als vrouw moest je al zoveel inleveren. Dan horen ze je niet bij zoiets buiten te sluiten. Ik voelde me zo minderwaardig.'

‘Absoluut,’ zegt Yvonne.

Ook Danny voelde zich minderwaardig. Urenlang stond Johan in de telefooncel bij de receptie van het Waldhotel om haar tekst en uitleg te geven. Hij zweette dan meer dan tijdens een wedstrijd, aldus degenen die hem daar hebben gezien.

Op woensdagavond 3 juli versloeg Oranje ook wereldkampioen Brazilië, in Dortmund werd het 2-0 door weergaloze goals van Neeskens en Crujff. Aan niets was te merken dat het zwembadincident door het hoofd van de stervoetballer spookte. Hij speelde zelf geweldig in een wedstrijd die werd ontsierd door vuile overtredingen van beide zijden. Maar de finale werd gehaald. En dat was het enige dat telde. West-Duitsland zou in het Olympisch Stadion van Munchen de tegenstander zijn, maar ook daar zou dit Oranje-elftal geen moeite mee hebben, aldus de internationale pers die het als de favoriet voor de wereldtitel zag. Michels wilde er niets van weten. ‘We zijn pas favoriet als we de wereldtitel veroverd hebben,’ zei hij.

Op zaterdag 6 juli verliet de Nederlandse delegatie het hotel in Hilstrup om neer te strijken in Hotel Bachmaier in Rottach-Egern bij Munchen. Hotelbaas Krautkramer was trots op de Oranje-elf. ‘Er zijn hier geen uitspattingen geweest,’ zei hij tegen De Telegraaf bij het afscheid. ‘Wel hebben sommige jongens na een zware wedstrijd een goed glas gedronken. Maar daar is toch geen enkel bezwaar tegen?’

Net als de voetbalvrouwen was Krautkramer uitgenodigd om de finale bij te wonen. De meesten van hen kwamen met het vliegtuig. Maja kon meerijden met Andrea en Sjaak Swart. Onderweg hadden ze bij een Nederlandse fabrikant in Den Haag de medailles opgehaald die na de finale uitgereikt zouden worden aan beide teams, de zilveren en de gouden. De stemming was positief: die gouden waren voor de Oranje-spelers. Ze zouden die Duitsers even een lesje leren, voor het gemak werd vergeten dat Bayern Munchen dat jaar de Europa Cup¹ had gewonnen en dat er zes spelers van die club in het West-Duitse elftal stonden. Nee, ‘we’ waren onverslaanbaar. De spelersvrouwen hadden een plekje op de tweede ring gekregen in vak Y5, schuin achter het doel, en allemaal bij vertrek op Schiphol een bos rozen gekregen. De Ajax-vrouwen zaten op de ene rij, de Feyenoordvrouwen op de andere. Om hen heen hostesses en kaasmeisjes, met wie nijdige blikken werden uitgewisseld. Maja was bloednerveus, weet ze nog. Ze zat de hele tijd te friemelen aan haar gelukshandschoentjes. Een paar rijen voor haar zat actrice Liz Taylor met haar Nederlandse verloofde Henry Wijnberg. ‘Vond ik eigenlijk nog interessanter dan de wedstrijd,’ bekennt ze. Veel vrouwen verheugden zich al op de cabrio die de heren was beloofd, mochten ze de wereldtitel behalen.

De vertrouwde elf spelers begonnen aan het karwei, ook Rob Rensenbrink die eigenlijk geblesseerd was aan zijn rechterdijbeen. Iets over vieren floot de Engelse scheidsrechter Jack Taylor voor het beginsignaal. Oranje startte goed, de bal ging van man tot man. De West-Duitsers leken onder de indruk. ‘Kijk, ze durven niets eens,’ riep Truus van Hanegem met een grote bruine zonnebril op haar hoofd en een zwartleren jasje aan op de tribune, waar het werd vastgelegd door een tv-camera. Nog geen minuut na de aftrap lag de bal al op de penaltystip in het Duitse strafschoopgebied nadat Crujff door Uli Hoeness onderuit was gehaald. Geen Duitser had de bal nog beroerd. Johan Neeskens legde aan. Op de tribune durfde Truus niet te kijken en draaide zich om. ‘Die missen we, nou verliezen we,’ prevelde ze, terwijl ze zenuwachtig met haar bril speelde. Die rozen op

Schiphol die ochtend zouden ongeluk brengen, vreesde ze. ‘Kijk jij maar niet, hoor,’ zei Coby Jansen tegen haar en sloeg een arm om haar heen. Nees miste niet. Coby en Truus vlogen elkaar om de nek.

Na die snelle voorsprong nam Oranje gas terug. De West-Duitsers werden getart met het lullig rondspelen van de bal, mogelijkheden om te scoren waren er nauwelijks. Na ruim twintig minuten keerden de kansen. Nadat Bernd Holzenbein zich in het Nederlandse strafschopgebied theatraal over het been van Wim Jansen had laten vallen, kreeg ook West-Duitsland een strafschop. Bij het schot van Paul Breitner stond Jan Jongbloed als aan de grond genageld. De Duitsers verhoogden het tempo en in de 43ste minuut maakte hun gevaarlijke spits Gerd Muller er 2-1 van. Herman Kuiphof hief op de televisie zijn befaamde woorden ‘zijn we d’r toch ingetuind, zijn we d’r toch ingetuind’ aan.

Inderdaad. De tweede helft bracht geen verandering in de stand, talloze kansen van Nederland en een onterecht afgekeurd Duits doelpunt ten spijt. Johan Crujff was slechts een schim van de speler die het publiek in de andere wedstrijden had gezien - de Duitse bondscoach Helmut Schon zou na de wedstrijd zelfs zeggen: ‘Jammer dat Crujff niet meedeed.’ En ook de overige spelers leken op hun laatste benen te lopen. En zo werd niet Nederland, maar WestDuitsland wereldkampioen. Daar gaat m’n cabrio, dachten een paar vrouwen in vak Y5.

Maja barstte na het eindsignaal van Taylor in tranen uit. ‘Alle emoties van de voorbije weken kwamen eruit,’ zegt ze. Ze was niet de enige die zich liet gaan. Truus was ontroostbaar. Yvonne voelde zich extra klote omdat de beslissende bal van Muller door de benen van Ruud was gegaan. ‘Zo jammer. Ze hadden zo’n goed elftal, ze waren zo ver gekomen. Rudy was er zelf ook ziek van, maar er is nooit met een vinger naar hem geweest.’

Die avond was er een groots banket. Maja had voor de gelegenheid een knalgele jurk aangeschaft en ging op in het feestgedruis. Er werd gegeten, veel gedronken, gedanst en ook weer gelachen. Bij vrijwel iedereen heerste er toch vooral tevredenheid over het bereikte resultaat. Wie had immers verwacht dat de finale gehaald zou worden? Alleen Willem van Hanegem eigenlijk. In haar herinnering ziet Maja hem nog tijdens de feestavond huilend in een hoekje zitten. Tegen een journalist zei Willem dat hij z’n oude versleten voetbalschoenen met gaten in de neuzen, die hem altijd geluk hadden gebracht, nu maar ging verbranden. Willems vader was in de oorlog tijdens een bombardement om het leven gekomen. Hij had zo graag wraak op die moffen willen nemen, hij had ze zo graag vernederd. Dit was de kans geweest.

De volgende dag vlogen de spelers en hun vrouwen terug naar Nederland. In het vliegtuig nam een tv-ploeg interviews af. Terwijl Danny tegen Johan aanhangt en demonstratief een andere kant op kijkt, zegt haar echtgenoot God op z’n blote knieën te danken dat het afgelopen is. Om kwart voor twaalf op maandag 8 juli landde de groene Boeing 707 van Transavia op Schiphol. Pas daar werd Johan en zijn teamgenoten duidelijk wat ze los hadden gemaakt. Overal stonden de mensen hen toe te zwaaien. Ze gingen eerst langs het Leidseplein in Amsterdam, daarna was de koningin op Huis ten Bosch aan de beurt. ‘O, meneer Van Hanegem, u bent gelukkig nog helemaal heel,’ zei Juliana tegen Willem. ‘Die is niet kapot te krijgen,’ had Truus tegen haar gezegd. Vervolgens naar premier Den Uyl op het Catshuis. Daar waren er in de tuin lintjes voor onder anderen Crujff en Michels en

werd de polonaise gelopen. Maja krijgt nog last van plaatsvervangende schaamte als ze de tv-beelden ziet van Wim die tussen de Koninklijke Militaire Kapel staat en de bekkens hanteert. Aan het einde van de voor de spelers zwaar vermoeiende dag was er ook nog een hulding op de Rotterdamse Coolingsingel. De festiviteiten waren grotendeels op televisie te volgen geweest. Tweede op een ^{wk}, het was toch wat. Maar er waren er ook veel die zich voor het tvtoestel in de huiskamer afvroegen: hoe heeft het in godsnaam kunnen gebeuren dat we geen eerste werden? We waren zo goed. En waarom speelde Cruijff zo onder zijn kunnen? Net als destijds na zijn vertrek bij Ajax wezen veel vingers naar een persoon. Danny.

Gaat het dan toch gebeuren? Terwijl Maja en Yvonne met hun koffers bij de receptie van het Waldhotel staan om uit te checken, verschijnt opeens Hans Joachim Krautkramer. Hij heeft een bol gezicht en draagt een blauw overhemd met kaki broek. Hij is overduidelijk geschrokken. Natuurlijk had hij begrepen dat er twee spelersvrouwen van toen in het hotel aanwezig waren, ze hadden naar hem gevraagd. Hij had z'n best gedaan om hen te ontlopen. De avond ervoor hadden de dames nog veel praatjes gehad over wat ze aan hem zouden vragen, mochten ze hem toch nog tegen het lijf lopen. 'Als ik hem zie, zeg ik dat ik nu wil weten hoe het zit, anders pleur ik hem het water in. Ik geloof er niets van,' had Yvonne geroepen. Nu is het enige wat er bij hen uitkomt: 'Wilt u met ons op de foto?'

Dat wil Hans Joachim wel. 'Waar had u gedacht?' vraagt hij hikkend.

'Bij het zwembad natuurlijk!' roepen Maja en Yvonne in koor.

Aan de rand van het zwembad poseren ze gedrieën. Hans Joachim kruipt voorzichtig in het midden, terwijl de dames hem een arm geven. Er kan nog net een flauwe glimlach bij hem af.

'Hoe zit het nu?' probeert Yvonne voorzichtig als de foto's zijn genomen.

'Alles wat ik daarover te zeggen heb, staat in het boek van Wim Kok,' zegt de hoteleigenaar met trillende stem.

Wim Kok? Je ziet de dames denken. Wat heeft de oud-premier er nu mee van doen?

'Eh, ik bedoel Auke Kok,' zegt Hans Joachim. 'Er is werkelijk niets ernstigs gebeurd.' Vervolgens verontschuldigt hij zich, hij heeft een afspraak. En weg is hij.

'Tjonge,' zegt Yvonne. 'Hij was echt zenuwachtig.'

'Maar toen ik wat dichter tegen hem aan ging staan niet meer,' zegt Maja. 'Ik heb meer gelachen dan toen.'

'Toen hebben we ons alleen maar verveeld. Hij had liever met ons in dat zwembad gelegen dan met die gasten,' aldus Yvonne.

In het boek 1974, Wij waren de besten van Auke Kok, verhaalt Hans Joachim over het fotorolletje (hij had echt geen kwaad in de zin), het feestje op z'n kamer (met muziek van The Bee Gees), de dames (drie in getal; zijn eigen verkering en twee vriendinnen van haar) en de zwempartij (volkomen onschuldig). Conclusie van Kok over het beruchte zwembadincident: 'Het is wel gebeurd, maar in feite was er weinig aan de hand. Het was hoe men ermee omging.'

Yvonne houdt het nog steeds bij een 'smeuig verhaal'. 'Wat er echt is gebeurd komt nooit boven water.' Maja denkt dat het wel heeft plaatsgevonden, maar wat dan nog. 'Er gebeurde zoveel in die tijd. Scheidsrechters die naar Amsterdam kwamen werden ook meegenomen naar de Wallen door de mensen rondom Ajax. Dat hoort bij die mannenwereld. Iemand die op een bank werkt, geeft z'n secretaresse soms toch ook een

pets op haar billen. Zo is het leven.'

Kan het zwembadgebeuren Nederland de titel hebben gekost? Maja gelooft van wel. 'De jongens waren er toch mee bezig, want sommige vrouwen waren heel boos. Vooral Danny, die vond het echt niet leuk.' Ook Salo Muller gelooft dat Danny zoveel invloed op Johan had dat hij slecht speelde in de finale, net als Johans eigen broer, Henny. In het boek Beckenbauer & Cruijff van Marcel Rozer, zegt Henny dat Johan alles voor haar deed en zich enorm door haar liet beïnvloeden. Henny ergerde zich daar vreselijk aan. 'Eigenlijk begon het meteen toen ze elkaar hadden ontmoet, maar er was een punt waarop hij had moeten zeggen: tot hier en niet verder. Dat was voor de finale van 1974. Na het beruchte zwembadincident bleef ze hem steeds bellen. Zaterdag voor de wedstrijd tot diep in de nacht bleef ze tegen hem schreeuwen en tieren. Velen hebben hem zien zweten in de telefooncel van het hotel. Ik had gezegd: "Luister zus, als jij hier problemen van maakt, zie ik je maandag wel. Ik moet nu slapen voor de belangrijkste wedstrijd van mijn leven. Welterusten."' "

Maar Johan was geen Henny. Die had zich al eerder in Nieuwe Revu minachtend over zijn schoonzus uitgelaten. 'Mijn familie en het Nederlandse volk zouden stukken beter af zijn geweest als Danny Coster en Johan elkaar nooit hadden ontmoet,' zei hij in augustus 2004 tegen het weekblad. 'Ze is een egocentrische vrouw die Johan op belangrijke momenten heeft geblokkeerd.'

Zo ook op 7 juli 1974, aldus Henny Cruijff. En Danny zwijgt. Jammer, maar begrijpelijk, vinden Maja en Yvonne. Yvonne denkt dat ze ook totaal geen invloed heeft gehad op de finale. 'Het waren sportmannen die wilden winnen, Johan voorop. Het eerste doelpunt viel te snel. En ze waren op. Ze hadden alles gegeven om de finale te halen. Althans, zo heeft Rudy het mij uitgelegd. Elke keer komt dat kut-zwembad weer naar boven. Eigenlijk interesseert dat hele gedoe eromheen me geen kloot. Ook al heeft Rudy er hier een op de kant van dat zwembad genomen, het maakt me niets uit. Je kunt er toch niets meer aan veranderen.'

Maja is het helemaal met haar eens en zegt nogmaals: 'Zo is het leven.'

Hun mannen waren na het toernooi op het toppunt van hun roem. Maar wezenlijk was er weinig veranderd, herinnert Maja zich. 'Wim was nog steeds dezelfde. Voetbal was gewoon z'n werk. Ik heb ook nooit beseft dat Johan zo groot was. Johan was Johan, gewoon een vriendje van me. Nog steeds. Voor mij waren het geen vedetten, maar gewone jongens.'

'Johan is een heel fijn mens, altijd gebleven,' aldus Yvonne.

'En Danny ook,' zegt Maja.

‘Ik hou niet van koketteren’

Cathy Schrijvers

Trillend van de zenuwen hebben de vrouwen van de Ajax-spelers na afloop van de wedstrijd tegen het Indonesische elftal, die door Ajax met 4-1 werd gewonnen, de bus opgezocht. Tijdens het duel, dat binnen de lijnen uiterst sportief was verlopen, moesten zij voortdurend dekking zoeken, omdat een uitzinnige menigte uit woede over de dreigende nederlaag, hen steeds bedreigde. Uiteindelijk moesten er soldaten met karabijnen aan te pas komen om het publiek op afstand te houden.

Uit: De Telegraaf van 6 juni 1975

De zomer van 1974 was de slechtste sinds jaren. In Nederland werden in juni en juli slechts twee warme dagen geteld, de regen in West-Duitsland tijdens het ^{wk} was geen uitzondering geweest, eerder een voorbode van wat komen ging. Geen wonder dat de oververmoeide Oranje-spelers en hun gezinnen, voor die paar weken vakantie die hun nog restten voor het begin van het nieuwe seizoen, massaal richting de Spaanse zon afreisden. Zo vertrok Willem van Hanegem op woensdag 10 juli met Truus en hun kinderen Gert en Alies naar Torremolinos aan de Costa del Sol. ‘Lekker drie weken weg, ik hoop dat ik de teleurstelling dan een beetje kan verwerken,’ had hij tijdens de festiviteiten twee dagen eerder laten weten.

In Torremolinos waren ook Feyenoord-internationals Wim Jansen en Theo de Jong neergestreken. Met Willem waren ze te gast bij een show van Seth Gaaikema in het vakantiecentrum Playamar. Omdat in de buurt ook enkele spelers van wereldkampioen WestDuitsland vakantie vierden, had Gaaikema aanvoerder Franz Beckenbauer en keeper Sepp Maier uitgenodigd. De cabaretier wilde op het podium een verzoening tot stand brengen. Maier had echter geen tijd, Beckenbauer geen zin. Een dronken Nederlandse toerist had hem op straat een knal gegeven. ‘Der Kaiser’, zoals de Duitsers hem hadden gedoopt, kwam z’n hotel niet meer uit.

Ook Maja Suurbier en Yvonne Krol waren naar Spanje gegaan met hun mannen en kinderen. ‘Het duurde mij te kort, die vakantie,’ weet Maja nog, die altijd op Mallorca zat met Wim, vaak met bevriende buitenlandse topvoetballers als George Best en Allan Ball. ‘Na een paar weken begonnen de trainingen alweer. Normaal ging Wim al wat lopen in de laatste week, maar ik geloof niet dat hij dat toen gedaan heeft. Hij was kapot.’ Veel rust was hun die vakantie niet gegund, want op de stranden wemelde het van de handtekeningenjagers. Iedereen moest iets van de nieuwe wereldsterren. De dames baalden daar stevig van.

Cathy en Piet Schrijvers zaten zoals gewoonlijk in een appartement in Benidorm. Cathy, die haar man weken niet gezien had, keek toe hoe die zich vermaakte met hun twee zoons, Peter en Patrick. Ze was het gewend. ‘Piet was een leuke vakantie vader,’ zegt ze. ‘Hij trok de hele tijd met ze op, mij zag hij niet staan. Hij zei altijd: “Jij hebt ze de rest van het jaar. Nu heb ik ze.”’

Piet was een van de stoute jongens geweest, daar in het zwembad van Hiltrup. Ze had er niet van opgekeken. Piet houdt van een feestje en is meestal degene die het licht uit doet. En een borreltje op z'n tijd ging er ook wel in, zolang het geen invloed op z'n prestaties had. Nadat haar vriendin Antoinette van de Kerkhof, de vrouw van reserve Willy, in Bild iets had gelezen over 'sekt en naakte meisjes' en haar had ingelicht, had Cathy hem over de telefoon gevraagd: 'Jij zat er zeker bij?'

'Natuurlijk, je kent me toch,' had Piet geantwoord, die er geen moment aan gedacht had om haar vooraf in te lichten, zoals enkele andere spelers hadden gedaan. Zo onschuldig was het in zijn ogen. Wel wist hij dat er foto's van de groep waren genomen, dus ontkennen dat hij erbij was geweest had geen zin. In zijn herinnering, opgetekend in zijn autobiografie *Keepen is een kunst*, waren hij en een stuk of acht andere spelers op feestrumoer bij het zwembad afgekomen. Daar vierde Hans Joachim Krautkramer zijn verjaardag, aldus Piet. Ze waren nog geen twee tellen bij het bad, waarin een aantal halfblote dames lagen, en er werd van vier kanten geflitst. 'Handig opzetje van het ranzige boulevardblad Bild. Je maakt van al die foto's een foto, zodat het lijkt alsof wij tussen de meiden zitten, en een rel is geboren,' schreef hij.

Auke Kok beweert in zijn boek *1974, Wij waren de besten* dat er geen camera's aanwezig zijn geweest in het zwembad. Daarnaast heeft Hans Joachim hem verteld in april jarig te zijn, dus van een 'verjaardagsfeestje' kon geen sprake zijn. Piet heeft Koks boek ook gelezen en houdt voet bij stuk. 'Onze vriend Kok zit ernaast,' zegt hij desgevraagd. 'Was hij erbij? Hoe kunnen er dan foto's in Bild hebben gestaan?' Hij vertelt en passant ook dat hij vlak voor het WK van 2006, dat ook in Duitsland werd gehouden, met een journalist van Tubantia terug is geweest naar het hotel. Met Hans Joachim sprak hij over 1974 en het zwembad. 'Op het moment dat we erover begonnen, liep hij weg. Had hij geen tijd meer vanwege een vergadering. Terwijl hij vlak daarvoor zei nog voldoende tijd te hebben voor een rondleiding en om over die periode te praten,' aldus Piet. Klinkt bekend.

Foto of geen foto, verjaardagsfeestje of geen verjaardagsfeestje, wie er nu wel en niet bij waren; de waarheid over wat er nu echt is gebeurd tijdens die vroege ochtend van de eerste juli van 1974 in het Waldhotel, zullen we waarschijnlijk nooit weten, zoals Yvonne Krol al stelde. Hoe dan ook, de zaak had in Huize Schrijvers niet tot een huwelijks crisis geleid, zoals in Huize Cruiff het geval leek. Cathy vond alle heisa die het had veroorzaakt nogal overtrokken. 'Als je de helft moet geloven van wat ze allemaal schreven, geloof je al heel erg veel, denk ik,' zegt ze 33 jaar later. 'Piet en ik hebben het er nooit meer over gehad, het interesseerde me ook niet. Als je met een paar jongens zo lang zit opgescheept, gebeuren zulke dingen. Zeker als je bedenkt dat ze van Michels nergens heen mochten. Ze verveelden zich enorm.'

Ze had er meer van gebaald dat Piet niet aan keepen was toegekomen tijdens het toernooi. Voor het begon, had Fadrhonc tegen hem gezegd: 'Jij bent mijn man.' Piet was een echte lijnkeeper, sterk tussen de palen en pas als er geen verdediger meer voor hem stond, kwam hij zijn doel uit. En hoe. Zijn forse gestalte schrikte menig spits af. Het liefst droeg Piet daarom een felgele keeperstrui, dat viel extra op. Omdat het er aanvankelijk op leek dat Rinus Israel met Pleun Strik als verdedigers voor hem zouden staan, was hij het meest geschikt. 'Maar de vader van Rinus overleed waardoor hij tijdelijk afhaakte, en Strik raakte geblesseerd in de voorbereiding, dus koos Michels voor Jongbloed,' aldus Cathy.

‘Michels wilde dat ze verder naar voren gingen voetballen, meer op de helft van de tegenstander, en Jan was dat systeem gewend. En omdat Oranje maar bleef winnen tijdens het ^{wk}, kreeg Piet geen kans meer.’ Niet dat haar man in Duitsland buiten beeld bleef. Voor het zwembadincident speelde, was Piet ook een van de spelers geweest die Volkskrant-journalist Ben de Graaf met kleren en al in het hotelbad hadden gegooid omdat die naar de zin van de selectie te zure stukjes over hen schreef in zijn krant, met name over het harde spel.

Het deed Cathy goed dat veel mensen na afloop zeiden dat Piet in de finale niet zo gemakkelijk gepasseerd zou zijn als Jan. ‘Die penalty van Breitner was helemaal niet hard en penalty’s waren Piets specialiteit. En die tweede goal van Muller had hij waarschijnlijk ook tegengehouden. Dat was typisch een bal voor een lijnkeeper.’

Bijna had ze de finale in Munchen moeten missen. Samen met Corry van Ierssel, de vrouw van ^{fc} Twente-verdediger Cees die het hele toernooi op de reservebank zat en met wie ze in dezelfde straat in Oldenzaal woonde, was Cathy met de auto naar Schiphol gegaan. Daar had Corry de deur van haar auto op slot gegooid terwijl de motor nog liep. ‘Corry zei: “Ga jij maar, ik wacht wel op de Wegenwacht,”’ vertelt Cathy. “Ik laat die wedstrijd wel schieten.” Maar daar wilde ik niets van weten. Samen uit, samen thuis. We kwamen toen scheidsrechter Frans Derks tegen, die zou ook gaan. Hij zei: “Gaan jullie maar, ik regel het wel.”’ De eigenzinnige Derks stond die zomer in de hitparade met het lied ‘We gaan naar Munchen’: ‘We gaan naar Munchen, want Nederland komt bovenaan, Oranje geeft ‘m van katoen, We worden wereldkampioen.’ Net op tijd zou ook hij de wedstrijd halen.

Na afloop van de finale was de teleurstelling vanzelfsprekend ook bij Cathy groot. Maar terugkijkend, vindt ze het nu toch erg knap, die tweede plaats. ‘Er wordt nog steeds over gesproken.’ Piet had uitbundig deelgenomen aan het feest op het Catshuis, in de polonaise liep hij achter Joop den Uyl; hij had de premier, die ruim een kop kleiner was, stevig bij de schouders gevat. Als Cathy de foto’s van toen ziet, wordt ze nog emotioneel. ‘Hij had het toch maar zo ver geschopt, terwijl hij geen atletisch type was.’

Het mooiste moest nog komen: Piets transfer naar Ajax. Tijdens het toernooi had hij in onzekerheid verkeerd bij welke club hij in het seizoen 1974/1975 zou spelen, daar hij op dat moment contractvrij was. Ajax-trainer George Knobel wilde hem graag hebben. Begin maart 1974 was hij door hem benaderd, maar ^{fc} Twente vroeg te veel geld voor hem. Na het ^{wk} was hij daarom gewoon weer aan het werk gegaan bij de Betoncentrale, waar hij op een betonmixer reed - bij ^{fc} Twente waren de meeste spelers nog steeds semi-prof. Twee dagen voor ze op vakantie zouden gaan, kwam de zaak toch weer aan het rollen, want Ajax had contact opgenomen met Piets zaakwaarnemer Cor Coster. Die regelde het snel met de nieuwe Ajax-trainer Hans Kraay. Voor 480.000 gulden was Piet Ajacied. Cathy had hem het goede nieuws telefonisch mogen meedelen, terwijl Cruijffs schoonvader en Kraay bij haar thuis op de bank zaten te wachten en Piet aan een biertje zat met zijn maten bij de Betoncentrale.

Tijdens het ^{wk} had Kraay nog zijn zinnen gezet op Jan Jongbloed, die bij ^{fc} Amsterdam speelde. Hij was er speciaal voor afgereisd naar Hiltrup. ^{fc} Amsterdam-voorzitter De Stoop was toen hij dat hoorde meteen met een grote bos bloemen naar de sigarenzaak van

Jan en Dien gegaan om te laten blijken hoe blij men met de keeper was, voor het geval daar misverstanden over bestonden. En Stoop wist hoe je Dien moest paaien. Maar de winkel was gesloten, het was dinsdag. En dinsdag was de vaste visdag van Jan. Niet de bloemen, maar die visdag zou de reden worden dat Jan bij de club van Stoop bleef: bij Ajax kon hij veel meer verdienen, maar daar werd op dinsdag getraind. Vissen was Jans leven, de keuze duidelijk. Voor Jan, Dien, en later z'n kinderen, begrepen soms niets van hem. En zo kwam Piet Schrijvers in Amsterdam terecht. De transfer naar Ajax was een droom voor hem. Eindelijk zou hij ook eens landskampioen worden en bekere winnen.

Piet was niet de enige nieuweling bij Ajax. Het bestuur in Amsterdam wilde orde op zaken stellen na het dramatische seizoen onder George Knobel. Daarom was de 37-jarige Go Ahead Eagles-trainer Hans Kraay gehaald; die zou officieel geen trainer gaan heten bij Ajax, maar technisch-directeur. Hij werd in staat geacht de discipline te herstellen. Naast Piet waren ook de spelers Ruud Geels (van Club Brugge), Johnny Dusbaba (^{fc} Den Haag) en Willy Brokamp (^{mvv}) gekocht. Johan Neeskens was echter verkocht aan ^{fc} Barcelona. Op 18 juli was hij samen met de 18-jarige Marianne Schuphof uit Zaanstad, met wie hij twee dagen eerder in Heemstede was getrouwd, vertrokken naar de club van Cruiff en Michels. Ook Neeskens was nu voetbalmiljonair. Barcelona betaalde Ajax maar liefst 2,25 miljoen gulden. Johan kreeg zelf anderhalf miljoen.

Kraay liet zich meteen gelden. Hij kondigde aan geen onderscheid te maken tussen vedetten en nieuwelingen, hij - en niemand anders - was de baas. Al meteen op de eerste trainingsdag, op maandag 29 juli 1974, werd zijn gezag onderuitgehaald door een vedette: Wim Suurbier. Wim wilde ook graag miljonair worden, net als Nees, en had na dertien jaar Ajax de behoefte om eens in een andere omgeving te voetballen, riep hij vaak in die tijd. Tijdens het wk was er serieuze belangstelling van Saint-Etienne uit Frankrijk voor hem geweest. Het werd niets, ze vonden hem te duur. Hij werd er een beetje balorig van en verscheen niet op tijd voor de bus die de Ajax-selectie naar het trainingskamp in De Lutte in Overijssel zou brengen. Kraay gebod de chauffeur te vertrekken en liet de andere spelers weten dat Wim ervan zou lusten. Voor hem geen plek meer in Ajax 1. Nieuweling Ruud Geels wist niet wat hij even later meemaakte, vertelt hij in *Altijd raak!* van Theo Vaessen: 'In de buurt van Hilversum passeerde, luid claxonerend, een sportauto onze bus. Wij keken nieuwsgierig door de raampjes naar buiten en zagen... Wim Suurbier met zijn vrouw Maja. Allebei met een bruine tint van de zon en gekleed in een shirtje en korte broek. De bus stopte bij een parkeerplaats waar Suurbier al stond te wachten. Hij, ongeschoren nog, pakte zijn sporttas uit de auto en stapte breed lachend in de bus. Op het moment dat Kraay dreigde op te spelen, grapte Suurbier: "Kraaytje, alles in orde? Ben toch mooi op tijd? We kunnen straks lekker samen beginnen."'

Suurbier kreeg niet eens een reprimande van Kraay. Die maakte de dagen erop ook nog ruzie met Piet Keizer (omdat die hem bij de voornaam noemde, ze hadden immers nog tegen elkaar gevoetbald) en Arie Haan (omdat diens grapjes toen al niet begrepen werden). Beiden zouden het later dat seizoen bij Ajax voor gezien houden; Keizer zou nooit meer voetballen, Haan ging naar Anderlecht in België waar hij twee keer de Europa Cup ⁱⁱ en twee keer de Europese Supercup zou winnen.

Zo begon het eerste trainingskamp van Piet Schrijvers lekker. Ajax was overigens niet zijn eerste Amsterdamse club. De op 15 december 1946 in Jutphaas geboren doelman was in

het seizoen 1965/1966 bij ^{dws} terechtgekomen, in een team met Rinus Israel, Jan Jongbloed, Andre Pijlman en de jonge Rob Rensenbrink. Ook daar had hij Jan voor zich moeten dulden. ‘Maar er is nooit sprake van jaloezie geweest,’ aldus Cathy. ‘Toen Jan een tijdje uit vorm was, stond hij onder de lat.’

In z’n eerste jaar ^{dws} ontsnapte Piet ternauwernood aan een leven in een rolstoel. Hij werd op de Amsteldijk in Amsterdam geschept door een busje met een grote caravan en pas na veertien dagen ziekenhuis en 22 weken met drie gebroken lendenwervels in een korset van gips, kon hij weer gaan trainen. Hij had net in november ‘66 zijn debuut gemaakt in het eerste van ^{dws} toen hij op oudejaarsavond in de flat van een vriend in Soest, zijn toenmalige woonplaats, Cathy tegen het lijf liep. De twee kenden elkaar nog van hun middelbare schooltijd, zij het dat Piet op de Christelijke ulo had gezeten en Cathy, die op 5 mei 1946 was geboren in Heemstede, op de Vrije ulo. ‘Ik vond hem nog niks,’ zegt Cathy. Maar ze kende hem wel. Ze ging vaak met haar vader, Hein Lanterna, bij voetbalclub sec in Soest kijken en daar speelde Piet. ‘Mijn vader was zelf een fanatieke voetballer bij Victoria in Hilversum. Hij was heel snel en zei altijd: “Ik was zo snel dat ik mijn eigen schaduw voorbijliep.”’ Over haar jeugd in Hilversum en Soest heeft ze weinig te vertellen. ‘Ik zeg altijd: “Ik ben alleen maar geboren.”’

In het trappenhuis van de flat vroeg Piet of ze mee uit ging en van het een kwam het ander. Een jaar later trouwden ze en ze verhuisden naar Amsterdam. ‘Ergens een hoog achter. Maar het was een ontzettend leuke tijd. We hadden een kamer met een slaapbank en een keukentje. Er was een balkonnetje met twee openslaande deuren en achter een daarvan had de vorige bewoner een douchecel gemaakt.’ Ze mocht niet meer werken van Piet. ‘Hij was heel ouderwets. “Ik wil je onderhouden,” zei hij. Ik wilde graag mannequin worden, maar Piet vond huisvrouw een beter idee.’

Tot de zomer van 1968 woonden ze in Amsterdam, daarna vertrokken ze naar het oosten des lands: Piet was verkocht aan ^{fc} Twente. De club, in 1965 ontstaan uit een fusie tussen Sportclub Enschede en Enschedese Boys, zou onder trainer Kees Rijvers uitgroeien tot een gevaarlijke concurrent van Ajax en Feyenoord, en ook in de Europa Cup deden ze goed mee; zo werden ze in 1971 pas in de kwartfinale van de ^{uefa}-cup uitgeschakeld door Juventus en bereikten ze in 1973 de halve finale van dat toernooi. Daarin was het Duitse Borussia Monchengladbach te sterk. De wedstrijd in Duitsland liep volledig uit de hand met een rode kaart voor Rene van de Kerkhof - hij was de eerste Nederlandse speler die tijdens een Europa Cup-wedstrijd het veld uit werd gestuurd. Naast met Rene, speelde Piet bij fc Twente onder meer ook met Renes tweelingbroer Willy, met clublegende Epi Drost (in 2000, vijf jaar na zijn overlijden, gekozen tot Twente-speler van de eeuw) en met Dick van Dijk (in 1970 vertrokken naar Ajax nadat ^{fc} Twente het seizoen ervoor met 5-1 van de Amsterdammers had gewonnen, waarbij hij driemaal scoorde). De broertjes Van de Kerkhof gingen in 1973 naar psv, hun trainer Kees Rijvers achterna die in 1972 de overstap naar Eindhoven had gemaakt. In Piets laatste seizoen bij Twente, 1973/1974, eindigden ze in de competitie als tweede achter Feyenoord.

Cathy beschouwt de Twente-periode als de leukste jaren. ‘We begonnen net met ons leven, we kregen een eigen woning, kinderen. En er waren allemaal spelers van dezelfde leeftijd, die allemaal in dezelfde nieuwbouwwijk woonden. Ze zaten tegen de top aan, maar de sfeer was gemoedelijk. Als er verloren werd, was het niet zo’n ramp. Niet dat Piet

daartegen kon. Als er iemand onder de douche stond te lachen na een nederlaag, werd hij woest. Dat heeft hij nog steeds. Hij wil altijd winnen.’ Piet was hard voor zichzelf en anderen. Ook hun zoons hebben daar veel last van gehad, zegt ze. ‘Peter, de oudste, keepste ook. Hij werd continu met Piet vergeleken. Dan zei hij: “Mama, ik wil mezelf zijn. Niet papa.” Dan zei ik: “Je hebt gelijk.” Hij heeft wel dat fanatieke van Piet, hij had alleen wat meer talent moeten hebben.’

Nog erger dan verliezen vond Piet kritiek. Zijn moeder, ook zo’n fanatieke, had er een handje van om in de auto na een wedstrijd te beginnen over alles wat hij fout had gedaan. ‘Ze ging altijd mee en had altijd iets op te merken,’ vertelt Cathy. ‘Daar had hij zo de pest in.’ Zijn vrouw was de enige van wie hij het kon hebben als er iets negatiefs gezegd moest worden. Cathy zei dan altijd: ‘Je stond weer te keepen als een konijn.’

Cathy was een heel andere voetbalvrouw dan een Danny, Maja of Truus. Eenmaal getrouwd interesseerde de mode haar weinig meer en zeer aanwezig was ze nooit. Aan kappers of manicure gaf ze geen vermogens uit, en terwijl de andere Ajax-vrouwen elke zondag in een dure bontjas plaatsnamen op de eretribune van De Meer, droeg Cathy gewoon een Adidas-jackie. ‘Ik vond zo’n bontjas wel leuk, maar ik houd niet van koketteren. Ik hoefde ook niet elke week iets nieuws. Zij wel, en ze zullen me er vast om uitgelachen hebben, maar daar trok ik me nooit iets van aan. Zelf heb ik nooit last gehad van afgunst.’

Krol en Suurbier waren de vedetten van dat Ajax en zo gedroegen hun vrouwen zich ook, aldus Cathy. ‘Zodra de jongens weg waren naar het buitenland, gingen veel vrouwen shoppen en doken de discotheken in. Die behoefte heb ik nooit gehad.’ Ze trok vooral op met Grietje Muhren, de vrouw van Gerrie, en Hilda Hulshoff, de vrouw van Barry. Die hadden dezelfde moraal als zij: doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. Naar het voetbal ging ze niet om gezien te worden, maar om te kijken. Ze hield van het spel en had er verstand van. Ze wist wat buitenspel was, een om zeep geholpen kans, een vuile overtreding en een blunder. Piet maakte er gelukkig niet veel. Keepen was een ondankbare taak, vond ze. ‘Je maakt tien geweldige reddingen en een fout. Dat wordt meteen een doelpunt en je bent de lul van de wedstrijd. Krijgt een spits tien kansen waar hij er een van maakt, is hij de held. En een verdediger weet dat er altijd nog iemand achter hem staat om een fout te herstellen. Dat vond ik zo oneerlijk. Had Piet nog zo goed staan keepen, kreeg hij toch te horen dat het zijn schuld was dat ze verloren.’

Toen Schrijvers naar Ajax ging, verhuisde het gezin naar Abcoude. Voor de jongens was het beter om in het westen op te groeien, vond Cathy. ‘Daar leerden ze beter van zich afbijten. Ik was zelf heel recht voor z’n raap, daar hadden de mensen in Twente het soms moeilijk mee. Zei de slager bijvoorbeeld als ik twee ossenhazen bestelde: “Ik heb ook kogelbiefstuk, dat is goedkoper.” Dan antwoordde ik met: “Dan zou ik wel om kogelbiefstukken vragen. Ik betaal ze toch?” Daar schrokken ze van.’ Toch mocht ze die Tukkers. ‘Als ze iets beloofden, deden ze het ook. Ze waren warmer. In de Randstad zeggen ze: “We regelen wel wat.” En vervolgens gebeurt er niets.’

Met Kraay werd het er niet beter op bij Ajax. Veel spelers die in de jaren daarvoor Europa Cups hadden gewonnen en die zomer een ^{wk} hadden gespeeld, liepen naast hun schoenen. Arie Haan zegt daarover in het boek *Genoeg gelachen*: ‘Ons hautaine gedrag na het ^{wk}-toernooi was verklaarbaar. We waren door de hele wereld geprezen, we waren een stuk

zelfbewuster geworden, we hielden onze mond niet meer, we wilden onze eigen mening, hoe dan ook, ventileren. (...) We waren kinderen van onze tijd, een periode waarin kritiek leveren de normaalste zaak van de wereld was.’ Toch waren er ook uitzonderingen. ‘Piet was helemaal niet verzadigd,’ zegt Cathy. ‘En stoorde zich enorm aan die houding. Hij vond ook de nieuwe jonge spelers die er waren arrogant. Die moesten eerst maar eens presteren.’

In zijn eerste seizoen was Ajax al voor de winterstop uitgeschakeld voor de ^{knvb}-beker (door Heracles, met 4-2) en de ^{uefa}-cup (door Juventus; uit 1-0 verlies, thuis 2-1 winst). En dat terwijl Piets oude club fc Twente de finale van dat Europese toernooi haalde. Borussia Monchengladbach werd in Duitsland nog op 0-0 gehouden, maar thuis in het Diekmanstadion werd met 1-5 verloren. In de competitie eindigde Ajax als derde achter Feyenoord en landskampioen ^{psv}, met 49 punten uit 34 wedstrijden.

Wereldwijd deed de naam Ajax echter nog steeds de harten sneller kloppen. Zo werd het team in juni 1975 uitgenodigd voor een lucratieve tweeweekse trip naar Indonesië. Ook de voetbalvrouwen mochten mee. Het werd een onvergetelijke reis. Ajax speelde er vijf wedstrijden: tegen Manchester United (3-2 winst) en Indonesië (4-1 winst) in Jakarta, tegen Sumatra (4-2 verlies), Medan (1-1) en Surabaya (3-2 winst). Tijdens de tweede wedstrijd, tegen het gastland, beleefden de vrouwen enkele hachelijke momenten toen het honderdduizendkoppige publiek zich tegen hen keerde. En dat had niets te maken met de dreigende nederlaag van hun team, zoals De Telegraaf de volgende dag suggereerde, maar alles met de in een moslimland heersende moraal. ‘Enkele vrouwen hadden ontblote ruggen en daar konden die mensen niet tegen,’ weet Cathy nog, die zelf een T-shirtje droeg. ‘We werden bekogeld met brandende sigarettenpeuken en afval en er werden obscene gebaren naar ons gemaakt. Jan Mulder liep op krukken en stond daar boos mee te zwaaien naar de menigte.’ De politie kwam vragen of ze hun lichamen wilde bedekken. ‘Maar wij voelden ons niet meer veilig, we wilden naar een andere plek. We zijn toen helemaal vooraan gezet met een heel kordon politie eromheen. Ze waren gewapend met karabijnen en lange stokken waarmee ze op het publiek insloegen als dat te dichtbij kwam.’

Onder politiebescherming moesten ze terug naar hun bus. ‘De jongens gingen altijd met een andere bus dan wij,’ vertelt Cathy. ‘Die Indonesiërs gingen elke keer aan onze bus hangen en naar binnen gluren. Heel bedreigend.’

Ze schrok van de armoede die ze in het land zag. ‘Als je in ons hotel vanaf het terras bij het zwembad naar beneden keek, zag je krotten en mensen in steegjes hun eten koken. Er liepen ook veel gehandicapte bedelaars rond het hotel. Ons werd geadviseerd onze sieraden en horloges af te doen, want anders rukten ze die van je lijf. Er was een man van wie ze de zonnebril hadden gestolen en hij was daarbij in zijn oog gestoken. Nee, echt veilig voelde ik me daar niet. Je mocht ook alleen in groepjes de deur uit.’

Maar verder hadden ze de grootste lol. Met of zonder hun mannen. Ze werden uitgenodigd bij de ambassadeur, ze kregen rondleidingen door de Bintang bierbrouwerij en een batikfabriek. En als de mannen ‘s middags voor een wedstrijd van Kraay moesten slapen, bleven zij lekker bij het zwembad hangen. ‘Alleen de vrouw van Kraay zelf niet, die moest altijd mee naar de kamer van hem.’

In Jakarta, en later op Bali, sliepen ze in een prima hotel. Maar op Sumatra en in

Soerabaja was het behelpen. ‘Ik kwam in Medan de kamer binnen en de hagedissen en kakkerlakken liepen over de vloer,’ vertelt Maja Suurbier. ‘En het bad bleek vol mieren te zitten. “Hier blijf ik niet slapen,” zei ik.’ Samen met Yvonne Krol kreeg ze van voorzitter Jaap van Praag toestemming om voor zichzelf op zoek te gaan naar een beter hotel in de buurt. ‘We moesten ons alleen wel inschrijven op een andere naam, want anders zouden mensen erachter komen dat we bij Ajax hoorden en zou hij problemen met de beveiliging krijgen.’ En zo kwamen ze in een prachthotel terecht met een heerlijk zwembad. Tot grote ontsteltenis van enkele andere vrouwen. ‘Ze zagen dat wij het goed voor elkaar hadden en stonden erop dat zij daar ook mochten logeren. Met jeeps is toen de hele boel verhuisd,’ zegt Maja.

Cathy bleef echter waar ze was. ‘Het maakte mij niet uit, ik ben niet bang voor beesten.’ En zo lag ze ‘s nachts met Piet in een bed waarvan de poten in schotels met water stonden, zodat de kakkerlakken niet naar boven konden kruipen. Jaap van Praag liet zich ook niet kennen, die bleef ook gewoon. Volgens Cathy sliep hij met zijn pak aan, met de sokken over de broek heen. Bang dat de beesten via zijn pijpen omhoog zouden kruipen.

Tijdens de vlucht naar Bali in een oude Dakota was een gedeelte van het plafond van het toestel naar beneden komen zetten. ‘De andere vrouwen begonnen me toch te gillen. Ik niet. Ik ga dan juist heel hard lachen,’ vertelt Cathy. Op Bali hadden ze een hotel aan het strand. ‘s Nachts hebben een paar voetbalvrouwen daar in zee gezwommen. De spelers hadden van Kraay hun bed al moeten opzoeken, maar Johnny Rep had daar maling aan. Zoals altijd. ‘Rep moest altijd op zijn klotten hebben,’ zegt oud assistent-trainer Bobby Haarms daarover in Tussen hemel en hok. ‘Hij had een neusje voor de goal, was een uitstekende dribbelaar, kon goed passeren en had een gave voorzet. Maar hij bleef lol trappen als het serieus moest.’ Over Johnny, misschien wel de grootste womanizer van hen allemaal (en ook in Indonesie zeer populair bij de dames zo bleek), zeiden de andere spelers dat hij de kleinste piemel van allemaal had. Dat wilden de dames weleens zien. Op het strand had hij als eerste al zijn kleren uit en rende naakt de zee in. ‘Ik heb niet eens gezien of hij wel zo’n kleine had,’ zegt Yvonne Krol, die erbij was. ‘We dorsten niet te kijken.’

Tijdens Maja’s verjaardag, op 10 juni, hadden Maja en Yvonne zich met Johanna Mulder, de vrouw van Jan, flink bezat. Wim lag al op bed. ‘Normaal was hij er niet in te krijgen,’ vertelt Maja. ‘Maar nu was hij moe. “Rot jij maar lekker op,” zei hij tegen me. We hebben uren aan die bar gezeten, Bobby Haarms was er ook bij.’

De volgende ochtend werden ze geconfronteerd met een boze Jan Mulder in rolstoel. ‘Hij was in de wedstrijd tegen Manchester United geblesseerd geraakt en vond dat Johanna voor hem had moeten zorgen. Chagrijnig dat hij keek!’ aldus Maja. ‘Ach, Jan had altijd wel wat.’

Jan Mulder zou dat jaar zijn voetbalcarriere moeten beëindigen en Johnny Rep verkaste die zomer naar het Spaanse Valencia. Zonder zijn Trudy. Die was weer zwanger. Net in de periode dat zij moest bevallen, begonnen de trainingen bij Valencia. ‘De kans is dus groot dat ik niet bij de geboorte aanwezig kan zijn en dat vind ik toch wel erg rot voor Trudy,’ zei hij in De Telegraaf.

Zo maakte hij het vertrek van Hans Kraay niet meer mee. Op 12 augustus 1975 diende die

zijn ontslag in omdat hij zich door het Ajax-bestuur beknot voelde in zijn uitvoerende taken. Voor Piet Schrijvers kwam z'n vertrek als een verrassing. Hij vond ook de timing, zo vlak voor het nieuwe seizoen, slecht gekozen. Een nog grotere verrassing was de naam van Kraays opvolger: Rinus Michels. 'De Generaal' had die zomer afscheid genomen van ^{fc} Barcelona en was toe aan een jaartje zonder voetbal. Maar hij kon niet weigeren toen zijn oude liefde op de stoep stond. Omdat het voor Ajax onmogelijk was om op zo'n korte termijn een 'competente man' te vinden, 'kon ik onder deze omstandigheden geen "nee" zeggen,' aldus Michels, die officieel als supervisor over interim-trainer Jan van Daal zou opereren.

Een van de eerste dingen die Michels deed, was het trainingsschema veranderen. Voortaan zou er op de vrije woensdagmiddag getraind worden; de dinsdag hadden ze dan vrij. Piet was woest, herinnert Cathy zich. 'Hij zei: "Dan lever ik mijn contract in." Als het mooi weer was, pikte hij namelijk elke woensdagmiddag om twaalf uur de jongens van school op en dan gingen ze naar het strand. Dat vond hij heerlijk. In het weekend hadden de kinderen immers niets aan hem. Hij ging 's middags voor een wedstrijddag altijd naar bed.' Ze deden toch al zo weinig met z'n allen. Naar een pretpark gaan was er niet bij. 'Zaten de jongens binnen de kortste keren te huilen, omdat Piet alleen maar handtekeningen uit moest delen. Als hij zei: "Ik ben hier met mijn kinderen", lieten ze hem nog niet met rust. Ook tijdens vakanties bleven ze hem maar lastigvallen met voetbalpraat. Zei ik tegen die mensen: "Jullie praten hier toch ook niet de hele tijd over je werk." "Ja, maar ik zit op een postkantoor." Nou, voor mij was er geen verschil.'

Gelukkig voor Piet waren er meer spelers die kinderen hadden en aan hun vrije woensdagmiddag hechtten. En dus bond Michels in. 'Hij was zachter geworden, dat vertelden ze allemaal,' zegt Cathy. Ondanks de komst van Michels werd Piet bij Ajax weer geen kampioen. Met 50 punten uit 34 wedstrijden werd Ajax derde in de competitie. Feyenoord werd (weer) tweede, al was het door Ajax in het Olympisch Stadion wel met 6-0 verslagen, door vijf goals van Geels. En ^{psv} ging er wederom met de landstitel vandoor. De ^{knvb}-beker ging dat jaar ook naar de Eindhovenaren; opnieuw was Ajax uit het bekertoernooi gevlogen door een veel kleinere opponent, ^{pec} Zwolle (3-0). In de derde ronde van het uefa-cuptoernooi was Levski Spartak uit Bulgarije te sterk geweest. Het verwende Ajax-publiek liet het steeds meer afweten, thuiswedstrijden in De Meer voor minder dan tienduizend toeschouwers kwamen steeds vaker voor. Hoewel successen uitbleven, was Piet enorm populair geworden in Amsterdam; aan hem lag het niet, vonden de fans. Ze noemden hem vanwege zijn postuur liefkozend 'De Beer van de Meer'. Hij moest wel opletten dat hij niet te zwaar werd: als hij boven de honderd kilo woog, kreeg hij een boete van het bestuur. Hij moest immers niet te log worden.

Er waren meer lichtpuntjes. Ruud Geels scoorde aan de lopende band en men genoot van de jonge balvirtuoos Tscheu La Ling, die door Michels van ^{fc} Den Haag was overgenomen. Ling was echt een exponent van de nieuwe generatie spelers, eentje die lak had aan de vedetten. Ooit zou hij tegen Johan Crujff zeggen, die maar commentaar bleef geven op zijn biljartspel: 'Als je nou je bek niet houdt, krijg je een keu in je reet.'

Op zondag 24 april 1977 won Piet Schrijvers eindelijk met Ajax een titel. Na het met 2-1 gewonnen duel tegen Feyenoord in het Olympisch Stadion, had zijn club zo'n grote voorsprong genomen op de belagers dat het zich drie wedstrijden voor het einde van de

competitie al kampioen mocht noemen. Uiteindelijk zou het 52 punten uit 34 wedstrijden behalen, vijf meer dan ^{psv} en zes dan ^{az} '67. Feyenoord werd slechts vierde met 44 punten en dat betekende voor hen voor het eerst sinds jaren geen Europees voetbal. De doelpunten in de kampioenswedstrijd van Ajax waren van Ruud Geels geweest, die dat seizoen zeer productief was en op 34 treffers zou eindigen, wat hem in Parijs de 'Bronzen Schoen' opleverde voor de op twee na beste topschutter van Europa (twee jaar eerder won hij al de 'Zilveren Schoen').

Ajax - Feyenoord was een slechte wedstrijd geweest, zoals er heel dat seizoen eigenlijk slecht werd gespeeld op de Nederlandse velden. De publiekstrekkingen waren naar het buitenland vertrokken waar ze veel meer konden verdienen, en de nieuwe lichter was niet van het niveau van de oude. Ajax was kampioen geworden dankzij de fouten van de concurrentie, zei Wim Suurbier. 'Natuurlijk ben ik blij dat we er zijn, maar veel voldoening geeft het me toch niet.' Hoe anders was dat in vergelijking met vroeger, verzuchtte hij. 'Dan wist je dat je qua voetbal de beste was geweest.' Nederland kende geen echte topvoetballers en topclubs meer, concludeerden verschillende analisten. En dat was wennen.

Het viel Piet, die kampte met een beenblessure waarvoor hij die zomer geopereerd zou moeten worden, bitter tegen dat het kampioenschap niet zo groots gevierd werd als hij had verwacht. Alleen in het spelershome was er uitbundig gefeest. 'Het was het hoogtepunt van zijn carrière tot dan toe,' zegt Cathy. 'Maar Ajax was verwend. We waren laatst op visite bij Hugo Hovenkamp en die had een mooie klok hangen ter herinnering aan het kampioenschap dat az in 1981 behaalde. Piet zei: "Ik heb geen aandenken aan 1977. Al had ik maar een pen gehad, ik heb helemaal niets." Hij vindt dat jammer.'

Michels was opgevolgd door de 43-jarige Joegoslaaf Tomislav Ivi "c. Die had het team zeer verdedigend laten spelen, loerend op de counter. Aantrekkelijk om te zien was het niet, wel effectief. In de competitie althans; in de eerste ronde was Ajax al uit het ^{uefa}-cup-toernooi geknikkerd door Manchester United en ook voor de knvb-beker werden ze door de eerste tegenstander uitgeschakeld (met 2-1 door fc Utrecht, dat een maand eerder nog met 7-0 in De Meer was vernederd en waarbij de Utrecht-aanhang met fietskettingen het veld was opgekomen - het eerste staaltje van voetbalvandalisme van Nederlandse hooligans). Uiteindelijk ging de beker naar fc Twente.

Ajax zou dat seizoen slechts 62 keer in de competitie scoren (als betaald voetbalclub was alleen in het rampseizoen 1964/1965 minder gescoord) en Piet werd maar 26 keer gepasseerd. Ondanks het negatieve spel was Cathy zeer te spreken over Ivi "c. 'Hij was de fijnste trainer die Piet ooit heeft gehad, de meest menselijke. Als er thuis iets was, zei hij tegen Piet: "Ga maar naar je vrouw en kinderen toe." De andere trainers hadden daar maling aan.' Onder de Joegoslaaf waren nieuwe spelers opgestaan, van wie we nog veel zouden horen; de latere aanvoerder Dick Schoemaker, de Denen Soren Lerby en Frank Arnesen en de kleine dribbelaar Simon Tahamata. Tahamata was van Molukse afkomst. Een maand nadat Ajax het kampioenschap behaalde, werd Nederland opnieuw geconfronteerd met Molukse gijzelingsacties. Ditmaal waren een trein, net als in december 1975, en de openbare lagere school in Bovensmilde het doelwit. Voor een technisch begaafde speler als Tahamata kwamen de mensen graag naar het stadion, hij was enorm populair: hij zou dan ook wat betreft begrip, sympathie en integratie meer voor de

Molukkers betekenen dan de gijzelnemers.

De nieuwe spelers schikten zich naar het werkvoetbal dat de Joegoslaaf predikte. Maar de vedetten niet, die wilden weg. Voor Ruud Krol was interesse uit Frankrijk, van Paris Saint-Germain. Maar Ajax vroeg veel geld voor haar belangrijkste spelers: Ruud moest bijvoorbeeld 3,5 miljoen gulden opbrengen. Hij was erg teleurgesteld in het beleid van de club, want ook een mogelijk vertrek van Hulshoff, Suurbier en Stuy werd door Ajax geblokkeerd door het vragen van zulke hoge bedragen. ‘Zij hebben veel voor Ajax betekend en hoeven, zo geloof ik, geen tonnen meer op te leveren,’ zei Krol in een interview. Hij wist niet of hij zich nog kon motiveren voor nog een seizoen Ajax. Hij ontkwam er niet aan. Wim Suurbier kon in oktober 1977 eindelijk weg. Het was het Duitse Schalke 04 dat voldoende geld voor hem op tafel wilde leggen. Na anderhalf jaar daar gespeeld te hebben, werd hij overgenomen door de Franse club Metz. Het werd een fiasco. ‘Wim werd ziek,’ aldus Maja. ‘Ik wil niet zeggen van eenzaamheid, want Wim kwam altijd wel iemand tegen. Maar hij miste thuis.’ Zelf was ze in Bergen blijven wonen met hun dochter. In de weekenden waarin hij thuis moest spelen reed ze dan op en neer. Op een avond belde Wim haar op. ‘Hij was erg verdrietig en dat was raar. Want Wim was nooit verdrietig, altijd vrolijk. Ik zei: “Jij komt nu naar huis.” Met een vriend ben ik hem toen met twee auto’s op gaan halen. We hebben al zijn spullen ingeladen en hij is niet meer terug geweest. Die Fransen waren toch anders. Elke training moest hij die mannen drie keer zoenen, bij aankomst en vertrek. Wim zoende nooit mannen, dat vond hij vreselijk. Dan ging hij dood van ellende.’

Hoewel hij er nog maar relatief kort speelde, werd Piet Schrijvers als een van de boegbeelden bij Ajax beschouwd. Ivi ’c had hem aanvoerder gemaakt, mede omdat Krol niet meer wilde. En als aanvoerder stond je extra in de belangstelling, constateerde Cathy. In 1977 was Piet op het toppunt van zijn populariteit. Over aandacht van de vrouwen had hij niet te klagen. ‘Ze belden me thuis op met dingen als: “Weet je dat je man daar en daar aan de bar zit?”’ vertelt zijn echtgenote. ‘Het was dat hij thuis naast me op de bank zat, anders zou ik in de auto gesprongen zijn om te gaan kijken. Als we ergens kwamen, vlogen de meiden op hem af. Nog steeds staren ze naar hem. Ik vind dat gekijk vreselijk.’

Veel mensen die zich toen hun vrienden noemden, zien ze nu niet meer. ‘Ze wilden alleen met je omgaan omdat Piet bekend was. Zo zitten mensen blijkbaar in elkaar. Eerst ben je alles, dan opeens niets meer. Gelukkig hebben we het altijd zoveel mogelijk proberen af te houden.’ Ze hebben zichzelf nooit verloren, zegt ze. Zijn altijd hetzelfde gebleven. Natuurlijk hadden ze weleens woorden, maar nooit grote ruzies. ‘Bosjes voetbalvrouwen zijn gescheiden. We hebben elkaar altijd in onze waarde gelaten en vrij. Het was een enerverende, maar leuke tijd. Ik vond het ook niet erg om mezelf in dienst van zijn carrière te stellen. Mannen zijn nu eenmaal egoïstisch van nature, als vrouw is het meer geven dan nemen. Maar ik profiteerde er zelf ook van, neem die trip naar Indonesië. Maar ik ben wel blij dat het over is. Ik vond het mooi geweest.’

Piet zou tot 1983 bij Ajax blijven. Leuk was zijn vertrek niet. ‘Ajax heeft me afgedankt als een paar versleten schoenen,’ zei hij tegen de pers. Hij had altijd gezegd wat hij dacht en dat stelde het Ajax-bestuur nooit op prijs. Hij keepste nog twee seizoenen bij PEC Zwolle en dat was er een te veel. Na een goed eerste, degradeerden de Zwollenaren in het seizoen 1984/1985. Piet was de meest gepasseerde doelman van de Eredivisie dat jaar, 86 keer had

hij de bal achter zich uit het net moeten halen. In overleg met clubvoorzitter Marten Eibrink besloot hij te stoppen en als trainer door te gaan. Hij had een nieuwe bijnaam gekregen: 'Het Lek van ^{pec}'. Niet alleen hem stoorde dat, ook Cathy. En misschien nog wel meer dan hem. 'Hij heeft altijd bijnamen gekregen, overal waar hij werkzaam was,' zegt Cathy. 'Ook daarna als trainer: "De Bolle van Zwolle", "De Kolos van Oss". De enige die ze van mij mogen gebruiken is "De Beer van De Meer". Waarom moet hij altijd een bijnaam hebben? De meeste spelers hebben dat geeneens. Ik vind het zo respectloos.' Haar ogen spuwen vuur.

‘Ik had vaak het gevoel dat ik er maar een beetje bij hing’

Marlies Poortvliet

psv heeft zijn beloning en erkenning, want mooier dan drie nationale titels binnen vier jaar was het vergaren van de eerste Europese beker. En terecht. Na het winnen van de UEFA-cup (3-0 tegen Bastia) is psv nu ook in Europa namelijk een ploeg die meetelt. psv is na het bezit van de eerste Europese diamant in een al fonkelende kroon nu de onbetwiste vaandeldrager van het Nederlandse voetbal.

Uit: De Telegraaf van woensdag 10 mei 1978

Het is alweer 25 jaar geleden dat haar Jan daar beneden op het veld liep. Sindsdien is er heel wat veranderd in het Philips Stadion. De eretribune, waar ze nu op zit, was er al wel. Maar niet zo hoog als nu, herinnert Marlies Goossens, voorheen Poortvliet, zich. Op de andere tribunes is er een tweede ring bij gekomen. Ze kijkt naar het formulier met de opstelling voor de Champions Leaguewedstrijd psv - Inter Milan die op het punt staat te beginnen. ‘Wat een hoop Nederlandse namen, he,’ grapt ze. ‘Gomes, Salcido, Mendez, Lazovic, Alcides, Culina, Farfan, Afellay, Marcellis... Alleen Zonneveld is een Nederlander. Dat was toen Jan nog speelde wel anders. In het team dat in 1978 de ^{uefa}-cup won, zat geen enkele buitenlander.’

Ze komt zelden nog in het stadion, terwijl ze het vroeger toch heel leuk heeft gevonden. Ook na Jans actieve carrière. ‘We zijn in 1998 nog met het hele gezin naar het ^{wk} in Frankrijk geweest. Geweldig was dat. Tegenwoordig vind ik er weinig meer aan.’

Ook deze avond zal ze teleurgesteld worden. ^{psv} kan geen vuist maken tegen de Italianen en verliest met 0-1. Af en toe had ze ‘oh!’ of ‘ah!’ geroepen, maar echt heel spannend wilde het maar niet worden. ‘Ik dacht dat psv moest winnen?’ zegt ze na afloop. ‘Ze gingen er helemaal niet voor.’

Dat was toen wel anders.

Van wie waren die drankjes toch, had Marlies zich afgevraagd. Ja, van die jongen daar. Maar wie was hij? Hij bleef maar in dat hoekje staan met zijn vrienden. Het was eind 1976. Met haar vriendinnen was de leerling-verpleegkundige aan het stappen in discotheek De Advokaat in de Dommelstraat in Eindhoven. Een week later was ze er opnieuw, net als de jongen. Een van haar vriendinnen herkende hem opeens. ‘Joh, dat is Jan Poortvliet. Die speelt bij psv.’

Marlies was geen voetbalfan, ze hield meer van ^{abba}. Als ze het nummer ‘Dancing Queen’ hoort, moet ze nog steeds terugdenken aan die leuke tijd op de havo. Een keer was ze met haar vader, een politieman, naar het Philips Stadion geweest. Ze vond er weinig aan. Behalve Willy van der Kuijlen, Jan van Beveren en de broertjes Van de Kerkhof kende ze geen spelers bij naam. En al zeker geen jongen als die Poortvliet, die nog in het tweede speelde. Hij kwam naar haar toe en stelde zich voor. Ze viel voor zijn oogopslag. Ze was geveleid. Ze bleven elkaar elke week zien en kregen verkering.

In tegenstelling tot Jan, die vier jaar ouder was, was ze een echte Eindhovense. Jan was een Zeeuw, geboren en getogen in Arnemuiden. In Eindhoven woonde hij in een pension bij mevrouw Van der Ligte, waar meer jongens uit de ^{PSV}-opleiding vertoefden. Marlies was katholiek, Jan Nederlands Hervormd. Geen probleem, vonden haar ouders; een groot probleem, aldus enkele familieleden van Jan. ‘Vooral voor zijn oma,’ zegt ze. ‘Jans vader kon het weinig schelen. Zelf had hij in het eerste van Arnemuiden gespeeld en hij vond het fantastisch dat Jan bij ^{PSV} terechtkon. En dat er soms op zondag gevoetbald werd, dat moest dan maar. Zijn oma vond ook dat vreselijk. Op zondag mocht er bijna niets in Arnemuiden, alleen naar de kerk gaan. De radio mocht niet aan, de tv niet. Dat deden ze alleen als oma weg was, werd er stiekem naar Studio Sport gekeken. Zelf deed Jan niet aan het geloof.’

Wat Marlies aanvankelijk niet wist: Jan had al een vriendinnetje. ‘Dat was een jeugdliefde uit het dorp,’ vertelt ze. ‘Hij zei tegen mij: “Sinds ik in Eindhoven woon, is het een beetje verwaterd.” Hij was verliefd op mij en beweerde dat het uit was met haar. En later bleek dat niet zo te zijn. Z’n moeder heeft me ooit verteld dat zij het toen maar aan dat meisje heeft verteld, al bestrijdt Jan dat. Ik vond het niet netjes. Toen ik voor het eerst meeging naar Arnemuiden heb ik er ook last van gehad, want zijn zussen bleken bevriend met haar. Ze keken me boos aan en spraken nauwelijks met me.’

Het was een groot verschil voor haar, Arnemuiden of Eindhoven. Ze verstond ook niets van het dialect van Jans moeder. ‘Het was wennen. We bleven daar natuurlijk ook slapen, want het is nogal een eind van hier. Dan moest ik met zijn twee jongste zusjes, Jan was er een van de zeven, in een bed. Die kropen helemaal tegen me aan. De eerste keer dacht ik: wat gebeurt hier? Er was nog een heel traditionele rolverdeling: Jans moeder deed echt alles. Als vader thuiskwam van de bouw, ging hij op een stoel zitten en werd hij bediend. Mijn vader hielp gewoon met stofzuigen en afdrogen. Jan verwachtte aanvankelijk ook van mij dat ik alles deed. Daar hebben we hard aan moeten werken. Het heeft jaren gekost voor hij uit zichzelf meehielp in het huishouden.’

Haar eigen ouders waren er niet gerust op dat ze met een voetballer ging. ‘Mijn vader werkte bij de afdeling aanrijdingen. En vooral na voetbalwedstrijden was het raak, want dan werd er stevig gedronken. Ze hebben me gestimuleerd snel mijn rijbewijs te halen, zodat ik in ieder geval zelf kon rijden en niet afhankelijk was van Jan. Zeker die jongens bij psv konden er wat van na een wedstrijd. Het waren echte levensgenieters.’

Het goede Brabantse leven. Ook carnaval werd niet overgeslagen. Bij ^{PSV} werd het trainingsschema er niet op aangepast. Maar de spelers lieten zich daar niet door weerhouden. Ook Jan zakte dan flink door met z’n vrienden. Zo bont als Rene van de Kerkhof heeft hij het echter nooit gemaakt: die kwam een keer rechtstreeks uit de kroeg met z’n verkleedkleden nog aan naar de training om na afloop gewoon weer achteraan te sluiten in de polonaises van Lampegat - zoals Eindhoven die dagen heet.

Sinds 1972 werd ^{PSV} getraind door Kees Rijvers. Hij was een ras-Brabander, geboren in 1926 in Breda, en zelf een verdienstelijke voetballer geweest bij nac, Feyenoord en Saint-Etienne in Frankrijk. Die laatste club was met hem in de gelederen voor het eerst in haar bestaan landskampioen geworden. ‘Dat was het mooiste moment van zijn loopbaan,’ aldus Rijvers’ vrouw Annie, met wie hij al meer dan zestig jaar is getrouwd. Toen hij nog amateur was had hij in het Nederlands elftal met Faas Wilkes en Abe Lenstra het

zogenaamde ‘gouden binnentrio’ gevormd. En hij was er in 1953 in Parijs bij geweest toen het Oranje-elftal bestaande uit buitenlandse profs de Fransen met 2-1 versloeg in de benefietwedstrijd voor de slachtoffers van de Watersnoodramp. Al had Annie daar niets van meegekregen: ‘Ik had een kind aan de borst en we hadden geen tv. Pas veel later begrepen we wat dat had losgemaakt.’

Rijvers had na zijn actieve carrière veel internationale wedstrijden bezocht en was verzot op mooi, aanvallend voetbal. Hij had een enorme kennis van het spel. En zijn vrouw Annie ook, moest hij beamen. Zelf vindt ze dat wel meevallen. ‘Maar ik ben wel in een voetbalfamilie groot geworden,’ zegt Annie, die van 28 september 1929 is. ‘Mijn vader heeft gevoetbald, verschillende neven van mij ook. Eentje ervan is nog naar de Olympische Spelen geweest met mijn man, een ander zat in het eerste van nac.’

Net als haar echtgenoot deelt ze de mening dat de voetbalvrouw een onderschat fenomeen is. Ze beseftte goed wat een stabiele relatie met een speler kon doen. Stabiliteit betekende succes. Ze hadden dat bij ^{fc} Twente ervaren, waar Kees van 1966 tot 1972 als trainer in dienst was geweest. Een van hun zes dochters was daar zelfs eind jaren 60 een kindercrèche in het stadion begonnen zodat de voetbalvrouwen op hun gemak naar de wedstrijden konden kijken en ook eens konden ontspannen. Want, aldus de familie Rijvers: ‘Een ontevreden spelersvrouw kan veel schade aanrichten. Ze moet net zo lekker in haar vel zitten als de voetballer.’

Zelf had ze ook altijd voor Kees klaargestaan. Van hun zes dochters zaten er drie in een rolstoel vanwege spierdystrofie. Als Kees niet met het voetbal bezig was, zat hij bij zijn gezin, aldus Annie. ‘Hij had misschien meer uit zijn carrière kunnen halen als hij niet zoveel tijd aan ons had besteed. Hij was een heel geemancipeerde man. Als hij thuis was, hoefde ik nooit ‘s nachts het bed uit als er een hilde. Ook niet als hij de volgende dag een belangrijke wedstrijd had.’

Annie had op haar beurt regelmatig de kastanjes voor Kees uit het vuur gehaald als er problemen waren met spelers. Nadat hij eens ^{PSV}-sterspeler Willy van der Kuijlen tot diens grote ontevredenheid tijdens een Europa Cup-duel had gewisseld, was het Annie geweest die Willy’s vrouw Nellie had opgebeld om de ruzie te sussen. Ze was goed in het managen van zulk soort zaken. ‘Nel was gewoon een vriendin van mij,’ zegt Annie. ‘Dat is ze nog. Maar het is inderdaad zo dat als er troubles zijn tussen een trainer en een speler een vrouw daar veel aan kan doen.’ Toen Kees eind jaren 80 technisch-directeur werd bij ^{fc} Twente, werd ze door de toenmalige voorzitter gevraagd de sfeer van vroeger onder de voetbalvrouwen terug te brengen. ‘En dat viel niet mee. Deze tijd is anders dan mijn tijd. Waar dat aan ligt? Aan de verdiensten? Dat ze wat verder van elkaar af staan en het geld het belangrijkste is?’

De ^{PSV}-selectie vaarde in het begin wel bij de aanpak van Rijvers. Jarenlange opgekropte frustraties over de hegemonie van Ajax en Feyenoord werden overboord gegooid. Er kwam zelfvertrouwen, er was rust. En terwijl Ajax en Feyenoord dieper en dieper in het dal zakten en hun sterspelers hun heil zochten in het buitenland (Crujff, Neeskens, Haan), een punt achter de carrière zetten (Swart, Pieters Graafland, Keizer) of werden afgedankt (Israel, Laseroms, Muller), kwam ^{PSV} tot bloei. Rijvers bouwde een nieuwe ploeg van Brabantse talenten, en een enkele buitenlandse aankoop, rond een aantal vedetten als

keeper Jan van Beveren en Willy van der Kuijlen, die zich allesbehalve als vedetten gedroegen. Dat was precies wat Rijvers zich wenste: geen ego's maar een sterk collectief.

Het eerste kampioenschap in het seizoen 1974/1975 werd groots gevierd. Pas op 11 mei '75, op de laatste speeldag, werd de titel veilig gesteld, na een overwinning op fc Den Haag. Van Beveren, die een week eerder nog had geroepen te stoppen met voetballen als ^{psv} geen kampioen zou worden, noemde het de mooiste dag van zijn leven. 'Hier heb ik jarenlang van gedroomd.' Het was feest bij het stadhuis, er was een rondrit door de stad en een gala in Hotel Cocagne. En de cafes bleven tot diep in de nacht open. 'Deze titel betekent veel meer dan alleen maar een kampioenschap,' zei Rijvers. Zijn vrouw Annie herinnert zich de titel van 1975 nog goed. 'Dat was fantastisch natuurlijk,' zegt ze. 'Maar mijn idee was dat de supporters dat het meest belangrijk vonden. Ik had zelf niet zo'n complex, ik hield van mooi voetbal.' Het meest bekoren konden haar Van der Kuijlen en de boomlange Zweedse spits Ralf Edstrom. 'Prachtige spelers. En we hadden een goeie keeper natuurlijk.'

Het was nog maar het vijfde landskampioenschap van ^{psv} sinds de oprichting van de club in 1913. In 1963 was het laatste binnengehaald en in de tussentijd was slechts tweemaal, in 1964 en 1970, een notering bij de Top 3 gehaald. Het dieptepunt was het seizoen 1967/1968 geweest: psv werd daarin slechts veertiende en had tegen degradatie moeten strijden. Een jaar na het eerste kampioenschap onder Rijvers was het - in 1976 - alweer feest in Eindhoven, dubbel feest zelfs. Met slecht een punt verschil, 53 uit 34 wedstrijden, was psv voor Feyenoord geeindigd. In een rechtstreeks duel op 30 mei werden de Rotterdammers met 4-1 verslagen. Ajax was eerder dat seizoen in Eindhoven met 6-2 afgedroogd. Op 7 april 1976 werd Roda ^{jc} geklopt in de finale van de ^{knvb}-beker. Ook in de Europa Cup ⁱ waren ze ver gekomen. De halve finale was gehaald. Uit tegen Rijvers' oude club Saint-Etienne, werd met 1-0 verloren. Thuis bleef het 0-0.

Het seizoen 1976/1977 liep het minder. In de tweede ronde van het Europa Cup ⁱ-toernooi was opnieuw Saint-Etienne te sterk (wederom 1-0 uit, 0-0 thuis, met een afgekeurd doelpunt uit een vrije trap van Van der Kuijlen), in de derde ronde van de knvb-beker fc Den Haag. En Ajax werd, zoals eerder beschreven, kampioen. Het seizoen 1977/1978 maakte echter alles weer goed. Het zou het seizoen worden van Jan Poortvliet. Van hem herinnert Annie zich vooral dat hij altijd garnalen voor hen meenam uit Arnemuiden. 'Jan was een goeie clubvoetballer,' zegt ze. 'Zulke zijn onmisbaar voor een ploeg.'

Het ^{psv}-stadion had net een enorme verbouwing achter de rug toen Marlies deel uit ging maken van het gezelschap ^{psv}-vrouwen. Bij elke thuiswedstrijd van de club, altijd op zaterdagavond, zat ze met hen op een vaste plek op de eretribune. Vooraf was er koffie met gebak, na afloop een drankje en een hapje. Ze werden prima verzorgd. 'Van de andere vrouwen begreep ik dat het een grote verbetering was,' zegt ze.

De meest fanatieke van hen was Petra van Beveren, de echtgenote van keeper Jan. Net als bij de andere clubs was er een groepje 'oudere' dames die veel met elkaar optrok: Nellie van der Kuijlen (van Willy), Annie en Antoinette van de Kerkhof (van respectievelijk Rene en Willy), Tineke van Kraay (van Adri) en Petra. 'Petra liet zich vaak horen, die had kijk op voetbal,' herinnert Marlies zich. 'Maar gescholden werd er niet. Het ging er heel gemoedelijk aan toe. Zelf zei ik niets, zeker in het begin niet; ik was nog zo bleu. Voor mij

was alles nieuw. Ik zag ook niet alles, dan was Jan weleens boos. “Heb je die actie gezien?” vroeg hij soms na een wedstrijd. Als ik dan niet wist waar hij het over had, was het: “Je zat zeker weer te kletsen.”

Marlies trok veel op met Gerry Brandts, de vrouw van Ernie. ‘Die was dat jaar ook nieuw in het eerste en kwam van De Graafschap. Andere vrouwen met wie ik omging waren Nel Deijkers, van Gerrie, en Ria, de vrouw van Kees Krijgh. Die waren wat gewoner dan de anderen. Je kon ook echt zien wat voor contract ze bij de club hadden - die oudere jongens verdienden veel meer. Het was heel relaxed. Tien minuten voor tijd ging je eens lekker naar je plaats toe.’ Ze kan zich niet herinneren dat er onderling een strijd was over wie er het best gekleed uitzag, zoals dat het geval was bij de Ajax-dames. ‘Maar ik weet nog wel dat in die tijd de zonnebank werd geïntroduceerd: ze waren opeens net zo bruin als na twee weken wintersport. Dat vond ik te.’

Voetbalvrouwen van andere clubs vonden het bij ^{PSV} maar een duffe boel. Ze hielden zich dan maar een beetje in. Maar Truus van Hanegem trok zich daar niets van aan. Verbaasd werd ze aangestaard als ze haar club aanmoedigde. Een enkeling zei er wat van als ze haar mond opentrok. ‘Als ik bij ^{PSV} kom, is er altijd een mannetje dat roept: “Wijf, blijf bij je potten en pannen, donder op naar de keuken!”’ vertelde Truus in 1976 aan Elsevier. ‘Ik schreeuw dan: “Misschien is dat hier in Brabant zo, bij ons in Rotterdam is dat anders!”’

Als ^{PSV} op bezoek moest bij Ajax of Feyenoord, was er ook geen contact tussen de voetbalvrouwen van beide verenigingen. ‘Ze zagen ons toch als boerinnen,’ zegt Annie Rijvers. ‘En veel van ons vonden die vrouwen brutaal.’ Ze bewaart echter een mooie herinnering aan Truus. ‘We waren in De Kuip en hadden slechte plaatsen en zaten ook nog eens verspreid. Truus zag het en vond dat niet kunnen. Ze heeft in haar eentje geregeld dat we bij elkaar konden zitten op een veel betere plek. Dat vond ik zo aardig van haar. Zij kon bij mij geen kwaad meer doen.’

Het ging, door de invloed van Marlies, veel beter met Jan. Dat zagen Rijvers en clubmanager Ben van Gelder ook. ‘Ik was een veel rustiger type dan Jan,’ zegt Marlies. ‘Die kwam uit zo’n dorp en wilde zo vaak mogelijk met zijn vrienden op stap. Ik wilde best een keer in het weekend uit, maar niet het hele weekend. Ik hield van een regelmatig leven. Als ik door de week bij hem op bezoek was, gingen we dan ook gezellig kaarten met mevrouw Van der Ligte in het pension en dan ging ik weer naar huis. Jan veranderde echt. En dat zei de secretaresse van Van Gelder ook tegen mij: “We kunnen merken dat Jan verkering heeft, het doet hem goed.” Hij zag het zelf ook. Hij brak door.’

Toch had ze een ding al snel in de gaten: als voetbalvrouw kom je op de tweede plaats. Het voetbal is nummer 1. ‘Jan was helemaal gek van voetbal en wilde alles zien op tv. Ik moet er niet aan denken dat ik hem in deze tijd ontmoet zou hebben; nu is er altijd voetbal op tv. Jan had ook na een wedstrijd de behoefte om eindeloos over zo’n wedstrijd te ouwehoeren met anderen. Vaak had ik het gevoel dat ik er maar een beetje bij hing. En daarna wilde hij altijd nog even de stad in. Meestal was Jans hele familie uit Arnemuiden er ook. Dan werd er midden in de nacht nog een kop soep gegeten bij mevrouw Van der Ligte. En daarna gingen ze allemaal, ook de kleintjes, in een auto terug naar Zeeland. Een broer van zijn moeder reed dan. Die auto zat zo vol, ik snap nog niet hoe ze dat voor elkaar kregen.’

Op zondag moest Jan eerst naar De Herdang, het trainingscomplex van ^{PSV}. Daar werd uitgelopen. En 's middags ging hij thuis rusten. 'Deed hij een middagdutje. Jan was een middenvelder die overal liep, hij gaf altijd alles. Naast de trainingen bij ^{PSV} deed hij voor zichzelf ook nog allerlei oefeningen. Hij wilde absoluut een goede conditie hebben. En heeft zichzelf daardoor weleens voorbijgelopen. Hij nam te weinig rust.'

Een dag voor henzelf hadden ze niet. Ook niet als Jan op vrijdag een uitwedstrijd had gespeeld; dan wilde hij op zaterdag naar zijn familie toe. 'Daar bleven we dan slapen. Pas toen we getrouwd waren, kregen we meer tijd voor elkaar. Maar ik heb daarvoor wel mijn verpleegstersopleiding opgegeven. Vanwege de onregelmatige werktijden zouden we elkaar anders nooit meer zien. Ik heb later weleens gedacht: dat had ik toch anders gedaan als ik Jan niet had leren kennen. Maar ik heb er geen spijt van. Ik heb ook ontzettend veel leuke dingen meegemaakt door zijn beroep.'

Wat dat betreft staat het jaar 1978 bovenaan. Op 8 april werd ^{PSV} ongeslagen landskampioen van Nederland door in eigen stadion ^{fc} Twente met 3-1 te verslaan; twee goals kwamen van de voet van Jan. Er moesten nog drie wedstrijden gespeeld worden (en twee daarvan gingen verloren), maar met 53 punten uit 34 wedstrijden zouden de Eindhovenaren uiteindelijk voor Ajax (49 punten) en ^{az}'67 (47 punten) eindigen. Het enige smetje dat seizoen was een 1-6 nederlaag thuis tegen Wageningen geweest in december '77 in het bekertoernooi. Belangrijker nog dan het derde landskampioenschap in vier jaar was dat ^{PSV} eindelijk ook de finale van een Europa Cup-toernooi haalde. In de halve finale was het Barcelona van Crujff en Neeskens de tegenstander geweest. In Eindhoven had ^{PSV} op 29 maart met 3-0 gewonnen, Crujff was dankzij de mandekking van Jan nauwelijks aan de bal geweest. En hij was niet de eerste erkende sterspeler geweest die kennis had gemaakt met het bijtertje Jan Poortvliet. Vol zelfvertrouwen was de ploeg voor de return naar Barcelona afgereisd. 'Wij vrouwen mochten voor het eerst mee naar een uitwedstrijd,' zegt Marlies. 'Dat was een geweldige ervaring.'

Het werd een vreselijk spannende avond. In het Nou Camp-stadion van Barcelona had Jan het heel moeilijk tegen Crujff. Die versierde twee strafschoppen en zijn club liep uit naar 3-0. De uit Wales afkomstige Nick Deacy maakte er gelukkig voor ^{PSV} nog 3-1 van, waardoor de finale werd bereikt. Marlies: 'In Barcelona was Crujff zo goed, zei Jan. Maar hier in Eindhoven had hij hem goed gedekt. Hij werd in alle kranten bejubeld. Jan heeft nog het shirtje van Johan gekregen. Dat heeft lang op zolder gehangen, tussen al zijn andere voetbalsouvenirs. Daar was hij heel erg van. Veel daarvan is op den duur weggegeven.'

In twee wedstrijden tegen Bastia ^{sec} uit Corsica, de club van oudAjacied Johnny Rep, zou beslist worden wie de ufa-cup zou winnen. Tijdens de eerste finalewedstrijd op Corsica was het vreselijk weer, weet Marlies nog. 'Regenen dat het deed. We werden om vier uur al naar het stadion gebracht. De stoelen waren niet genummerd en ze waren bang dat we anders geen zitplaats zouden hebben. Hebben we vier uur lang zitten wachten voor de wedstrijd begon, met eten en drinken op onze schoot.'

Het werd 0-0. 'We moesten toen over dat baggerveld naar de andere kant, om bij de bus te komen.' Ze hadden nog wat gegeten met hun mannen en zijn gaan slapen in een bungalowpark. In Eindhoven moest het op dinsdagavond 9 mei 1978 gebeuren. Jan was

geblesseerd, hij had acht hechtingen in zijn onderbeen; een souvenir uit de laatste competitiewedstrijd tegen ^{fc} Utrecht. Toch speelde hij. Een laag watten onder zijn scheenbeschermer moest voor extra bescherming zorgen. Naast Jan, die linkshalf speelde, stuurde Rijvers een ingespeeld team het veld in. Jan van Beveren op doel; Huub Stevens, Ernie Brandts, Adri van Kraay en Kees Krijgh in de achterhoede; Willy van der Kuijlen en Willy van de Kerkhof met Jan op het middenveld en voorin stonden Harry Lubse, Gerrie Deijkers en Rene van de Kerkhof. De opdracht van Rijvers: aanvallen.

Via een een-tweetje met Jan scoorde Willy van de Kerkhof in de 24ste minuut de 1-0. In de tweede helft bleken de ^{psv}ers een betere conditie te hebben; van alle kanten werden de Fransen voorbijgelopen. In de 64ste minuut maakte Deijkers er met een omhaal 2-0 van, twee minuten later zorgde Van der Kuijlen met een verwoestend schot met z'n linker voor de 3-0. Ook Eindhoven had een cup! De 28.000 toeschouwers waren uitzinnig: ^{psv} hoorde nu echt bij de Europese top. Dat met de ^{uefa}-cup een minderwaardigheidscomplex werd overwonnen, heeft Marlies echter nooit zo gezien. 'Jan vond dat ook altijd overdreven, de pers maakte dat ervan.'

Veel tijd om na te genieten hadden de ^{psv}-spelers niet. Twee dagen na het veroveren van de beker, werden ze in Zeist verwacht. Daar was het Nederlandse elftal in trainingskamp gegaan voor het wk in Argentinië, dat van 1 tot 25 juni gehouden zou worden. 'We beginnen nu weer aan een nieuw avontuur,' zei Jan tegen De Telegraaf. Op de voorpagina van die krant, naast een foto van Van der Kuijlen met de uefa-cup, stond ook het beeld van de door de Rode Brigades vermoorde Italiaanse politicus Aldo Moro in de kofferbak van een auto. En niet alleen in Europa was terreur aan de orde van de dag, ook in Argentinië.

Zijn uitverkiezing voor Oranje had Jan te danken aan z'n goede optredens dat seizoen. Veel hoop dat het Nederlands elftal net zo goed zou presteren als in 1974 was er niet. In 1976 had Oranje deelgenomen aan het Europees Kampioenschap in Joegoslavië. Iedereen in Nederland verwachtte dat die Europese titel wel even binnengehaald zou worden. Het werd een grote afgang. In de eerste wedstrijd tegen Tsjechoslowakije, op woensdag 16 juni 1976 in Zagreb, ging Oranje na verlenging met 3-1 onderuit, Neeskens en Van Hanegem werden met een rode kaart het veld uitgestuurd. 'Beschamend optreden van Oranje' luidde een krantenkop. Op Piet Schrijvers (in plaats van Jan Jongbloed), Adri van Kraay (in plaats van Arie Haan) en Willy van de Kerkhof (in plaats van Willem van Hanegem, die na twintig minuten inviel voor Rijsbergen) na, had het Nederlands elftal bestaan uit de mannen die de finale van 1974 hadden gespeeld. Drie dagen later werd met een verjongd elftal, met daarin Ruud Geels, Peter Arntz (van Go Ahead Eagles) en Jantje Peters (van nec), toch nog een bronzen medaille gewonnen na een 3-2 zege op Joegoslavië. Dat West-Duitsland vervolgens de finale verloor van de Tsjechoslowaken was een pleister op de wond.

Het had behoorlijk gerommeld in het Nederlands elftal sinds het wk in West-Duitsland. In het najaar van 1975 was er een ruzie ontstaan tussen de Amsterdammers, onder aanvoering van Crujff, en Van der Kuijlen en Van Beveren. Beide ^{psv}ers waren uitstekend in vorm, hun club draaide goed, maar ze voelden zich te ondergeschikt aan Crujff. Die had, 'logisch' natuurlijk, veel invloed en macht over bondscoach (en oud-Ajax-trainer) George Knobel, die in september 1974 was aangesteld. Het psv-duo werd ook regelmatig geschoffeerd door de westerlingen, zo stuurde Willem van Hanegem hen

een keer doodleuk weg toen ze bij hem aan tafel wilden gaan zitten. Willy was volgens kenners technisch en tactisch net zo begaafd als Johan, alleen: Johan was een echte leider, Willy niet. Het stak Willy dat hij vooral moest opdraven in Oranje als Johan geen tijd of zin had. Voor het wk in Argentinië bedankten beide psv-spelers dan ook. Een bijrol zagen ze niet zitten. ‘Ik vond dat erg jammer, maar wel begrijpelijk,’ zegt Annie Rijvers. ‘Om er niet aan onderdoor te gaan hebben ze die beslissing genomen.’

Marlies kende Willy als een vreselijk aardige man. ‘Hij was alleen niet, zoals Crujff, een opvallend type,’ zegt ze. ‘Hij kon een wedstrijd beslissen, maar buiten het veld was hij heel introvert. Zijn vrouw Nel was een echte voetbalvrouw, die maakte meer indruk dan hij. Ze zag er altijd top uit.’

Toch leverde psv een groot aantal spelers aan de selectie van bondscoach Jan Zwartkruis, die Knobel na het mislukte ^{ek} was opgevolgd, en zijn supervisor Ernst Happel. Happel was clubtrainer bij Club Brugge in België en had met hen de Europa Cup ⁱ-finale gehaald (en verloren: het werd 1-0 voor Liverpool). Naast Poortvliet zaten van psv in de selectie van Oranje: Willy en Rene van de Kerkhof, Ernie Brandts, Harry Lubse en Adri van Kraay. Op een diner ter viering van de ^{uefa}-cup, kwamen Van Beveren en Van der Kuijlen naar Jan toe, weet Marlies nog: “‘Als we iemand dit gunnen, ben jij het wel,’ zeiden ze tegen Jan. ‘We weten hoe speciaal dit is.’ En ook Petra zei dat.’ Ze heeft nooit iets gemerkt van rancune naar Crujff en de anderen. ‘Absoluut niet. En Jan voelde zich ook echt niet minder dan de Ajacieden en Feyenoord-spelers. Hij had ook geen Brabants accent, iedereen dacht dat hij uit het westen kwam.’

In Argentinië beleefde Jan Poortvliet het hoogtepunt van zijn loopbaan, waarover later meer. Nog geen maand na het toernooi, op 20 juli, traden Marlies en hij in het huwelijk. De organisatie ervan was grotendeels in haar handen geweest. ‘Maar als hij niet naar Argentinië was gegaan, zou dat ook zo zijn geweest,’ zegt ze. ‘Hij was toch alleen met voetbal bezig. Lastig was wel dat ik hem niet zomaar iets kon vragen, terwijl hij daar zat. Maar heel erg gemist heb ik hem niet, want ik moest mijn eindexamen voor een secretaresseopleiding doen. Ik moest wel opeens allemaal extra uitnodigingen versturen, het hele Oranje-team mocht komen. Uiteindelijk zijn alleen de ^{psv}‘ers geweest.’

Na die 20ste juli 1978 was ze een getrouwde voetbalvrouw. ‘Ik vond het leuk, maar was er tegelijkertijd te nuchter voor. Elk weekend was er die gezelligheid, en meegaan naar buitenlandse wedstrijden vond ik geweldig. Wat me wel tegen ging staan, was het publiek van de tegenstander. Dat geschreeuw en gescheld. Kijk naar het voetbal en hou je mond, dacht ik dan. Ik vond het ook geen ramp als psv verloor, Jan natuurlijk wel. Die kon er dan over doorgaan thuis, maar dan zei ik: “Nu is het wel genoeg, volgende week is er weer een wedstrijd.”’

Ze betrokken een nieuwbouwwoning in de Rode Kruislaan, in Eindhoven-Noord, met uitzicht op een park. psv had het slim gespeeld: voor het ^{wk} waren de contracten verlengd. Ze hadden het goed, maar Jan had na het succes een veel beter salaris kunnen eisen. ‘Maar we konden het huis kopen en van ^{psv} hadden we na het winnen van de ^{uefa}-cup een tegoedbon voor de Philips-winkel gekregen. Alle elektronische apparatuur die we nodig hadden, konden we aanschaffen. En tegenover het station was een nieuw winkelcentrum gebouwd en daar mochten we ook even langs. In elke winkel kregen we een cadeau. Aan

onze levenswijze merkte ik wel dat er veel waren bij ^{PSV} die een beter contract hadden dan Jan. En toch vonden we dat niet erg, we waren tevreden met wat we hadden.'

Marlies wilde graag kinderen en twee jaar na het huwelijk werd hun eerste dochter geboren, de tweede volgde in 1982. Ze genoten van hun gezinnetje, al had Jan het bij ^{PSV} steeds minder naar zijn zin. Na het vertrek van Rijvers in 1980 had hulptrainer Jan Reker hem een half jaartje vervangen. Daarna kwam Thijs Libregts en in 1983, opnieuw, Reker. Die zette Jan ernaast en hij werd uitgeleend aan Roda ^{JC}. Marlies beschouwt het als de vervelendste periode van zijn carrière. 'Jan vreesde dat hij nooit meer in het eerste van ^{PSV} zou komen en wilde graag eens naar het buitenland. Hij durfde dat echter niet meer aan te kaarten bij de club, want ze hadden al laten merken er niet zo happig op te zijn om hem te laten gaan. En dus vroeg hij mij om eens te bellen met Kees Ploegsma, die Ben van Gelder was opgevolgd.'

Ze vond het niet gemakkelijk, maar deed het. 'Ik heb tegen Kees gezegd: "Jan heeft het er erg moeilijk mee dat hij reserve is. We willen graag naar het buitenland, er is belangstelling weten we. Waarom mag Jan daar niet voor een gesprek naartoe?" Dat werkte. En dat had ik niet verwacht. Hij mocht met het ^{PSV}-privetoestel naar Frankrijk om te praten met tweede divisieclub Olympique Nimes. Een week later was het contract rond.'

Jan ging vooruit, terwijl Marlies achterbleef om de verhuizing en de verkoop van het huis te regelen. Drie jaar lang woonden ze in het zuiden van Frankrijk. 'Ik vond het heerlijk daar. Met mijn ouders was ik vroeger een paar keer in de buurt op vakantie geweest. Een nieuwe taal, nieuwe mensen, het hele jaar het zonnetje.' Maar een voetballer in de nadagen van zijn carrière is onrustig. Na drie jaar toog het gezin naar Antwerpen. 'Als Jan het niet meer met een trainer kon vinden, wilde hij weg. Ik vond soms dat hij geduld moest hebben en niet van zijn gezin mocht verwachten dat ze hups weer hun spullen zouden inpakken. Je moet ook naar je kinderen kijken. Maar Jan zei: "Ik moet mijn geld verdienen, dus ik ga toch." Ik vond dat niet leuk. Het was een strijd die ik niet kon winnen.'

Bij ^{fc} Antwerpen had Jan een jaarcontract gekregen. De club eindigde als tweede in de Belgische competitie en de voorzitter kwam praten over een contractverlenging. 'Ik zei tegen Jan: "Doe het nu anders. Je hebt goed gespeeld: wacht, tot er iets heel goeds komt zodat je ook eens kunt cashen." Maar hij was tevreden en verlengde het contract. Vervolgens kwam ^{as} Cannes. Dat was eredivisie in Frankrijk. Opeens wilde hij daarheen, terwijl we net hadden besloten in België te blijven. Ik was echt boos. Maar we gingen weer.'

Het contract werd door Cannes afgekocht en ze verhuisden terug naar Frankrijk. 'Ik vond dat heel moeilijk. Ik dacht aan mijn kinderen. Het zijn geen kleine veranderingen en ze liepen een achterstand op met schrijven en lezen. Maar we hadden een prachttijd daar, woonden in een kinderrijke buurt en met veel andere spelersgezinnen om ons heen. Vaak buiten eten met z'n allen. Maar aan het eind van het jaar had Jan weer eens mot met de trainer. Na een blessure moest hij voor zijn gevoel veels te lang in het tweede spelen - overigens wel met Zinedine Zidane, die was nog heel jong; Jan zei toen al dat het een hele grote zou worden.'

Een nieuwe club kwam: Eendracht Aalst in België. Opnieuw werd alles ingepakt.

Opnieuw wennen, weer een nieuwe start maken. Marlies was er klaar mee. Ze gingen wonen in Gent. ‘Jan heeft het geluk gehad dat ik mezelf altijd wist te vermaken en er de voordelen van zag. Als ik terugkijk, zie ik veel positieve dingen. Maar toch. Je bouwt niets op en het was niet goed voor de ontwikkeling van mijn dochters. Elke keer moesten ze weer een plekje in een klas veroveren. Elke keer weer nieuwe vriendjes maken. In België waren de scholen heel goed, dus toen Jan naar Cannes wilde heb ik gezegd: “Als de kinderen hier later last van krijgen, zeg ik tegen je: kijk wat je hebt gedaan, je hebt alleen aan jezelf gedacht.” Maar als hij iets in zijn hoofd had, gebeurde dat. Hij had later best een keer tegen ons mogen zeggen: “Dat hebben jullie goed gedaan.”’

Na zijn actieve voetbalcarriere werd Jan trainer. Dat was nog zwaarder. Ook omdat hij, om af te bouwen, op amateurniveau bleef spelen. ‘Jan had niet zo goed verdiend dat hij kon gaan rentenieren. Hij moest wel een baan vinden. En hij had weinig belangstelling voor andere dingen dan voetbal. Maar omdat hij moest voetballen en trainerscursussen volgen, was hij bijna nooit meer thuis. Dan besef je dat ze als voetballer een heel luxeleventje hadden: ze waren veel weg, maar in vergelijking met een trainer is dat niets. Die moet niet alleen trainen, maar ook andere wedstrijden bezoeken en spelers bekijken. Er is ook meer stress, want je bent de eerste die op straat staat als het misgaat. En dat terwijl je kinderen ouder worden.’

Ze gingen weer in Eindhoven wonen. Hun oudste dochter ging naar de middelbare school en zorgde voor veel problemen. ‘En ik stond er alleen voor. Ik moest overal alleen achteraan, Jan was er nooit. En als hij er was, wilde hij er niet van horen. Hij had het al zwaar genoeg met trainer zijn. Maar je gezin vraagt ook aandacht. Ik had gehoopt dat het na zijn carriere als voetballer beter verdeeld zou zijn. Maar het werd alleen maar erger. Ik ging er bijna aan onderdoor en heb gezegd: “Voor mij werkt dit niet meer.”’

Er was nog iets: Jan kreeg de naam een grote drinker te zijn die regelmatig amok maakte. Ook dat stoorde haar. ‘Het gekke was: thuis dronk hij zelden. Het was altijd in de ontlading na een wedstrijd, dan kon hij geen maat houden. Hij moet die stress kwijt. Iedereen die hem goed kent, weet dat hij geen alcoholist is. Hij houdt gewoon van gezelligheid en vindt het leuk om in een groep te zijn. En als hij dan had gedronken, flapte hij er van alles uit. Dan kreeg hij weleens ruzie bij een club. Zeker als trainer. Er zijn trainers die veel meer drinken dan hij, maar die kunnen ertegen.’

Ze werd ermee geconfronteerd in dagbladen. Verschrikkelijk vond ze het, want Jan had ook een andere kant. ‘Ik zei het vaak tegen hem: “Je zorgt zelf voor die slechte naam.” En ook zei ik dat het hem zou gaan achtervolgen. In het begin geloofde hij dat niet. Maar het bleek dus wel zo te zijn. Als een van de kinderen een vriendje mee wilde nemen naar een wedstrijd, werd er door de ouders gevraagd: “Wie rijdt er?” Zelf kreeg ik ook steeds meer het gevoel dat ik alleen maar als chauffeur mee hoefde naar wedstrijden. Ik vond het niet erg om te rijden, maar ik zat daar uren en vond dat ik ook weleens moest kunnen zeggen: “Jan, laatste drankje en dan gaan we naar huis.” En dat gebeurde te weinig, daar kon ik niet meer tegen.’

Begin 2003 scheidden Jan en Marlies. Toch gaan ze nog uitstekend met elkaar om. ‘Jan wist heel goed waar het probleem zat, maar kon dat niet veranderen. Hij is bezeten van het voetbal en wil dat zo graag goed doen.’

‘Die bal op de paal? Was geen kans, zegt Rob’

Corrie Rensenbrink

‘Veel bladen hebben geschreven dat Robbie van mij niet zou mogen. Nou, pure onzin. Zo’n trut ben ik niet, hoor. Ik ben wel de laatste die hem zou tegenhouden. Het zou toch te gek zijn, dat je je man een wereldkampioenschap zou verbieden. Ik vind alleen wel dat de vrouwen ook mee moeten. Op kosten van de KNVB, ja. Ze hebben nog nooit iets voor ons gedaan. Het wordt de hoogste tijd. (...) Ik heb geen zin om vier, vijf weken als een zielige Katrien achter te blijven met twee zeurende kinderen.’

Corrie Rensenbrink in Het Parool van 8 december 1977

Een cabrio viel er in 1978 niet te winnen.

Vier jaar eerder, tijdens de finale in Munchen, had Corrie Rensenbrink zichzelf er al in rond zien rijden. ‘Ik dacht toen de hele tijd: leuk, straks heb ik ook zo’n autootje. Maar helaas,’ zegt ze, terwijl ze aan de keukentafel van haar woning in Oostzaan herinneringen ophaalt. Haar man Rob zit op de bank en luistert mee.

‘Een cabrio?’ bromt hij. ‘Was dat het enige waar je toen aan dacht?’ In Munchen had Rob maar een helft meegedaan. Hij had in de wedstrijd tegen Brazilië een spier gescheurd. De medische staf van Oranje had er alles aan gedaan om hem toch te kunnen laten spelen. Maar hij kon geen potten breken. In de rust liet hij zich vervangen door Rene van de Kerkhof. ‘Ze verloren, maar konden Robbie niet de schuld geven, vond ik,’ zegt Corrie. ‘Want hij deed niet meer mee. Of ze het hadden laten liggen?’

‘Joh, je hebt helemaal geen verstand van voetbal,’ zegt Rob.

‘Nou, ik kan je wel vertellen wat buitenspel is. Dat weet ik al jaren. Maar, nee. Zo dacht ik niet.’

Voor het wk in Argentinië van 1978 was Rob weer geselecteerd. Er zou een groot verschil zijn met 1974: toen had hij in dienst van Johan Crujff moeten spelen, terwijl hij bij zijn club Anderlecht een zelfde, vrije, rol als de sterspeler van Barcelona had. In West-Duitsland had Robbie dan ook maar een keer gescoord. Maar Johan had bedankt voor Oranje. Er werd gezegd dat hij na het zwembadincident van Danny niet meer mee mocht naar een ^{wk}.

Robbie was, zoals reeds beschreven, ook aanwezig geweest bij het vermeende ‘spartelpartijtje met naakte dames’ in het zwembad van het Waldhotel in Hilstrup. Corrie heeft er niet wakker van gelegen, zegt ze. ‘Natuurlijk zeggen de jongens: “Het is niet waar.” Weet ik veel, misschien was het wel waar. Ik maakte me in ieder geval geen zorgen toen hij naar Argentinië moest. Nooit heb ik tegen Rob gezegd: “Nu ga je zitten en het me vertellen.” Ik steek mijn handen er niet voor in het vuur, maar Robbie is er het type niet naar om rare dingen te doen. Er werd zoveel geluld en geschreven. Bijvoorbeeld dat Crujff vanwege dat incident zoveel met Danny heeft gebeld, dat we de finale verloren. Maar is dat ook zo?’

‘Cruijff zorgde ervoor dat we binnen twee minuten met 1-0 voor kwamen,’ zegt Rob. ‘Waar lullen de mensen over? Dat hij slecht speelde? Hij speelde helemaal niet slecht. We speelden allemaal minder. Tja, hoe kwam dat?’

‘Als ze dat eens wisten, won je elke wedstrijd,’ aldus Corrie.

‘Ik denk dat we toch een beetje oververmoeid waren,’ vervolgt Rob. ‘We kwamen ook te snel voor en toen gingen wij een beetje de bal naar elkaar toe spelen. We waren niet meer geconcentreerd genoeg. Dat is het enige, dat heeft niets te maken met dat zwembadgedoe.’

Maar wat is er dan volgens Robbie wel gebeurd tijdens die veelbesproken nacht?

‘Ja Robbie,’ roept Corrie. ‘Het is meer dan dertig jaar geleden. Nu kun je het eindelijk toch eens vertellen?’

‘Er is totaal niets gebeurd!’ zegt Rob, met een lichte irritatie in zijn stem. ‘Er waren gewoon wat dames van het hotel aan het zwemmen. Wij kwamen daar ook vaak, we verveelden ons dood. We zijn erbij gaan zitten en zo is er een foto gemaakt. Maar ze waren niet helemaal bloot, hoor. En dat water was ijskoud. Hoe kon je daar nu iets in doen?’

‘Zie je,’ zegt Corrie. ‘Die journalisten moesten gewoon iets te schrijven hebben.’

In de zomer van 1969 waren Corrie en Rob naar België verhuisd, nadat Rob een fantastisch contract had kunnen tekenen bij Club Brugge. Ze hadden elkaar een paar jaar daarvoor op het ijs in de polders rond Oostzaan ontmoet; Corrie, geboren in 1948, was een fervente schaatser. ‘Rob vertelt altijd hetzelfde verhaal: “Het waaide hard en ik had wind tegen dus kroop ik maar achter die dikke kont,”’ zegt ze. ‘En later was het natuurlijk van: “Had het maar nooit gevoren.”’

Zij was vijftien, hij zestien. Liefde op het eerste gezicht was het niet, ze kenden elkaar al. ‘Iedereen kent elkaar hier. We gingen weleens uit, maar niet veel. Hij was veel te serieus met zijn sport bezig.’

‘We gingen soms naar de bioscoop,’ zegt Rob.

‘Op zondagavond, ja. En op zaterdagavond zaten we bij mijn ouders of die van jou.’

Rob voetbalde bij ^{dws} en verdiende 9000 gulden per jaar. Een mooi salaris voor die tijd. ‘Omdat dws een van de eerste clubs was die profvoetbal ging spelen, koos ik voor hen,’ vertelt Rob. ‘Dan hoefde ik niet meer ernaast te werken.’

‘Ja, dat sprak jou aan, haha,’ zegt Corrie. ‘Rob wilde zekerheid. Maar wat moest hij hard trainen! Hij was zo mager toen. En er was nauwelijks medische begeleiding.’

Corrie werkte zelf in een sigarenwinkel. En toen toonde Club Brugge dus interesse: 450.000 gulden hadden ze voor Rob over, een hoog transferbedrag voor 1969. Voor hun vertrek zijn ze snel getrouwd. ‘Op maandag 25 augustus. Het regende de hele dag,’ weet ze nog. Tijd voor een huwelijksreis was er niet, Rob moest meteen aan de slag. Daar zat ze dan, in een appartementje in Knokke boven het casino. ‘We gingen gewoon en ik dacht: we doen het een jaar of twee en daarna weer naar huis. Maar het werden er elf. Het klinkt misschien wat stom, maar Robbie was echt de baas. Ik hobbelde gewoon mee.’

Wat had ze een heimwee in het begin! En wat viel Knokke tegen. ‘Je denkt eerst: leuk, strand. Maar we kwamen in het naseizoen, er was niets meer te doen. Had ik eindelijk een groenteman en een supermarkt gevonden en was ik hartstikke blij, was een dag later alles dicht getimmerd.’

Ze zaten in een gemeubileerd vakantieappartement, niets was van henzelf. En ze hadden

maar een auto, die Robbie nodig had om naar de training te gaan, en geen telefoon. ‘Rob zei: “Dan ga je maar zitten bellen met je moeder en gaat mijn hele salaris daaraan op.” Hij dacht altijd: straks krijg ik een rotschop en is het afgelopen. En dan had je niets opgebouwd.’

‘Het ging mij erom dat ik na mijn carrière genoeg over zou hebben,’ licht Rob toe.

Regelmatig ging ze naar Sluis in Zeeuws-Vlaanderen. ‘Vond ik prettig, want dan kon ik gewoon naar de Albert Heijn.’ Na een tijdje verhuisden ze naar St. Michiel en betrokken ze een mooie tweeonder-een-kapwoning, naast een andere Nederlandse voetballer; Henk Houwaart. ‘Daar ging het iets beter. We kregen ook zelf een kind, ik ging naar zuigelingenverzorging. Maar, toch. Je moet het allemaal leren.’

Beetje bij beetje bouwden ze hun leven in België op. Rob stapte na twee jaar over naar fc Anderlecht in Brussel. Er kwam een telefoon, ze kregen nieuwe vrienden. Bij de club speelde op dat moment Jan Mulder nog en Corrie kon goed overweg met zijn vrouw Johanna. ‘Die twee waren echte levensgenieters en hielden van uitgaan,’ zegt Corrie. ‘Ze waren helemaal geïntegreerd in België. Na Jans vertrek naar Ajax, groeide Rob bij Anderlecht uit tot de grote man. Dat merken we nog steeds als we daar zijn, de mensen hebben nog steeds veel respect voor hem. Hij was wat Crujff bij Ajax en Oranje was.’

In 1974 wilde Ajax hem graag hebben, Piet Keizer was gestopt. Corrie zag een overgang naar Nederland wel zitten. Ze miste toch haar familie en geboortestreek, voor de kinderen zou het ook beter zijn. Maar Rob kreeg een verbeterd contract en ze bleven. Hij besliste. Niet zij. Het pakte goed uit: Robs mooiste jaren moesten nog komen. Bij Anderlecht verdiende hij de bijnaam ‘het slangenmens’. Hij is daar nog steeds erg trots op. ‘Het is ontstaan na een Europa Cup-wedstrijd tegen een Hongaarse club,’ zegt hij. ‘Ik scoorde drie keer en hun trainer zei: “Het leek wel een slangenmens.”’

‘Het was een eretitel,’ aldus Corrie.

‘Zo zag ik het wel, ja,’ gaat Rob verder. ‘Er zijn weinig voetballers die een eretitel hebben.’

‘Het wordt ook vaak als quizvraagje gebruikt,’ zegt Corrie.

fc Chaos ‘78. Zo noemde de bekende sportschrijver Nico Scheepmaker de voorbereiding van Oranje op het ^{wk} in Argentinië. Bondscoach Zwartkruis was op 8 mei 1978 het trainingskamp begonnen met maar tien van de 26 geselecteerde spelers. De ^{PSV}ers hadden nog verplichtingen bij hun club (de uefa-cupfinale!), anderen kwamen gewoon niet. Zo ook Robbie. Met Anderlecht, waarin ook de voor Oranje geselecteerde Nederlanders Arie Haan, Johnny Dusbaba en keeper Nico de Bree speelden, had hij op 3 mei voor de tweede maal de Europa Cup ⁱⁱ gewonnen. Robbie was in topvorm, het werd 4-0 tegen Austria Wien. Zelf maakte hij de eerste twee goals. En als aanvoerder was hij het die als eerste de beker omhoog mocht houden. Bij Anderlecht was Rob uitgegroeid tot de vedette en ook internationaal telde hij mee: hij werd eenmaal tweede en eenmaal derde in de competitie ‘Beste Europese speler van het jaar’. De bijbehorende schoenen, een zilveren en een bronzen, staan echter niet in hun woonkamer. ‘Mijn vrouw houdt niet van die stoffingen,’ zegt Rob.

‘Ik moet ze stoffen, ja,’ zegt Corrie. ‘Trouwens: vroeger flikkerde jij alles in de secretaire, gaf je er ook niet om. Je wilde zelfs geen fanclub. “Want dan ben ik nooit meer thuis,” zei je. En je vond dat gezeik over voetbal aan je kop vreselijk. Je wilde ook nooit met onze zoon Dennis naar het voetbal.’

‘Maar dat was op zaterdagochtend,’ zegt Rob. ‘Ik moest zelf om acht uur ‘s avonds spelen.’

Hoe dan ook: na hun Europa Cup II-finale wilden de geselecteerde Anderlecht-spelers even rust en genieten van de huldigingen. Zwartkruis was woest. Meer nog dan op de afwezigheid, doelde Scheepmaker echter op het gedoe vooraf. Ruud Geels, topscoorder van de Nederlandse competitie, wilde niet mee omdat hij vijf weken zonder zijn vrouw Lida en kinderen niet zag zitten. Daarnaast had hij geen zin om, zoals hij zelf vertelt in *Altijd raak!*, in dezelfde situatie als in 1974 terecht te komen - of hij nu op de reservebank doelde of op het gesar wordt niet duidelijk.

Ook Crujff koos voor zijn gezin. Hij had nog wel deelgenomen aan de belangrijkste kwalificatiewedstrijden voor het ^{wk}, maar tegen het ‘zwakke’ IJsland en in de vriendschappelijke duels had hij ontbroken, mede omdat Barcelona hem geen toestemming gaf mee te doen. Johan was in april 1978 31 geworden. Vaak wordt gezegd dat Danny er de oorzaak van was dat hij niet meeging naar Argentinië. Maar al in 1971 had hij aangekondigd op zijn 31ste te willen stoppen. Hoewel de ^{trōs} nog een actie op touw zette om Johan alsnog over te halen mee te gaan en er 14.000 handtekeningen werden opgehaald, bleef hij bij zijn beslissing. Hij kon het niet meer opbrengen. Al die media-aandacht voor zijn persoon; die druk om de hele wereld weer te laten zien wat hij kon; zo ver weg van Danny en de kinderen. Het was genoeg.

Verrassender was het afhaken van Willem van Hanegem. Willem, die op dat moment bij ^{az}‘67 in Alkmaar speelde, was 34 en over zijn hoogtepunt heen. Alleen wilde hij dat zelf, en Truus nog minder, niet erkennen. In de voorbereiding had hij niet goed gespeeld. Nadat Happel hem wisselde in een oefenwedstrijd tegen Club Brugge was Truus in alle staten. ‘Waarom moest jij worden gewisseld? Happel moet maar wisselen met zijn vriendinnen,’ riep ze. ‘Kom op, we gaan lekker op vakantie.’ Willem was op z’n beslissing teruggekomen nadat Happel hem persoonlijk had opgebeld. Tegen het nationale team van Oostenrijk hadden ze hem laten staan, maar hij verstuurde de ene foute pass na de andere. Vloekend was hij van het veld gelopen. Het verhaal ging dat Willem de garantie van Happel wilde dat hij in Argentinië in de basis zou staan. En dat de Oostenrijker hem die niet kon geven. Twee dagen voor het vertrek, op 24 mei, trok Willem zich terug. En dat terwijl Ivo Niehe voor de ^{trōs} net een tv-special bij de Van Hanegems thuis had gemaakt met alle Oranjevrouwen. Op hun boerderij was er weer van alles te eten geweest. Ben Cramer, Nico Haak en Jan Blaaser hadden er opgetreden. (Op 30 mei werd het toch uitgezonden, daarin vertelde Truus dat ze het vervelend vond dat ze Willem zo lang moest missen - niet dus.)

Er waren meerdere redenen voor Willems beslissing, maar hij kon ze toen niet verwoorden. In een tv-interview met Kees Jansma voor Studio Sport barstte hij in tranen uit. Enkele weken later vertelde Truus in *De Telegraaf* dat men had bedreigd hun huis in brand te steken en haar en de kinderen te ontvoeren, mocht Willem naar Argentinië zijn gegaan. Hij had doodsangsten uitgestaan. In 1983 had ze in het *AD* een ander verhaal. Ook haar was de juiste toedracht onbekend, maar ze meende dat hij onheus was bejegend door een aantal ploeggenoten. ‘Ik voelde me machteloos omdat hij weigerde erover te praten,’ aldus Truus. ‘Willem geeft alleen antwoord op vragen als hij dat zelf wil. Hij heeft nooit gezegd wie hem dat destijds hebben aangedaan en misschien maar beter ook, want ik had ze wel wat kunnen doen. Omdat ze hem toen het voetballen hebben afgenomen en dat is het ergste wat hem kan overkomen.’

In het kerstnummer van Voetbal International in 2007 werd Willem er nogmaals naar gevraagd. Het had niets te maken met een basisplaats of niet, zei Willem. 'Maar met de onderlinge verdeling van de reclame-inkomsten. Dat was met Crujff in 1974 heel goed geregeld. Bij dat ^{wk} waren het voornamelijk Crujff, Neeskens, Keizer en ik die in aanmerking kwamen voor reclames. Al dat geld werd in een gezamenlijke pot gestort. In 1978 waren er een aantal die helemaal niets wilden delen. Toen was het voor mij eigenlijk al over en sluiten.' Nadat ook nog eens zijn ^{az}-maatje Hugo Hovenkamp, die bij hem in huis woonde in die tijd, moest afzeggen omdat hij onder het mes moest, had hij zijn beslissing genomen.

Een paar dagen voor Willem had Johnny Dusbaba het plotseling laten afweten. Met Robbie en Happel was hij meegereden naar een driedaags trainingskamp in Zeist. 'Op de terugweg zegt hij in de auto opeens: "Ik ga niet mee, ik zie het niet zitten,"' aldus Rob. 'Ik heb geen idee waarom.' Zelf zei Dusbaba dat hij geen vertrouwen in de leiding van het Nederlands elftal had, maar er wordt beweerd dat hij bang was geworden van de politieke situatie in Argentinië. Die stond volop in de aandacht door een actie van Neerlands Hoop in Bange Dagen, bestaande uit de cabaretiers Freek de Jonge en Bram Vermeulen. In Argentinië hadden militairen, onder leiding van generaal Jorge Videla, in maart 1976 een staatsgreep gepleegd om een einde te maken aan de politieke chaos die na de dood van president Peron in 1974 was ontstaan. Duizenden tegenstanders werden opgepakt en gemarteld, velen verdwenen spoorloos. Bram en Freek vonden dat Nederland het ^{wk} daarom moest boycotten. De spelers wilden daar echter niets van weten.

'We hebben het er nooit samen over gehad,' zegt Corrie.

'Als voetballer wil je het hoogste bereiken, dan ga je je toch niet met politiek bezighouden?' aldus Rob.

'We waren jonger en er niet zo mee bezig,' gaat Corrie verder. 'Je las wel dingen in de krant over bomaanslagen in Duitsland en Italië en je had hier die treinkapingen gehad, maar op die leeftijd stap je sneller over dingen heen. Het overkomt een ander, jou niet. Ik vind wat er nu allemaal speelt in Irak en met Bin Laden veel bedreigender.'

Yvonne Krol vindt dat ook. Haar Ruud zou de aanvoerder van Oranje in Argentinië zijn. 'Politiek interesseerde ons geen reet,' zegt ze. 'Of Rudy nu een medaille kreeg van Kaboutervlop of Videla maakte ons niets uit. Sport heeft niets met politiek te maken.'

En zo dachten de meeste Nederlanders erover. Tot groot verdriet van Bram en Freek.

Vervelender vond Corrie dat zij en Robbie ruim vijf weken van elkaar gescheiden zouden zijn. Op 26 mei, de dag van het vertrek van de spelers naar Argentinië, trok ze in Het Vrije Volk fel van leer tegen de ^{knvb}. Ze vond het idioot dat de bond niet had geregeld dat de vrouwen mee konden, terwijl er wel een hele waslijst met officials meeging. Ze kan het zich niet meer herinneren. 'Je lulde maar wat,' zegt ze nu.

Door toedoen van Bram en Freek verliep het vertrek van de spelers naar Zuid-Amerika op die vrijdagavond de 26ste mei bijzonder koeltjes. Er werd verzameld bij het Ajax-stadion De Meer en daar namen de vrouwen en kinderen afscheid van de spelers. Vervolgens gingen die via de achteruitgang van Schiphol het vliegtuig in omdat in de vertrekhal enkele tientallen mensen onder aanvoering van de cabaretiers demonstreerden. 'Vuile verraders' stond er op een van de spandoeken geschreven. De spelers kregen er niets van mee. Het feit echter dat de ^{knvb} de moeite had genomen hen te ontwijken, zag Freek als een succes.

Na een vlucht van meer dan een etmaal, met tussenstops in Zurich, Monrovia, Rio de Janeiro, Montevideo en Buenos Aires, was de Nederlandse delegatie in Mendoza aangekomen. Daarvandaan was het een dik uur met de bus naar het Grand Hotel Potrerillos, waar de spelers zouden logeren. Het lag schitterend op 2100 meter hoogte, met uitzicht op de Andes. Eromheen stonden hoge hekken en liepen bewapende militairen, uit angst voor aanslagen van de guerrillabewegingen. De spelers mochten het hotel niet uit, hadden op de kamer slechts zwart-wit-tv's en de kamermeisjes waren vijftig jaar en ouder, kortom: er was geen zier te doen en het verschil met het hotel in West-Duitsland vier jaar eerder, waar iedereen in en uitliep, was enorm. En, voor de voetbalvrouwen misschien wel het allerergste: er was ook nog geen contact met het thuisfront mogelijk, want de telefoons werkten niet. Toen die na een aantal dagen nog steeds niet optimaal functioneerden, mochten de spelers gebruikmaken van de ^{nos}-lijn van Jack van Gelder van Langs de Lijn. Via de studio in Hilversum werd dan naar het huis van de spelers gebeld. Corrie weet nog dat het enorm lang duurde voor je het antwoord van de ander hoorde. 'Meer dan "hoe gaat het?" zeiden we niet tegen elkaar. Iedereen in de studio daar kon immers meeluisteren.'

De spelers kregen maar vijf minuten. Dat was zeker voor Cathy Schrijvers, de vrouw van doelman Piet, veel te kort. 'Ik begon de eerste keer spontaan te janken toen ik Piet aan de telefoon kreeg,' vertelt ze. 'Hij zei: "Ik bel je later wel terug." Hij kon daar niet tegen. Bellen kon maar een of twee keer per week, en kort. Als de jongste iets tegen z'n papa wilde zeggen, had de oudste al geen tijd meer.'

Op 3 juni speelde Oranje haar eerste wedstrijd op het ^{wk} tegen Iran. Iedereen verwachtte een monsterscore, het werd 'maar' 3-0. Alle goals, waarvan twee uit een strafschoop, werden door Robbie gemaakt. Het Nederlands elftal bestond op de broertjes Van de Kerkhof na (voor Crujff en Van Hanegem) uit dezelfde spelers die de ^{wk}-finale van 1974 begonnen. In de tweede wedstrijd tegen Peru (op 7 juni) was Rep de eerste die z'n basisplaats kwijtraakte: het betekende het ^{wk}-debuut van Jan Poortvliet. Het werd 0-0, het liep van geen kanten. Nadat de derde wedstrijd tegen Schotland (11 juni), waarin Haan eruit werd gelaten en Rep weer meespeelde, met 2-3 werd verloren (Robbie had nog wel de 1-0 gemaakt), was de kritiek op Oranje enorm. Het was dat de Schotten gelijk hadden gespeeld tegen Iran en van Peru hadden verloren, anders had Nederland naar huis gekund. Nu plaatste het zich voor de tweede ronde waarin het in een poule met Oostenrijk, West-Duitsland en Italië moest strijden om een finaleplaats. Gezien het spel leek het halen daarvan onmogelijk, was de opinie in Nederland. Behalve aan het slechte spel ergerden de media zich ook aan het non-communicatieve gedrag van Happel. Spraakzaamheid was nog steeds niet zijn sterkste punt. En meerdere malen liet hij zich ontvallen dat hij het bondscoachschap maar niets vond. Clubtrainer zijn was veel leuker.

De sfeer in Hotel Potrerillos was ook niet om over naar huis te schrijven. De spelers verveelden zich dood en er werd vooral gekaart. Argentijnse kranten brachten het nieuws de wereld in dat enkelen van hen op een avond in hun oranje onderbroekje achter de dienstmeisjes waren aangegaan. Dat was de relatie tussen de pers en het duo Happel/Zwartkruis niet ten goede gekomen. Ongeruste voetbalvrouwen hadden naar de ^{knvb} gebeld en om opheldering gevraagd. Als het bericht hun ter ore was gekomen, tenminste. Jan Poortvliets toenmalige geliefde Marlies zegt het voorval niets. 'Het ging er niet altijd even netjes aan toe, dat heb ik wel begrepen,' vertelt ze. 'Jan kon het goed

vinden met Ruud Krol en Wim Suurbier. Hij belde een keer, terwijl zij op de achtergrond zaten te schreeuwen dat het wel genoeg was. Ze hadden duidelijk wat gedronken. Dat gebeurde vaker. ‘s Avonds waren ze ook een paar keer stiekem weggeweest, vertelde hij later. Hij had vreselijk om Suurbier moeten lachen. Die zat een keer achter in de bus, terwijl het bergaf ging. Opeens stroomt er iets langs het gangpad naar beneden, richting de chauffeur. Had Wim in de bus gepiest voor de lol. Jan zei ook dat je altijd op je hoede moest zijn als Suurbier bij je aan tafel zat.’

Wat in de krant kwam, moest ze met een korreltje zout nemen, had Jan, die sinds de wedstrijd tegen Peru steeds in de basis stond, haar gezegd. ‘De helft klopte maar, zei hij altijd. Angst voor gekke dingen had ik niet. Bij ^{PSV} gingen ze ook weleens stappen in gelegenheden waar de drankjes topless werden geserveerd. Op een keer stond er een foto van hem in de krant waarbij een Argentijnse schone om zijn nek hing. Toen ik hem aan de lijn kreeg vroeg ik meteen: “Zo, heb je een nieuw vriendinnetje?” Zelf vertelde hij vooral over Happel. Hij was zo onder de indruk van die man. Happel zei weinig, gewoon: “Du spielst morgen. Hast du angst? Nein? Oke, kein geloel. Spielen.” En dan ging Jan er helemaal voor.’ Happel was op zijn beurt lovend over Jan. Hij noemde hem de grote ontdekking.

Net als andere spelersvrouwen was Marlies een keer ‘Oranjevrouw van de dag’ geweest in De Telegraaf. In korte interviewtjes vertelden ze hoe ze het wk beleefden. Het ging langs haar heen, zei Marlies op 7 juni. ‘Deze weken zit ik tot aan mijn nek in de studie, omdat ik aanstonds examen moet doen voor het secretaresse-diploma.’

Loes Rijsbergen vond op 10 juni dat de spelers maar eens goed met elkaar om de tafel moesten gaan zitten, want het liep helemaal niet bij Oranje. Ze had het er heel moeilijk mee dat haar man zo ver weg zat. ‘Samen met ons zoontje zou ik op vakantie gaan naar Brabant, maar zonder zijn vader verdraaide hij het om de eerste nacht te gaan slapen.’

Trudy Rep beweerde op maandag 12 juni dat Johnny het prima naar zijn zin had in de bergen bij Mendoza, terwijl ze zelf bij familie in Jisp zat. ‘Hij vindt het grote onzin, dat geklets dat de verveling zou toeslaan.’

Dien Jongbloed beklagde zich er op de 14de over dat er nog steeds geen goed contact was met de mannen. Zo hoefde het van haar niet meer. En dat er zo slecht werd gespeeld, was de schuld van Happel: ‘Toen de jongens vertrokken uit Amsterdam en ik Jan een pakkerd gaf, voelde ik Happels ogen in mijn rug priemen. Brrr.’ Ze hoopte dat ze Jan die zondag wel te pakken zou krijgen. Dan was het vaderdag. ‘Stel je voor dat het weer niet lukt, dat zou helemaal schandalig zijn.’

Happel had voor haar helemaal afgedaan toen hij Jan er voor de eerste wedstrijd in de tweede ronde die avond tegen Oostenrijk naast zette, ten faveure van Piet Schrijvers. Diens persoonlijke sponsor was tevreden. Piet maakte namelijk in Argentinië reclame voor een kapper en had een permanentje. Maar niet voor lang. ‘Piet is niet zo ijdel, maar een keer had het flink geregend en was het gaan kroezen,’ vertelt zijn vrouw Cathy. ‘Hij leek net een poedel. Hij heeft het er gelijk uit laten halen.’

Het Nederlandse elftal was inmiddels verkast naar de stad Cordoba. Er was een gesprek geweest tussen de verschillende stromingen in het team; vooral tussen (oud-)Ajacieden en psv'ers heerste wat onenigheid. Robbie Rensenbrink vreesde in zijn Telegraaf-column dat

het weinig geholpen had. Die avond tegen Oostenrijk draaide de mening over Oranje echter 180 graden om. Met Ernie Brandts voor Rijsbergen en Piet Wildschut voor Suurbier (officieel allebei geblesseerd), en Schrijvers dus op doel, draaide het opeens wel. Met deze 'B-selectie' (aldus de getergde Jan Jongbloed, die overwoog om met Rijsbergen naar huis te gaan) werd met maar liefst 5-1 gewonnen, met Robbie als de grote uitbinker. Hij maakte zijn vijfde goal van het toernooi.

Na een reis van ruim drie dagen arriveerden op donderdag 15 juni ook drie voetbalvrouwen in Cordoba. Jeanne Lubse (van reservespeler Harry), Antoinette van de Kerkhof (van Willy) en Annie van de Kerkhof (van Rene) waren net op tijd om Oranjes belangrijke tweede wedstrijd in de tweede ronde tegen West-Duitsland bij te kunnen wonen. 'We kunnen geen vliegtuig meer zien,' zei Antoinette. Ze had zich enorm boos gemaakt over alle vertragingen. Zo bleek er in Buenos Aires geen piloot beschikbaar. 'Toen ben ik me toch effe woest geworden,' zei ze na het wk tegen Het Binnenhof. 'Tegen die Argentijnse luchtvaartmannen heb ik geroepen: "Willen jullie de ^{wk} organiseren? Laat me niet lachen. Jullie krijgen niet eens een vliegtuig van de grond."'

De dames hadden stapels post van het thuisfront bij zich voor de andere spelers. Op zondag 18 juni (vaderdag!) speelde Oranje, met dezelfde elf als tegen de Oostenrijkers, tegen de West-Duitsers gelijk. Het zelfvertrouwen leek helemaal terug en er stond een sterk collectief. Annie zag haar man zeven minuten voor tijd de gelijkmaker scoren. Opeens had iedereen het weer over 'finale'. Moesten ook de andere vrouwen dan toch maar komen? De spelers stemden erover. De meerderheid was tegen. De reis was te lang, was het argument, en samen terugvliegen behoorde niet tot de mogelijkheden.

Om de finale te halen moest er in de laatste groepswedstrijd van de tweede ronde op 21 juni in het River Plate-stadion in Buenos Aires minimaal gelijk worden gespeeld tegen Italië. Het werd de wedstrijd van Ernie Brandts. En Piet Schrijvers. In de negende minuut kwam de jonge psv'er op de rand van het eigen strafschopgebied ongelukkig in botsing met de Ajax-keeper. Via Ernies voet verdween de bal in het Nederlandse doel. Nog erger was dat hij Piet zwaar blesseerde. Met zijn noppen was hij in diens knie gekomen. Cathy zag het thuis op de bank gebeuren. 'Ik keek altijd alleen, wilde stilte om me heen,' zegt ze. 'Mijn zonen mochten niks zeggen, zo zenuwachtig was ik elke keer. Ik hoopte dat het niet erg was, maar hij moest eruit. Dat zei heel wat. Piet gaf niet snel op. Hij heeft met schaatsen eens zijn been opgehaald, maar met een stuk schuimplastic erover stond hij er de volgende keer gewoon weer in. Tegenwoordig kunnen ze al niet voetballen als ze een gebroken pink hebben. Je speelt toch niet met je pink?' Jan Jongbloed kwam er voor Piet in.

Het was Brandts zelf die aan het begin van de tweede helft de 1-1 maakte. Arie Haan maakte er met een geweldig afstandsschot nog 2-1 van. Opnieuw stond Oranje in een wk-finale. Opnieuw was het gastland de tegenstander. Argentinië passeerde in haar poule Brazilië op doelpunten na een dubieuze uitslag tegen Peru: 6-0. Piet zou er tegen hen niet bij zijn, was meteen al duidelijk. 'Hij belde me op en was erg van de kaart,' vertelt Cathy. 'En dan zit je te ver van elkaar vandaan om elkaar te steunen. Dan zeg je maar dat het wel mee zal vallen. Piet kon nauwelijks meer lopen, maar zei tegen Happel: "Ik kan spelen, hoor." Dat vond Happel geen goed idee, die zei: "Je lijkt wel een oude kerel." Zelf vond ik het vreselijk, maar dat zeg je dan natuurlijk niet. Hij had er zo naartoe geleefd. En dan nog

door een medespeler. Die finale had het hoogtepunt van zijn carrière moeten worden.'

'Rensenbrink... Tegen de paal! Rensenbrink tegen de paal in de slotfase van deze wedstrijd.' De woorden van Theo Reitsma klinken door in de keuken in Oostzaan waar Corrie op een laptop de beelden terugziet van de wk-finale van 1978 in een kolkend River Plate-stadion. Op zondagavond 25 juni had ze met de andere voetbalvrouwen en hun kinderen in de Promenadezaal van het Atlantic Hotel in Kijkduin de wedstrijd bekeken, onder het genot van een hapje en een drankje. Ze hadden een hard duel gezien, met smerige overtredingen van beide kanten - de eerste gemaakt door Jan Poortvliet. Er was voor aanvang gedoe geweest over de ingepakte geblesseerde pols van Rene van de Kerkhof, maar nadat Krol had gedreigd dat Oranje van het veld zou gaan, stond de Italiaanse scheidsrechter Gonella het toch toe. In de eerste helft had Rep twee grote kansen gemist voordat de Argentijnse sterspeler Mario Kempes in de 38ste minuut de 1-0 maakte. Vlak voor het rustsignaal had Robbie nog een enorme mogelijkheid, maar de Argentijnse keeper Fillol was in bloedvorm. In de tweede helft was Rep halverwege gewisseld voor Dick Nanninga. Die maakte op aangeven van Rene van de Kerkhof in de 82ste minuut de 1-1. En toen kwam de allerlaatste minuut van de reguliere speeltijd. Krol nam een vrije trap op de Nederlandse helft en de bal stuitte voorbij de Argentijnse verdedigers voor de voeten van Rob. Hij kon er nog net met de punt bij. Langs Fillol heen belandde de bal op de paal. Even later floot Gonella af. Er werd verlengd. Daarin scoorden de Argentijnen nog twee keer, uitslag 3-1. Opnieuw had Nederland een ^{wk}-finale verloren. Opnieuw van het gastland. We waren zo dicht bij de wereldtitel geweest. Of niet?

Corrie haalt haar schouders op. 'Robbie vond die bal op de paal geen kans, dus daarom had hij er vrede mee.'

'Het was geen kans,' zegt Rob stellig. 'Als mensen nu mijn naam horen, denken ze altijd aan die bal op de paal. Of ik dat vervelend vind? Neuh.'

'Vroeger wel,' zegt Corrie. 'Zei je: "Weer dat gezeik over die paal." Nu je ouder wordt en een ander leven krijgt, begin je het weer leuk te vinden. Zou dat niet Rob?'

'Ik denk het.'

'Tijdens die finale dacht ik wel: ik hoop dat ze nu wel winnen,' gaat Corrie verder. 'Maar weer die tweede plaats. Jij was alleen maar blij dat je naar huis kon.'

'Ik wel,' zegt Rob. 'We waren veel te lang van huis.'

Jammer voor hem was dat niet hij, maar Kempes topscoorder van het toernooi werd. De Argentijn maakte een doelpunt meer.

De Nederlandse spelers hadden angstige momenten in het stadion beleefd. Piet Schrijvers had met de andere reserves in de rust hun prachtplaatsen op de tribune aan de overkant verruild voor de kleedkamer in de catacomben van het stadion, van waaruit je ook het veld kon zien. Hij vertrouwde het niet. Die Argentijnse toeschouwers waren zo uitzinnig. Hoe zouden ze op hen reageren als Nederland zou winnen? Op het veld vreesden de spelers dat ze het stadion dan niet levend zouden uitkomen.

Na afloop was Oranje door de feestende menigte naar hun hotel in de stad teruggekeerd. Uren had het geduurd. Mensen hadden aan de bus gehangen en geschreeuwd. Zeer beangstigend. 'Ik ben blij dat we niet gewonnen hebben, anders had ik hier niet gezeten,' zegt Piet. Cathy vindt wel: als Piet had gespeeld, hadden we misschien de titel wel gewonnen. Piet zelf: 'Die doelpunten in de verlenging kwamen uit een-tegen-eensituaties. Dat was mijn specialiteit. Het had eigenlijk mijn finale moeten zijn.'

Met een tussenstop in Curacao landde het Nederlands elftal rond het middaguur op dinsdag 27 juni op Schiphol. Ditmaal geen protesterende Bram en Freek om hen uit te jouwen, maar duizenden Oranjefans om hen toe te juichen. Er werd een trap tegen het toestel aangezet en Dien Jongbloed was als eerste boven om haar Jan te omhelzen. Voor haar was hij toch een kampioen, zei ze. Ook zorgde ze er persoonlijk voor dat de spelers de fans bedankten, nadat die eerst te kennen hadden gegeven liever meteen de bus in te gaan.

Het duurde even voordat ze weer aan elkaar gewend waren, weet Marlies nog. ‘Die jongens zaten nog echt in dat groepsgevoel. Ze hadden zoveel beleefd en waren nog steeds aan het dollen met elkaar. Jan is echt een groepsman, die vindt dat geweldig. Ik vond dat best vervelend. Pas in de bus konden we voor het eerst met elkaar praten.’

Het gezelschap ging eerst langs bij de koningin op Soestdijk. Terwijl de vrouwen met hun mannen buiten wachtten voor ze per koppel naar binnen konden om voorgesteld te worden, kwamen de prinsjes Willem-Alexander (in Oranje-shirt), Constantijn en Friso naar hen toe. Ze hadden vrij van school gekregen. ‘Is hier een zootje jongens waar ik mee kan voetballen,’ riep de kroonprins naar de spelers. Een kindermisje sprak hem op die toon aan. Maar gevoetbald werd er.

‘Willem-Alexander kon er helemaal niks van,’ weet Jan Jongbloeds dochter Nicole zich nog te herinneren. ‘Dat is wat me vooral is bijgebleven.’

Wim Suurbier maakte een van zijn meest legendarische grappen tegen de kroonprins. ‘Zeg even tegen oma dat we allemaal blijven eten,’ zei hij. ‘O, da’s goed,’ antwoordde Willem-Alexander en hij spurte naar binnen. Tegen een lijfwacht zei Wim: ‘Een fooi krijg je niet; die heb je vier jaar geleden al gehad.’

Ruud Krol kreeg als aanvoerder van het team een lintje, hij werd benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Hij was het er niet mee eens. Alle spelers hadden in zijn ogen een onderscheiding verdiend. ‘Maar ja, de koningin heeft zo beslist,’ zei hij in zijn dankwoord.

Na het ^{wk} van 1978 bleef Robbie Rensenbrink nog twee jaar bij Anderlecht. Daarna koos hij, net als veel andere Oranje-spelers die de finales in Munchen en Buenos Aires speelden, voor het avontuur in de Verenigde Staten. Zeven maanden speelde hij bij de Portland Timbers. Het hele gezin Rensenbrink ging mee. ‘Dat is echt een leuke tijd geweest,’ zegt Corrie. ‘Voor de kinderen was het een grote vakantie. De Amerikanen waren erg behulpzaam en we woonden hartstikke mooi. Er waren genoeg gekken die naar ons toe wilden komen, want iedereen vond het daar fantastisch. Ik ben weinig alleen geweest. En Rob vond het voetballen ook niet echt naar. Het publiek was geweldig. Enorme vrouwen met enorme krulspelden en met kind aan de borst. Opstaan, zitten, de hele tijd eten en drinken halen. En een show als er een doelpunt werd gemaakt!’

Rob vond het ‘wel lekker’ in Amerika omdat hij er anoniem was. ‘En ik was daar de man die op het ^{wk} in Argentinië drie goals had gemaakt tegen Iran, dat vonden ze prachtig,’ zegt hij. In Iran werden op dat moment ruim vijftig personeelsleden van de Amerikaanse ambassade in Teheran door studenten gegijzeld. Pas na 444 dagen zouden ze vrij komen.

Na Amerika settelden de Rensenbrinks zich in Frankrijk: Rob kreeg een contract bij Toulouse. Door een slepende knieblesure werd dat een rampjaar. Hij kon naar ^{fc} Utrecht, maar die club wilde hem eerst twee maanden op proef, om te kijken of het nog wel ging.

Daar had hij geen zin en hij zette er een punt achter. ‘Ik vond het mooi geweest,’ zegt hij. ‘Ik heb hier in de buurt nog twee jaar bij een amateurclub gespeeld om af te bouwen. Ik wilde geen trainer worden. Ja, jeugdtrainer had me nog wel wat geleken. Maar niet hoofdcoach. Krijg je weer hetzelfde: weer elke keer een andere club, altijd op pad, weer die stress. Altijd weer presteren.’

‘Rob kon het gewoon niet meer opbrengen,’ zegt Corrie. ‘We gingen naar Nederland terug, dat vonden de kinderen erg leuk. En het kwam goed uit vanwege hun opleiding. Alles vloeide mooi in elkaar over.’

‘Ik was blij dat het was gestopt, daar ben ik eerlijk in,’ zegt Rob. ‘Geestelijk heb jij het best zwaar gehad,’ zegt Corrie. ‘Als iemand goed speelde, zei iedereen: “Goed gespeeld.” Bij jou zeiden ze alleen iets als je niet goed had gespeeld.’

Inmiddels hebben Rob en Corrie vijf kleinkinderen. Ze zijn een van de weinige voetbalstellen van die generatie die nog bij elkaar zijn. ‘Tja, waarom dat zo?’ zegt Corrie. ‘Omdat ik zo meegaand ben.’ Ze lacht.

‘Het heeft bloed, zweet en tranen gekost, hoor,’ grapt haar echtgenoot.

‘Ik weet niet alles, hoor,’ vervolgt Corrie. ‘Maar Robbie heeft me nooit een raar gevoel gegeven. Hij heeft ook nooit gekke dingen gedaan met zijn geld. Als je nagaat wat hij heeft verdiend, in vergelijking met wat ze nu verdienen, is het een drol geweest. Maar hij heeft het heel goed gedaan.’

In 2009 zijn ze 40 jaar getrouwd. Hun geheim? ‘Ik ben altijd mezelf gebleven,’ zegt Corrie. ‘Ach, overal is weleens wat. Ik vind het heerlijk om mijn gezin bij elkaar te hebben. Robbies moeder leeft nog, mijn vader ook. Ze worden wel oud, maar ze zijn er nog.’

Ze heeft ook niet het gevoel dat ze iets gemist heeft. Als Rob niet had gevoetbald, had ze misschien een eigen carrière gehad. Misschien was ze dan wel wereldkampioen schaatsen geworden bij de vrouwen. ‘Nou, zo goed was ik niet, hoor,’ zegt ze. ‘Ik heb het nooit zo ervaren dat ik mijn leven helemaal naar zijn carrière heb ingericht. Wat natuurlijk wel zo was. Maar ik had genoeg te doen met de kinderen.’

De tijden zijn nu ook anders, vindt ze. ‘Mijn dochter en schoondochter zeggen nu tegen hun man: “Jij kunt ook iets doen, het zijn ook jouw kinderen.” Dat is bij ons nooit zo geweest. Rob kon niet ‘s nachts zijn bed uit als hij de volgende dag moest voetballen. Want als hij dan voetbalde als een krant, kon hij moeilijk zeggen: “Ja, sorry; mijn kind kon niet slapen.” Zo werkte dat niet. Ik begreep dat wel.’

Corrie is nooit met een andere man dan Rob geweest, heeft ook geen idee meer of de jongens vroeger voor haar in de rij stonden. ‘Stonden ze voor jou in de rij?’ vraagt ze aan Rob.

‘Voor mij wel. Nog steeds,’ antwoordt hij.

‘Lekkere kerel, he. Ik was nog een kind toen ik hem ontmoette, maar het is toch goed gekomen. Ik heb geen spijt van jong ouderschap.’

‘Het werd ook altijd gezegd door de trainers, vooral Michels: “Zo snel mogelijk trouwen, anders ga je maar aan de rol,”’ aldus Rob.

‘Nou, ik ken er genoeg die toch gewoon aan de rol gingen,’ zegt Corrie. ‘Ondanks dat ze getrouwd waren. Die halverwege uit de bus stapten. En dan vroegen hun vrouwen aan jou als jullie aankwamen bij het stadion: “Heb je ze m’n man gezien?” Zei je: “Wat gek, hij

liep hier net nog.” Ja, in de jaren 70 kon alles. Door de aids zijn mensen weer na gaan denken, maar toen!’

Rob was voor dat alles veel te nuchter. En een glamourboy was hij al helemaal niet. ‘Toen wij nog maar een auto hadden, moest ik een keer met de auto weg,’ vertelt Corrie. ‘Ik had een brommer. Rob zei: “Ik pak die wel om naar de training te gaan, neem jij de auto maar.” Het werd noodweer en ik besloot hem op te halen bij Anderlecht. Kom ik daar, zegt Maria, de wasvrouw die onder de tribune woonde, tegen me: “O, Robbie is al weg, hoor.” Had hij haar regenpak geleend en was hij gewoon met de brommer naar huis gegaan. Dat was Robbie, de sterspeler van Anderlecht. Hij werd onlangs door trainers en spelers gekozen tot de beste buitenlandse speler aller tijden in België. Het is erkenning, dat wel, maar je wordt er niets wijzer van. Het stelt allemaal niets voor.’

‘Mij maakte dat niks uit,’ zegt Rob.

‘Ik vond het fijn dat Rob zo was,’ zegt Corrie. ”s Avonds met eten was hij altijd thuis. En hij werd altijd ‘s morgens naast mij wakker. We hebben nooit in overdreven luxe geleefd, gewoon lekker ruim. Niet elk jaar een nieuwe auto of een nieuw bankstel. Dat vonden we allebei niet nodig. We hebben voortgezet hoe we zijn grootgebracht. Onbewust. We komen allebei uit een arbeidersgezin, onze vaders werkten bij de ndsm, een scheepsbouwmaatschappij. Gewoon normale gezinnen, we zijn nooit wat tekortgekomen. Perfect. We hebben het nog steeds goed.’ Ze kijkt tevreden door het keukenraam naar buiten waar twee mooie auto’s staan te glimmen.

‘Ik wil nu het liefst een heel anoniem leven leiden’

Truus van Hanegem

Je vierde triomfen, je werd ook geklopt
 Je was ster van het veld, kon niet stuk
 Succes en mislukking gaan steeds hand in hand
 Want ook voetbal kent pech en geluk
 Maar al is de bal rond
 Het ging steeds goed
 Zolang Truus maar achter je stond!

Uit: het liedje ‘Truus bedankt’, B-kant van Willem van Hanegems single ‘Zo’n Kromme hebben we nog nooit gehad’, gemaakt ter gelegenheid van zijn afscheid als voetballer in 1983

‘He, daar heb je Rinus. En Wimpie. En Guus. Goh.’

De drie oud-spelers van Feyenoord zitten op een rijtje in vak M, de zon recht in hun gezicht. Het is de eerste vrijdag van augustus, dag een van het Port of Rotterdam Tournament 2007, en een paar minuten voor de wedstrijd Liverpool - ^{sc} Shanghai Shenhua. Ineke Laseroms kijkt nog eens om.

Rinus Israel knikt naar haar, Jansen en Haak zijn druk in gesprek. Er klinkt een diepe zucht. ‘Als ik die drie koppies zo zie, moet ik toch effe in mezelf vloeken,’ zegt Ineke. ‘Daar had een koppie tussen moeten zitten.’ Dat van Theo. In 1991 overleed haar echtgenoot, 51 jaar oud pas.

Ineke is het na zien van de mannen lang stil. Een groot verschil met de middag die aan de wedstrijd voorafging: toen lachte ze veel en kletste ze de oren van ieders hoofd. Ze maakte een tour door De Kuip met haar veertienjarige kleinzoon Mick, die verslaafd is aan het voetballen. Samen poseerden ze bij de replica van de Europa Cup ⁱ die zijn opa in 1970 in Milaan won. Trots wees ze hem op de naam op de Wall of Fame met Feyenoord-internationals. Theo speelde zes keer in Oranje.

‘Jij hebt zeker al die ouwe shirtjes van je opa gekregen?’ vroeg iemand aan Mick. ‘Die moet hij vast gekoesterd hebben.’

‘Welnee,’ tetterde Ineke ertussendoor. ‘Theo koesterde niets. Alleen mij.’

Ze vindt het altijd geweldig als er aandacht is voor haar Theo. Even vreesde ze dat ze hem zelfs in Rotterdam waren vergeten: in 1992, een jaar na zijn overlijden, was er een reunie bij Feyenoord. Alle oud-spelers en hun vrouwen werden uitgenodigd. Behalve zij. Ze was teleurgesteld. En dat kwam Fred Blankemeijer, de oude perschef van de club, ter ore. Ineke vertelde: ‘Fred belde me en zei: “Sorry, maar ik dacht dat je het moeilijk zou hebben gevonden.” Ik zei: “Je had me allicht kunnen vragen.” “Zou je het leuk vinden?” vroeg hij. “Wat denk jij!” antwoordde ik. “Ik kom nog zo graag in De Kuip.”’

Sindsdien is ze elk jaar van de partij. De eerste keer had ze haar dochters meegenomen. ‘Ik vond het toch eng. Ik heb daar zo lopen lullen met iedereen, dat die meiden zeiden: “Ma, dat doen we niet meer. We staan er alleen maar een beetje bij.”’ Vorig jaar was ze

nog doorgezakt met Coen Moulijn. ‘Coentje kan nog tranen in z’n ogen krijgen als hij het over Theo heeft. “Ik hield van Theo,” zegt hij. Theo heeft hem ooit geholpen met de trainerscursus, Coen kwam niet door de boeken heen. Avonden zaten ze samen bij ons thuis in Hendrik-Ido-Ambacht. Hij heeft het niet gehaald, dus wat ze nu precies hebben gedaan?’

Veel mensen vroegen haar elk jaar weer naar Truus, zei ze ook. Ze sturen elkaar nog wel kaartjes met kerst, maar elkaar zien doen ze niet meer. ‘Iedereen zegt altijd: “Wat zou het leuk zijn om Truus weer eens te zien. Hoe gaat het met haar?” Ze moest eens weten hoe ze gemist wordt. Man, wat heb ik met haar gelachen.’ En ze ratelde de verhalen nog maar een keer op. Over hun kappersbezoekjes, hun tripjes naar het buitenland en die Hemelvaartsdag op de Coolsingel.

Samen gingen ze op de schouders, die 4de juni 1983. Truus en Willem. Een uitverkochte Kuip zong met Andre Hazes: ‘Willem bedankt!’ Willem had zojuist zijn afscheidswedstrijd gespeeld. Eerst had hij een helft met Feyenoord meegedaan, daarna een helft met het Oranje van 1974 met oudgedienden als Robbie Rensenbrink, Wim Jansen en Johan Crujff. 2-2 was het geworden. Bij rust stond het 2-0 voor Feyenoord na een prachtige omhaal van Peter Houtman en een goal van Ivar Nielsen, in het shirt van Oranje had Willem zelf met een kopstoot de 2-1 gemaakt, na eerder een grote kans te hebben gemist - Feyenoord-doelman Joop Hiele was expres de verkeerde kant op gegaan toen Willem met de bal op hem afkwam - bleek Willem hetzelfde te denken. De gelijkmaker kwam op naam van Johan Crujff. In het begin was hij uitgefloten, maar hij had het legioen met een paar sublieme acties het zwijgen opgelegd en er was zelfs applaus voor hem te horen geweest - niemand kon nog bevroeden dat hij elf dagen later een contract zou tekenen dat hem voor een jaar aan Feyenoord bond. Twintig minuten voor tijd gaf scheidsrechter Charles Corver Willem een ‘symbolische’ rode kaart. ‘Het einde van een tijdperk’ noemde een journalist het, terwijl Willem en Truus over het veld werden gevoerd. Niet iedereen hield het droog.

Ter gelegenheid van het afscheid was een lp opgenomen met de titel ‘Bedankt Willem’. Het laatste nummer op kant B is een door Truus ingesproken tekst. ‘Ik ben opgevoed in een heel gewoon arbeidersgezin,’ zegt ze. ‘M’n vader zei altijd dat je moest zeggen wat je dacht als erom gevraagd werd. En dat je je nooit moest schamen voor je eigen mening. En als je zo van kleins af opgevoed bent, en je trouwt dan met Willem, die eigenlijk precies hetzelfde vond, dan gaat dat gewoon vanzelf, daar hebben we nooit iets voor hoeven doen. Hij nam ook altijd iedereen mee naar huis voor een interview omdat ie vond als ze dan iets aan mij willen vragen dat dat dan ook moest kunnen en zo. De meeste mensen doen dat ergens anders omdat ze gewoon willen dat dat interview alleen voor hen is en dat hun vrouwen of andere familieleden zich daar niet mee moeten bemoeien.’

Door die interviews kende heel Nederland Truus. Ze werd de bekendste voetbalvrouw die Nederland ooit heeft gehad. Ze was overal; in de bladen, in tv-quizzen en praatprogramma’s. Tot 1986. Sindsdien is het stil rond haar. De reden: Willem verliet haar voor een ander.

Truus was een echte Utrechtse en een van de zes kinderen van Henk de Nijs, een bekende sportfiguur in de Domstad, die bokste en worstelde. Overdag was hij sigarenmaker, ‘s avonds gaf hij worstelles en ‘s nachts zette hij markten op in Utrecht en Hilversum. Net

als Ineke had Truus haar vader zelden zien slapen. Hij was zuinig en streng, een keertje laat thuiskomen was er niet bij. ‘Maar er was wel heel veel gezelligheid in huis,’ zei ze in Willems biografie De Kromme.

Op haar 19de had ze de even oude Willem leren kennen op een feestje bij voetbalclub Velox, waar hij speelde. Willem was in 1944 in Breskens geboren. Na de dood van zijn vader verhuisde zijn moeder naar Utrecht, waar hij opgegroeide in de volksbuurt Oudwijk. Acht jaar deed hij over de lagere school, daarna had hij verschillende baantjes, van lompenboer tot schoorsteenveger, bij verschillende bazen. Die werden weleens moe van hem, want het enige dat Willem echt interesseerde was voetballen. Truus raakte er ook van in de ban. Regelmatig kregen de twee bonje als ze weer eens commentaar had op zijn spel. ‘Gooi dat wijf alsjeblieft uit de auto,’ heeft Willem meerdere keren naar zijn schoonvader geroepen als ze met z’n allen terugreden van een wedstrijd.

Na hun huwelijk in mei 1963 trokken ze bij de ouders van Truus in op de Lange Nieuwstraat. Een maand later werd hun dochter Alies geboren. Ze hadden er twee heel kleine kamertjes, Alies sliep in een bedje dat tegen de hunne aan stond. Na de geboorte van zoon Gert had Velox hen uit de brand geholpen door een flatje voor hen te kopen aan de Elbadreef in de nieuwbouwwijk Overvecht. Van Velox was Willem naar Xerxes in Rotterdam gegaan en had elke dag met de auto op en neer gependeld. Het was een zware tijd, Truus en Willem zagen elkaar nauwelijks. ‘Hij ging om zes uur ‘s ochtends de deur uit om in de bouw aan de slag te gaan,’ vertelde Truus. ‘Daarna werd er in Rotterdam getraind en dan kwam hij om tien uur in de avond thuis. Het gebeurde vaak dat hij niet meer kon eten van de vermoeidheid.’

Toen hij overstapte naar Feyenoord, werd Willem full-prof. En sinds ze naar Rotterdam waren verhuisd, hadden ze meer tijd voor elkaar gehad. Truus was als een moeder voor Willem, deed alles voor hem. ‘Hij kreeg elke morgen zijn ontbijtje op bed en dan pakte zij zijn tas in,’ vertelt Ineke over haar. ‘Ze traiden twee keer op een dag en Truus had van Willem begrepen dat sommige spelers ‘s middags aankwamen met een tas vol vuil goed om daarin weer te gaan trainen in de middag. Dat kon natuurlijk niet. Willem kreeg dus twee setjes mee. Truus vond het heerlijk om te wassen en te poetsen. Die kon werken! Ze begon ‘s ochtends al met soppen en zemen. Het was haar lust en haar leven. Altijd ook dat koper poetsen, het huis stond er vol mee. Alles blonk.’

Truus en Willem waren levensgenieters. In hun flat in Lombardije hadden ze het regelmatig aan de stok met hun bovenburen: die wilden ‘s avonds na tien uur stilte, maar dan begon het leven pas voor de Van Hanegems. Ze hielden er echter een levensstijl op na die ze zich niet konden veroorloven. Willem was een graag geziene gast op societyfeestjes en Truus mocht dan niet ontbreken. Modieus gekapt en in het nieuw natuurlijk. Maakte niet uit wat het kostte. Theo en Ineke, die vlak bij hen woonden, leidden een veel rustiger leven. En hoewel Theo net zoveel verdiende als Willem in die tijd, hielden hij en Ineke wel geld aan het eind van de maand over. Journalist Maarten de Vos, een soort priveadviseur van Willem, vond het belachelijk dat z’n protege niet meer kreeg betaald. ‘Theo Laseroms, een vriend, maar met alle respect, qua capaciteiten toch niet te vergelijken met De Kromme, reed in een chique ^{bmw}, bezat drie zaken en kon zijn vrouw zelfs een autootje aanbieden,’ schreef hij in De Kromme. ‘Een paar straten verder, op een flatje acht hoog in Rotterdam-Zuid, had Truus het heel moeilijk om elke maand rond te

komen. Vaak moest ze een beroep doen op priveleninkjes bij haar moeder, menig keer moest haar moeder het geld voorschieten voor een nieuwe jurk of een bezoekje aan de kapper. Want de echtgenote van een heuse voetbalster mocht niet uit de toon vallen, nietwaar?’

Dat de Van Hanegems boven hun stand leefden, constateerde ook Ineke. ‘Truus was ontzettend gastvrij. Je kon er altijd blijven eten. Als Theo en ik bij haar thuis kwamen, had ze tien gebakjes gehaald. Zei ik: “Tien? Wie komen er dan allemaal?” “Jullie,” zei ze dan. “Je moet toch wat te kiezen hebben?” Zo waren er ook altijd tien soorten vleeswaren in huis en verschillende soorten kaas. Niemand mocht iets tekortkomen en zeker Willem niet.’

Vrijwel alle Feyenoord-spelers hadden er een baan naast: Theo had een paar slijterijen gekocht, Eddy Pieters Graafland had sportzaken, Rinus een sigarenhandel, Coen Moulijn een kledingzaak. Truus en Willem deden er niets bij. Terwijl zij het meeste opmaakten. Willem reed daarom niet in een mooie bmw, zoals Theo, maar in een oude witte Volkswagen. Tijdens een tv-interview deed Truus zelf haar beklag over Willems salaris. ‘Bij ^{PSV} verdient een ballenjongen hetzelfde,’ zei ze. ‘Soms kun je niet eens een maand rondkomen. Maar dan kun je wel zeggen: het is de schuld van Feyenoord. Maar hij heeft getekend.’ En ze wees naar Willem die er wat schaapachtig bij zat te lachen. Geld interesseerde Willem nu eenmaal niets. Al zag hij wel dat z’n vrouw te veel uitgaf. Hij zei eens: ‘Wij hadden geen cent, want al verdienden we natuurlijk aardig, ik had toen een gat in mijn hand en bij Truus is er helemaal geen hand, daar houdt haar arm halverwege op.’

Over dat gat in de hand van Willem zei Truus in Prive in 1980: ‘Iedereen die geld nodig heeft kan bij hem terecht. Hij is gewoon de goedheid zelve en geniet ervan mensen uit hun moeilijkheden te halen. Alles geeft hij weg...’ Zo kon het voorkomen dat Willem voor tientallen Feyenoord-fans kaartjes regelde voor belangrijke wedstrijden die hij zelf moest voorschieten. Terugbetaald werd hij nooit.

Truus had wel een verklaring voor hun gulheid: ‘We komen beiden uit heel arme milieus. Wij willen dat gemis goedmaken bij anderen, hoe belachelijk dat ook klinkt.’ En ze wilde ook niet klagen. ‘Vergeet niet dat we alles wat we hebben, te danken hebben aan het voetballen. (...) Juist omdat Willem voetballer is, heb ik zo’n fijn leven gehad.’

Er was ook maar een manier om als voetbalvrouw je man bij te staan, vertelde ze tijdens een dubbelinterview in februari 1977 in Libelle aan de toenmalige kvp-fractievoorzitter Frans Andriessen: ‘Wim is ervan overtuigd dat je maar een ding goed kan doen, en voor hem is dat voetballen. Hij moet elke week een topprestatie leveren, en dat kan alleen als hij geen zorgen aan zijn kop heeft. Dat moet je dan als vrouw gewoon aanvoelen. Ik voed de kinderen op. Ik regel alles. Ik doe alle financiële dingen. Gewoon omdat ik vind dat hij geen zorgen moet hebben.’

Willem verkaste in het seizoen 1976/1977 naar ^{az}‘67. Hij speelde daar drie seizoenen. Na een lucratief avontuur in Amerika bij Chicago Sting, waar hij samen met Truus vijf maanden naartoe was gegaan terwijl hun kinderen Gert en Alies door de tenniserares waren verzorgd zodat ze gewoon naar school konden blijven gaan, had hij twee seizoenen bij ^{fc} Utrecht doorgebracht om uiteindelijk weer terug te keren op het oude nest. In zijn laatste twee seizoenen in Rotterdam werd Feyenoord zesde en tweede achter het Ajax van

Johan Cruijff. Na zijn afscheid werd Willem assistent-trainer bij Feyenoord.

Na zeven jaar Hendrik-Ido-Ambacht was het gezin op een boerderij in Leerbroek gaan wonen. Ze waren toe geweest aan rust, zei Truus vlak voor Willems afscheidswedstrijd tegen het Algemeen Dagblad in 1983: 'Ik overdrijf niet als ik zeg dat we daar (Hendrik-Ido-Ambacht) vijf dagen onder elkaar zijn geweest. Altijd waren er mensen en wanneer we daar geen zin in hadden, zaten we in de kamer met de gordijnen dicht en het licht uit. Maar niemand trok zich er wat van aan.' Willem vond die drukte het einde, ofschoon ze op zijn gastheerschap veel had aan te merken, omdat hij geheel op zijn gemak naar de televisie bleef kijken als de kamer vol visite zat. Mensen die er zijn geweest, zoals Ineke en Maarten Spanjer, herinneren zich dat volle huis, maar meer nog de enorme schalen met kaas, worst en kippenpoten die altijd rondgingen. Het kon niet op. Nooit. Truus zelf vertelde eens dat bij hen in huis de drie diepvriezers altijd tot aan de nok toe vol zaten. 'De kruidenier in het dorp dacht dat we tien kinderen hadden.' Haar moeder had eens gezegd: 'Als jullie niet al die jaren zo voor andere mensen hadden klaargestaan, had Willem zijn hele leven lang niet meer hoeven werken.'

Stikte het in Hendrik-Ido-Ambacht van de mensen, in Leerbroek was het net een dierentuin bij hen thuis; er liepen kippen, paarden, schapen en honden rond. Naast de zorg voor Willem en de dieren, had Truus het ook nog druk met een tennisbaan die ze exploiteerden, De Bataaf. Tot die failliet ging. Iedereen wist alles van hen, alles haalde de media. Ze stemden altijd PvdA, vvd-leider Hans Wiegel was een leugenaar, zelfs in het breiboek van de ^{hema} waren ze te bewonderen, waar ze als echte modellen gebreide truien showden. Over Willem bleef geen geheim bewaard, soms vraag je je af hoe hij het zo lang aan de top heeft kunnen volhouden. Truus in 1976: 'Willem rookt als een ketter, al vanaf zijn zestiende jaar. En drinken doet hij ook aardig tegenwoordig. Vroeg naar bed gaan we ook nooit. Maar we eten gezond. Van die patat is Willem gelukkig ook af. Vroeger wilde hij nooit wat anders dan patat eten. Ik heb wat avonden patat staan bakken hier in de keuken.'

Na Leerbroek waren ze naar een huurwoning in Achthoven bij Utrecht verhuisd. Een kleinere woning, met minder dieren: alleen drie grote honden. Een belastingschuld van 70.000 gulden (vanwege verzwegen inkomsten) was de oorzaak. Op 15 november 1985 was Willem te gast in het populaire tv-programma In de hoofdrol van Mies Bouwman. Er waren beelden uit zijn loopbaan te zien, bijvoorbeeld van Truus die zich op de tribune tijdens de ^{wk}-finale in Munchen omdraait als Neeskens de penalty moet nemen. 'Meest vreemde is dat je veel geld uitgeeft, en op het belangrijkste moment kijkt ze de andere kant uit,' zei Willem daarover tegen Mies. Mies had gevraagd wat er van hem geworden zou zijn als hij Truus niet had gehad. 'Je kan het ook andersom vragen,' antwoordde Willem, waarop ze zich tot Truus richtte. Die wist het niet. 'Ik weet alleen dat hij heel rijk zou zijn geweest als hij mij niet had gehad,' zei ze. En ze maakte nog maar eens die opmerking over die arm die bij haar ontbrak en had lachend de zaal ingekeken.

Nog een vraag van Mies: 'Wie is de baas bij jullie thuis? Ze zeggen altijd Truus.'
'Als ik er niet ben wel, ja,' antwoordde Willem.

Als je de opnamen terugziet, valt op dat Truus en Willem elkaar nauwelijks een blik waardig gunden. Ze katten elkaar voornamelijk af. Duidelijk is dat er iets speelde. Ruim een maand later werd bekend wat: Willem had een vriendin. Het was het zestien jaar

jongere model Marianna Cecilia uit Haarlem, dat in 1984 met haar zus Antonia naakt had geposeerd voor Playboy.

Ineke woonde op dat moment met Theo en haar kinderen in Bahrein, waar Theo trainer was geworden. Het nieuws van de scheiding bereikte haar via de roddelbladen die ze wekelijks kreeg opgestuurd. 'Ik dacht dat ik helemaal gek werd toen ik het las,' zegt ze. 'Ik heb meteen Truus gebeld. Ik zeg: "Truus, wat is er aan de hand? Het is toch niet waar?" "Ja," zei ze. "Het is waar." Ik kon er niet bij. "Jullie zijn een twee-eenheid, dat mag toch niet!" Terug in Nederland ben ik meteen bij haar langsgegaan. Wat een verdriet, het was verschrikkelijk. Ik had het nooit gedacht van Willem. Die keek nooit naar andere vrouwen, in tegenstelling tot Theo. Truus verdiende dit niet, die was altijd zo eerlijk en hartelijk.'

Willem leerde Marianna kennen aan het eind van de zomer van 1985 tijdens een fotoreportage. Willem, gekleed als een klassieke Romein, krijgt druiven gevoerd van z'n nieuwe geliefde. Die vertelt in het interview dat erbij werd geplaatst: 'Die eerste keer dat Willem van Hanegem mij optilde... ik kende mezelf daarna niet meer. Ik kreeg een gevoel dat ik nog nooit eerder heb gehad. Ik zweefde. (...) Ik wilde niet verliefd worden, echt niet. Ik ben keurig opgevoed en er heus niet op uit vrouwen hun echtgenoot af te pakken.' Het was hun overkomen, vertelde ze. Ze konden zo fijn kletsen samen. En ze hadden meteen plannen om meer te gaan doen, een plaat maken bijvoorbeeld. 'Hij had dezelfde favoriete platen als ik.' En: 'Hij bleef steeds erg lang, waar ik al uit had kunnen opmaken dat er iets scheef zat tussen hem en Truus. Iemand met een gelukkig huwelijk gaat toch op tijd naar huis, lijkt me.' Willem leek op Michael Landon, zei ze ook nog, de acteur uit de destijds populaire^{eo} tv-serie Het kleine huis op de prairie.

Op een ochtend had ze Truus aan de telefoon gehad. 'Hoe lang is dit al aan de gang, vier maanden?' vroeg Truus haar. Ze had 'ja' geantwoord, denkende dat Truus het over hun muziekproject had. 'Dan komt hij nu naar je toe,' zei Truus. En zo had Willem nog geen uur later met een bundeltje kleren onder de arm bij haar op de stoep gestaan. Volgens Marianna was er toen nog niets voorgevallen tussen de twee, maar ze was al wel enorm verliefd. En schuldgevoelens had ze ook niet. 'Willem zou toch wel bij Truus zijn weggegaan. Daar sta ik helemaal buiten.'

Willem, die volgens zijn omgeving in een midlifecrisis zat, logeerde een aantal weken in het huis van Tscheu La Ling in Den Haag, die ook net van z'n vrouw af was. Wekenlang speculeerden de bladen of het nog goed zou komen of niet. Ondertussen had Marianna het zwaar te verduren. Ze zou Willem gebruiken voor haar eigen carrière, werd vaak geschreven. Als passend antwoord had ze daarop: 'Toen ik hem ontmoette was hij al over zijn top heen. Dus om zijn naam hoef ik het echt niet te doen...' Willem deed er alles aan om de schuld naar zich toe te trekken. Tegen Prive zei hij dat er thuis in Achthoven veel spanningen waren geweest. Truus was altijd veel te jaloers. Een bijkomstigheid was dat ze haar energie niet meer kwijt kon sinds ze niet meer mocht tennissen vanwege een versleten heup. Daardoor waren er nog meer wrijvingen. 'Voor Truus is dit tennisverbod net zo erg als een afgezet been bij een voetballer,' aldus Willem. Zelf trok hij het zich erg aan dat Feyenoord, waar hij hulptrainer was, zo slecht presteerde. Hij had slapeloze nachten van het feit dat er soms nog geen 7000 mensen bij een wedstrijd in De Kuip zaten. Bij Marianna waren alle spanningen van hem afgevallen.

Aanvankelijk gaf Truus niet op en koesterde ze de hoop dat het weer goed zou komen met Willem. Langzaam drong de realiteit tot haar door. De scheiding viel haar niet mee en ze vroeg zich af waaraan ze dit had verdiend. Ze had geen behoefte meer aan uiterlijk vertoon, sinds er zoveel in haar leven was veranderd, liet ze optekenen in een van haar laatste interviews. ‘Ik ben nu gewoon een van die twaalf miljoen Nederlanders die een heel rustig en onopvallend leventje leiden, geworden,’ zei ze tegen Weekend in 1988. ‘Misschien breekt er een dag aan dat niemand me meer kent. Ik heb daar geen enkele moeite mee. Ik heb nu mijn draai gevonden en ik wil het liefste een heel anoniem leven blijven leiden.’

Haar omgeving probeerde haar te helpen, zo goed als het kon. Maarten Spanjer, die regelmatig bij Truus en Willem over de vloer kwam, stelde aan zijn ex Dien Jongbloed voor dat ze Truus een baan aanbood in haar lunchroom in de Kinkerstraat. ‘Het ging niet goed met Truus,’ vertelt Maarten. ‘Ze sloot zich op, zat in een depressie. Ik zei tegen Dien: “Truus is toch een goeie vriendin van je, die moet weer onder de mensen komen. Is het niet wat dat ze bij jou gaat werken?”’ Dien belde Truus op en vroeg haar of ze voor twee of drie dagen per week bij haar wilde komen werken. Maar Truus zag het niet zo zitten, daar in Amsterdam: ‘Daar wordt alleen maar geschoten, het is een criminele stad,’ zei ze tegen Dien. ‘En ik weet er niks te vinden.’ Dien zei dat ze niet zo raar moest doen en beloofde haar van het station op te halen. Niks aan de hand.

‘Dien pikt haar op en zegt: “Zie je wat een mooie stad, je merkt niets van de criminaliteit.”’ vervolgt Maarten. ‘En inderdaad: het viel Truus hartstikke mee. Ze ging welgemoed aan het werk. Ze was nog geen vier uur bezig en er komt een inval van een arrestatieteam. Ze waren op zoek naar wapens die daar in de buurt door kampers waren verstoep. Ze kwamen met z’n tienen met getrokken pistolen als horken binnenstormen. Iedereen moest z’n handen omhoog doen en autosleutels inleveren. Het plafond werd onderzocht, alles werd overhoopgehaald. Een half uur na de inval kijkt Dien opzij en ziet daar Truus nog steeds met haar handen omhoog staan, met in haar ene hand een kopje en in haar andere een theedoek. Ze was verstijfd van schrik. Ze heeft daarna nooit meer in de koffiешop gewerkt. Je kon haar niet wijsmaken dat er niets gebeurde in Amsterdam.’

Truus hoefde ook niet te werken. Ze kreeg Willems opgebouwde pensioen uit het spelerfonds^{cfk} en was financieel onafhankelijk. Ze was nog wel een tijdje werkzaam in het Utrechtse zwembad De Hommel, wat door haar zoon Gert werd beheerd. Toen werd het stil rondom Truus. Ongetwijfeld geniet ze van haar rust. Maar Willem zou haar nooit los laten. ‘Ze maakte zich zelfs zorgen toen Marianna zwanger raakte: hoe moest dat nu?’ vertelt Ineke. ‘Ze hadden helemaal niets, want Willem had haar alles nagelaten? Ze was nog steeds met hem begaan. De grote liefde. En ik heb altijd gedacht dat het wederzijds was.’

Marianna en Willem kregen twee zoons, Willem en Boy.

Truus was niet de enige die zou scheiden. Van de elf voetbalvrouwen van de Oranje-spelers die in 1974 de finale begonnen in Munchen, zijn er nog drie met hun toenmalige man: Danny Cruijff (met Johan), Coby Jansen (met Wim) en Corrie Rensenbrink (met Robbie). Dien Jongbloed scheidde van haar Jan, Titia Haan van haar Arie, Loes Rijsbergen van haar Wim, Maja Suurbier van haar Wim, Marianne Neeskens van haar Johan en Trudy Rep van haar Johnny (al schijnen die tegenwoordig weer bij elkaar te

zijn). Van de elf basisspelers van de finale in Buenos Aires in juni 1978, zijn ook slechts drie huwelijken in stand gebleven. Naast die van Jansen en Rensenbrink, is het dat van Willy van de Kerkhof. Hij is nog steeds bij zijn Antoinette. Zijn tweelingbroer Rene scheidde in 2005 van Annie. Harry Lubse, ook deel uitmakend van de wk-selectie in 1978, zag zijn vrouw Jeanne er vervolgens vandoor gaan met Rene. Van de andere spelers die er in '74 niet bij waren, scheidde Ernie Brandts van zijn Gerrie en Jan Poortvliet van zijn Marlies.

Het meest bizar verliep de scheiding van Johan Neeskens met Marianne Schuphof. In 1974 waren ze samen naar Barcelona vertrokken. Ze woonden eerst samen in een flatje in de Calle de los Caballeros, in dezelfde straat waar ook de familie Cruijff een woning had, later in een mooi appartement aan de Avenida de la Victoria. Voor de in het Drentse Meppel geboren Marianne, die Johan had leren kennen in diens kroeg Cocky's Bar in Zaandam, was het misschien wel te snel gegaan allemaal; achttien jaar was ze pas toen ze met hem in het huwelijksbootje stapte. Johan werd in Barcelona een nog grotere ster dan hij al was, en voelde zich, vanwege zijn eenvoudige komaf, ook altijd geroepen om voor iedere fan klaar te staan. Hij ging zo in het voetbal op dat er na anderhalf jaar al sprake was van een crisis in hun huwelijk. Op 1 januari 1976 werd hun zoon Christian geboren. Johan hoopte dat het daardoor beter zou gaan, maar de spanningen en irritaties namen alleen maar toe en ze leefden volledig langs elkaar heen. 'Op een gegeven moment werd het zelfs zo erg dat je elkaar zo dwarszat dat je liever niet naar huis ging en in de stad bleef hangen om nog wat te drinken, dan thuis weer met die conflicten geconfronteerd te worden,' aldus Neeskens in zijn autobiografie. Zijn spel leed eronder. Na het ^{wk} in Argentinië wilde Barcelona van hem af, de club had geld nodig en hoopte flink aan hem te verdienen. In huize Neeskens werd het er niet gezelliger op.

'Opeens stond ze achter me. Ze had een broodmes in haar handen. Ik schrok en heb dat mes van haar afgepakt. Met die kleine jongen ben ik toen het huis uitgerend.' Aldus tekende De Telegraaf begin april 1979 op uit de mond van Johan. Hun ruzie was geescaleerd. Hij wilde Marianne niet meer zien. Hij beschuldigde haar ervan hun kind bont en blauw te hebben geslagen en was bij een nieuwe liefde ingetrokken. Hun huwelijk was een hel geweest, zei hij. 'Met een lege maag kon ik 's morgens altijd naar de training omdat zij het vertikte om uit bed te komen.' Ze was een ondankbaar kreng, vond hij ook. 'Ik heb haar weleens een ketting met briljanten van 12.000 gulden gegeven, maar een zoen kon er nog niet eens van af.'

Ook Marianne kwam aan het woord in de krant. Samen met haar nieuwe liefde, de sportfotograaf Albert Baleyto, liet ze zich fotograferen in het bijzijn van Cruijffs schoonvader Cor Coster, die bemiddelde in het conflict. Ze vertelde dat ze bedreigd werd door voetbalfans en dat Johan altijd de hort op was en een slechte vader.

In Johans autobiografie staat te lezen dat ze begin juni 1979 toch met hem en Christian is meegegaan naar New York, waar Johan bij ^{ny} Cosmos ging spelen. Ze woonden tijdelijk in het prachtige Regency Hotel aan Park Avenue, waar Johan elke dag met een limousine werd opgehaald voor de training. En toen begon de competitie. Door de lange afstanden was Johan vaak onderweg en zat Marianne alleen met hun kind in New York. Ze trok het niet en vertrok. Aanvankelijk bleef Christian achter bij z'n vader, een jaar later, toen hij naar de lagere school moest, ging hij met z'n bezoekende moeder mee terug naar

Barcelona. De uiteindelijke scheiding was voor hen allebei een opluchting, aldus Johan. ‘We konden weer normaal met elkaar praten en ook gewoon met elkaar omgaan, wat natuurlijk ook heel belangrijk was voor Christian.’

‘De ex met het mes’; het had een mooi hoofdstuk op kunnen leveren. Maar zelfs haar familie in Zaandam en omgeving heeft geen idee waar Marianne nu is, alle contact is verbroken, aldus een nicht van haar. Albert Baleyto, inmiddels de zestig gepasseerd, staat gewoon in het telefoonboek van Barcelona. Hij zegt desgevraagd over hun relatie: ‘Het heeft maar even geduurd, hoor. En ik was niet de enige. Er zijn velen na mij geweest.’ Volgens hem was ze altijd in het nachtleven van de Catalaanse hoofdstad te vinden. Hij heeft onlangs gehoord dat ze in Sitges woonde, de beroemde badplaats. Maar helaas zit ze daar niet onder haar eigen naam of die van haar ex-man.

Johan ontmoette later in Zwitserland zijn huidige vrouw Marlis en stichtte een nieuw gezin. In 2006 werd hij hulptrainer in Barcelona.

Ook Maja Suurbier scheidde uiteindelijk. Nadat hij gillend Metz had verlaten, was Wim met zijn gezin Cruijff en Michels achternagegaan. Zij stonden onder contract bij de Los Angeles Aztecs en voor Wim, die altijd loyaal naar hen toe was geweest, werd een plaatsje in het team geregeld. Terwijl ze daar woonden, bracht Maja nog regelmatig familiebezoekjes aan Nederland. Op de weg terug naar ^{la} nam ze van alles mee. ‘Koffers vol,’ vertelt ze. ‘Kaas, ossenworst, pekervlees, zakken met satesaus, gehaktkruiden, Maggi; al die dingen die Wim lekker vond. Officieel mocht je het niet invoeren, maar als we bij de douane waren zei ik tegen mijn dochter Melissa, die toen een jaar of tien was: “Nu moet je janken.” “Ik ga niet janken,” zei ze dan heel wijs. “Jij gaat janken anders schop ik tegen je been aan.” En dan zette ze een keel op. De Amerikanen hadden een hekel aan huilende kinderen bij de douane dus kon ik meteen doorlopen. Scanners had je nog niet.’

In ^{la} kwam Maja erachter dat Wim iets had gehad met een cheerleader. Voor de zoveelste keer had hij haar bedonderd. ‘Ik ben opgestapt. Nu was de grens bereikt. Ik was uitgevochten, kon het niet meer handelen. Ik ben toch ook mens? Omdat ik van hem hou hoe ik toch niet alles goed te vinden? Dan kan ik net zo goed met de duivel leven.’

Ze was er kapot van geweest, bekent ze. Toch heeft ze altijd goed contact gehouden met Wim, die nu een pr-functie heeft bij Ajax. ‘Ik zal hem nooit laten vallen. Met roem heeft zijn gedrag niets te maken gehad. Wim was en is nog steeds een vrijbouter.’ Ze kreeg bij de scheiding Wims gehele bij het cfk opgebouwde pensioen. ‘Hij heeft altijd gezegd: “Als ik van je af ga, krijg je alles. Want het ligt aan mij. We handelen alles in een keer af, hebben we ook nooit meer gezeik over alimentatie.” We waren de eerste die de scheiding regelden via het fonds. Truus heeft mij nog gebeld om te vragen hoe we dat precies hadden gedaan, heb ik haar geholpen. Maar het was niet zo dat ik, zoals die gescheiden voetbalmiepen van nu, met dertien miljoen euro mee voortaan lekker op m’n rug in de zon kon gaan liggen. De jongens verdienden toen lang niet zoveel als die voetballers nu. En je bent natuurlijk een bepaalde levensstandaard gewend, die wil je niet opgeven. Dus moet je wel bijverdienen.’

Na de scheiding van Truus in 1986 had Maja in Prive wat redenen opgesomd waarom er zoveel van hun generatie waren gescheiden. ‘Ik denk dat het voor minstens vijftig procent komt door die idiote spanningen die door dat voetbalvak worden opgeroepen,’ zei ze. ‘Je leeft constant onder grote druk, vooral voor de wedstrijd omdat er zo ontzettend veel

afhangt van winnen of verliezen. Een paar keer slecht spelen betekent: op de reservebank, en: krijg ik wel een nieuw contract? Thuis ontleedt zich dat. Jij moet dat als vrouw opvangen. De ene keer lukt dat beter dan de andere. Als vrouw zit je ook weleens met problemen. En als je elkaar dan niet aanvoelt ontstaan er gauw botsingen. Vergeet niet, je bent niet met een gewone Jan, Piet of Klaas getrouwd, maar met een vedette.'

Die vedetten waren in de jaren na 1978 een uitstervend ras op de Nederlandse voetbalvelden. Er leek een einde gekomen aan een succesvolle periode, de finale in Argentinië was een laatste stuip trekking van een gouden generatie geweest. De mentaliteit veranderde. Voetballers gingen steeds meer verdienen en werden verwenne ventjes in de ogen van de mannen die tussen 1965 en 1978 de eerste full-profs in Nederland waren geweest. Bij psv manifesteerde de teloorgang zich door een derde plaats in het seizoen 1978/1979 en spelers die zich, door het ^{wk}-succes, als meneertjes gingen gedragen. 'Jan heeft dat destijds altijd ontkend,' zegt Poortvliets ex-vrouw Marlies. 'Maar later heeft hij het toegegeven. Het sloop erin. Ze waren tweede van de wereld geworden, dat deed wat met ze.'

Oud psv-trainer Kees Rijvers heeft zich daar enorm aan geergerd. 'Na het wk'78 ging Willy van de Kerkhof opeens dingen op het veld doen die hij helemaal niet kon,' zegt hij. 'Hij meende dat opeens wel te kunnen en keek me raar aan als ik er wat van zei.' Zijn vrouw Annie knikt bevestigend. 'De waterdragers gingen de echte vedetten zoals Willy van der Kuijlen vertellen hoe het moest. Dat pikte Willy natuurlijk niet,' zegt ze. Het werd dan ook niets meer met psv onder het bewind van haar man. Twee jaar later moest hij zijn biezen pakken in Eindhoven.

Hoe dramatisch het gesteld was met het Nederlandse voetbal, werd vooral duidelijk tijdens de afscheidswedstrijd van Johan Crujff. Op 8 november 1978 was Bayern Munchen daarvoor uitgenodigd in het Olympisch Stadion in Amsterdam. Het had een feest moeten worden. Het liep anders. De Duitsers, onder aanvoering van Paul Breitner, waren getergd door een slechte ontvangst (er was niet eens vervoer voor hen vanaf Schiphol geregeld) en een publiek dat hen uitmaakte voor 'Nazi Schweine' en gingen er vol in. Ajax speelde slap en zonder inspiratie, op die ene man na dan: Johan Crujff. Het werd 0-8. Een schande, vond iedereen. Gelukkig ging Crujff vervolgens failliet en was een terugkeer naar het voetbalveld (financieel) noodzakelijk, zodat er mooiere herinneringen aan zijn laatste wedstrijden bestaan. Maar het was veelzeggend: de magere jaren waren aangebroken. In 1980 werd door Ajax nog wel de halve finale van het Europa Cup ⁱ-toernooi gehaald (er werd verloren van de latere winnaar Nottingham Forest), maar die zomer overleefde het Nederlandse elftal niet eens de poulefase van het ek in Italië. In 1982 en 1986 ontbrak Oranje op het ^{wk}, in 1984 op het ^{ek}. Pas in 1988 deden 'we' weer mee (en inderdaad: wonnen we het ^{ek} in West-Duitsland, met Ruud Gullit, Marco van Basten en bondscoach Rinus Michels).

Het zou tot 1987 duren voordat er weer een Europa Cup werd gewonnen door een Nederlandse club. Ajax won in Athene de Europa Cup ⁱⁱ. De trainer: Johan Crujff. Meermalen werd zijn naam in verband gebracht met het bondscoachschap. Elke keer haakte hij, meestal op het laatste moment, af. En wie kreeg de schuld?

Danny.

Dat ze er niet achter stond, had vooral te maken met de gezondheid van haar man: in 1991 kreeg Johan een hartaanval. Hij moest een bypassoperatie ondergaan. Weinig voetballiefhebbers hadden echter begrip voor haar houding. In de publiciteit treedt Danny zelden, heel soms zien ze haar nog in Amsterdam. Maar altijd blijft ze afstandelijk, terwijl Johan iedereen hartelijk begroet. Maar Danny heeft ook een andere, lieve, kant. Ze wil bijvoorbeeld, net als voormalig Dolly Dot-zangeres Angela Kramers in Nederland heeft gedaan, in Barcelona een project opzetten met dolfinen en verstandelijk gehandicapte kinderen. ‘Ze is twee keer bij ons wezen kijken en vond het fantastisch,’ vertelt Angela. ‘Ze zei: “Dat moeten we in Barcelona ook hebben.” Ze komt over als een ontzettend lieve vrouw, maar is ook heel verlegen, denk ik.’

In haar portemonnee bewaart Ineke Laseroms een wedstrijdfoto van haar man met Cruiff. Johan heeft Theo met een schijnbeweging op het verkeerde been gezet en passeert hem achter diens rug. Maar de verbeterde blik op Theo’s gezicht verraadt dat het duel nog niet is gestreden. Ineke haalt uit een doos een gedichtenbundel tevoorschijn. Eeuwig buitenspel van Chris Willemsen heet het. Met erin een gedicht over Cruiff en Theo, ‘De verlosser en de tank’. Ze leest het voor, geroerd. Over hoe Johan uit een wedstrijd wordt gespeeld, maar Theo ooit de rekening daarvoor zal gaan betalen: ‘... dat gebeurde vele jaren later,

toen als griezelig geschenk

en natuurlijk niet toevallig

op de verjaardag van de verlosser

de lichten doofden van de tank’, luidt de laatste strofe. Want, zo wilde het toeval, Theo stierf op Johans geboortedag. Na Gent was hij trainer/speler bij Ieper geworden. Ineke en hij kregen daar een woonhuis met een cafe eraan vast. ‘Zijn we er samen bij gaan doen,’ vertelt Ineke. ‘Als Theo moest trainen, stond ik achter de tap. Happel en Willem hebben de opening verzorgd. Willem kwam nooit ergens en vergat nogal eens wat, maar hij was er en deed dat toch maar voor Theo. Hij gaf meer om Theo dan hij liet blijken.’

Nadat ze zich in Panorama laatdunkend over de Belgen hadden uitgelaten, was ook dat avontuur ten einde. ‘Elke keer als Theo ging trainen, rook hij bier in de kleedkamer. “Wie heeft hier gedronken?” vroeg hij dan. Staken ze allemaal hun hand op. Dat, en nog wat dingen, vertelde hij hier in de kroeg aan twee Nederlandse journalisten, terwijl we gezellig aan het borrelen waren. En ik deed er natuurlijk nog een schepje bovenop. Het is toch off the record, dachten we; die jongens komen voor een verhaal over voetbal. Bracht een vrachtwagenchauffeur het blad mee uit Nederland en legde dat open en bloot in het cafe. Stond alles erin! We zeiden meteen tegen elkaar: “Nou, we kunnen wel inpakken.”’

In Nederland kon Theo als trainer aan de bak bij ^{fc} Vlaardingen, daarna werkte hij bij Heracles. In de doos zit een foto waarop hij in z’n korte broek op een bankje zit met een paar Arabieren. ‘Op zondagavond belde Barry Hughes. Die was een heel lijstje af aan het gaan, toevallig waren we thuis. Ze zochten een trainer in Bahrein. “Bahrein?” zeiden we tegen elkaar. We hebben het in de atlas op moeten zoeken. Ik zei: “Ga jij maar lekker in je eentje. Als het bevalt, komen we je achterna.” Ik ging daar kijken, woonde hij in een armoedig huisje bij de club. Al die andere westerlingen woonden op een prachtige compound. Zag Theo niet zitten, die hield niet van dikdoenerij. Gewoon dicht bij de club en de gewone mensen, daar voelde hij zich het prettigst. We hebben een groter huis genomen, maar dan tussen de Arabieren, en zijn met z’n allen daar gaan wonen. Heerlijke

tijd, geweldig. We werden overal uitgenodigd. Want ja: als je bij sjeik Ibrahim was geweest, kon sjeik Mustapha niet achterblijven. We zijn vreselijk in de watten gelegd.'

Ze moesten met tegenzin uit Bahrein weg omdat de eigenaar van de club Theo's salaris niet meer kon betalen. Theo werd trainer bij Helmond Sport, daarna bij PEC Zwolle. Het was geen leuke tijd. 'We hebben een crisis gehad,' vertelt Ineke. 'Hij zat niet lekker in z'n vel bij Zwolle. Hij ergerde zich vreselijk aan die knullen die liever achter de trekautomaten in het spelershome stonden dan dat ze voluit trairden. Ook zaten ze te zeuren over kinderzitjes in hun auto. Kwam hij helemaal over z'n toeren thuis. Ik zei: "Jij wilt dat ze zijn zoals jij vroeger, maar je gaat niet met je tijd mee." "Jij zal het weten," zei hij dan boos. De spelers wilden niet meer met hem samenwerken en hij werd ontslagen. Gelukkig kwam er een Turkse club. Ik dacht: ga jij maar lekker weg, effe rust in het huishouden. Hij miste me daar en zo zijn we eruit gekomen. Hebben we een tijdje in een leuk appartementje aan de Bosporus gewoond.'

Ook in Turkije liep het mis met de betalingen. En dus keerden ze terug naar hun rijtjeshuis in Zwolle. 'Hij had niets omhanden, we leefden van zijn spaarcentjes,' zegt Ineke. 'Hij wilde zo graag weer aan de bak en werd zenuwachtiger en zenuwachtiger. En maar bellen; na zijn dood zag ik de telefoonrekeningen die hij stiekem had weggestopt. Een bedragen! Vreselijk. Ineens toonde Veendam interesse, spannend. Of hij langs wilde komen. "Denk je dat ik het word?" vroeg hij me vaak. Hij was zo onzeker. "Ik denk het niet, ik denk dat ze Rinus Michels nemen," zei ik dan om te pesten. 's Avonds heeft hij nog voetbal zitten kijken, niks aan de hand. 's Nachts maakte hij me wakker en zei: "Ik ben niet lekker, ik ga even naar beneden. Blijf jij maar liggen." Ik vroeg wat er was. Hij was misselijk en had het benauwd, zei hij. "Stop dan ook met roken," antwoordde ik. Dat rookte en rookte maar toen. Ik ben meegegaan naar beneden, wilde hij eerst niet. Maar ik ging toch. Ik zei: "Denk je dat het wijs is om een dokter te bellen?" "Nee, nee," zei hij. "Wat voel je dan allemaal?" "Nou, hier en hier." "Dat is je hart, hoor Theo. Ik ga de dokter bellen!" "Maar ik heb dat gesprek met Veendam en ik vind het zo erg voor jou." "Erg voor mij?" Ik loop naar de telefoon met die woorden in m'n achterhoofd. Ik pak de hoorn. En opeens achter me: boem! In een keer lag hij op de grond, midden in de kamer. "O god, daar ga ik!" heeft hij nog geroepen. Z'n laatste woorden. Einde.'

Ze had haar dochter Miranda wakker gemaakt, weet ze nog. 'Ik heb haar naar de buurman gestuurd, die werkte bij een hulpdienst, en ben zelf naast Theo op de grond gaan zitten. Hij had zijn ogen open. Gillen en schreeuwen deed ik niet, ik heb 112 gebeld. Je gaat doen, opvallend is dat. Ze vroegen wat er was. Ik zei: "Ik ga niets uitleggen, maar mijn man ligt hier op de grond. Hij doet helemaal niets meer." Ze zijn gekomen en een tijdje met hem bezig geweest. Hij scheen nog te leven en ze hebben hem meegenomen naar het ziekenhuis. Daar werd meteen verteld dat het over was.'

Hart- en vaatziekten, het zat in de familie, zegt ze. Z'n vader was 58, z'n broer 45. 'Met die stress destijds is dat hem fataal geworden. En maar niet naar de dokter willen, he. Stel dat ze hem zouden adviseren te stoppen met voetballen. Stel dat Veendam afhaakte. Hij bleek al tijden last van z'n hart te hebben gehad en angstig te zijn geweest. Hoorde ik pas later. Zei Fritz Korbach, met wie hij veel optrok, tegen me. Dat Theo hem vroeg of hij ook weleens pijn had in de borst en dat ze nu toch eens moesten stoppen met roken. Ben ik heel boos over geweest.'

Ze mist hem nog elke dag. ‘Het is een vorm van heimwee, ook naar de voetballerij. Jammer ook dat hij z’n zeven kleinkinderen niet kon meemaken. Ik had met hem oud willen worden. We waren vast niet in Nederland gebleven, we hielden allebei van lekker eten en reizen. We genoten van het leven. Maar ik ben niet zielig! Ik doe veel leuke dingen. En ik heb die kinderen. Of ik weer een relatie zou willen? Ik vind het goed zo, het gaat gewoon niet meer lukken. Zei Truus ook tegen mij: “Ineke, er was voor mij maar een grote liefde. En dat was Willem.” En dat geldt ook voor mij. Theo was mijn grote liefde.’

Truus en Willem zijn niet op Theo’s begrafenis geweest. En Happel ook niet; hij was ernstig ziek en zou een jaar later overlijden. ‘Feyenoord had hem gebeld: “Wer ist tod?” had hij gevraagd. Het grootste bloemstuk was van hem. Rinus Israel ontbrak ook. Willem en hij konden het niet aan, beetje slap van ze vond ik toen. Later kwam ik Willem bij Zwolle tegen. Hij zei niets, maar pakte me stevig vast. En toen was het goed. Rinus heeft in het tv-programma De Afrekening over Theo gepraat, dat hij zo van zijn dood geschrokken was. Was ‘t ook goed. Truus belde gelijk en vroeg me bij haar langs te komen. Dat was de laatste keer dat ik haar heb gezien.’

Ze pakt er nog een foto bij, eentje van haar man in de nazomer van 1970 met de wereldbeker. ‘Ik ben er trots op dat het mijn man is geweest en op wat hij heeft bereikt. Een paar jaar geleden kregen de spelers van 1970 een plaquette. Ik werd uitgenodigd om die van Theo te komen ophalen. Heb ik Mick meegenomen. Ik zei: “Die is voor jou jongen, het is jouw opa. Die komt op jouw kamer te hangen.” Een oud mannetje was op hem afgekomen en vroeg: “Was dat jouw opa?” Mick knikte. Dat mannetje zei: “Daar mag je trots op wezen. Zo’n voetballer hebben ze bij Feyenoord nooit meer gehad.”

Landskampioenen

Belangrijkste data en gebeurtenissen

1964

Landskampioen: dws

25 maart: Andre Pijlman botst met Piet Keizer

15 november: Johan Cruijff maakt debuut

1965

Landskampioen: Feyenoord

17 januari: Bennie Muller ruziet met Jan Jongbloed

22 januari: Rinus Michels trainer bij Ajax

1966

Landskampioen: Ajax

7 december: Ajax wint met 5-1 van Liverpool

1967

Landskampioen: Ajax

15 februari: Theo Laseroms vlucht naar Amerika

1968

Landskampioen: Ajax

Zomer: Willem van Hanegem en Laseroms naar Feyenoord

1969

Landskampioen: Feyenoord

5 maart 1969: Ajax-Benfica in Parijs

28 mei: Ajax speelt Europa Cupⁱ-finale in Madrid Zomer: Ernst Happel wordt trainer bij Feyenoord

1970

Landskampioen: Ajax

6 mei: Feyenoord wint de Europa Cup i in Milaan

9 september: Feyenoord wint de wereldbeker

1971

Landskampioen: Feyenoord

2 juni: Ajax wint de Europa Cup i in Londen Zomer: Michels vertrekt naar Barcelona

1972

Landskampioen: Ajax

31 mei: Ajax wint de Europa Cup i in Rotterdam Zomer: Kees Rijvers wordt trainer bij psv

28 september: Ajax wint de wereldbeker

1973

Landskampioen: Ajax

30 mei: Ajax wint de Europa Cup i in Belgrado

8 augustus: Sjaak Swart neemt afscheid Augustus: Cruijff naar Barcelona

1974

Landskampioen: Feyenoord

29 mei: Feyenoord wint de uefa-cup

7 juli: Oranje speelt de wk-finale in Munchen

1975

Landskampioen: psv

Mei: fc Twente speelt de uefa-cup-finale tegen Borussia-Monchengladbach

1976

Landskampioen: psv

1977

Landskampioen: Ajax

1978

Landskampioen: psv

9 mei: psv wint de uefa-cup

25 juni: Oranje speelt de wk-finale in Buenos Aires

8 november: Cruijffs afscheidswedstrijd tegen Bayern Munchen

Geraadpleegde bronnen

literatuur

Blokdijk, Peter en Boudewijn Warbroek: Leven met Feyenoord. Getuigenissen van clubliefde

(Baarn, 2004)

Borst, Hugo: Over vaders en zonen (Amsterdam, 2005)

Bouwman, Raymond en Michel Sleutelberg: Tussen hemel en hok, Bobby Haarms en zijn Ajax

(Amsterdam, 1995)

Cruijff, Johan: Cupstukken '71/'72 (Haarlem, 1972)

Cruijff, Johan en Danny: Boem! Hun levensverhaal verteld aan Jaap ter Haar (Bussum,

1975) Derksen, Guido: De gebroeders, Rene en Willy van de Kerkhof. Een dubbele voetbalgeschiedenis

(Amsterdam, 2004)

Diverse auteurs: Mijn Johan Crujff (Amsterdam, 2007)

Galan, Menno de: De trots van de wereld. Michels, Crujff en het Gouden Ajax van 1964-1974 (Amsterdam, 2006)

Heukels, Robert: Huize Heukels (Amsterdam, 2008)

Hiddema, Bert: Crujff! Van Jopie tot Johan (Amsterdam, 1996)

Hiddema, Bert: El Crujff! (Amsterdam, 1997)

Hiddema, Bert: De Generaal (Amsterdam, 2003)

Horn, Leo: Leo Horn en het WK'74 (Bussum, 1974)

Jesse, Wim en Cor Mooij: Topper Oranje. Argentina 78 in woord en beeld (Wormerveer, 1979) Kaaij, Meindert van der:

Een vuile oorlog, WK 78 - De nabeschouwing (Utrecht, 1998) Kok, Auke: 1974, Wij waren de besten (Amsterdam, 2004)

Kuiphof, Herman: Voetbalklassiekers. Triomfen en nederlagen op de grasmat (Utrecht, 1993) Kuper, Simon: Ajax, de Joden, Nederland - Hard Gras-special (Amsterdam, 2000) Mari, Henk de: Sjaak Swart vertelt over... (Amsterdam, 1969)

Molenaar, Hans: Europacup '68 - '70 (Baarn, 1970)

Molenaar, Hans: Europacup '70 - '71 (Baarn, 1971)

Molenaar, Hans: Wegwijzer door het Nederlandse voetbal (Baarn, 1971)

Molenaar, Hans: Voetbal 75/76 Landentitel en Europa Cup (Baarn, 1976)

Molenaar, Hans en Herman Kuiphof: Wereldkampioenschap Argentinië 78 (Baarn, 1978)

Muller, Bennie: De schakelspeler (Leiden, 1967)

Muller, Salo: Mijn Ajax - Openhartige memoires van de talisman van Ajax in de Gouden Jaren 60 en

'70 (Amsterdam, 2006)

Nederlof, Bert e.a.: De Feyenoorders (Naarden, 2001)

Nederlof, Bert e.a.: De PSV'ers (Naarden, 2001)

Neeskens, Johan: Neeskens (Hilversum, 1990)

Nieuwenhof, Frans van den: Voor Rood-Wit gezongen: Philips Sport Vereniging (Amsterdam,

2002)

Niezen, Joop: Jan van Beveren, Rugnummer 1 (Nieuwendijk, 1970)

Niezen, Joop e.a.: Het Groot Voetbalboek '77/'78 (Amsterdam, 1978)

Pieters Graafland, Eddy: Onder de lat (Leiden, 1967)

Rozer, Marcel: Beckenbauer & Crujff, De Keizer en De Verlosser (Amsterdam, 2007) Scheepmaker, Nico: Crujff, Hendrik Johannes, fenomeen (Baarn, 1972)

Scheepmaker, Nico: Voor Oranje trillen al mijn snaren (Utrecht, 1994)

Schel, Henk: Ik, de Kromme (Born, 1970)

Schrijvers, Piet en Yoeri van den Busken: Keepen is een kunst ('s-Gravenhage, 2002) Spanjer, Maarten: Vissen is ook een sport - Voetbalverhalen (Amsterdam, 1986) Spanjer, Maarten: Maarten maakt vrienden (Amsterdam, 2006)

Vaessen, Theo: Arie Haan, genoeg gelachen. Een boekje open over voetbal (Weert, 1984) Vaessen, Theo: Altijd raak! Ruud Geels (Weert, 2007)

Verheul, Leo: De Voetbalgoden van Spanje (Schoorl, 1995)

Verkamman, Matty e.a.: De Internationals. De historie van Oranje (Amsterdam, 1996) Verkamman, Matty e.a.: Het Nederlands Elftal, de historie van Oranje 1905-1989 (Amsterdam,

1989)

Verkamman, Matty en Frans van den Nieuwenhof: 50 jaar betaald voetbal, de complete geschiedenis (De Boekenmakers, 2004)

Vente, Rob: Theoooo, Theo Laseroms' voetballoopbaan (Amsterdam, 1970)

Vermeer, Evert: 90 jaren Ajax, 1900-1990 (Amsterdam, 1990)

Vermeer, Evert en Ruud van Vrijaldenhoven: De Klassieker (Amsterdam, 1994)

Vos, Maarten de: De Ajacieden (Baarn, 1971)

Vos, Maarten de e.a.: Willem van Hanegem, 'De Kromme' (Amsterdam, 1978)

Wich, Wim: 80 jaar PSV, 1913-1993 (Amsterdam, 1993)

Winkelmolen, Jan: Willy van der Kuylen, een fenomeen. 'Skiete Willy' (Amsterdam, 2002)

Wolff, Phida: Topclub Feyenoord, Jaarboek nr. 1 (Amsterdam, 1969)

Wolff, Phida: Feyenoord Wereldkampioen (Amsterdam, 1970)

Wolff, Phida: Feyenoord '70-'71 (Baarn, 1971)

Zanden, Rob van der: Willy was de beste, Hard Gras-special (Amsterdam, 2007)

Zoest, Rob van: Ajax 1900-2000 (Bussum, 2000)

beeldmateriaal

Archief Beeld en Geluid, Hilversum

kranten/tijdschriften

Algemeen Dagblad - Het Binnenhof- Elsevier- Hard Gras- Margriet- Nieuwe Revu- Nieuwe Rotterdamse Courant - NRC Handelsblad - Panorama - Het Parool - De Telegraaf - Voetbal International - de Volkskrant - Het Vrije Volk

Geïnterviewd werden:

Yvonne van Duivenbode, Marlies Goossens, Yvonne van Ingen, Greetje Israel, Dien Jongbloed, Nicole Jongbloed, Ineke Laseroms, Nellie Muller, Teddy Pieters Graafland, Anne Pijlman, Corrie Rensenbrink, Annie Rijvers, Cathy Schrijvers, Andrea Swart en Maja Verkaart

n.b. Danny Cruijff en Truus de Nijs wilden niet meewerken aan dit boek.

Gesproken werd ook met:

Albert Beleyto, Rinus Israel, Jimmy Janssen van Raay, Bennie Muller, Salo Muller, Eddy Pieters Graafland, Andre Pijlman junior, Andre Pijlman senior, Rob Rensenbrink, Kees Rijvers, Piet Schrijvers, Maarten Spanjer en Sjaak Swart

Tevens ben ik dank verschuldigd aan:

Robert Heukels (voor alle adviezen en ideeën), Andre Pijlman junior (voor introductie in een mij toen nog onbekende wereld), Henk Spaan en Hugo Borst (voor tips, telefoonnummers en ruimte in Hard Gras), Rob van der Zanden (voor het leggen van het contact met Kees en Annie Rijvers), Myrthe Bressers (voor een plaatsje op de eretribune van psv), Mayko Bakker (voor zijn geweldige archief met voetballiedjes), Arturo Perin (voor zijn adviezen wat betreft het beeldmateriaal), Geke van der Wal en het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (voor het mogelijk maken van dit boek), Laurens Ubbink (voor het redigeren en zijn opmerkingen), alle geïnterviewde voetbalvrouwen (voor de tijd, gezelligheid en openhartigheid), en natuurlijk mijn vrouw Nathalie (voor alle geduld en liefde) en mijn kinderen Lucas en Marie-Claire (voor het begrip dat papa niet mee kon naar hockey, tennis en zwemmen of geen tijd had voor een spelletje).

'Pijl! Pijl!' Anne Pijlman moedigt haar Andre aan in het Olympisch Stadion, omstreeks 1965. Het was alsof er een bom ontplofte, aldus een dws-fan.

In Ajax-stadion De Meer lette Nellie Muller alleen op Bennie en Sjakie Swart. Ze ging helemaal op in hun spel.

Jenny Keizer trekt het niet meer tijdens Ajax - Benfica in Parijs, 5 maart 1969. Naast haar, van links naar rechts, Yvonne van Duivenbode, Maja Suurbier en Danny Cruijff.

Nellie Muller (met geblokte jas) en Andrea Swart bij het stierenvechten in Madrid, waar Ajax de Europa Cup i-finale ging spelen tegen ac Milan.

Madrid, 28 mei 1969. De Ajax-vrouwen zien hun mannen kansloos verliezen van ac Milan. Van rechts naar links: Yvonne van Duivenbode, Maja Suurbier, Danny Cruijff en (nauwelijks zichtbaar) Nellie Muller. Collectie Spaarnestad Photo / Theo van Houts Middernacht in Hendrik-Ido-Ambacht. Coby Jansen (rechts), Truus van Hanegem (midden) en Ineke Laseroms kijken naar de wedstrijd Estudiantes - Feyenoord, de veldslag om de wereldbeker. 'Ik ben echt bang geweest.'

Wim en Maja Suurbier op hun trouwdag, 4 december 1967. 'Wim gunde me de sterren van de hemel. Hij kon heel leuk zijn, maar ook heel stout.' Hun huwelijk zou geen stand houden. Collectie Spaarnestad Photo / anp/ I. Klok

Johan en Danny Cruijff met hun dochter Susila, januari 1972. Voetbal was al lang niet meer nummer 1 voor Johan. Zijn huwelijk en de kinderen stonden stevig bovenaan. Onbedreigd. anp Historisch Fotoarchief

Milaan, 6 mei 1970. De Feyenoord-vrouwen Ineke Laseroms (rechts) en Truus van Hanegem met de door hun echtgenoten veroverde Europa Cup i.

Een mooi stel. Feynoorders Rinus Israel (links) en Theo Laseroms tonen het Rotterdamse publiek de wereldbeker, september 1970. anp Historisch Fotoarchief

Robbie en Corrie Rensenbrink traden op 25 augustus 1969 in het huwelijk. 'Robbie heeft me nooit een raar gevoel gegeven.' Als een van de weinige voetbalechtparen zijn ze nog bij elkaar.

Johan in de belangrijkste wedstrijd van zijn leven: de wk-finale tegen West-Duitsland op 7 juli 1974. We verloren, hij speelde onder zijn kunnen. Danny kreeg de schuld. Collectie Spaarnestad Photo / ^{anp}

Het Einde Van Een Tijdperk i. Johan Cruyff neemt afscheid van het betaalde voetbal in een wedstrijd tegen Bayern Munchen, 8 november 1978. Ajax verloor met 0-8. ^{anp} Historisch Fotoarchief

Het Einde Van Een Tijdperk ii. Willem van Hanegem gaat met Truus op de schouders na zijn afscheidswedstrijd op 4 juni 1983. Drie jaar later verliet hij haar voor een jongere vrouw. anp Historisch Fotoarchief

Juni 2007. Yvonne van Ingen (links), voorheen Krol, en Maja Verkaart, voorheen Suurbier, met Hans Joachim Krautkramer bij het beruchte zwembad van het Waldhotel in Hilstrup. 'We hebben nu meer gelachen dan toen.'